ČESKÝ PRŮMYSL TEXTILNÍ

SLOVEM I OBRAZEM

PRŮMYSLU, OBCHODU A TECHN. PRÁCE

E 91

S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.

PRŮMYSLU, OBCHODU A TE

E 91

S.Č.P.T.

ČESKÝ PRŮMYSL TEXTILNÍ SLOVEM I OBRAZEM.

VYDAL
SPOLEK ČESKÝCH PRŮMYSLNÍKŮ TEXTILNÍCH
V PRAZE.

USPOŘÁDAL
Dr JUR. PREISS.

Ad lib. Dra Janatky

1909

VYDÁNO NÁKLADEM SPOLKU ČESKÝCH PRŮMYSLNÍKŮ TEXTILNÍCH. ▫ VYTISKLA KNIHTISKÁRNA „POLITIKY“ V PRAZE. FOTOGRAFIE VĚTŠINOU ZHOTOVIL R. DVOŘÁK-BRUNNER. ▫ REPRODUKCE VE-
▫ SMĚS POŘÍDIL J. ŠTENC V PRAZE. ▫

č. inv. 2085
Archiv pro dějiny průmyslu,
obchodu a technické práce

PRŮKOPNÍKŮM ČESKÉHO PRŮMYSLU TEXTILNÍHO

VĚNOVÁNO.

ÚVODEM.

Odevzdáváme veřejnosti dílo, které nechce býti pouhým spisem reklamním, nýbrž které snaží se současně podati obraz českého textilního průmyslu, jak vyvinul se v posledních dvaceti létech. Tento obraz není arciť úplný, poněvadž některé firmy z různých důvodů zde zastoupeny nejsou, nicméně však historie jednotlivých závodů podává nejlepší obraz oněch vývojových tendencí, ve kterých dál se rozmach českého průmyslu textilního a zvláště českého průmyslu bavlnářského. Jsme přesvědčeni, že dílo toto, na kterém pracovali jsme s láskou, bude vždy dokladem, jakých úspěchů dosíci může skutečně mužná práce; a nejen dokladem, nýbrž i povzbuzením pro jiné na dráze k hospodářskému povznesení a osamostatnění českému.

Vývoj českého průmyslu textilního dnes ovšem dokonán není. Podnikatelská naše odhodlanost uplatňovala se hlavně v průmyslu bavlny, kde dosáhli jsme úspěchů pozoruhodných a pro nás neobyčejně čestných. V průmyslu vlny možno teprve pozorovati nové stadium vývojové, zatím co v průmyslu lnu uhájili jsme pevnou svoji posici v oboru rukodílné výroby, jež vždy zde bude míti veliký význam, a dovedli vytvořiti veliké závody tovární. Jest zajímavo, že i v průmyslu juty zaujímáme postavení dosti slušné a že v novější době průmysl koberců stává se polem, ve kterém vítězně počíná se uplatňovati česká podnikavost. Vysoce čelné místo zaujímá česká práce v oboru pomocné výroby textilní, kde, jak ze spisu našeho zřejmo, dala nám česká práce závody dominující v celé říši.

Nemíníme na tomto místě psáti historie českého průmyslu textilního. Bude záhy vydána samostatně. Chceme pouze podati obraz daného stavu a skytnouti informační pomůcku všem těm, kdož chtějí se interessovati o naše postavení v oboru textilním vůbec. Ale úvodem budiž nám přece jen dovoleno několik specielních slov, týkajících se českého průmyslu bavlnářského.

Dříve než pronikl mechanický stav do Orlických Hor a do Podkrkonoší (mechanické stavy zavedeny u nás teprve v posledních létech čtyřicátých minulého století) a kdy ještě silně kvetl ruční lnářský tkalcovský průmysl jich, nebyly výhledy českých podnikatelů nejasny. Nositelem výroby byl tenkráte ještě ruční tkadlec, prodávající své produkty zámožným obchodníkům — faktorům. Oni razili zboží tkanému cestu do světa a v jich rodných domech, často v tichých vesnicích, rostl značný blahobyt. V té době vyšinulo se na Orlických Horách (a na Jilemnicku) několik firem obchodních, těšících se pověsti světové. Jich zakladatelé pocházeli po výtce z prostých tkalcovských rodin. Podnikavost vedla je k obchodu, ke skupování tovarů ručních tkalců, z části svedl je k tomu příklad německý a podnikavost přinášela jim úspěch. Prvá generace rostla a mohutněla vůčihledě, druhá z části se udržovala — třetí padala s výše úspěchů otcovských. Jedna, dvě vzácné výjimky dotvrzují pravidla. Při úspěchu žilo se jásavě a marnotratně, bdělá ostražitost a dobývačná podnikavost prvé generace mizela, ustupovala, zatím co se podstatně poměry měnily: bavlna dobývala stále více a více půdy.

Tohoto revolučního momentu v textilním průmyslu naši manufakturisté zachytiti nedovedli. Šli, pokud starali se ještě sami o obchod, nespoléhajíce na zřízence své, ve vyšlapané cestě tradice. Proti bavlně panovala přímo nevysvětlitelná zášť, v nechápání situace čekalo se s úsměškem na chvíli, kdy se plně projeví „bavlnářský švindl“ — zatím co německý podnikatel začal vydávati bavlnu a opanovával krok za krokem situaci. Historie nepřátelství k železnicím v jiném vydání. Naše firmy, z nichž jistě četné vládly silnými prostředky, nevěřily bavlně, neměly energie, aby přešly k ní, aby šly cestou, na kterou ukazoval vývoj textilního průmyslu světového, zastavily se a tím podkopána ona mocná základna, která položena byla českým obchodem k budoucímu českému textilnímu velkoprůmyslu. V některých případech dovedly s sebou strhnouti i domácí výrobu (na př. na Náchodsku), připravujíce takto potřebný průmyslový proletariát cizím podnikatelům. Nedisciplinovanost v úspěchu a malicherná krátkozrakost zmařily takto slibné počátky. Neboť nemůže býti sporu o tom, že by se (jak tomu také v jednom, dvou případech bylo) při jiných vlivných složkách vývojových stal český obchodník (manufakturista) časem samostatně vyrábějícím podnikatelem, jak to dáno povahou věci a jak tomu také bylo u valné části firem německých. Ale z uvedených příčin přešel obchod rukodělným bavlněným zbožím a těžisko tovární nepodnikavosti do rukou nečeských. Co jsme měli, ztraceno a teprve v posledních desítiletích korriguje nová generace neúspěch předchozích. Leč za poměrů podstatně snížených a nikoliv v oné situaci, zakládající úspěch bez přílišného napětí sil.

Teprve v době, kdy přechod ke kapitalistní výrobě byl proveden, kdy zavzněl ve starých textilních krajích ohlušující drnkot mechanického stavu, kdy domácká práce zatlačena v pozadí (nepřekonána, jak se rádo tvrdívá!), vyrážejí nové výhonky textilní podnikavosti české. Pro české národní hospodářství dopadla bilance převratu neblaze. Přechod ke kapitalistní výrobě měl v zápětí založení německé převahy v textilním průmyslu království českého. Z některých krajů český textilní průmysl vůbec vymizel, zatím co kraje v dnešním obvodu liberecké obchodní komory mocně po této stránce stouply. Bylo právě na nečeské straně více porozumění pro kapitalistní podnikání a pro zachycování vhodných momentů, razících dráhu k úspěchu. V posledních desítiletích nahrazujeme, co zmeškáno.

Textilní průmysl český utkvěl tehdy právě až příliš a až příliš v nečas na starých přežilých tradicích, nebyl hnán činorodou a úspěšnou iniciativou, a organisován domácky a řemeslně, přenechával vůdčí postavení podnikatelům nečeským. Ale úspěch přece jen podněcuje. Nové prostředí podnikatelů kapitalistů, tak okouzlující úspěchy svých nositelů, vrhlo nutně paprsky obrody a vzpružení do českých hlav. Nešlo přece jen o to, aby překonán byl starý tradiční konservatism a neláska k novotám, ale aby rozvráceny byly neblahé důsledky, které uvaleny na náš rozvoj hospodářský úžasnými persekucemi protireformace. V pobělohorské tragedii neztratili jsme jen šlechty, ale i ony elementy, které by se byly nutně staly průkopníky průmyslového rozvoje, nejmyslivější část středních vrstev národa, pozbyli jsme se stoupajícím zotročováním vědomí a vůle k samostatnosti činu, byli jsme stlačeni k hroudě a v ústraní ruchu a života.

Z řad domáckých a řemeslných tkalců, barvířů, tiskařů atd. vyrůstali nám v této nové moderní periodě prví, moderní továrníci. Snahám a práci těchto jednotlivců podnikatelů děkujeme za ony úspěchy, které v posledních dvou létech nás samy překvapily. Jak obyčejně a nejbezpečněji úspěch vyrůstal

zde z malých počátků, z onoho zjasňujícího napětí sil, které jest tak krásným a přesvědčujícím protikladem resignace a pohodlnosti u nás tak rozšířených. Síla příkladu cizího rovnala cestu. Rychlé úspěchy cizí ukazovaly přece jen stále a stále na chyby naše, a věru, pravdu má jeden z našich předních bavlnářů, že síla příkladu, dávaného nám německým podnikatelem, byla podnětem k úsilí našemu vlastnímu na Orlických Horách i v Podkrkonoší.

Zde specielně jest příklad, daný českým rozvojem bavlnářským, přímo typickým. Německý podnikatel textilní měl zde znamenité úspěchy. Zde budována jmění, která dnes hrají ve výpočtech německých tak značnou roli. Dva, tři české podniky — a to ne ještě valně rozsáhlé — téměř ani na váhu nepadaly. Sloužili jsme jiným. A učili se. Našli se i v našich řadách jednotlivci, kteří chápali, že rychlé úspěchy německé nejsou přece jen výsledkem nějakých kouzelných vlastností německého podnikatele. Úvaha vedla k činu, k rozběhu. Tak před dvaceti lety zakoupili si dva muži úvahy starou pilu či mlýn a celé své jmění vložili v několik mechanických stavů hnaných vodní silou. Nebyli tkalci povoláním, jeden odešel od hroudy a druhý ze živnosti řemeslné. Pracovali a počítali. Léta nebyla nepřízniva a úspěch se dostavoval. Brzy společné podnikavosti starý mlýn již nestačil. Společníci se rozcházejí, jeden z nich přibírá nového, aby s ním vystavěl větší továrnu, druhý jde brzy stejnou cestou. Nové firmy zase se rozcházejí a z jedné rostou vždy dvě. Úspěch malých kdysi podnikatelů ukázal, jak hlavní roli v práci života přece jen hraje vytrvalost, odhodlanost, houževnatost, mužnost a plné věnování se vytknutému cíli. Staré evangelium liberalismu zhusta odsuzovaného, ale přece jen pravdivé: průkopníky rozvoje jsou odhodlaní a mužní jednotlivci. Jich úspěch budí a burcuje. Ukazuje dráhy pokroku. Jich příklad jest podnětem jiným a tak tvoří se ono ovzduší, kde raší a pučí to prací. Příklad Němců ponoukl malé české podnikatele, kteří měli dosti energie, že úplně opustili povolání dosavadní a věříce v úspěch práce dovedli celé jmění i celou energii vrhnouti v nové povolání. Prolomili hráz předsudku, že nemáme podnikatelských vlastností průmyslových a jich příklad byl vzpruhou pro jiné. Jest jisto — a nejen rozvoj českého průmyslu bavlnářského na Semilsku a Jilemnicku, ale i autentická data, skytnutá jeho nositeli, jsou základem tohoto názoru — že bez tohoto ovzduší jím vytvořeného nebyla by vyrostla ona řada českých továren — z valné části velikých továren — bavlnářských v Podkrkonoší a u Orlických hor.

Rozvoj českého průmyslu bavlnářského, který se odehrál tak neslyšně a kde stejně neslyšně mladá generace se vžívá do práce otců, snad ještě výbojnějších jich, jest jen opět dokladem, že fatalism vrozených vlastností jest jen pověrou. Nechceme tím říci, že vývoj posledních století nezanechal v naší povaze hlubokých stop — ale v tom jest půvab práce, že jí nutno překonávati to, co nasela v nás nepřízeň vývoje, v tom jest význam disciplíny pracovní, že staví sílu muže výše než předsudky a špatné tradice. Odhodlání, síla a vytrvalost nahrazují, co zanedbáno. Ku prospěchu celého národa.

Jest přirozeno, že česká podnikavost v bavlnářském průmyslu vyvíjela se organicky. Režné tkalcovství mechanické bylo prvním stupněm. Znalostí technických jest zde nejméně zapotřebí a přehled trhu jest nejsnazší. Současně však uplatňovali se silně naši rukodílní výrobci v oboru pestrého tkalcovství bavlnářského a tento vývoj vedl ku vzniku celé řady dnešních velikých závodů, založených self-mademany v plném a krásném slova smyslu. Teprve po zkušenostech dvaceti let počíná obraceti se zření bavlnářských podnikatelů českých k vyššímu stupni pracovnímu — přádelnám. Jest zajímavo, že specielně v tomto oboru postaveno bylo českým kapitálem nad 400.000 vřeten a že dnes přádelnický průmysl český representuje $^1/_5$ přádelnické produkce rakouské vůbec. Uvážíme-li, že před 10 lety byli jsme v tomto oboru téměř ničím, jest zřejmo, jak mocnou vzpruhou jsou vykonaná práce a dosažené poznatky postupu za cíli vyššími. Režné tkalcovství zaujímá téměř $^1/_3$ výroby rakouské a v pestrém tkalcovství asi $^1/_4$. Mimo to zasluhuje zmínky, že české barevny a tiskárny jsou na nejsilnějším postupu a jest téměř jisto, že vzniknou v tomto oboru závody nové, stejně jako rozšíří se ještě průmysl přádelnický.

Jak již výše bylo řečeno, jsme v průmyslu vlny slabšími, ačkoliv i zde pracuje celá řada vynikajících podniků českých. Neklamaly známky, počínající pozvolna uplatňovati se v podnikání českém i v oboru modního zboží vlněného, a bude jen radostno, pakliže příští historik českého průmyslu textilního bude moci konstatovati, že i v tomto oboru šli jsme ve šlépějích průkopníků průmyslu bavlny.

Průmysl lnu zachovala si stará emporia tohoto průmyslu, Černokostelecko, Hronovsko a Jilemnicko s Lomnicí se svojí starou dobrou pověstí. V průmyslu lněné výroby, kde začasté mnoho záleželo na specielním provedení vzorků, uhajuje ruční tkalcovství svoji posici velmi silně a není nejmenší pochybnosti, že ji i do budoucnosti uhájí. Tento fakt, že v oboru lněného tkalcovství alespoň po stránce ruční jsme důležitým faktorem, jest důvodem k naději, že i v oboru mechanické výroby česká podnikavost se uplatňuje. Ovšem i zde máme již náběhy k závodům továrně organisovaným.

Jak řečeno, nemíníme psáti na tomto místě historie textilního průmyslu, nýbrž chceme pouze předeslati několik slov, která budou zajisté zřejmým dokladem toho, že to, co vykonáno českými podnikateli průmyslu textilního, vybudováno jen a jen prací a energií jednotlivců, prací, která věnována hospodářskému povznesení celých krajin a která ve svých důsledcích prospívá celému našemu národu. Jako byl vývoj celého českého průmyslu textilního neslyšný pro širokou veřejnost, tak nechce toto dílo býti reklamou, nýbrž pouhým konstatováním vykonané práce. Pro muže nemůže býti většího zadostiučinění než výsledky jeho práce. A tento mravní moment platil i v textilním průmyslu mnoho a mnoho.

V PRAZE, říjen 1909.

JOS. BARTOŇ A SYNOVÉ NÁCHOD.

Josef Bartoň, děd nynějších majitelů firmy, vyrabitel a faktor ve Žďárkách u Hronova, zaměstnával v letech čtyřicátých minulého století značné množství ručních tkalců a zásoboval již tehda svými výrobky lněnými i bavlněnými tiskárny na Moravě.

Kolem roku 1842 zakoupil bělidlo a zřídil barvírnu ve svém rodišti. V té době počal se vyvíjeti textilní průmysl v Lodži v král. Polském. Energie a podnikavý duch vedl ho za hranice, chtěje tam zařídíti nový průmyslový podnik. Obec Lodž poskytla mu již právo domovské, však, žel Bohu, předčasná smrt r. 1849 zmařila velké a dalekosáhlé plány jeho.

Poslední vůlí nařídil, aby jeho syn, dosavadní chef-senior firmy Josef Bartoň & synové, Josef Bartoň st. věnoval se barvířství.

Po odbytých studiích několika tříd gymnasial. v Nyitře v Uhrách, kde dlel u svého strýce, vyučil se řemeslu barvířskému a převzal v mladém věku po zemřelém svém otci bělidlo i barvírnu ve Žďárkách. Závodu se však valně nevedlo, k tomu ještě vyhořel, takže Josef Bartoň přesídlil v r. 1867 do Náchoda, zřídiv nejprve zde, později na předměstí Plhově barvírnu na indychové zboží lněné i bavlněné. Hladkomodrá plátna, potištěné látky, šátky a pod. byly hlavními výrobky toho času ručního závodu. Reelní a správná zásada, vyrobiti kus solidního pravobarevného zboží, razila si cestu záhy celým Rakouskem, takže modrá plátna Bartoňova měla značné renomé.

Závod často zvětšovaný nedostačoval a proto pomýšleno na důkladnou změnu.

Rychlým přechodem k bavlně tím více jevila se nutnost přejíti z výroby ruční na mechanickou.

TKALCOVNA, ÚPRAVNA A BAREVNA FIRMY JOSEF BARTOŇ A SYNOVÉ V NÁCHODĚ (POHLED ZE ZADU).

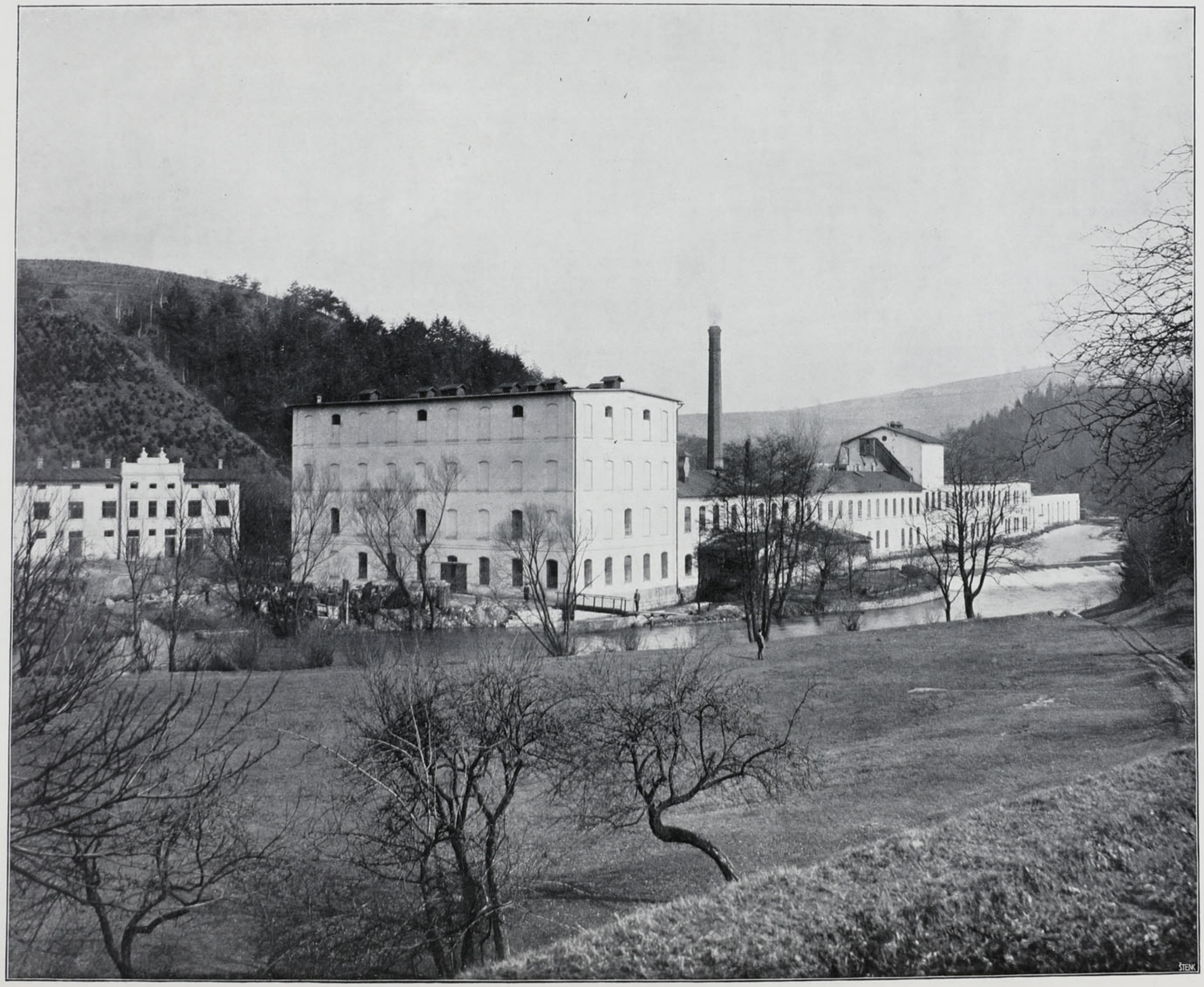

TKALCOVNA, ÚPRAVNA A BAREVNA FIRMY JOSEF BARTOŇ A SYNOVÉ V NÁCHODĚ (POHLED ZE PŘEDU).

K tomu cíli zakoupil J. Bartoň st. mlýn v Bražci (Staré Město nad Met.), na jehož místě postavena parní barvírna, tiskárna a malá mech. tkalcovna, tehdy jen o 26 stavech. Tím dán základ pro rychle vzrůstající, každým rokem rozšiřovaný závod tovární.

Co se ročně vydělalo, to zrovna investováno do nových budov a strojů.

V témže čase počali také vyvíjeti velice intensivní činnost synové výše jmenovaného Jos. Bartoň ml. a Cyrill Bartoň.

R. 1892 oženil se Josef, na to za rok Cyrill a změněna dosavadní firma na Josef Bartoň a syn a hned na to na Josef Bartoň a synové.

Závod opět značně rozšířen a specialisován, rozvíjel se rychle a záhy dosáhl dnešní výše.

Tkalcovna vyrábí ročně 9 milionů metrů režných mollin, keprů, grádlů a pod. Většina látek těch obarví se ve vlastní moderní barvírně na hladkomodro indychem a jako látka pravobarevná těší se nejlepší pověsti v celém mocnářství rakousko-uherském. V posledních letech opanován trh i v Orientě, Malé Asii a vedlejších zámořských krajinách.

Ve svém oboru jest barvírna závod speciální a co takový v Rakousku největší. Snaha, aby výrobky zůstaly kvalitativně stejné a přece vždy každé konkurence schopné, a aby závod na všechny strany byl neodvislý, vedla firmu ku postavení vlastní moderní přádelny na bavlnu. Tak položen dne 21. března 1905 základní kámen nové velké přádelně.

Přádelna původně na 33.000 vřeten zvětšena na 75.000 vřeten. Zařízení a uspořádání jest nejmodernější a nezadá si v ničem, ba i předčí v mnohých ohledech závody anglické.

Starší část jest opatřena po-

honem parním, strojem o 1500 HP, nová pak poháněna jest elektrickými motory a opatřena parní turbinou na 1300 HP o výkonnosti 1020 K. W.

Přádelna vyrobí ročně devět millionů ㎏ příze bavlněné průměrného čísla 20.

Josef Bartoň st., těšící se ze své práce, byl starostou města a jest dosavadním starostou okresu náchodského. J. Bartoň ml., císařský rada, předseda spolku českých průmyslníků textilních, jest zároveň členem c. k. celní rady a členem Národohospodářského ústavu při akademii věd a umění.

Cyrill Bartoň jest zakladatelem a správním radou „České banky“ a „První české diskontní společnosti“ v Praze.

Josef Bartoň ml. a Cyrill Bartoň jsou zároveň majiteli alodialního panství Nové Město n. M.

PŘÁDELNA FIRMY JOSEF BARTOŇ A SYNOVÉ V NÁCHODĚ.

INTERIEUR Z PŘÁDELNY FIRMY JOSEF BARTOŇ A SYNOVÉ V NÁCHODĚ.

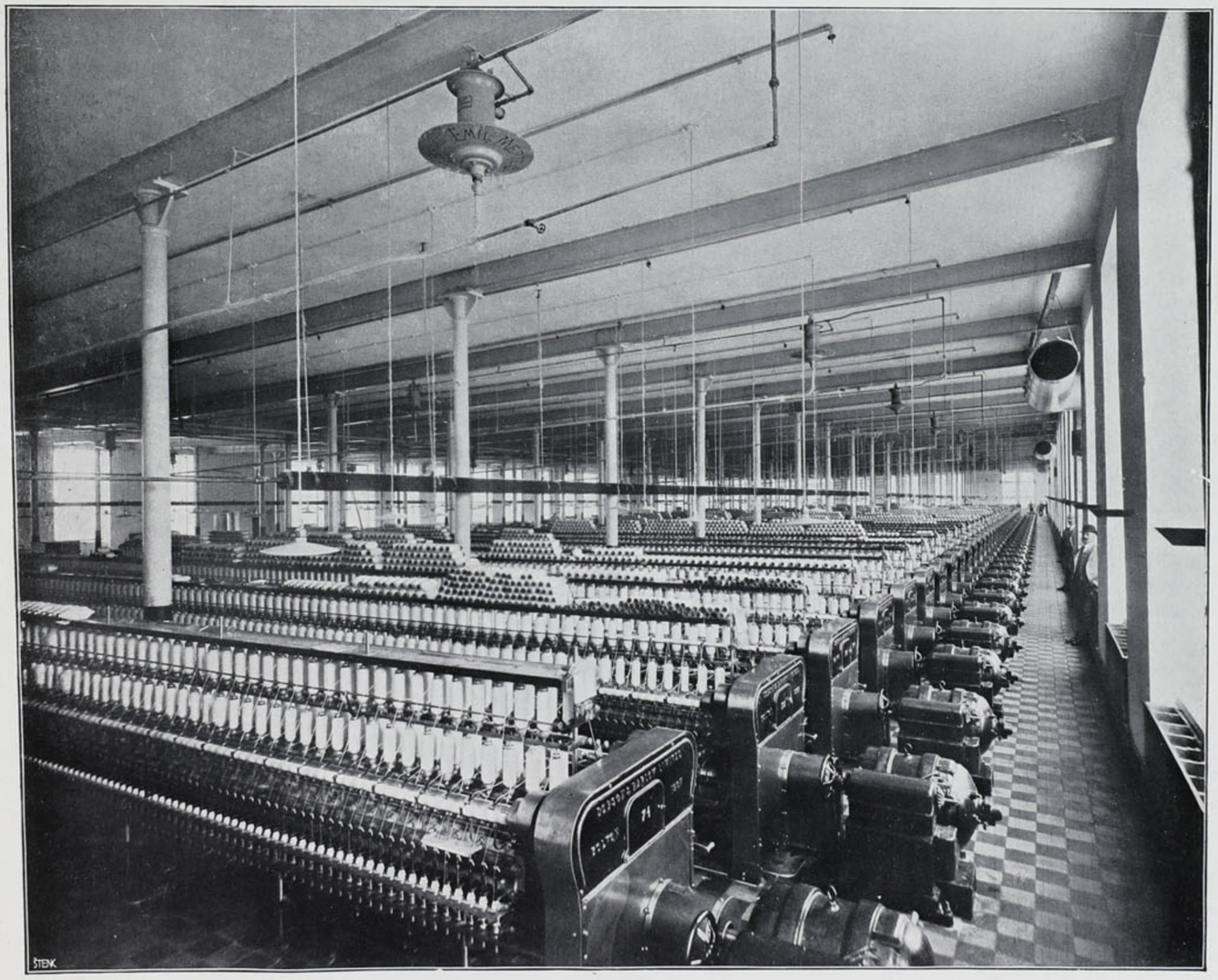

ELEKTRICKÝ POHON VŘETEN KROUŽKOVÝCH V PŘÁDELNĚ FIRMY JOSEF BARTOŇ A SYNOVÉ V NÁCHODĚ.

INTERIEUR Z TKALCOVNY FIRMY JOSEF BARTOŇ A SYNOVÉ V NÁCHODĚ.

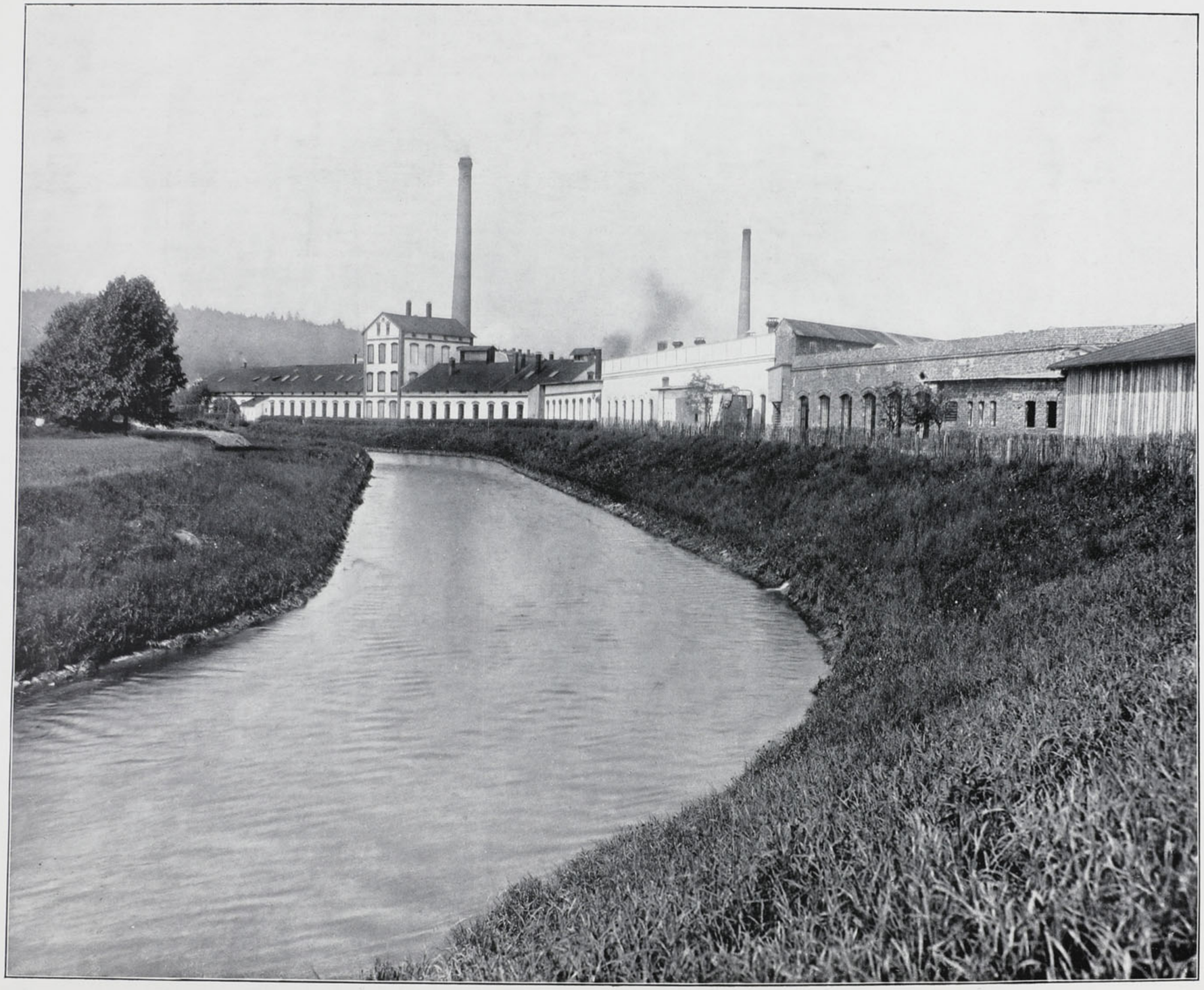

ZÁVOD FIRMY LAD. BARTOŇ V ČESKÉ SKALICI.

LAD. BARTOŇ V ČES. SKALICI.

MECHAN. TKALCOVNA PARNÍ BARVÍRNA A TISKARNA.

Majitelem závodu jest c. k. komerční rada Lad. Bartoň. Podnik založen byl roku 1892 nynějším majitelem již jako tovární závod, který se postupně zvětšoval. Hlavního rozmachu docíleno v letech posledních, kdy v r. 1906 přístavbou značně byla rozšířena dosavadní barvírna a tiskárna a v roce 1907 zřízena mech. tkalcovna na 300 stavů s přípravnými stroji a šlichtovnou. Vyrábí se jedině na vlastní účet bavlněné látky, které se barví, tisknou a upravují a tak hotové zboží přichází v celém Rakousko-Uhersku na trh. Též vývoz na Balkán a do Afriky částečně se pěstuje. Továrna má, jak řečeno, svoji mechanickou tkalcovnu o 300 stavech, šlichtovnu, chvalně známou barevnu látek indychem a na jiné pestré barvy, tiskárnu o 4 rouleaux a 1 perotině, úpravnu (appreturu), mandlovnu a k tomu i vlastní výrobu dextrinu. Zaměstnává na 300 lidí a potřebuje přes 300 k. s. parního pohonu.

ANTONÍNA BEDNÁŘE SYNOVÉ VAMBERK KRÁLOVSTVÍ ČESKÉ

Ochranná - Známka

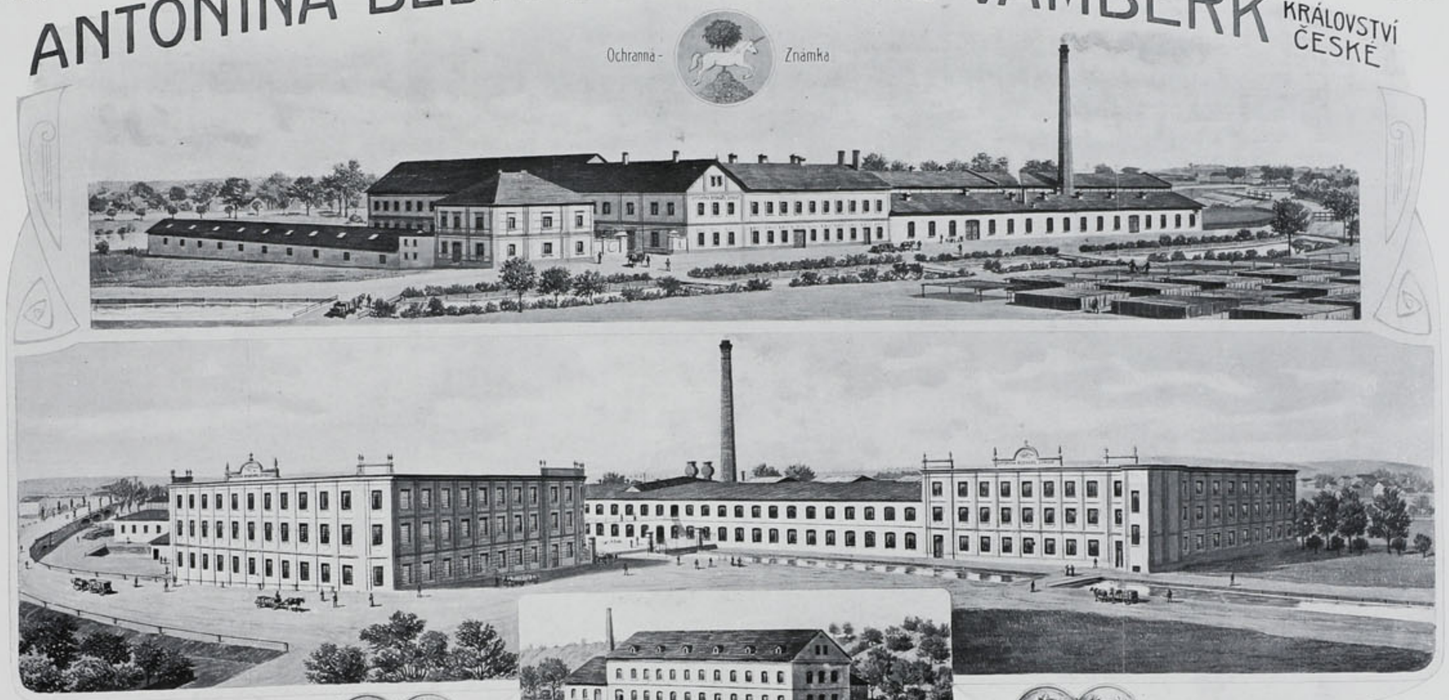

První vamberská továrna na bavlněné látky.

ZALOŽENO ROKU 1855

Šlichtovna, úpravna, barevna a bělidlo.

V posledních 30 letech učinil průmysl textilní pokrok ohromný, takže v krátké době nahraženo z části to, co po staletí zameškáno. Bylo-li dříve pracováno zboží jen pro nejbližší okolí, stará se nyní výrobce o zákazníky téměř po celé zeměkouli a získal si již mnohý český průmyslník zvučného jména až i za oceánem; toto lze arciť jen neúmornému snažení a lásce ku práci přičísti.

Tato láska i úcta ku práci povznáší zajisté i morální význam továrníka; jeť dobrá pověst, kterou si továrník v obchodním světě vydobyl, jen výsledkem mnohaleté duševní i tělesné práce a právem jsou proto vlastnosti tyto od lidí zkušených respektovány.

Jsou-li kde chvályhodné ambice a snaha, výrobky své zdokonalovati a získávati jim dobrého jména a je-li kde dobrá pověst spojena s nejpřísnější obchodní solidností, pak právem poukázati můžeme na „První vamberskou mechanickou tkalcovnu, šlichtovnu, úpravnu, bělidlo a barevnu firmy Antonína Bednáře synové ve Vamberku".

Česká tato firma zaujímá dnes jak v kruzích obchodních, tak v kruzích továrních postavení čestné, stojíc na výši doby.

Založení závodu datuje se od roku 1855. Otec nynějších vlastníků závodu Antonín Bednář narozen r. 1830 v osadě „Pohodlí" při obci Lupenice; po vychození dvoutřídní obecné školy ve Vamberku vyučil se řemeslu barvířskému v Trutnově, načež nastoupil několikaletý vandr co tovaryš a po nabyté takto praxi usadil se ve Vamberce. Zde v roce 1855 zakoupil při řece Zdobnici malý domek za 500 zlatých stříbra, v němž bylo zařízeno nepatrné primitivní bělidlo na bavlněnou přízi. V této běličské živnosti pokračoval Antonín Bednář dále, při čemž počal provozovati v malém rozsahu barvířství a sice zabýval se barvením bavlněné příze a barvením a tisknutím bavlněných látek, které na drobno prodával, dále tisknutím a barvením domácích pláten ve mzdě. (Tehdá lid v rolnických usedlostech okolních vesnic zaměstnával se v zimě předením lnu a z příze doma zhotovené nechal si tkáti plátno, které se buď doma na trávníku bílilo, neb nechalo barviti. Také se nechávala příze samotna bíliti, z kteréž po přikoupení modré a červené turecké bavlněné příze nechávaly si hospodyně tkáti kanafasy pro domácí potřebu na sukně a povlaky na peřiny.)

V roce 1855 pojal Antonín Bednář za choť Marii Kubiasovou, dceru tkalce Jana Kubiasa z Vamberka, kteráž měla sice pouze nepatrné věno, avšak lásku a chuť ku práci i obchodu; společně s chotěm svým pracovali do úmoru od časného rána do noci a žili v největším strádání, aby si mohli něco zahospodařiti.

Bavlnu bílil tehdá Antonín Bednář hlavně pro Rychnov, kde již bylo rukodílné tkalcovství dosti značně vyvinuto; za mzdu běličskou odebíral surové bavlněné zboží pro svoji barevnu. Po několika letech vyhledal si některé horské tkalce a u těchto nechával si sám pracovati surové zboží pro svoji potřebu. Při tom za pomoci své choti Marie — kteráž měla z domova znalost v pestrobarevném tkalcovství — započato s výrobou zboží pestrobarevného a tu také započato s obchodováním ve velkém do vzdálenějších měst. Svornou neúmornou prací obou manželů a vždy s heslem „S poctivostí nejdál dojdeš" šířil se obchod dle prostředků poznenáhla, avšak bezpečně tak, že v letech 70tých zaměstnávali několik set rukodílných tkalců. V r. 1878 zemřela věrná choť Antonína Bednáře, tato spoluzakladatelka závodu.

V roce 1882 počal Antonín Bednář pomýšleti na zařízení mechanické výroby a zakoupil za tím účelem téhož roku ve Vamberku malou soukenickou přádelnu s vodní sílou a postavil zde 32 mechanické stavy. Totoť byla v okresu rychnovském první strojová tkalcovna a tím dán i podnět ku zakládání strojového tkalcovství ve Vamberku vůbec.

Malou tuto mechanickou tkalcovnu, jakož i rukodílné tkalcovství odevzdal roku 1887 Antonín Bednář svým dvěma synům Ladislavovi a Antonínovi, vlastníkům to nynější firmy: Antonína Bednáře synové. S mravenčí pílí ujali se oba bratři obchodu a záhy ukázala se potřeba, aby tkalcovnu svoji rozšířili; jelikož

ANTONÍN BEDNÁŘ,

MARIE BEDNÁŘOVA,

spoluzakladatelé firmy Antonína Bednáře Synové.

Na místě, kde stávala stará barevna a bělidlo Antonína Bednáře, postavili nynější společníci rozsáhlou úpravnu (apretovnu) na zboží, moderní parní bělidlo, barevnu na bavlnu, rozsáhlá skladiště a kanceláře.

Hlavní výrobou jsou zde chiffony, širtinky, jemné košilové kretony, kanafasy, bavlněná plátna ve všech jakostech a šířkách, barchety, grádle a konečně veškeré druhy barevných, bílých a režných inletů a ankynů.

O jubilejní výstavě v Praze přisouzena byla firmě za její pěkné výrobky státní cena: velká stříbrná státní medaille.

Význam této firmy ocenilo též c. k. ministerstvo obchodu, jmenovavše jednoho ze společníků c. k. ko-

KOM. RADA ANTONÍN BEDNÁŘ,

LADISLAV BEDNÁŘ,

nynější majitelé firmy Antonína Bednáře Synové.

však při malé tkalcovně na rozšíření nijakého místa nebylo a bratři tito na založení nového nákladnějšího podniku fondováni nebyli a nechtíce nad své síly ničeho podnikati, zakoupil roku 1889 otec jejich Antonín Bednář ve Vamberce mlýn, zvaný „Dolní mlýn", s pilou a jelikož bylo zde dostatek místa stavebního i vodní síly, postavili nynější společníci firmy Ladislav a Antonín při mlýně mechanickou tkalcovnu o 120 stavech. Obchod zkvétal utěšeně dále a bylo třeba pomýšleti na další rozšíření tkalcovny; postoupil proto roku 1893 Antonín Bednář nynějším vlastníkům firmy mlýn s pilou, kteří, zbořivše obé, rozšiřovali na takto získané prostoře každoročně svůj závod dále.

Svými odbornými zkušenostmi a vytrvalou pílí povznesli závod na nynější stupeň, čemuž arciť předcházela též vzorná snášelivost obou těchto bratří.

Dnes má továrna tato přes 700 mechanických stavů vedle všech potřebných strojů přípravných.

merčním radou; též c. k. místodržitelstvím dostalo se firmě této vyznamenání tím, že dovoleno jí používati orla ve znaku a štítu.

Jednání firmy s dělnictvem je též velice humanní, čehož nejlepším důkazem je to, že dosti značný počet dělníků je zde již od založení mechanické tkalcovny, tedy od roku 1882 zaměstnán.

Avšak nejen dělnictvo, nýbrž i místní spolky těší se přízni a podpoře této firmy; jsouť oba bratři Bednářové členy téměř všech místních organisací, jeden ze společníků je i starostou města a členem okresního zastupitelstva.

Uvedené okolnosti postačí zajisté ku posouzení, že závody bratří Bednářů co pověsti a solidnosti se týče, patří mezi první české závody, a že nás tedy může jen těšiti, pakli jsme firmě této, v českém průmyslu tak čestné místo zaujímající, mohli tyto řádky věnovati a přinésti pohledy na její závody.

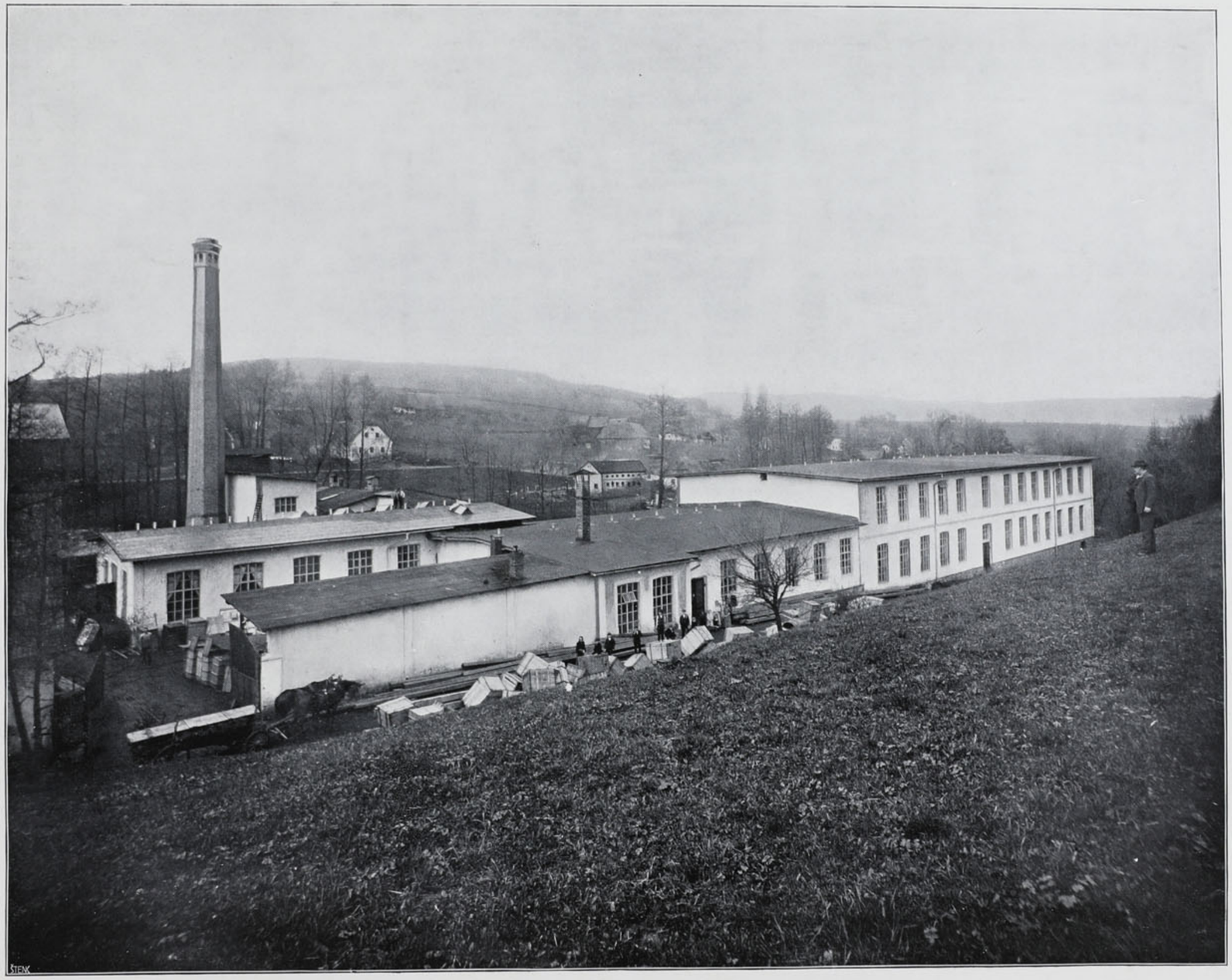

CELESTIN BURIÁNEK, MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA V KUCHELNÉ U SEMIL.

Mechanická tkalcovna a šlichtovna má dnes 300 stavů se všemi příslušnými soukacími a snovacími stroji. Založena byla roku 1901 v malých rozměrech (60 stavů), postupně pak prací majitele zvětšována až na dnešní svůj rozsah. Továrna leží v romantické krajině u Semil, 20 minut od dráhy vzdálena.

TKALCOVNA FIRMY FR. BRŮNA V PLAVECH.

FR. BRŮNA, PLAVY.

MECHANICKÁ TKALCOVNA.

Tkalcovna založena v roce 1900 a sice nejprve na 120 stavů mechan.; během několika roků sukcessivním rozšiřováním zvětšena, takže dnes čítá na 500 stavů, na kterých vyrábí se většinou režné zboží bavlněné od 73 až 180 *cm* šíře, v číslech od 20 do 40 až i 50. Dělnictva jest nyní zaměstnáno v tkalcovně v Plavech přes 200 jak mužského tak i ženského pohlaví. Firma získala v poslední době tkalcovnu menší v Dolních Štěpanicích, kterou teprve zařizuje. Dále zřizuje v Plavech přádelnu bavlny na 40.000 vřeten; stavba jest prováděna ze železobetonu, a bude se postupně rozšiřovati. Zařízení přádelny bude jedním z nejmodernějších. Pro firmu pracují 4 jiné tkalcovny ve mzdě.

FR. BRŮNA, PLAVY.
MECHANICKÁ TKALCOVNA.

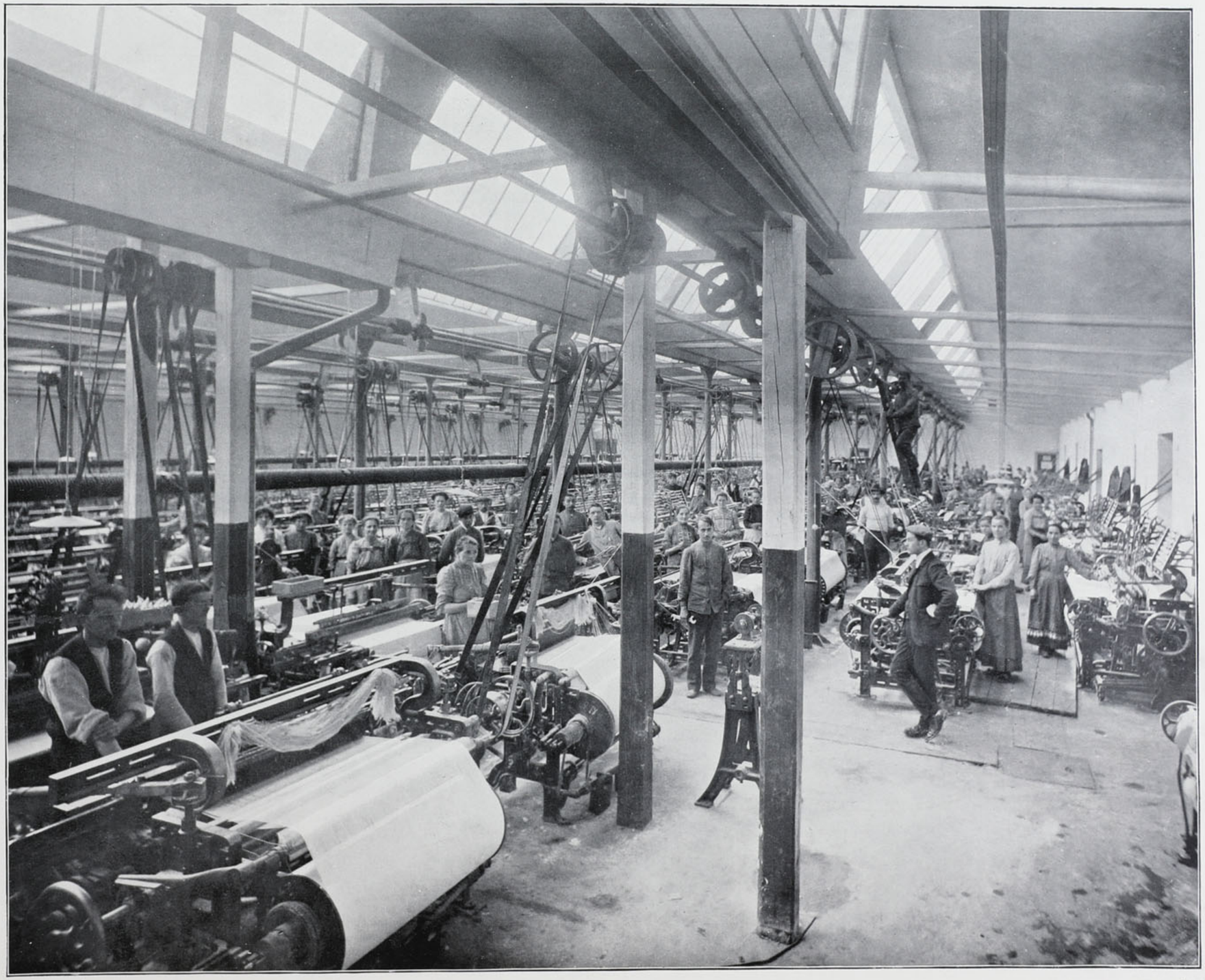

VNITŘEK MECHANICKÉ TKALCOVNY FR. BRŮNA V PLAVECH.

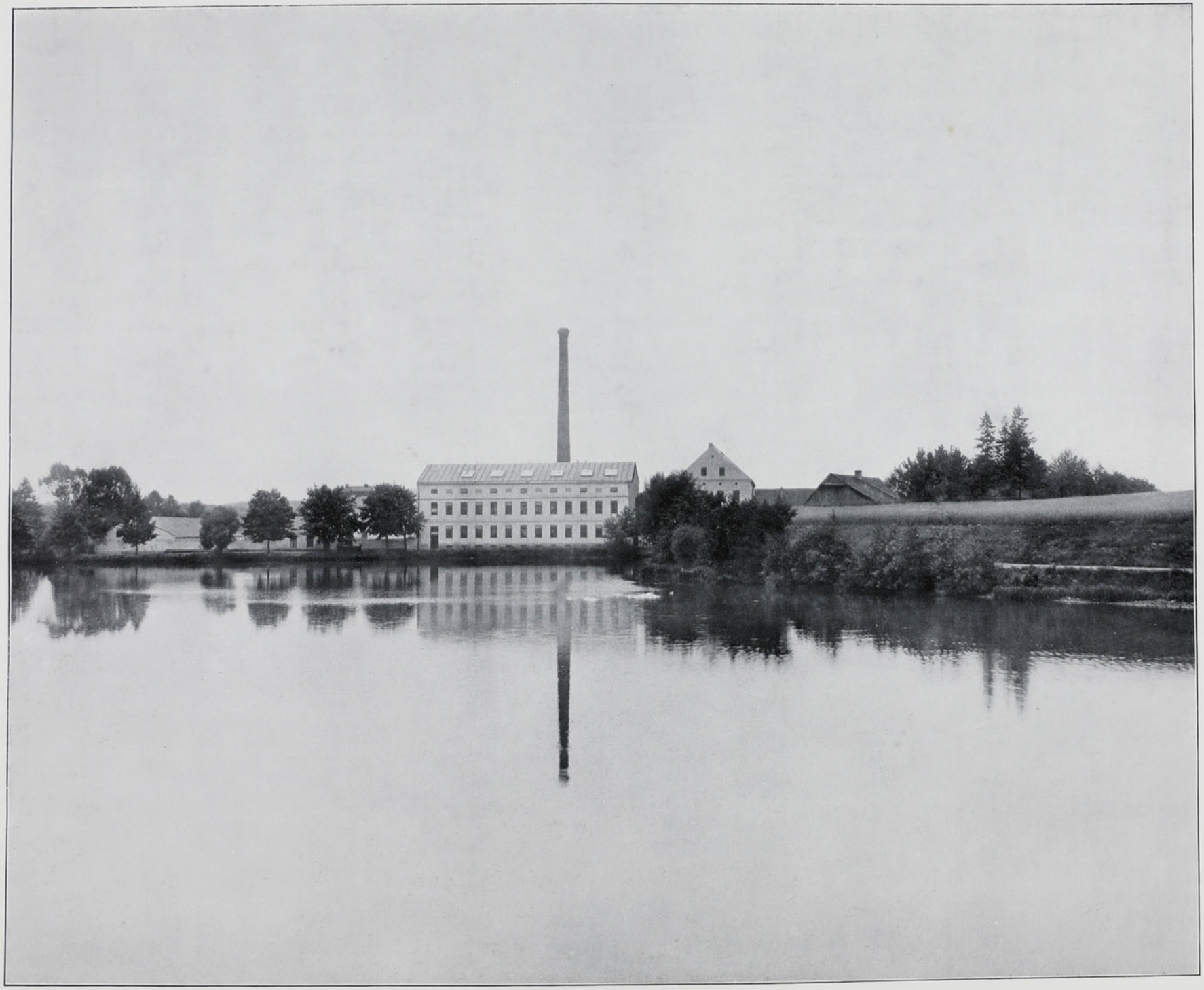

TOVÁRNA VLNĚNÝCH LÁTEK FIRMY LEOPOLD BRDLÍK V ŽIROVNICI.

LEOPOLD BRDLÍK A SYNOVÉ

TOVÁRNA VLNĚNÝCH LÁTEK V ŽIROVNICI.

Firma z nejstarších, která prací dvou generací přivedena na dnešní výši.

Zakladatel firmy p. Leopold Brdlík (narozen 1816 v Počátkách) vyučil se řemeslu soukenickému u svého otce. Touha po seznání výrobních pokroků hnala jej od otcovského stavu do předních textilních podniků v Brně, Liberci a Bílsku. Nabyv dostatečných zkušeností, usídlil se (1846) jako samostatný soukeník v Počátkách, najmuv si na malé vodní síle přádelnu. To byl první samostatný krok do života. Závodu dařilo se dobře a rostoucí prosperita vedla L. Brdlíka k tomu, že přenesl jej do Žirovnice, kdež zakoupil na dvou vodních silách dva malé mlýny. Zde zřídil — v skromných ovšem rozměrech — dva závody, a to umělý mlýn a továrnu na sukna. K těmto podnikům přidružil se záhy i pivovar v Počátkách, který však po 12 letech prodán. Roku 1876 postoupil vše po pevné a úsilovné životní práci pan L. Brdlík svým synům, Karlu (roz. 1846) a Josefu (roz. 1848), kteří jdouce věrně ve šlépějích otcových, přivedli podniky až na jich dnešní výši. Ale jimi jich činnost vyčerpána nebyla.

Karel Brdlík zakoupiv r. 1895 v nedaleké České Olešné (na Moravě) statek v zemských deskách zanesený, zařídil hospodářství polní i lesní způsobem racionelním; opatřil statek hospodářskými stroji nejlepší soustavy a rovněž tak i s ním spojený lihovar. Veškeré výkony strojové (mláticí, šrotovací, řezačky atd. atd.) pohání se přenesenou

silou elektrických motorů pomocí vodní síly vyrobené, takže slouží za vzor okolním velkostatkům.

Josef Brdlík založil r. 1894 chemickou továrnu v Kralupech nad Vltavou, první to a jedinou tohoto odboru v Čechách (úplnou destilaci kamenouhelného dehtu). Minulého roku odevzdal ji svému synu Vladimírovi. Byl po 9 let purkmistrem města Žirovnice a po dvojí období starostou okresu počáteckého. R. 1890 zvolen pak ve volební skupině měst za Tábor do sněmu, kde nyní již nepůsobí a r. 1894 do říšské rady za obchodní komoru budějovickou, kdež jest dosud čelným členem. Též zdatně působí jako člen okresní školní rady.

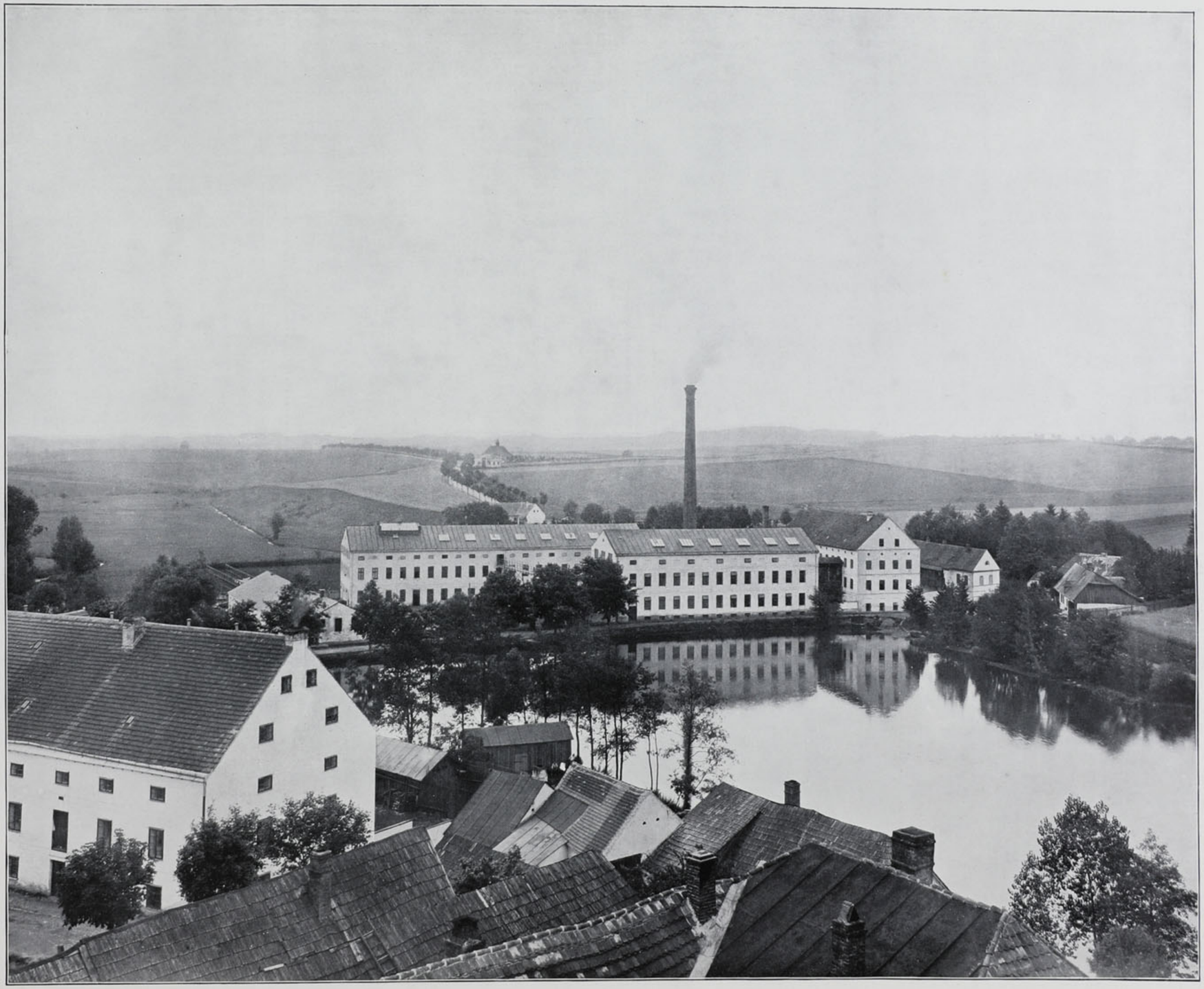

TOVÁRNA VLNĚNÝCH LÁTEK FIRMY LEOPOLD BRDLÍK V ŽIROVNICI.

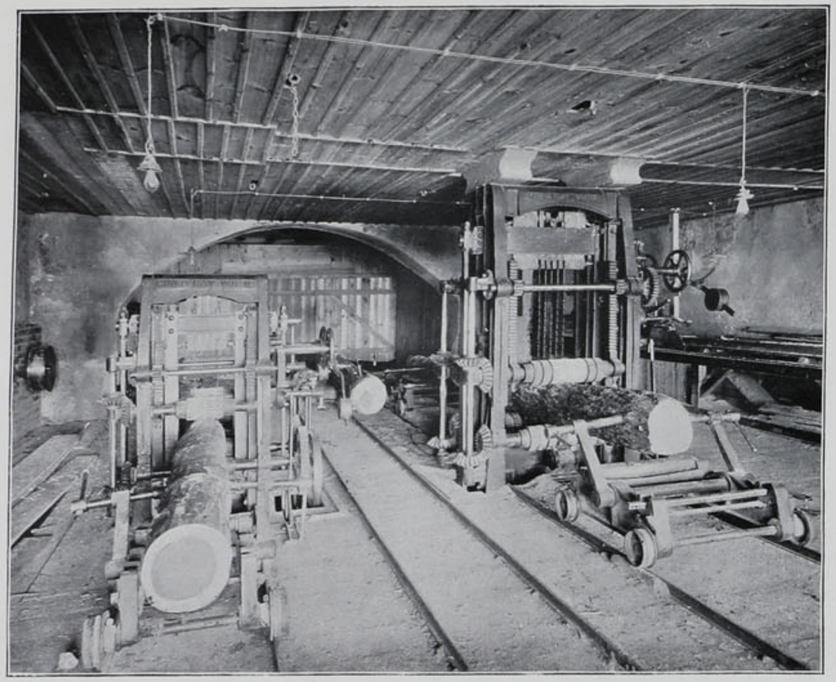

PARNÍ PILA.

BERGER & ŠUPICH

MECHAN. TKALCOVNA, ŠLICHTOVNA, ÚPRAVNA, PILY A TOVÁRNA NA DŘEVITOU VLNU

V MALÉ ČERMÉ N. ORLICÍ.

ODDĚLENÍ PRO VÝROBU DŘEVITÉ VLNY.

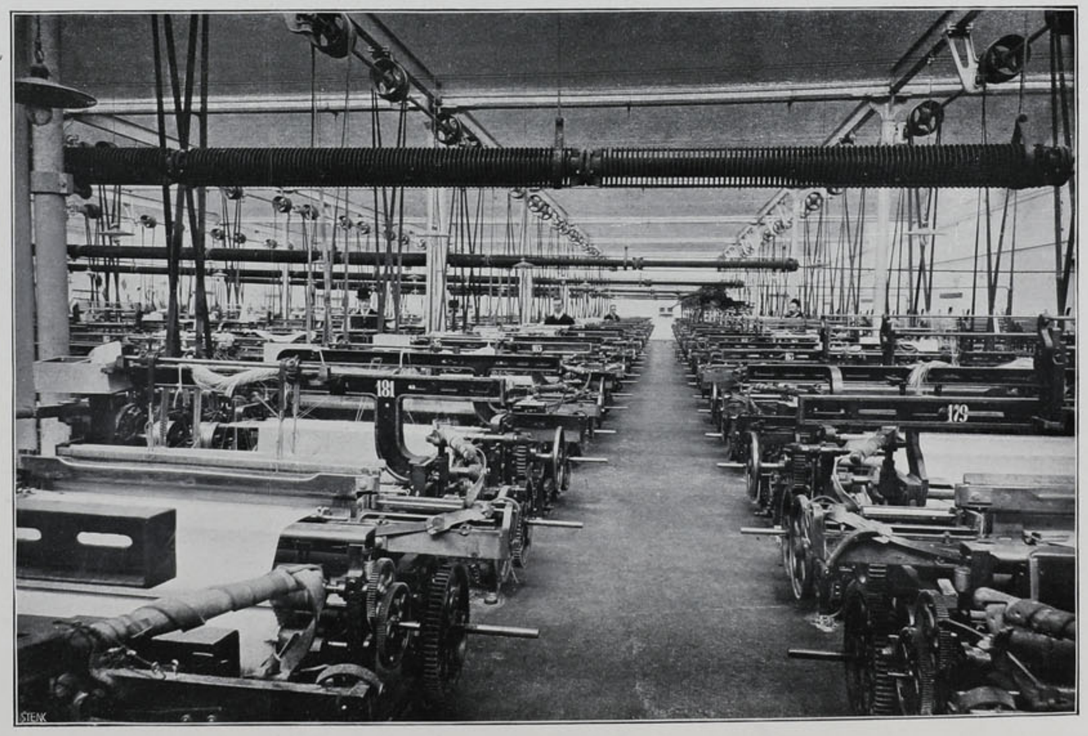

MECHANICKÁ TKALCOVNA.

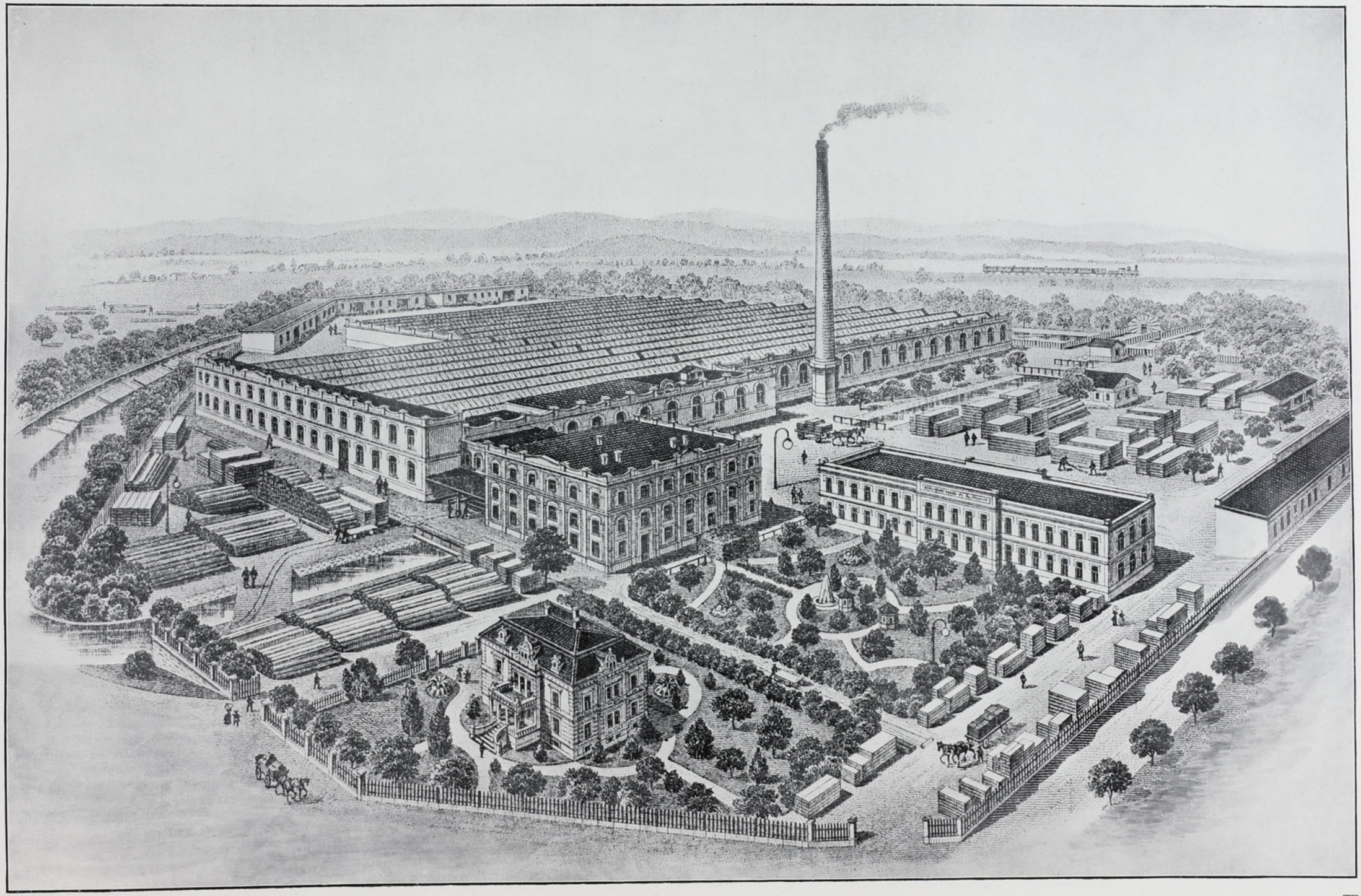

CELKOVÝ POHLED NA TOVÁRNU FIRMY BERGER & ŠUPICH V MALÉ ČERMÉ NAD ORLICÍ.

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY JOS. BUMBALA VE FRENŠTÁTĚ P. R.

FIRMA

JOS. BUMBALA

MECHANICKÁ TKALCOVNA
VE FRENŠTÁTĚ P. R.
NA MORAVĚ.

Založena byla roku 1820 a jest proto jedna z nejstarších v českém průmyslu textilním. Původně utvořena jako závod rukodílný, přispívala nemálo k povznesení ruční výroby na Frenštátsku a vyvážela produkty svoje hojně do Uher. V druhé polovici minulého století přešla k výrobě strojní a zaměstnává dnes 150 dělníků. Pohon obstarává turbinou o 24 HP, parním strojem o 176 HP, v částech nově zřízených jest skupinový elektrický pohon se čtyrmi elektromotory. — Vyrábí hlavně režné zboží a domestiky.

CECHOVNÍ PŘÁDELNA A TKALCOVNA.

DR. J. EV. JIRÁSEK:

SOUKENICKÝ CECH V HUMPOLCI.

Krátký náčrtek jeho minulosti, přítomnosti a budoucnosti.

VALCHA CECHOVNÍ Č. 1. S POHONEM PARNÍM A VODNÍM.

Jedním z nejstarších společenstev řemeslných jest cech soukenický v Humpolci. Účelem cechů bylo pojistiti svému členu odbyt, práci a vůbec existenci. „Správa společných zájmů, schůze, slavnosti, poutaly těsným svazkem dělníky téhož řemesla" (Laveley). — Pokud historické prameny sáhají, byl cech humpolecký založen roku 1544 podle stanov či artikulí podobného, dříve založeného cechu v Něm. Brodě. Roku 1661 byly cechovní artikule potvrzeny Filipem ze Solmsů, pánem Heráleckým. R. 1739 vydal císař Karel VI. generální artikule pro cechy celé říše. Nejstarší zachované cechovní stanovy sestavené podle generálních, potvrzené a vydané Marií Terezií, obsahují zajímavá pravidla pro učedníky, tovaryše a mistry.

Učedník musil napřed 6 neděl býti u mistra na zkoušku. Potom vykázati se musil „křestním listem nebo jiným svědectvím o počestném původu" a složiv 15—20 zl. nebo dle poměrů více, byl přijat na 3 roky nebo na 4—5 let, nemohl-li platit. Učedník „svobodný", nebo syn mistrův, mohl býti přijat hned za řádného. Každý učedník byl povinen zaplatiti 3 zl. platu nájemného do cechovní pokladny, 35 kr. zápisného a 15 kr. cechovnímu poslu. Po vyučení pak musil ještě zaplatiti 20 zl. Za to, že správně zaplatí, ručili dva občané z Humpolce a okolí. Po čas učení měl býti učedník pobožným, pilným a věrným, varovati se zlé společnosti; nesměl mistra bez příčiny opustiti nebo utéci, pod pokutou 20 zl. do cechovní pokladny. Synkové mistrů soukenických také musili 3 roky býti v učení, a po vyučení byli povinni podati ukázku svého díla. Za přijetí a vyučení platili polovic než druzí. Byl-li nemajetný, nebo sirotek po mistrovi a byl-li schopný a dobře vychován, tyto platy byly mu prominuty. List výuční a křestní se uschovával v pokladně a vydával se, když novopečený tovaryš odcházel na tříletý vandr, který jen ve výminečných případech byl slevován.

Tovaryš, který vyučil se některému odboru tkaní, měl právo, v jiných oborech práce, po níž by nastala poptávka, se vyučiti u mistra práce znalého a za toto svoje učení měl míti plat. Výpověď byla 14tidenní, oboustranná. Kdyby tovaryš odešel bez řádné výpovědi a jiným mistrem do práce byl přijat, musil tento mistr zaplatit pokutu 2 zl. 24 kr. a tovaryše ihned propustiti. Tovaryš takový pak musil na dvanáct neděl z města odejíti a potom teprve mohl se na novo hlásiti o práci. Tovaryš nesměl světiti modrý pondělek, nebo v jiný den udělati si svátek, nesměl v dílně pohoršlivě se chovati, zlořečiti a proklínati, pod pokutou celé týdenní mzdy ve prospěch kostela; každé pohoršlivé chování tovaryšovo mělo býti udáno staršímu cechu, nebo vrchnostenským úředníkům. Tovaryš byl povinen uctivě se míti ke starším a mistrům, jich poslouchati a „také jinde poctivě, věrně, pokojně a bohabojně se chovati". Kniha tovaryšská při cechu humpoleckém jest chována od r. 1828.

Dříve než tovaryš mistrem se stal, musil vyrobit dva mistrovské kusy, které byly zvláštními cechovními komisary zkoušeny, a nebyly-li správně vyrobeny, musil tovaryš ještě dále u mistra v učení zůstati.

Za prohlášení mistrovské platil tovaryš do cechovní pokladny 10 zl., 10 kr. od zápisu a 35 kr. poslovi. Kdo byl synkem soukenickým anebo manželem vdovy neb dcery soukenické, platil polovic. Přistupující k cechu nový mistr musil slíbiti podáním ruky všem členům v cechu shromážděným, že „se bude vždy jako poctivý a upřímný cechovní úd chovati, bohabojně žíti, cechovním pořádkem se říditi a své povinnosti zachovávati". Členů cechu mohlo být 40. Nečlenové byli povinni platiti do cechovní pokladny 5 zl. a roční „kvartální groš". Cech staral se o své členy, aby měli práci a aby jejich výrobky v ceně se udržovaly, ovšem také, aby sukna byla co možná dobré kvality. „Každý mistr má pečovati, aby vyráběl beze vší lsti a úskoku zboží náležité jakosti, délky a šířky . . . varuj se jinému obchod, tovaryše, učedníka, česaře, kramplíře nebo přelky skrytě nebo zjevně přebírati a přemlouvati, sice dá 2 zl. pokuty do pokladny a nahradí škodu poškozenému mistru, o čemž rozhodne magistrát nebo vrchnost."

Každý kus (postav) musil býti známkován jménem výrobcovým a prohlížen dozorčími mistry. Špatné zboží bylo z obchodu vyloučeno, ba i dílny byly dozoru podrobeny, „zda bez šizení práce se koná". Dozorčí mistr musí, jsa placen, konati svědomitě dozor pod pokutou 4 zl. ve prospěch pokladny. Na dobrý kus pak dána byla známka cechovní: cech za jakost a míru převzal záruku. Nedovolovalo se, řemeslo doma provozovati a zároveň v malém nebo na trzích prodávati, aby zboží bylo jakosti co nejlepší. Také mzdu dělníkům vyměřenou vrchností nutno bylo v zájmu cechu udržovati. Pod pokutou 2 zl. bylo zakázáno, prodávati hotové zboží jinému mistru. Kdo neuposlechl, mohl být zbaven i mistrovství. Dále bylo ustanoveno, že mistři svému druhu mají chodit na pohřeb i s tovaryši. Kdo by nešel, zaplatí 7 kr., tovaryš 3 kr. pokuty. Také měli choditi členové cechu na procesí a veřejné pobožnosti. Na slušný pohřeb a nemoc chudých spolučlenů bylo vybíráno od mistra 1 kr. a $^1/_2$ od tovaryše týdně. Byl tedy už tenkrát zaveden jakýsi druh nemocenských pokladen, z nichž nemocným bylo dáváno 4—6 kr. denně. Mistři

byli povinni nemocné navštěvovati, aby se přesvědčili, zda-li jsou řádně ošetřováni. Kdo zanedbal tuto povinnost, zaplatil 1 zl. pokuty.

Členové cechu scházeli se jednou za 4 neděle. „Všichni dostaví se v určený čas beze zbraně, střízlivě a poctivě." V neděli neb o svátku se schůze nekonaly, neboť „každý mistr se svou ženou, dětmi, tovaryši a učedníkem na velké mši sv. býti má".

Kniha mistrovská u soukenického cechu zachovala se od r. 1750.

Jmění cechovní bylo spravováno představenstvem, jehož každý člen měl klíč od pokladny a byl přísežně zavázán bdíti nad tím, aby s cechovními penězi „věrně se zacházelo". Každého roku bylo nutno súčtovati a účet předložiti vrchnosti k aprobaci. Byl-li přebytek, dávány byly sirotkům a vdovám po mistrech dary, se schválením vrchnosti. Přenášení „matky pokladnice" k nově zvolenému cechmistrovi dálo se slavnostně. Tato slavnost slula „kasát". Popis kasátu nalezne čtenář v Koblihově knize Humpolec a jeho okolí (r. 1896 vydané odborem Klubu Č. Turistů v Humpolci) a v mé knížce „Soukeníci a soukenictví v Humpolci" (vydané nákladem cechu soukenického v H. r. 1894). Byl to druh rozpustilého karnevalu tento kasát a naši staří mistři často a s hrdostí naň vzpomínají. Poslední kasát pořádán byl už jen jako historická ukázka při otevření tkalcovské školy v r. 1891.

Cech tedy ochraňoval mistry před nekalou soutěží, chránil jakost jejich výrobků, dohlížel na mzdy dělníků a udržoval kázeň mezi členy. Byl to jakýsi esprit du corps, cítění sociální, pouto, které vázalo a nedopouštělo, aby na ně působily vlivy nemorálné, příliš egoistické a prospěchářské. Tento kastovní duch dosud se udržel mezi soukeníky, kteří sice mají už jiné stanovy (od r. 1892), ale v podstatě duch stavovský žije dosud. Do dneška naši mistři soukeničtí přísně dbají zejména o to, aby zboží jejich bylo odváděno v pořádku, tak aby špatné zboží nedělalo hanbu průmyslu humpoleckému.

V protokolech posledních sezení cechovních od 20ti roků nalezneme mnohé doklady toho, kterak brání se cech proti špatné, nepoctivé výrobě a zakročuje i veřejně se ohražuje proti těm, kdož špatné zboží své nebo cizí pod jménem zboží humpoleckého na trh přivádějí. I kdyby nebyli vázáni naši mistři různými často dosti přísnými smlouvami, že dodají zboží dobré a poctivé, jejich stavovský duch bránil by jim, špatné zboží dodávati, čest jména soukeníka humpoleckého by se přísně ozvala.

Zboží své soukeníci prodávali buď na trzích, nebo vyráběli je na zakázku, zejména vojenskému erári. Největší trhy bývaly v Linci o velikonocích a počátkem srpna. Tam sjížděli se kupci ze zemí alpských, z Uher, Italie, Bavor a Švýcar, tam nejvíce se vydělalo. Co se neprodalo v Linci, bylo dovezeno do Vídně. Mimo to byly trhy v Plzni a Brně. Rakouské vlády důkladně poškozovaly naše soukeníky špatnou politikou celní. Kus sukna míval 30 loket českých (loket rovná se 59 *cm*) a cena jeho byla okolo 75 zl. šajnů (t. j. 30 zl. stř.). Dnešní kus měří 25 *m* a cena jeho jest od 100 do 200 korun. Ovšem cena vlny dnes značně se mění, podléhá různým tržním spekulacím a tak i cena sukna nezůstává stále stejnou.

VALCHA CECHOVNÍ Č. 2. S POHONEM PARNÍM.

Důležitý druh obchodu soukenického byly dodávky. Na rozkaz eráru dovezeno bylo zboží přímo do vojenských skladišť a soukeníku bylo hned zaplaceno. Koncem 18. a počátkem 19. století na př. dodávalo se do Prahy, za válek francouzských. Později však nedodávali soukeníci přímo eráru, nýbrž dodavatelům, kteří rychle bohatli, ovšem na účet výrobců. Po r. 1842 dodával cech do Brna, Štokravy, Jaroslavě. Zboží dodával cech zastoupen „lifrantem", kterým býval starší cechu. V protokole cechovním ze dne 14. ledna 1855 zaznamenává písař cechovní Jakub Hruška toto usnesení cechovní: „. . . že nynější zvolený cechu představený opět lifrunk na se vzíti má, na útraty jest lifrujícímu z jednoho každého lokte . . . 5 a ½ kr. stříb. určeno . . . k bezpečnějšímu a jistějšímu odvádění suken rozhodlo se, že sukna před spisováním se prohlížeti mají a sice že vůli má cechu představený některého z pánů representantů k tomu samému vzíti . . . . kdyby některý pan mistr sepsaná sukna vzal a takové k odvodu na kontrakt by náležely, tedy 3 zl. stř. pokutován býti má". Kontrola suken k dodávkám či odvodu určených byla přísná, jak čteme v protokolu z 18. června 1855: „že representanti vždy před jetím k lifrunku sukna neštychovaná u postřihačů prohlížeti mají a že žádný kus, který od nich za dobrý uznán nebude, k odvodu se vzíti nesmí".

Nejsmutněji dopadli naši mistři v době po válce krymské. Tato válka byla skončena náhlým mírem 30. března 1856. Soukeníci však měli k dodávkám velmi mnoho hotového sukna. Po míru cena tohoto sukna klesla najednou z 50 na 20 zl. Veliká většina výrobců byla skoro ožebračena; mnozí se vůbec nevzpamatovali a chápali se všeho možného, aby takřka hlady nezahynuli. Množství mistrů dříve zámožných bylo nuceno odejíti za chlebem do světa.

V r. 1859 dodávali soukeníci eráru tak rychle a poctivě, že obdrželi 25% premie za svoji práci.

V r. 1866 byl vypsán konkurs na vojenské dodávky. Ceny byly velmi nízké a dodávalo se do Štýr. Hradce. Také v této dodávce osvědčil se cech svojí přesností. Stalo se, že sukna byla z Humpolce odvážena, když Prušáci už byli v městě. Tehdá naši soukeníci vymohli na velícím generálu pruském průvodní listy a dodávali rakouské armádě za assistence vojáků — pruských.

Po roce 1866 vydala vláda rozkaz, že dodávati mají jedině vyrabitelé sami, ne překupníci. Rozkaz byl v zásadě velmi příznivý malým výrobcům, ale jaké bylo provádění jeho! Všechen průmysl soukenický tehdá uchopil továrník Skene, jehož přičiněním zavedena byla místo barvy šedé a bílé barva černomodrá, která byla tajeným vynálezem továrny Skenovy. Mimo to žádal erár, aby dodávány byly celé oděvy a aby dodavatelé měli své vlastní konfekcionářské ústavy ve velkých městech, kde musilo ležeti vždycky pohotově zboží za mnoho tisíc zlatých. Dále žádal erár značnou kauci při každé dodávce. Jak tímto nařízením mělo být pomoženo malému průmyslníků, vědí bozi. Zajisté opaku mělo býti dosaženo: malý průmysl měl býti vytlačen z dodávek úplně. Ale naši mistři se nedali, jak svědčí protokoly z roku 1866. Toho roku dostal Humpolec vojenskou dodávku 32.000 loket (1·7 lokte šir.) melisových suken „. . . pod tou výminkou, by se ceny snížily a lhůty odvodní značně zkrátily". Schůze cechovní 30. května 1866 nepřistoupila na snížení ceny. Erár, který dříve s dodávkami spěchal, dle protokolu ze dne 6. října 1866 žádá, aby cech vzdal se dalšího dodávání dle smlouvy pro běžný rok, a zároveň tázal se erár, jakou náhradu by cech za svůj ústupek požadoval. Cech odpověděl ministerstvu vojenství, že vyhověti nelze, „poněvadž by (soukeníci) nesnesitelné ztráty utrpěti museli a to tím více, an zboží to jedině pro potřebu vojenskou zhotoveno jest a tedy ku konkurenci se nehodí a při tom již v monturní komisi se nalézá". Erár, který miliony ve válce promrhal a tisíce životů obětoval, najednou po válce, jak viděti, objevil dojemnou šetrnost na — našich soukenících.

Cech náš staral se ustavičně o erární dodávky. Starost jeho nejlépe vyčteme z protokolů o schůzích cechovních, v nichž nalezneme mnoho zajímavého, co pro nedostatek místa šíře sdělovati nelze a co snad učiním během doby v delším vylíčení cechovní historie.

Ve schůzi 19. února 1890 konstatuje se, že by bylo třeba pro erární dodávku sehnati 9000 zl. vadia a kauce na 90.000 zl. Na tolik ovšem nestačilo jmění spolkové. 3. února 1901 jedná se ve schůzi cechovní o podmínkách, za kterých se pro erár dodávati má. Cech musil by zříditi zvláštní místnost ve Vídni pro úpravu nepromokavých suken plášťových a čepic, dále zříditi konfekční ústav a v zásobě stále udržovati hotových obleků za cenu rovnající se kauci a to beze všeho zúrokování investovaného kapitálu. „Podmínky tyto", praví protokol, „jeví se v celé své podstatě nepřístupnými, když se uváží, že vůbec potřeby pro zemskou obranu bývají nepatrné a při dosavadních podmínkách a stávající sekatuře bylo by co dělati,

aby dodavatel beze ztráty svého jmění obstál.“ Dále praví se: „Sbor důvěrníků uvažuje všecky tyto poměry a nesnáze, které se nám zmíněným nařízením vys. vládou do budoucna v cestu staví, usnesl se, . . . aby p. Em. Dítě jako dosud i dále cech zastupoval a se přičinil, aby zmíněné nařízení co možná změněno a přístupným učiněno bylo.“

Původně měl cech dodávati 25% celé spotřeby pro zemskou obranu. Cech však tolik nedodával, poněvadž mistři měli dosti práce se zbožím odchodním (komerčním), nýbrž svěřil 10% svých dodávek továrníku p. E. Dítětovi. Nyní dodávají tito podnikatelé: Jihlava 18%, cech humpolecký 18%, Emerich Dítě 12%, Šumpetr 15%, Novotný 12%, Zipser 8%, Münich 17%.

Pro stálé vojsko dodává firma Quittner & spol. a pro tuto firmu pracuje i cech soukenický, pokud dodávka děje se bez kauce. Je to část, kterou ministr vojenství ponechal si k vlastní disposici. Odvod hotových obleků impregnovaných děje se za přísné kontroly, nejen na místech pro dodání určených, ale už i doma, kde je ustanovena zvláštní komise cechem zvolená, aby dříve prozkoumala jakost suken, „aby

VALCHA CECHOVNÍ Č. 3. S POHONEM VODNÍM.

CECHOVNÍ BAREVNA S POHONEM ELEKTRICKÝM.

výroba byla lepší než u továrníků velkých konsorcií . . . užitek může býti jedině ten, když dovede zjednati dobré jméno u vlády, aby tak budoucnost byla nám pojištěna“, praví protokol.

Něco suken dodává se také pro zemské ústavy, pro poštu a nedávno i pro město Prahu.

Dříve v létech 70tých dodáváno bylo do Srbska, Bulharska, Rumunska, ale dodávky tyto odpadly vlivem politiky celní, která znemožnila konkurenci a donutila národy balkánské, aby sami se postarali o zřízení vlastního soukenického průmyslu. Přes to však před dvěma lety dodali zdejší soukeníci pro bulharské vojsko okolo 40.000 *m* sukna.

Cech soukenický v Humpolci konal i v ohledu národním vždycky čestně svoji povinnost. Podporoval národní podniky, dával dary školám, platil stipendia a jiné potřeby pro zdejší školu tkalcovskou, vedle 20.000 zl., které na postavení školy tkalcovské věnoval a ročními anuitami splácí; přispěl značným obnosem na jubilejní výstavu (1500 zl.), na katolický i evangelický kostel v Humpolci (1100 zl.). Už v roce 1881 usnesl se na zřízení dráhy do Něm. Brodu dávati 150 zl. po 10 let atd. atd. Řada darů cechu byla by nekonečná.

Dojímavo jest čísti rozhodné ohražení se cechu r. 1889 proti knížeti Schwarzenbergovi, který urazil na zemském sněmu památku Mistra Jana.

Cech náš vystavoval ve stálé řemeslnické výstavě v Praze a ve Vídni 1889, na jubilejní výstavě v Praze 1901, na Národopisné výstavě v Praze 1895 a v Humpolci 1894. Na tuto výstavu daroval značnou subvenci.

Jměním cechu jsou 3 velké cechovní valchy v překrásném údolí Želivky ležící a barevna v Humpolci. Barvení a válení suken vede cech ve své režii. Dříve je pronajímal veřejnou dražbou.

Členů měl cech v r. 1880 120, dnes 64.

Dělníků zaměstnáno jest při průmyslu soukenickém asi 1300.

Sukna vyrábí se okolo 50.000 kusů v ceně 7—8 milionů korun.

Jaká jest budoucnost cechu soukenického?

Slavný sociolog K. Marx na základě ohromného počtu statistických dat přišel k závěru, že v dohledné době malý živnostník se zproletarisuje: na jedné straně bude státi armáda vyděděných, na druhé straně ohromné fabriky a nesmírný kapitál. Marx opírá se velkou měrou také o statistiku textilní, závěr jeho tedy musil by platit i pro naše soukeníky. Avšak i ve straně Marxistů vidí se, že závěr Marxův není zcela správný, neboť nestalo se skutkem proroctví Marxovo: malý průmysl v dohledné době se nezproletarisoval. V Humpolci sice pozorujeme, že malý živnostník náš ve velikém procentu řemesla zanechal, avšak ani u nás nemůžeme říci, že by se byl stal vyděděncem, třebas podmínky pro jeho úpadek by tu byly. Ze 120 firem soukenických za 27 roků zbývá 64, tedy polovina. Některé firmy vymřely, jiné práci zastavily a jen menší část bývalých mistrů se zproletarisovala, t. j. byla nucena státi se dělníky. Vina však nebyla jenom v systému společenském, jak Marx soudí, ale hlavně v samotných živnostnících, kteří buď svojí lehkomyslností nebo nedostatkem rozhledu anebo jiným způsobem přišli o své jmění. Lidé poctiví a šetrní, podnikaví a vzdělaní, kteří v dobách, kdy řemeslo kvetlo, pamatovali včas na budoucí léta hubená, vydrželi konkurenci, ba v době pro malý průmysl kritické dovedli se i vyšinouti. Je to tak v celé přírodě, která slabé tvory ničí, aby jimi mrvila půdu pro individua silná a je to i ve společnosti

lidské. Stal-li se tedy náš průmyslník vyděděncem, stal se jím také svojí vinou, nejen vinou přirozeného běhu poměrů sociálních. Že soukenictví rostlo a roste, vidíme dobře na množství obyvatel a počtu domů. Roku 1601 bylo domů 89, roku 1900 588. Obyvatel bylo r. 1813 4139, r. 1900 5884. Obyvatel poměrně k počtu domů nepřibývalo tak rychle, tedy obyvatelé byli stále zámožnější.

Dnešní firmy jsou všecky čilé, života schopné a k tomuto jejich životu pomáhá cech soukenický měrou nemalou. Náš soukeník, dříve užívající primitivních strojů, byl poměry nucen, říditi stroje nové a svou výrobu stále zdokonalovati, aby obstál v konkurenci s továrnou. Pokud nemůže konkurovati s kapitálem, potud musí se opříti zase, jak bývalo, o cech soukenický. Ale i cech, aby podepřel malého soukeníka, musí především hledět, státi se velkovýrobcem, fabrikantem. Dvé věcí potřebuje malý člověk náš, aby v konkurenci s továrnou nepodlehl: levnou surovinu a lacinou hybnou sílu. K tomu musí cech pracovati, a to bude dnes jeho nejdůležitější úlohou vedle zabezpečení práce pro členy. Náš průmyslník potřebuje společný nákup surovin (vlny, oleje, mýdla atd.) ve velkém a tento nákup bude mu jednou obstarávati jeho cech. Druhá, mnohem vážnější ještě podmínka nutná k životu malého našeho průmyslníka závisí nejen od cechu, ale i od celé české veřejnosti. Jedná se o zlevnění hybné síly. Uvažme, že dnes stojí Ia uhlí ve velkém K 3·20—3·60, v malém stojí u nás uhlí K 4·40, není potřeba míti zvláštního obchodního talentu, abychom seznali, že topit uhlím jest u nás pomalu drahý luxus. Zatím však po staletí ubíhá 6 *km* od města vzdálená řeka Želivka, bohatá vodou a tedy ohromnou živou silou, kterou bude možno přeměniti na elektřinu a vésti do města k pohonu a osvětlování. Náklad na nějakou samostatnou elektrárnu byl by příliš veliký, proto celé naše město i okolí, zejména pak náš průmyslník čeká na uskutečnění regulace Sázavy a tím na regulaci její nejdravějšího a nejnebezpečnějšího přítoku Želivky. Kdyby na Želivce byla postavena přehrada pro nadržování vody, pak město naše využitkuje část vodní síly, která dnes se zbytečně ztrácí, ku výrobě levné hnací energie a náš soukeník bude ihned schopnější konkurence s továrnami.

Další prognosticky příznivý moment pro náš průmysl je moment historický. Byly doby tak těžké, ba zoufalé, že všecka okolní i vzdálenější česká textilní vlněná střediska padla. Zanikl soukenický maloprůmysl v Ledči, Polné, Bystřici, Třebíči, Pacově, Něm. Brodě, Táboře, Pelhřimově, Jihlavě atd., v městech, kde pro průmysl byly podmínky mnohem příznivější než v Humpolci, kde není vody a do nedávna nebylo dopravy, kde i cena uhlí byla vždycky značně vyšší než v místech, příznivěji položených.

A Humpolec přece udržel svůj průmysl a doufáme, že i udrží, neboť jeho soukenictví žije ze staletých zdrojů historických, naši soukeníci jsou potomky těch, o kterých historie mluví už ve století 15. a dříve; náš soukeník má své povolání v krvi; on dovede ještě pracovat a se živit tehdy, kdy všichni okolo něho bezradně skládají ruce v klín. Historie učí, že náš soukeník humpolecký jest onou silnou, svéráznou, houževnatou individualitou, která neklesá, když klesají ostatní. Náš horácký lid zápasil s tuhou přírodou, naše hory upoutaly jej svou drsnou krásou, naše zima vštípila mu vážné myšlénky, naše severozápadní větry daly jeho ruce směr a tak výrobek našeho soukeníka je jiný, než výrobky ostatních vyrabitelů. Je to zdánlivě hrubý, tuhý ale pevný a teplý loden, který založil slávu našeho soukeníka a slávu jeho udržoval, neboť tento loden humpolecký dosud nikým nebyl dostižen. Humpolecký loden zůstal a zůstane specialitou českého Manchestru. Této speciality nebude dostiženo nikým, jako jest nedostižna na př. Plzeň v pivovarnictví. Tato svéráznost našeho produktu jest tedy důležitou prognostickou známkou, že slavný a starobylý průmysl soukenický nezanikne, ale že bude dále okrasou českého světa průmyslového, jako objevil se v roce 1891 na výstavě jubilejní a jakou jeví se dnes po 16ti letech na novo, ovšem v další etapě pokroku, značně změněn a přizpůsoben moderním požadavkům. Velkolepá exposice cechu o letošní výstavě jubilejní nejlépe ukázala veliký pokrok našeho českého průmyslu a byla právem obdivována obecenstvem i veškerou českou žurnalistikou.

A tak pevně doufám, že humpolecký cech s klidem hleděti může budoucnosti vstříc: naše řemeslo nezanikne, neboť má důležité podmínky, které mu jeho budoucnost zajišťují.

CECHOVNÍ STŘIHARNA VOJENSKÝCH OBLEKŮ.

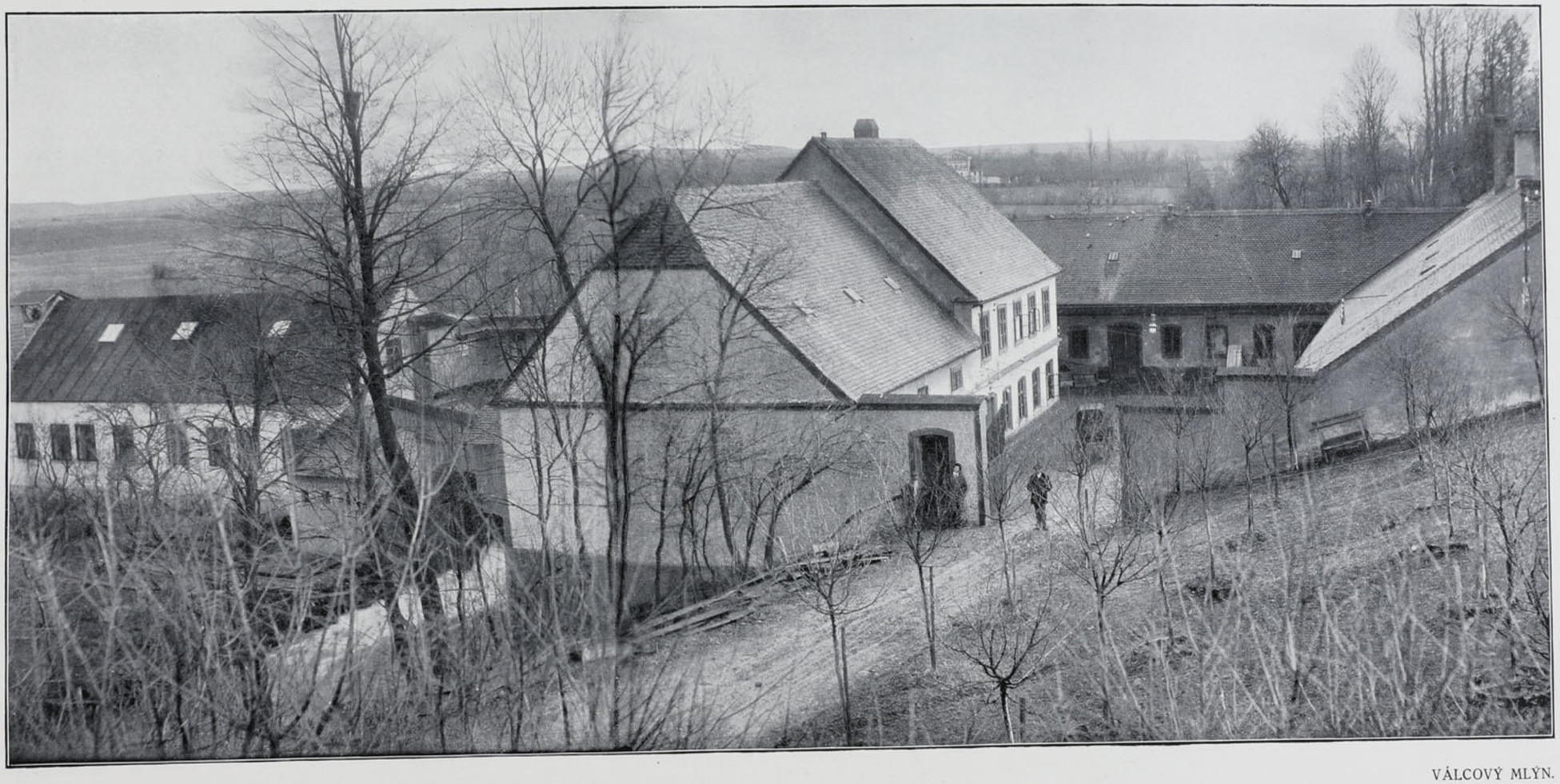

MECHANICKÁ TKALCOVNA.

VÁLCOVÝ MLÝN.

JOSEF ČÁP,

MECHANICKÁ TKALCOVNA VE VYSOKÉM MÝTĚ.

Z orlických hor přesunul se bavlnářský průmysl v rychlém postupu i k moravské hranici. I zde byl vývoj obdobný jako na Orlici. Mlýny doplňovaly se stavy. Tak povstal i závod Josefa Čápa, původně pouze válcového mlýna. Roku 1907 postaveny ve mlýně mechanické stavy (84) na režné i pestré bavlněné zboží (kanafasy, oxfordy, zefíry a p.). Závod dobře prosperuje a vyrábí zboží dobrému odbytu se těšící.

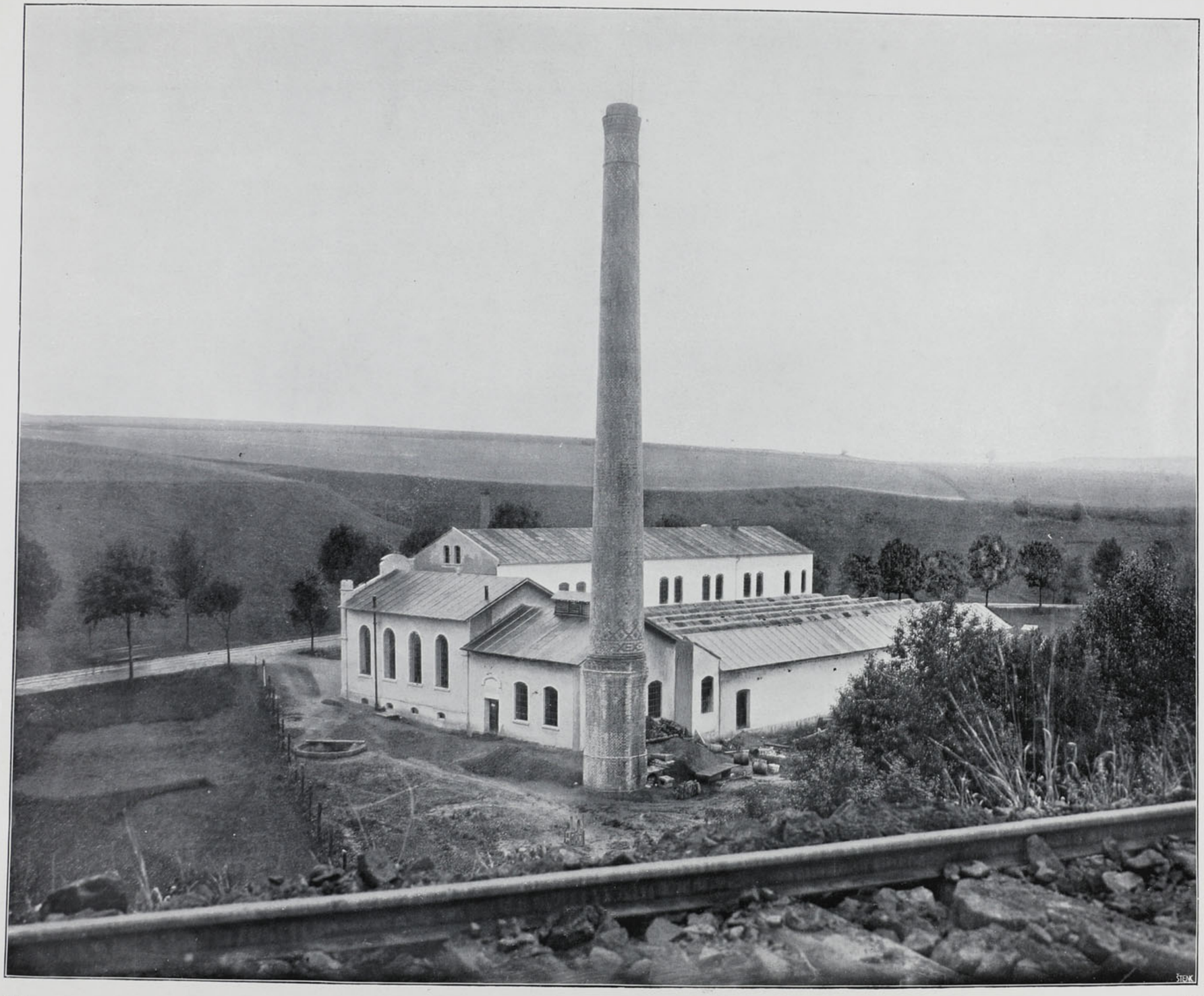

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ÚPRAVNA FIRMY JOSEF CRHA V LOMNICI N. P.

JOSEF CRHA,

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ÚPRAVNA

V LOMNICI N. POP.

Závod založen r. 1866 otcem nynějších majitelů Jos. Crhou, který tehdáž zaměstnán byl co mistr v mech. tkalcovnách v Lomnici a v Žitavě. Týž pracoval z počátku sám a poznenáhla, jak obchod se rozvinoval, zaměstnával stále víc a více tkalců ručních.

Tenkráte začalo se v Lomnici vyráběti pestré zboží, čehož se ujal i zakladatel a záhy přiváděl na trh různé své výrobky pestré, jako kanafasy, barchenty, oxfordy, šotyše atd. vesměs v jakosti dobré a úplně stálých barev. Proto také zboží to našlo hojného odbytu daleko široko, takže tkalcovským výrobkům lomnickým dávána byla vždy přednost před jinými výrobky toho druhu.

Tak závod tento při vzrůstajícím domácím průmyslu utěšeně se rozvíjel, přizpůsobuje se všem požadavkům a rozšířiv později výrobu svou též na zboží vzorkované (jacquardové). Leč později postaveny v okolí a též i v Lomnici četné nové mechanické tkalcovny a tím nastal úbytek tkalců domácích a následkem toho i nedostatek zboží, který rok od roku stával se citelnějším. Z té příčiny rozhodli se nynější majitelé závodu, dlouholetí spolupracovníci a synové zakladatele, Josef a Jindřich Crhové, postaviti novou mechanickou tkalcovnu na pestrobarevné zboží, kterou vypravili moderně zařízenou úpravnou na všecky druhy zboží.

Řídíce se starou zásadou zakladatele, vyrobiti zboží jen dobré a stálobarevné, hledí přizpůsobiti výrobky své úplně zboží

rukodělnému a přinášejí dnes na trh grisety, kanafasy, brokáty, zefíry, oxfordy, naturely, širtinky, šifony, polovičníky, molina modrá na dělnické obleky, slamníková a režná plátna atd., jež vesměs konkurovati mohou s cizími výrobky toho druhu.

Chtějíce se nynější majitelé osvědčené solidní zásady i do budoucna držeti, doufají v hojnou podporu v českých kruzích obchodních.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ÚPRAVNA FIRMY JOSEF CRHA V LOMNICI N. P.

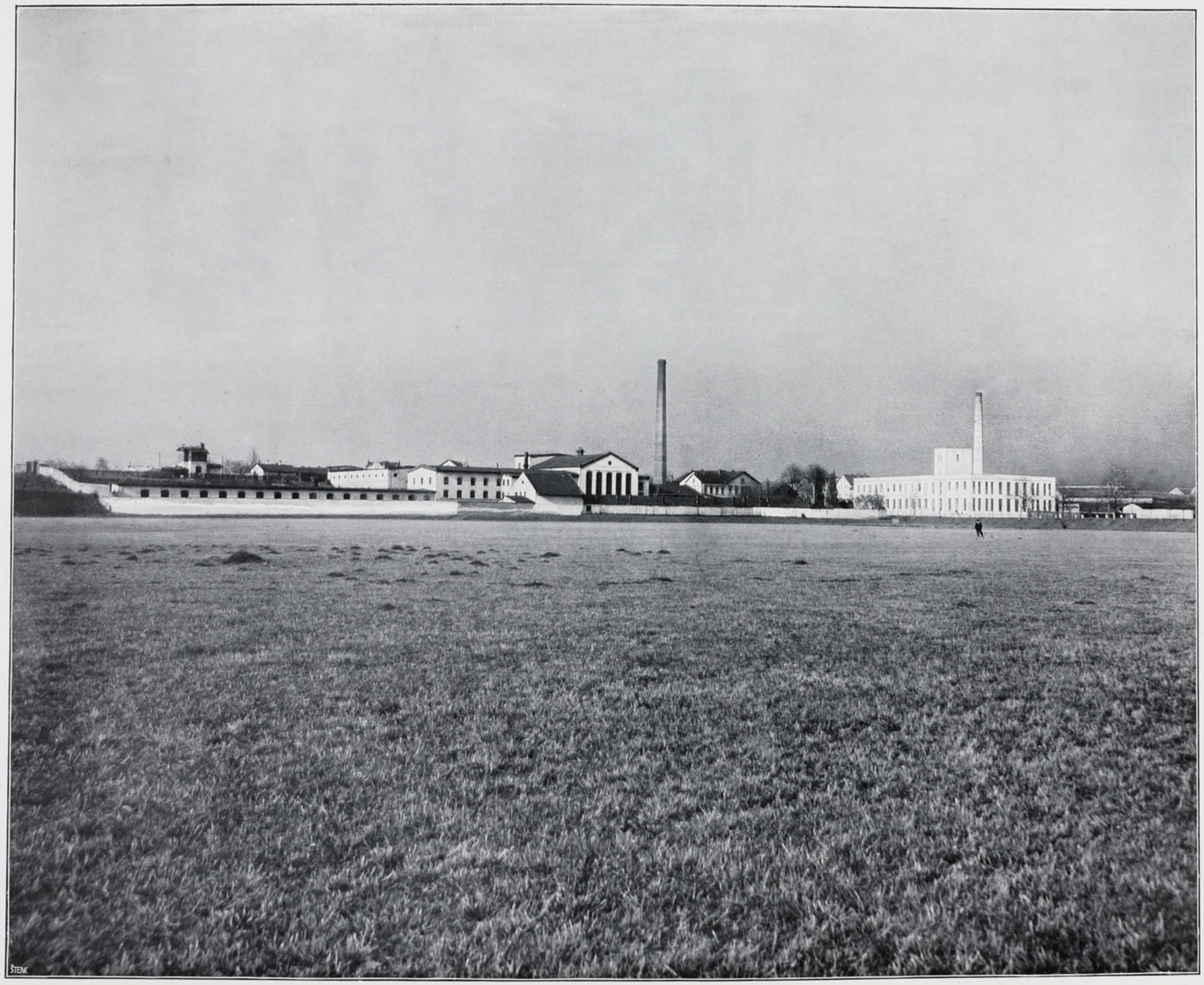

CELKOVÝ POHLED NA TOVÁRNU FIRMY A. ČERYCH A SYNOVÉ V JOSEFOVĚ.

A. ČERYCH A SYNOVÉ

PŘÁDELNA BAVLNY, MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA V JOSEFOVĚ.

Firma založena byla r. 1873 a jest majitelkou mimo Josefovské přádelny a tkalcovny v Jaroměři dvou chemických továren v Mitrovicích ve Slavonii a to: „Mitrovické továrny na extrakt z dubového dřeva“ a „Mitrovické továrny na výrobky chemické“. Tyto jsou hlavně: Octan vápenatý, aceton, ku výrobě bezdýmného prachu, líh methylový a dřevěné uhlí retortové.

R. 1897 byl cukrovar v Jaroměři po předchozím zvětšení cukrovaru černožického na denní výrobu 6500 q řepy touž firmou přeměněn na kobercárnu a sice byly vyráběny smyrenské těžké vlněné koberce mechanickým způsobem. Přes to, že výroba tato po dvouleté námaze byla technicky i umělecky zcela rozluštěna, přinutil nás nedostatečný konsum v našem mocnářství a nemožnost lukrativního exportu k pozvolné přeměně této produkce na výrobu mechanických režných bavlněných tkaniv. Tato přeměna mohla býti provedena ovšem jen za ohromných finančních obětí a tím způsobem povstala zdejší mechanická tkalcovna, v které dnes přes 500 širokých, těžkých mechanických stavů pracuje. Vyrábějí se hlavně jako speciality velmi těžké imitáty vlněných látek, tak zvané dušestry a fustiany a široké konfekční různobarevné kloty a satiny.

Roku 1906 započato se stavbou nové moderní přádelny ve velikém slohu, která byvši založena pro 35.000 vřeten, dosáhla počátkem t. r. počet vřeten 20.000 a 500 vřeten skacích. Vyrábějí se hlavně příze v číslech 10—36 pro prodej a vlastní konsum a to hlavně v osnovách Trostlových a outku selfaktorovém.

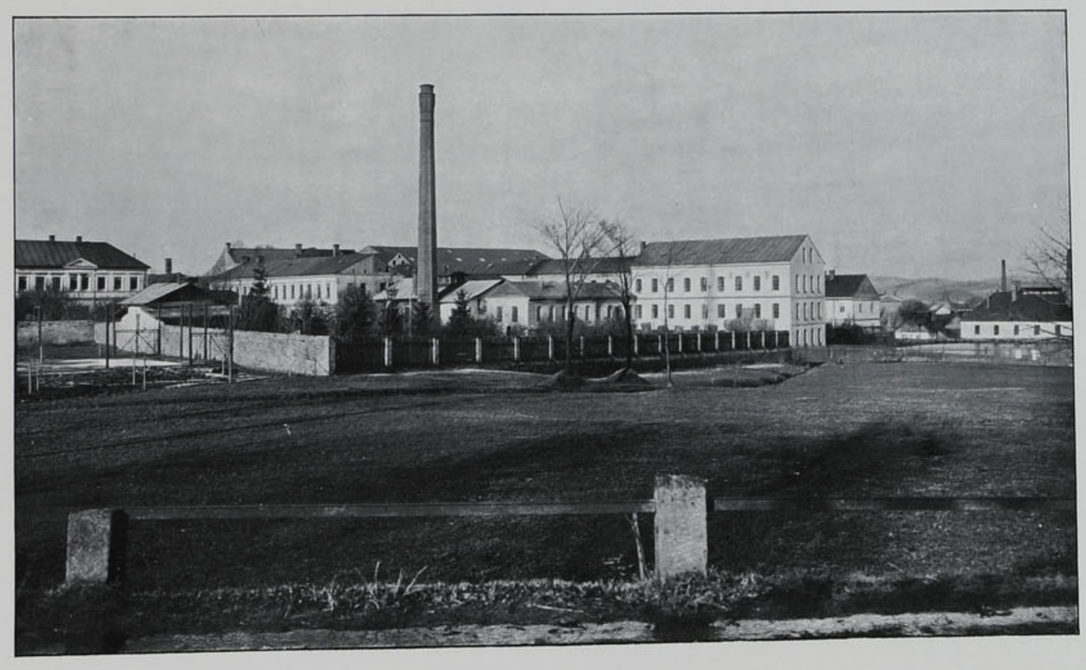

POHLED Z LEVÉ STRANY.

POHLED Z PRAVÉ STRANY.

EMERICH DÍTĚ V HUMPOLCI,

C. A K. DVORNÍ DODAVATEL

TOVÁRNA NA VOJENSKÁ SUKNA, VLNĚNÉ LÁTKY A PŘIKRÝVKY

Továrna tato r. 1870 panem Emerichem Dítětem založená, byla r. 1907 i s firmou výše jmenovanou společníky staré firmy vídeňské Vilém Beck & synové, c. a k. dvorními dodavately: „Heřmanem, Adolfem, Ottou, Edmundem a Arturem Beckem“ koupena a během jednoho roku dle všech pravidel nejnovějších vymožeností v oboru techniky upravena. Výroba tovární byla zvětšena, přádelna pracuje nyní s 3000 vřeten, tkalcovna se 60ti mechanickými stavy. Stejným způsobem byla též barevna a úpravna rozšířena. V továrně této vyrábí se pouze čistě vlněná vojenská sukna, modní látky dle anglického vzoru a konečně rozličné druhy jemných suken hladkých.

Zvláštní oddělení vyhrazeno jest výrobě rozličných pokrývek, a to vojenských, nemocničních, lodních a na koně, jež se pouze v jakosti nejlepší vyrábějí.

Firma Vilém Beck & synové připojila k továrně konfekční ústav na výrobu vojenských uniforem a montur. Podobné ústavy má firma tato též ve Vídni, Prešpurku a v Boskovicích na Moravě.

V Humpolci zaměstnáno jest u firmy této asi 500 dělníků; celkem však zaměstnává asi 1200 dělníků.

HLAVNÍ PRŮČELÍ.

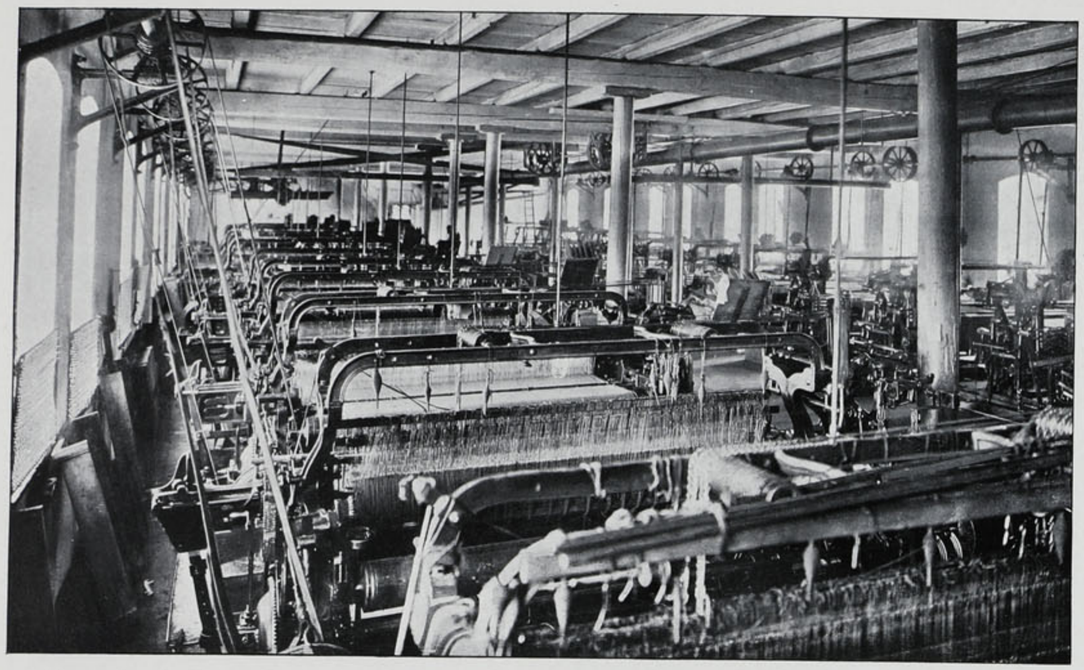

TKALCOVNA.

PŘÁDELNA.

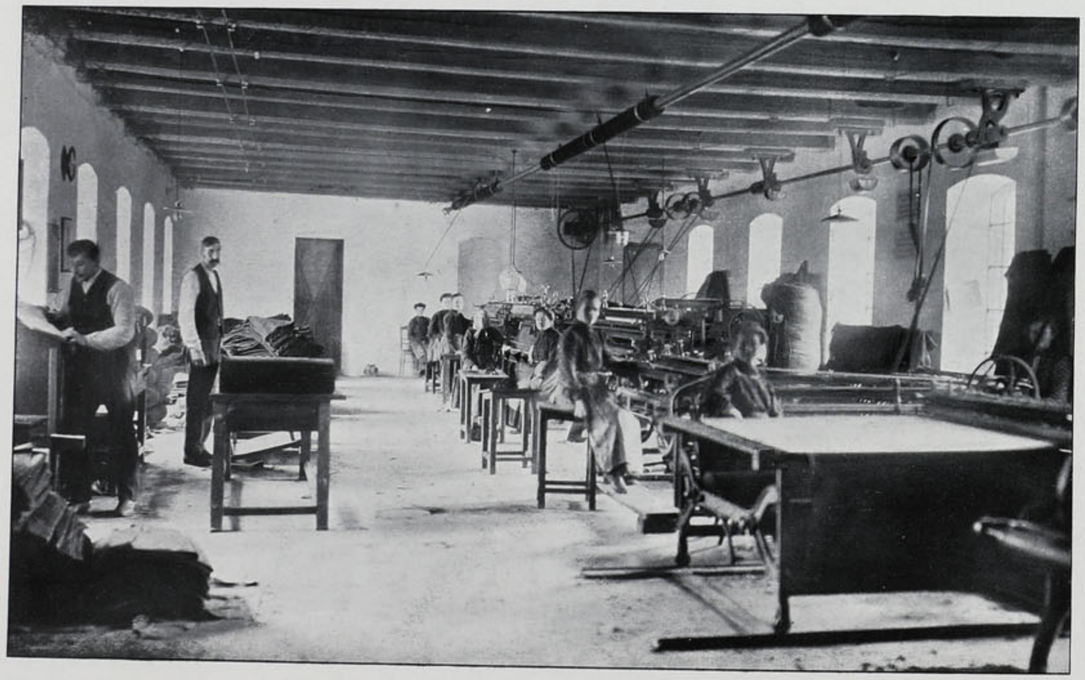

POSTŘIHÁRNA.

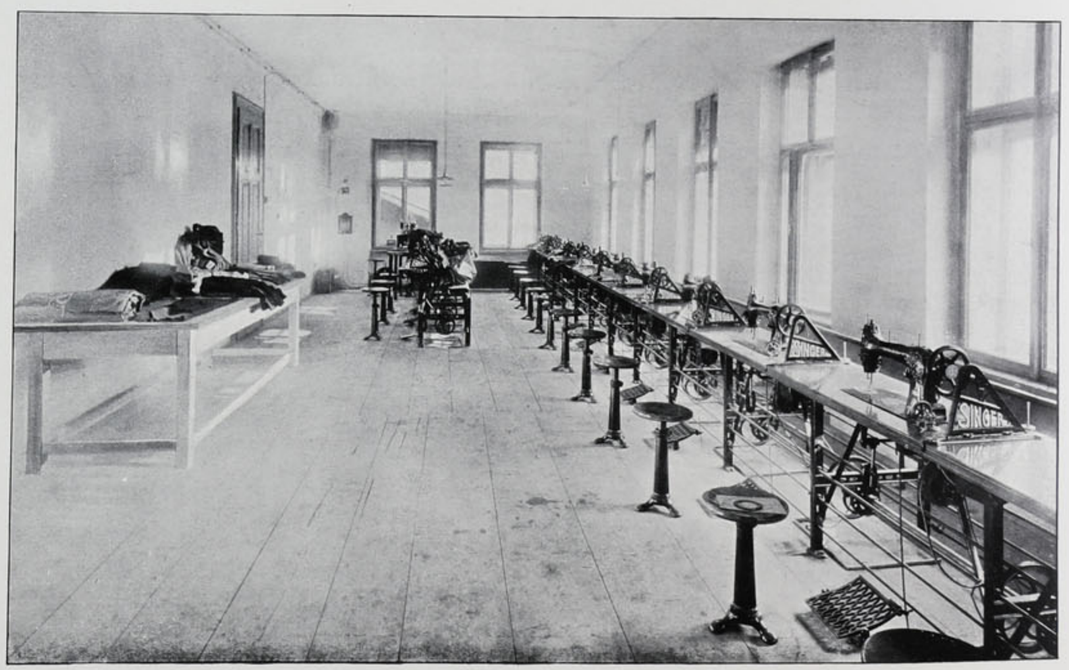

KONFEKCE.

INTERIEURY TOVÁRNY FIRMY EMERICH DÍTĚ V HUMPOLCI.

VNITŘEK BARVÍRNY.

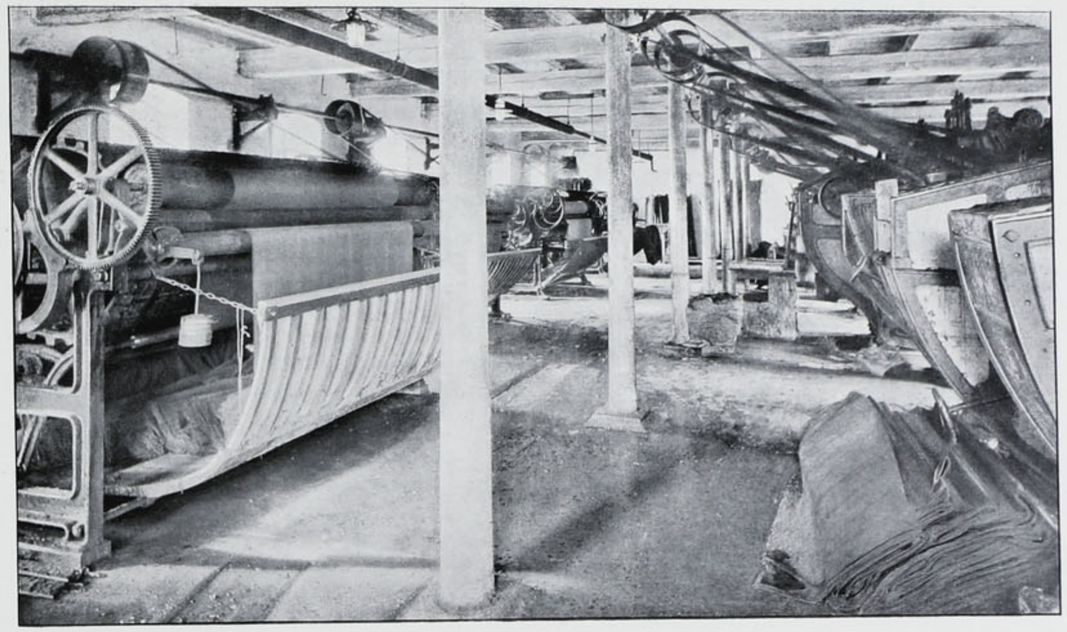

ČESÁRNA.

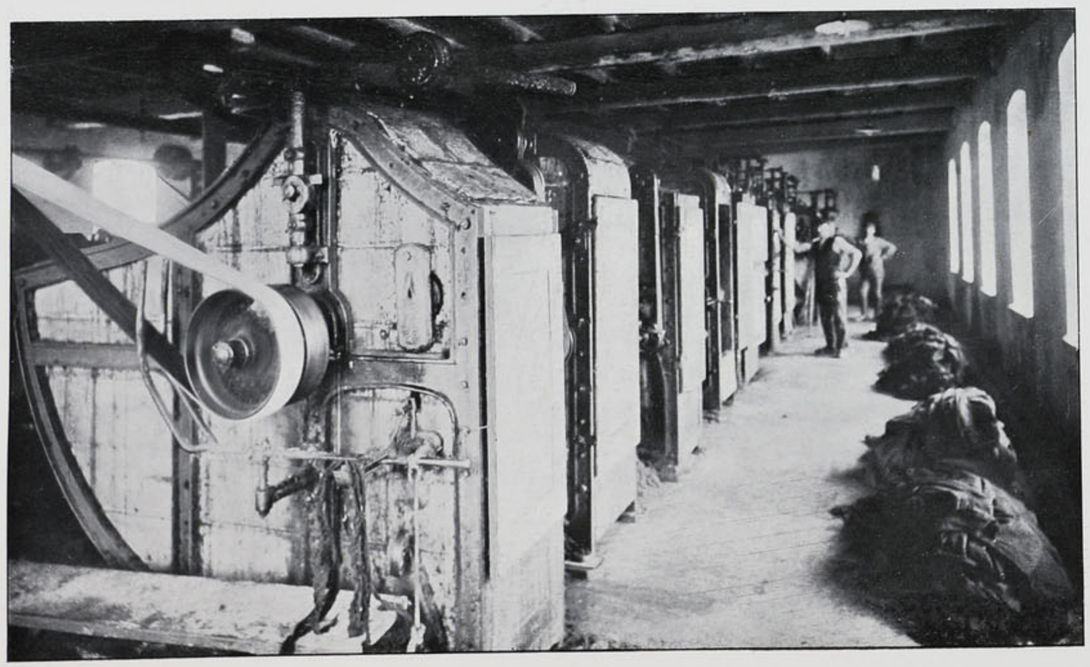

VALCHA.

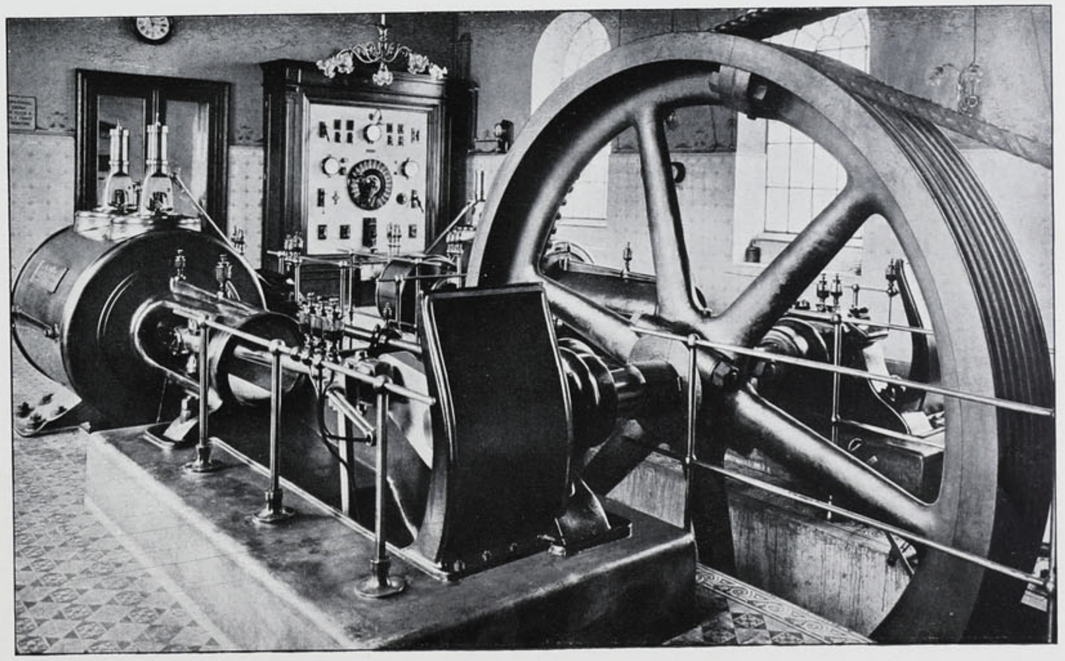

STROJOVNA.

INTERIEURY TOVÁRNY FIRMY EMERICH DÍTĚ V HUMPOLCI.

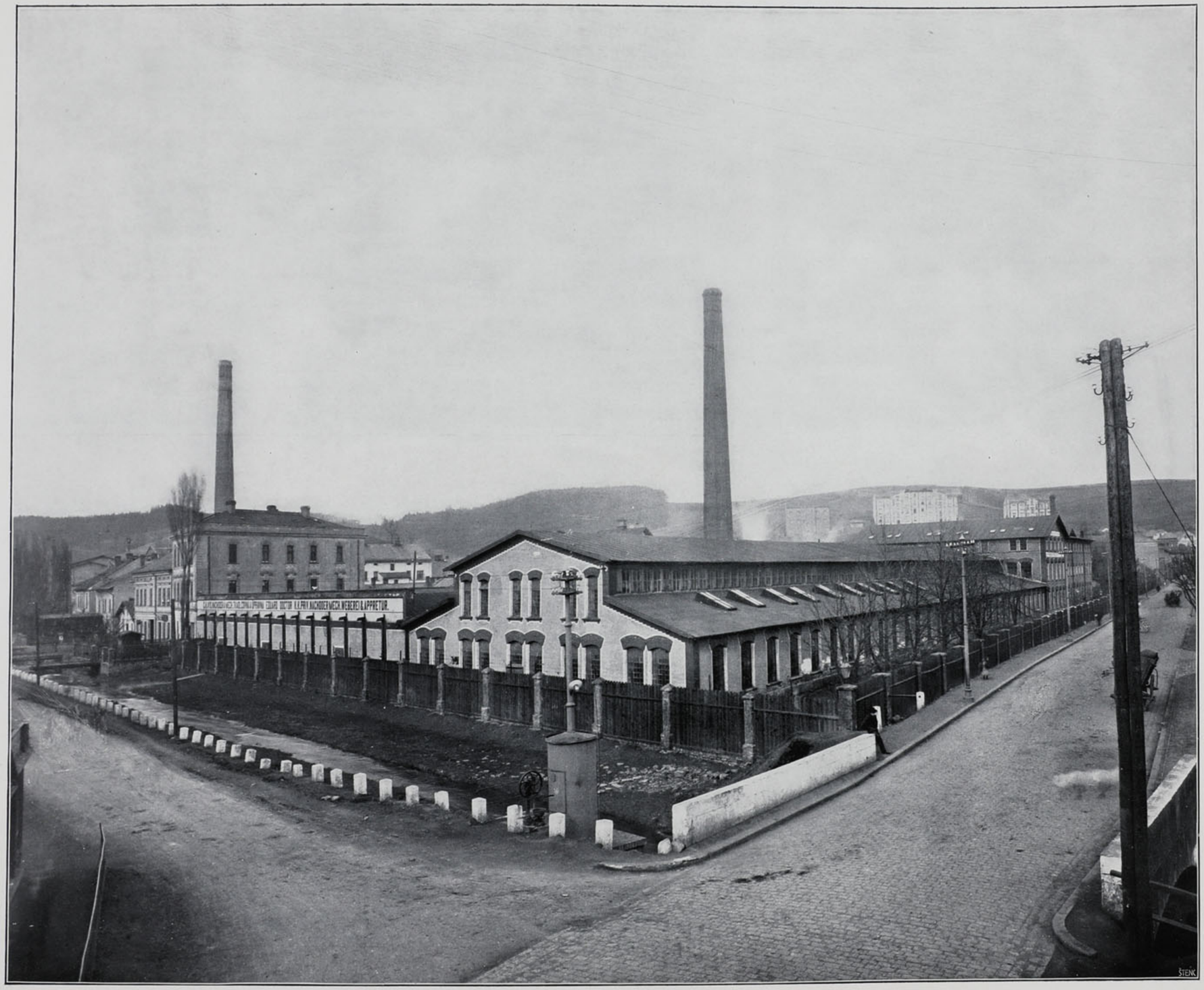

STROJNÍ TKALCOVNA PESTROBAREVNÉHO ZBOŽÍ FIRMY EDVARD DOCTOR V NÁCHODĚ (ZÁVOD CENTRÁLNÍ)

EDVARD DOCTOR

▫ STROJNÍ TKALCOVNA ▫ PESTROBAREVNÉHO ZBOŽÍ, ÚPRAVNA, MANDL, ŠLICHTOVNA, BAREVNA A BĚLIDLO

V NÁCHODĚ.

Závod pracuje od roku 1846, kdy jako rozsáhlé tkalcovství ruční v život uveden byl; r. 1881 započal jako první z náchodských strojních tkalcoven výrobu strojní.

Centrální a filiální závod vykazují 1430 strojních stavů, počet zaměstnaného veškerého dělnictva obnáší 1120.

Vývoz zboží mimo mocnářství na celý kontinent, Asie, Afriky a Ameriky.

Majitelem závodů jest pan c. k. komerční rada Edvard Doctor, rytíř řádu železné koruny.

EDVARD DOCTOR

▫ STROJNÍ TKALCOVNA ▫
PESTROBAREVNÉHO ZBOŽÍ,
ÚPRAVNA, MANDL, ŠLICHTOVNA, BAREVNA A BĚLIDLO

V NÁCHODĚ.

STROJNÍ TKALCOVNA PESTROBAREVNÉHO ZBOŽÍ FIRMY EDVARD DOCTOR V NÁCHODĚ (ZAVOD FILIÁLNÍ).

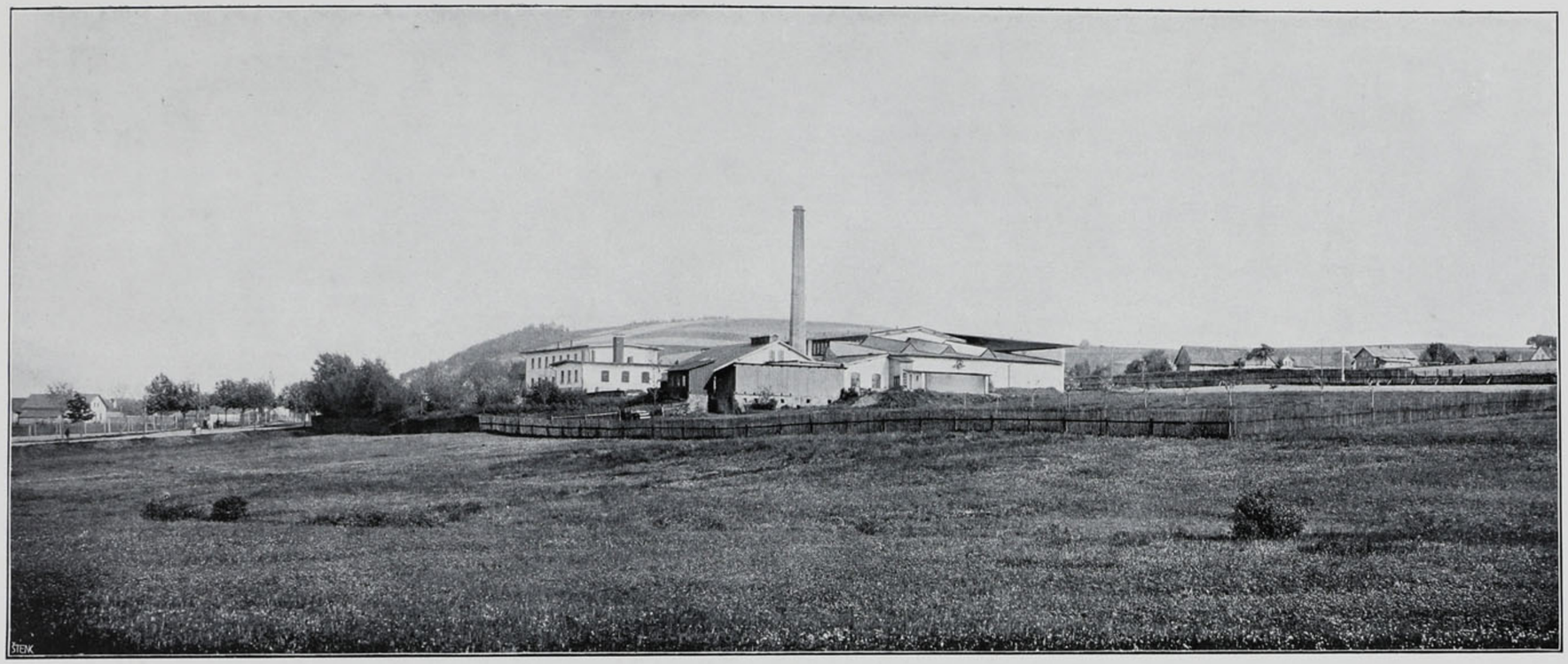

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY ANT. DUFEK A SPOL. V MARTINICÍCH.

ANTONÍN DUFEK A SPOL.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA, MARTINICE U JILEMNICE.

Závod tento náleží k nejstarším tkalcovnám v obvodu jilemnickém a jest také jedním z větších. Zaměstnává na 360 stavů a vyrábí vedle režného zboží také pestré. Výrobky závodu těší se dobré pověsti.

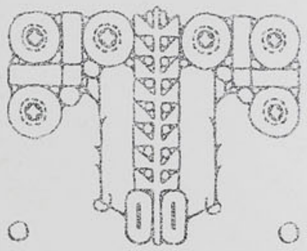

CÍS. KRÁL. PRIVILEG. PRVNÍ ČESKÁ STROJNÍ TOVÁRNA NA MOTOUZ A VÝROBKY PROVAZNICKÉ

Dr. FOTR, BOHÁČEK A SPOL. V TURNOVĚ.

(K vyobrazení na protější straně.)

Továrna tato byla založena roku 1872 co první závod tohoto druhu, který zavedl mechanickou výrobu zboží provaznického v Čechách, a jest zařízena ve značných rozměrech na velkou výrobu o 350 koňských silách; zboží pak vyrábí se na nejlepších strojích anglických. Výrobky firmy jsou známy výtečnou jakostí a těší se proto čilému vývozu do ciziny. Firma ta byla na různých výstavách vyznamenána prvními cenami, posledně pak na zemské jubilejní výstavě v Praze r. 1891 první cenou: státním čestným diplomem. Vyrábí v osvědčené jakosti: Veškeré druhy motouzů a nití (motouzy k šití, balení, cukerní motouz obyčejný a exportní atd.), provazy, šňůry, transportní popruhy na řepu a řízky, hadice, hospodářské zboží provaznické, ucpávky konopné a bavlněné, surové i impregnované, konopí ku těsnění, koudel k cídění, smyčky pro hasiče, šňůry prádlové, koberce kokosové, rohožky atd.

Speciality: transmisní lana bavlněná, impregnovaná, z konopí manila, uherského a italského.

Naše lana transmissní osvědčují se co nejlépe při nejtěžších převodech a nestejném chodu, poněvadž jsou velmi kompaktně z nejlepší suroviny pracována a proto jen minimálně se táhnou, takže lano 50 *mm* silné ztratí nejvíce 1—2 *mm* v práci na svém průměru a následkem toho hodnota a trvanlivost ani v nejmenším neutrpí. Kdežto lana neúčelně, zejména ručně pracovaná, často se musí přeplétati, není toho u našich lan vůbec, neb nejvýše jednou třeba, což jest pro veškeré závody s lanovým pohonem výhodou ne dosti ocenitelnou, zvlášť u cukrovarů a továren s nepřetržitým chodem.

Konopné a bavlněné řemeny jsou nejlepší náhradou za řemeny kožené, poněvadž jsouce tkány na mechanických stavech ze suroviny nejlepší v jednom kuse, jsou stejně silné, přilnou úplně na kotouč a netáhnou se v té míře jako řemeny kožené. Pro výtahy jsou nepřekonatelny. Pro vlhké místnosti se impregnují. Zvláště řemeny bavlněné jsou výtečné, čemuž nasvědčuje okolnost, že je zejména v poslední době cukrovary k centrifužkám a k různým jiným převodům místo řemenů kožených upotřebují.

Sklad u firmy: Ant. Fleissig v Praze, Ferdinandova tř. 20.

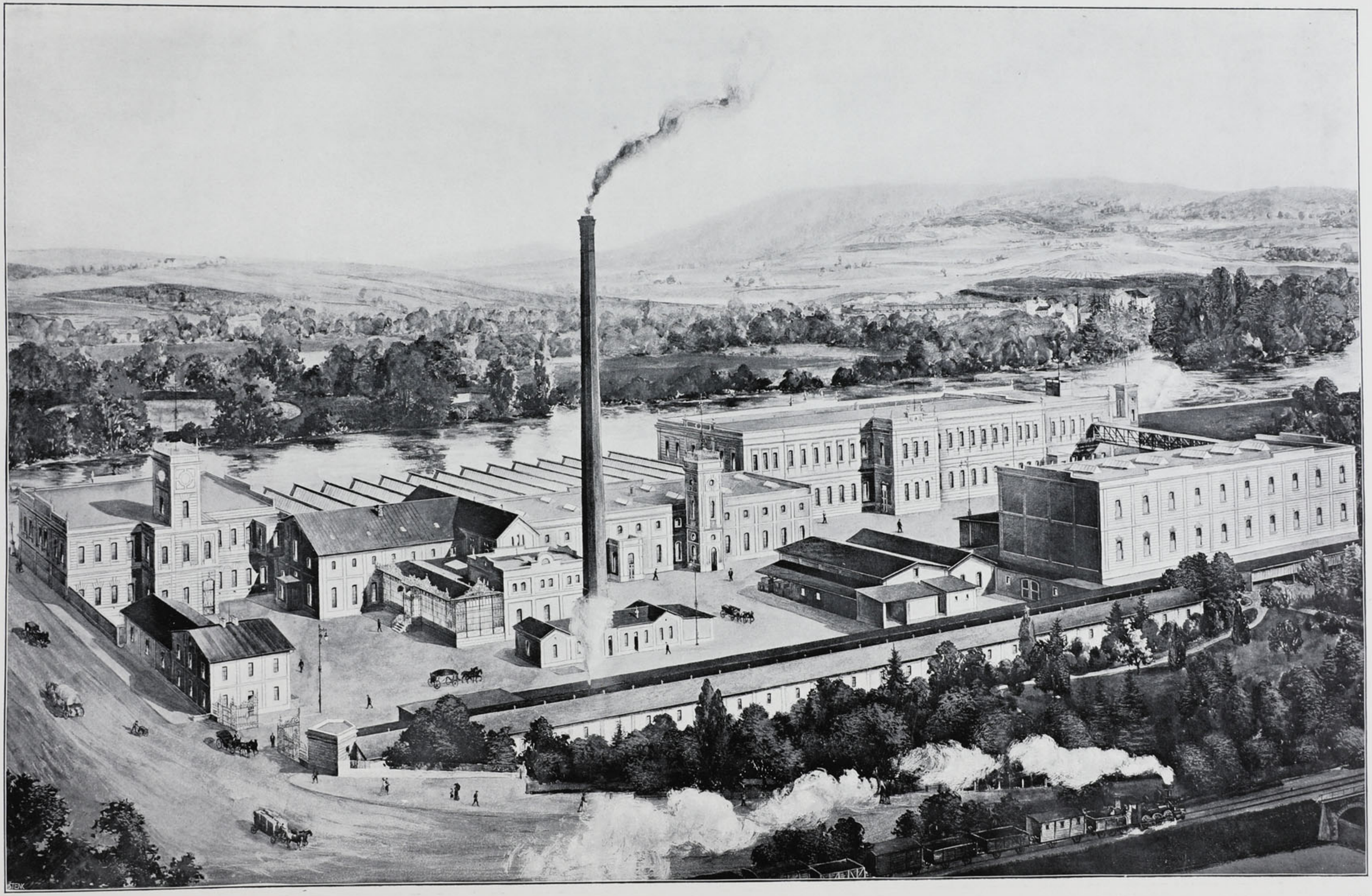

CÍS. KRÁL. PRIV. PRVNÍ ČESKÁ STROJNÍ TOVÁRNA NA MOTOUZ A VÝROBKY PROVAZNICKÉ FIRMY DR. FOTR, BOHÁČEK A SPOL. V TURNOVĚ.

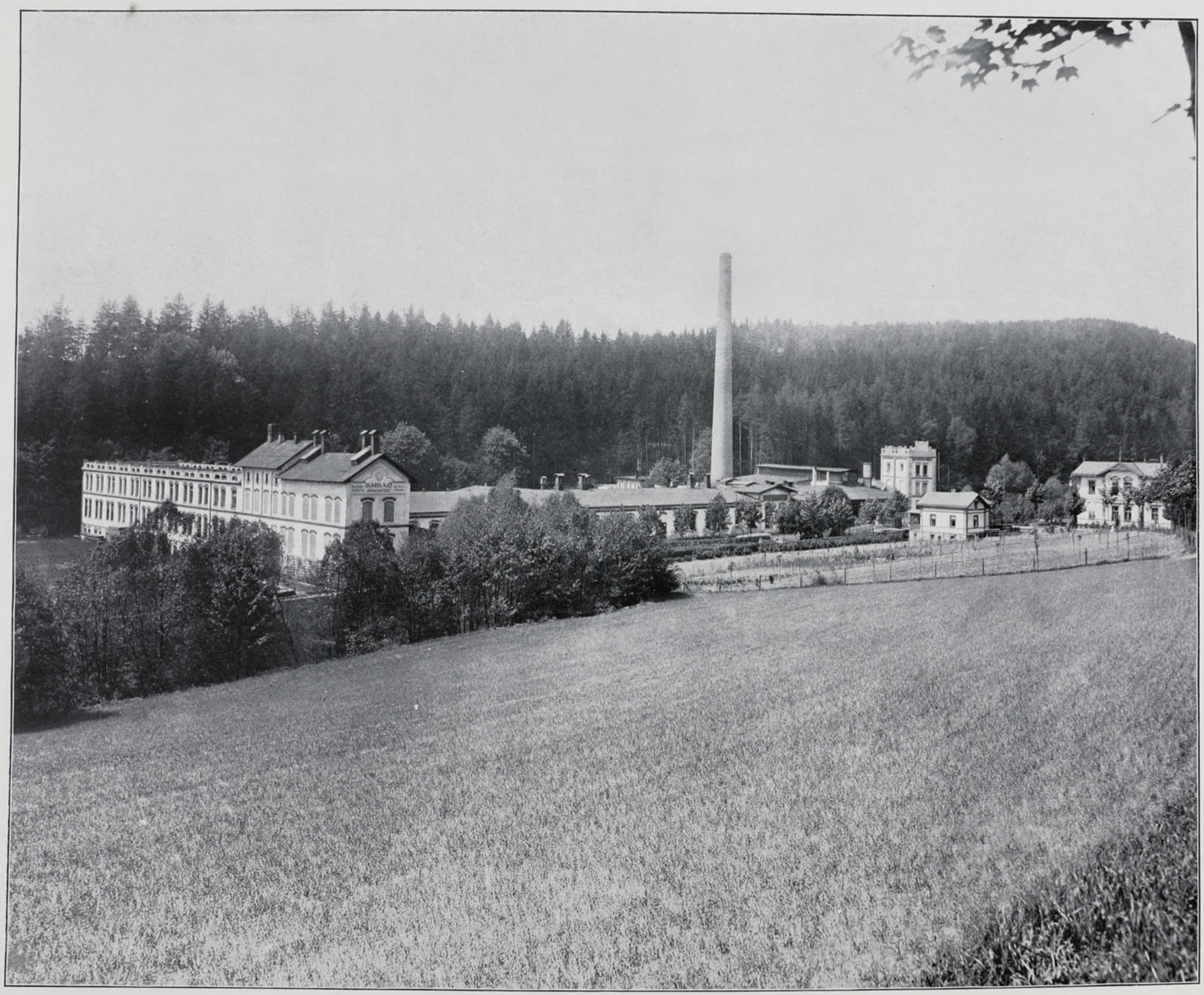

BĚLIDLO A ÚPRAVNA FIRMY DLABOLA A SPOL. VE CHVALKOVICÍCH.

BĚLIDLO A ÚPRAVNA
DLABOLA A SPOL.
CHVALKOVICE V ČECHÁCH.

ŽELEZNIČNÍ STANICE:
ČESKÁ SKALICE.

POŠTOVNÍ A TELEGRAFNÍ ÚŘAD:
CHVALKOVICE V ČECHÁCH.

JOS. FRYML,

MECH. TKALCOVNA BAREVNÉHO A REŽNÉHO ZBOŽÍ, ŠLICHTOVNA A VÁLCOVÝ MLÝN V SUTICÍCH U SEMIL.

Ke mlýnu r. 1880 koupenému přistavěna r. 1893 brusírna skla, která v r. 1894 přeměněna na tkalcovnu o 48 stavech. Po požáru r. 1896 postavena nová na 96 stavů a r. 1902 rozšířena na 208 stavů; roku 1907 přistavěno pro dalších 220 stavů a zařízena šlichtovna.

MECHANICKÁ TKALCOVNA BAREVNÉHO A REŽNÉHO ZBOŽÍ, ŠLICHTOVNA A VÁLCOVÝ MLÝN FIRMY JOS. FRYML V SUTICÍCH U SEMIL.

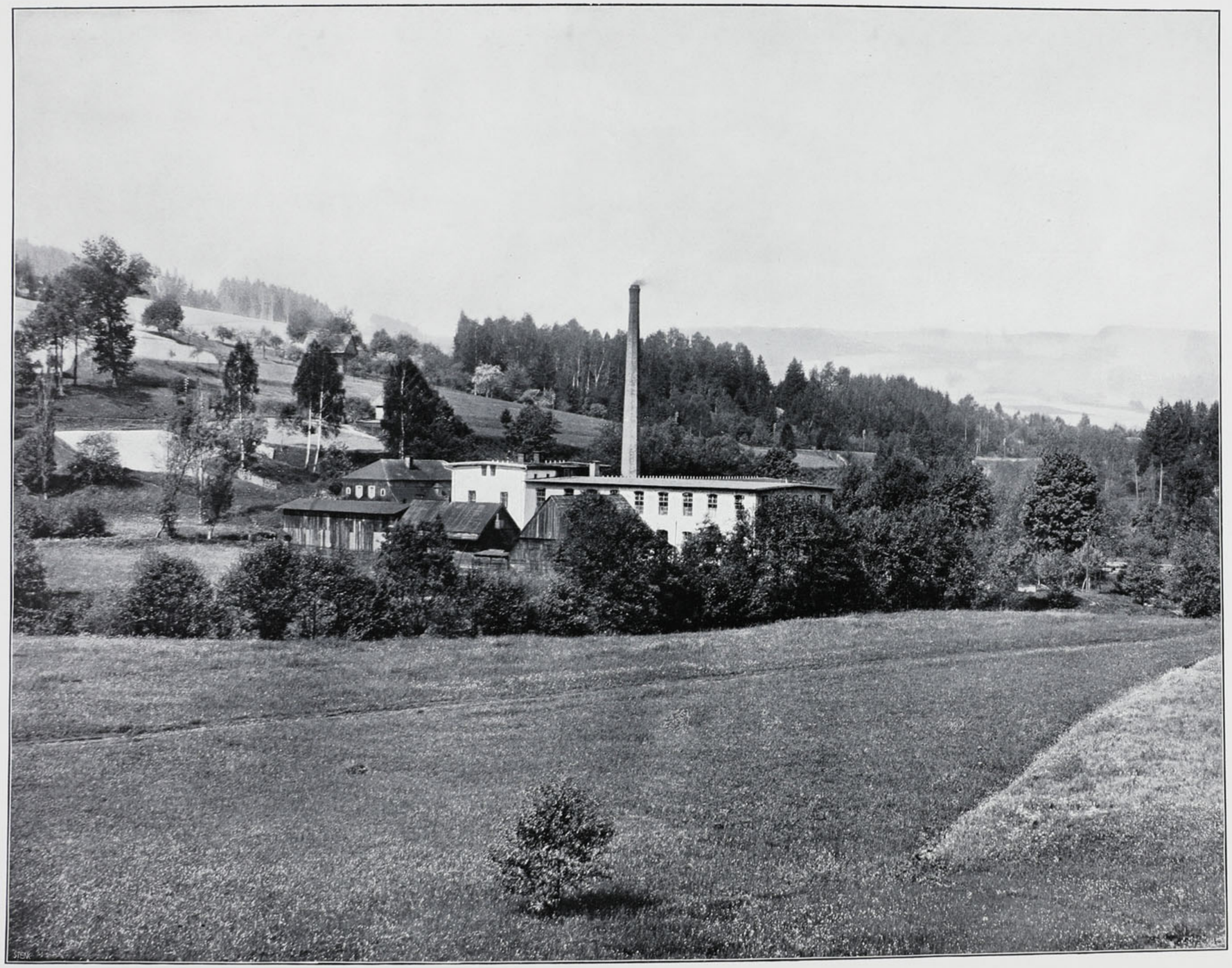

MECHANICKÁ TKALCOVNA BAREVNÉHO A REŽNÉHO ZBOŽÍ, ŠLICHTOVNA A VÁLCOVÝ MLÝN FIRMY JOS. FRYML V SUTICÍCH U SEMIL.

JOS. FRYML,

MECH. TKALCOVNA BAREVNÉHO A REŽNÉHO ZBOŽÍ, ŠLICHTOVNA A VÁLCOVÝ MLÝN V SUTICÍCH U SEMIL.

JOS. FINGER, VÝROBA KAPESNÍKŮ V JILEMNICI.

Závod založen r. 1884 dosavadním majitelem J. Fingrem a zabývá se výrobou ručních lněných kapesníků všech druhů, lněného a bavlněného damaškového zboží, kterážto specialita se těší dobré pověsti po celém mocnářství Rakouském. Závod zaměstnává veliké množství domáckých tkalců na Jilemnicku.

ZÁVOD JOS. FINGERA, VÝROBCE KAPESNÍKŮ V JILEMNICI.

ONDŘEJ GREŠL A SPOL. PARNÍ BAREVNA A BĚLIDLO, TISKÁRNA BAVLNĚNÉ PŘÍZE, ČES. SKALICE

Barevna založena v roce 1773 předky Ondřeje Grešla a zabývala se z počátku ponejvíce barvením zboží plátěného, později barvením bavlny v přadenech. R. 1896 přeměněn závod na parní barevnu a barví se nyní veškeré druhy barev od obyčejných až po nejstálejší, barvy přímé, stálé v praní a na světle, barvy stálé v bělidle, bavlny pro tkalcovny, pro pletárny, ku vyšívání atd. Nynějšími majiteli jsou Ondřej Grešl a Josef Reichert.

Závod dovršil letos 135. rok svého trvání.

PARNÍ BAREVNA A BĚLIDLO, TISKÁRNA BAVLNĚNÉ PŘÍZE FIRMY ONDŘEJ GREŠL A SPOL. V ČESKÉ SKALICI.

PRVNÍ NOVOMĚSTSKÁ STROJNÍ TKALCOVNA NA PESTROBAREVNÉ ZBOŽÍ A ÚPRAVNA

GLASS & BONDY V NOVÉM MĚSTĚ N. MET.

Firma byla roku 1881 nynějším majetníkem panem Jindřichem Bondy a panem Leopoldem Glassem (který v roce 1903 zemřel) založena, a zabývala se až do roku 1887 pouze ručním tkalcovstvím, načež zřízena byla strojní tkalcovna na 60 stavů v místnostech zdejší škrobárny a později rozšířena na 120 stavů. V roce 1894 byla nynější továrna v nejmodernějším slohu postavena a novými stroji zařízena. Pracuje se v ní na 350 stavech pouze barevné zboží a sice kanafasy, oxfordy a šatové látky; většina stavů jest žakardovými přístroji a listovkami opatřena. K podniku náleží též vlastní apretura a mandl a zaměstnáno v něm kolem 400 dělníků.

Odbyt výrobků nalézá se z největší části v Rakousku a v Uhrách, jen as 20% připadá na vývoz.

BRATŘÍ HAMÁČKOVÉ

MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA

V SEMILECH.

ZALOŽENA R. 1893.

Majitelem firmy jest Bohumil Hamáček, tichým společníkem Josef Hamáček ze Semil, kteří jsou zároveň vlastníky továrny. Závod byl postupem času zvětšován a rozšiřován, takže dnes opatřen jest moderními stroji s pohonem vodním o síle 80 HP a parním o 100 HP. V tkalcovně stojí 170 stavů a vyrábí se všecky druhy surového a bílého zboží, hlavně damašky, kanafasy, barevné zboží lněné a bavlněné, které se vyváží do všech zemí Rakousko-Uherska, kde pro svou dobrou jakost a pověst nalézá hojně odbytu. Firma zaměstnává asi 110 dělníků, několik cestujících a vydržuje svého zástupce ve Vídni. Výrobky své prodává ve velkém i malém, v kterémžto posledním směru stala se u nás nejznámější.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY BRATŘÍ HAMÁČKOVÉ V SEMILECH.

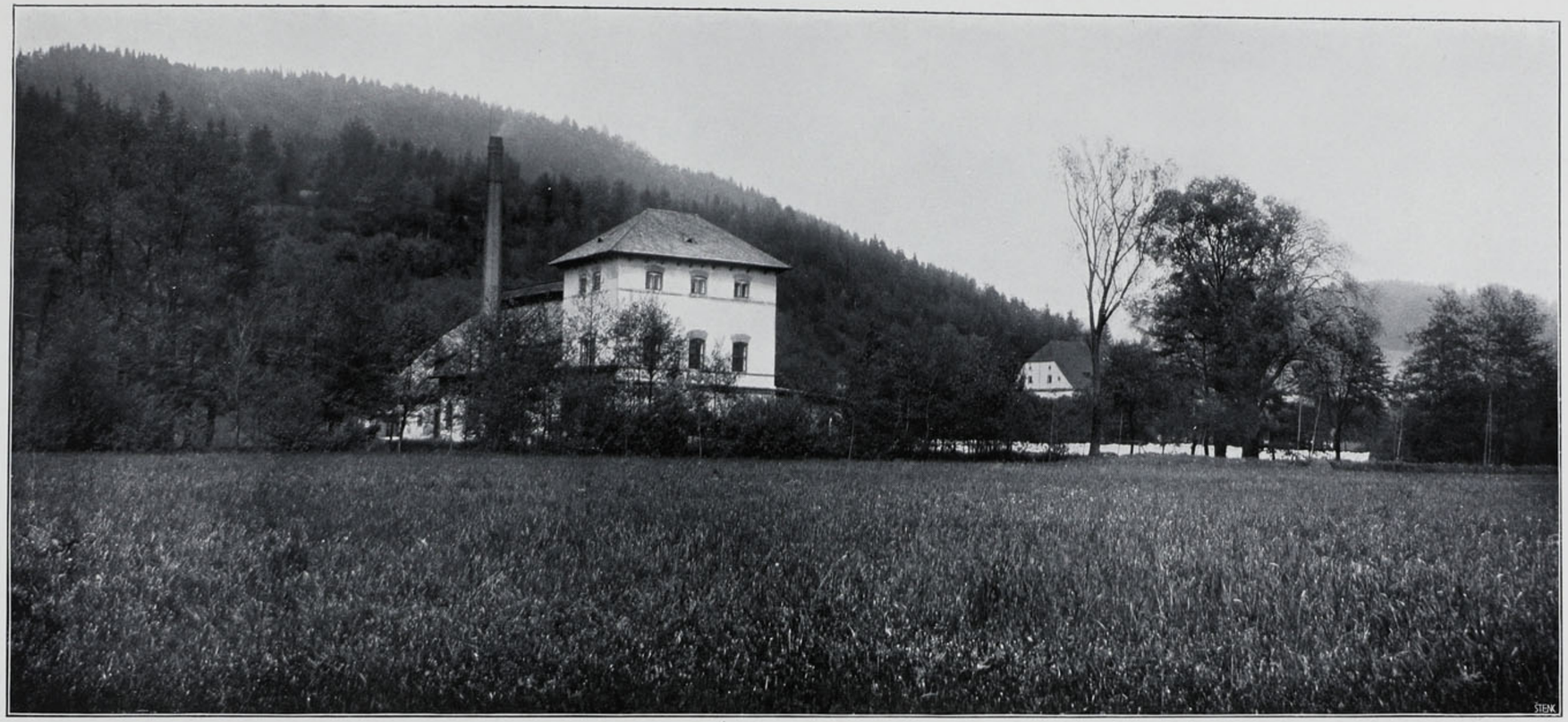

HRABĚCÍ BĚLIDLO V HRABAČOVĚ

MAJETEK JEHO OSVÍCENOSTI JANA HRABĚTE Z HARRACHŮ.

Kdy hraběcí bělidlo v Hrabačově založeno bylo, známo není, lze však souditi, že již v XVI. století pracovalo, čemuž slavné trhy na přízi a plátna v blízké Jilemnici, té doby odbývané, nasvědčují.

Jan hrabě Harrach, který zdědil panství Jilemnické v roce 1783 po svém otci Arnoštu Quidonovi, zvelebil vzdor válečným dobám nejen průmysl sklářský a železářský, ale i plátenický tím, že v Hrabačově a i na svém panství v Janovicích na Moravě dílem vlastní výrobu pláten zařídil, dílem plátna od tkalců kupoval a je v panských bělidlech v Hrabačově a ve Branné bílil. Ve Vídni (I. Freiung 3) založil velký sklad pláten.

Roku 1817 bylo bělidlo v Hrabačově hrabětem Janem zvětšeno a zařízeno ku bílení příze.

Původně bílila se plátna přírodně tím způsobem, že se pařila louhem, který se vyráběl z dřevěného popelu, načež se sluncem na rozsáhlých lukách poléváním vodou úplně vybílila.

Od té doby, kdy nastala výroba sody a chlorového vápna, vypomáhá se těmito chemikáliemi a doběluje se ozonem a sluncem na lukách kolem bělidla.

Bělidlo nynější sestává ze dvou částí:

a) Z bělidla samého, kde jsou parní kotle, jichž páry užívá se k vaření a sušení zboží. V bělidle nacházejí se dva železné kotle k vyváření, 4 káděvé dřevěné k paření, 8 cementových bassinů k chlorování, 5 dřevěných van ku kyselkování zboží. Dále dvě stojaté valchy, 1 prací stroj, dva škrobicí stroje, dva ždímací stroje a jeden rotační rozpínací stroj na šířku 180 cm. S bělidlem spojena jest sušírna k sušení zboží parou.

b) Z úpravny zboží, která s bělidlem spojená jest vlečnou dráhou, kde se škrobené zboží mandluje a upravuje. Zde nachází se velký dřevěný mandl hnaný vodním kolem, dále kalandr, požehovací stroj k vytápění gasolinovým plynem, nakrápěcí stroj, navinovače, rozprostírač a stoupový stroj, jehož třeba pro anglickou úpravu.

Veškerá strojní zařízení jsou poháněna třemi vodními koly; mimo těchto nachází se zde reservní parní stroj.

Bělidlo s úpravnou zaměstnává 45 dělníků, 2 úředníky, a jest moderně a prakticky zařízeno ku bílení přezných a bavlněných látek.

Bělidlo jest hlavně zaměstnáno bílením celopřezných a režnopřezných pláten, potom kapesníků celobílých, režnopřezných a jako specialita bezvadným vybílením šátků s barevným okrajem a modních celobarevných. Zboží toto se bílí pouze ve mzdě.

Veškeré zakázky vyřizují se s přesností v nejkratší době, za ceny mírné.

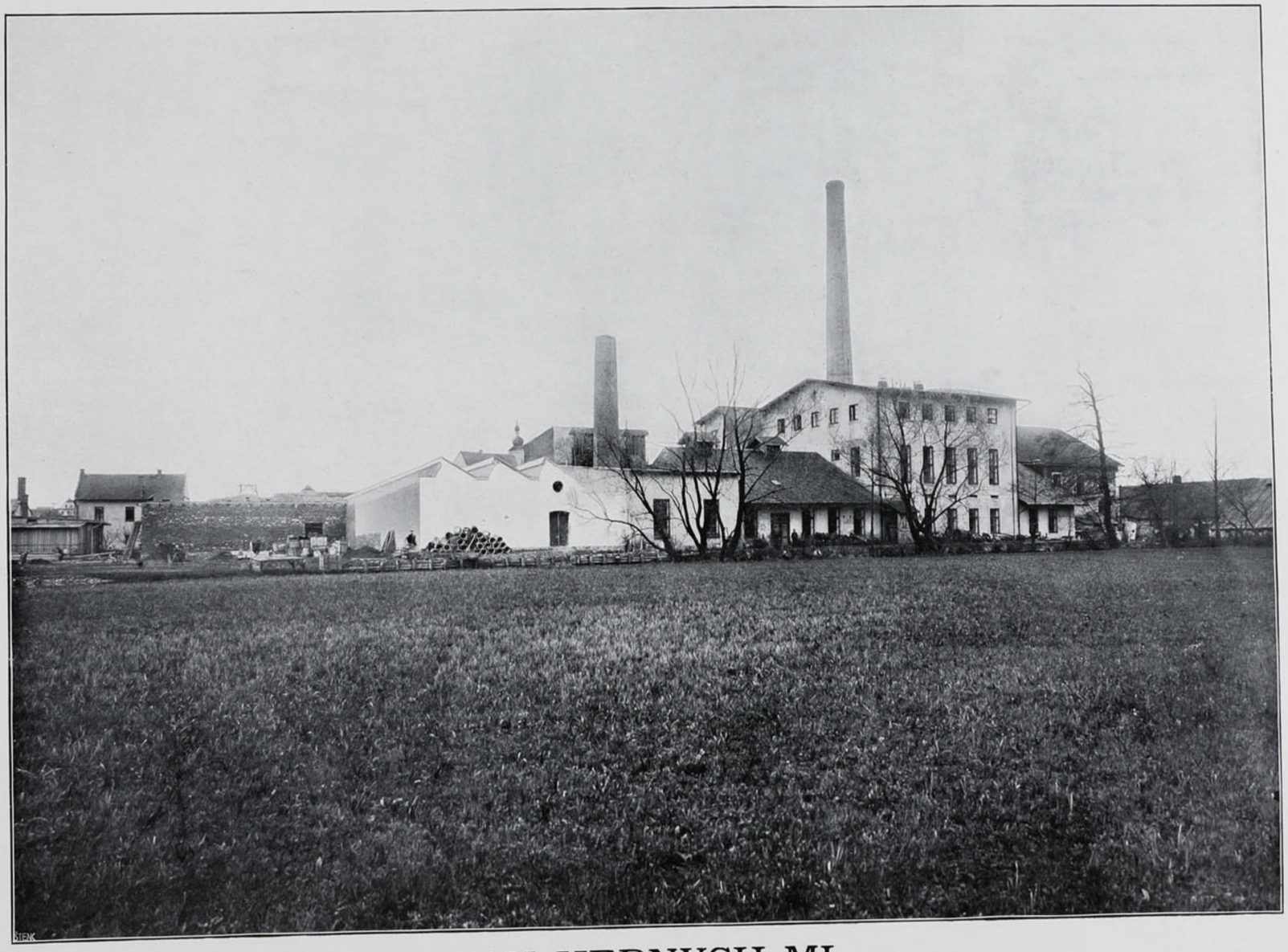

JAN HERNYCH ML.,

TOVÁRNA LNĚNÉHO A BAVLNĚNÉHO ZBOŽÍ V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

Majitelé této šíře známé firmy jsou pp. Jan a Hubert Hernych. Vyrábějí ve velkém rozsahu zboží bavlněné (režné i pestré) a specialitou jsou modré látky. Závod má elektrický pohon, barevnu, úpravnu a šlichtovnu.

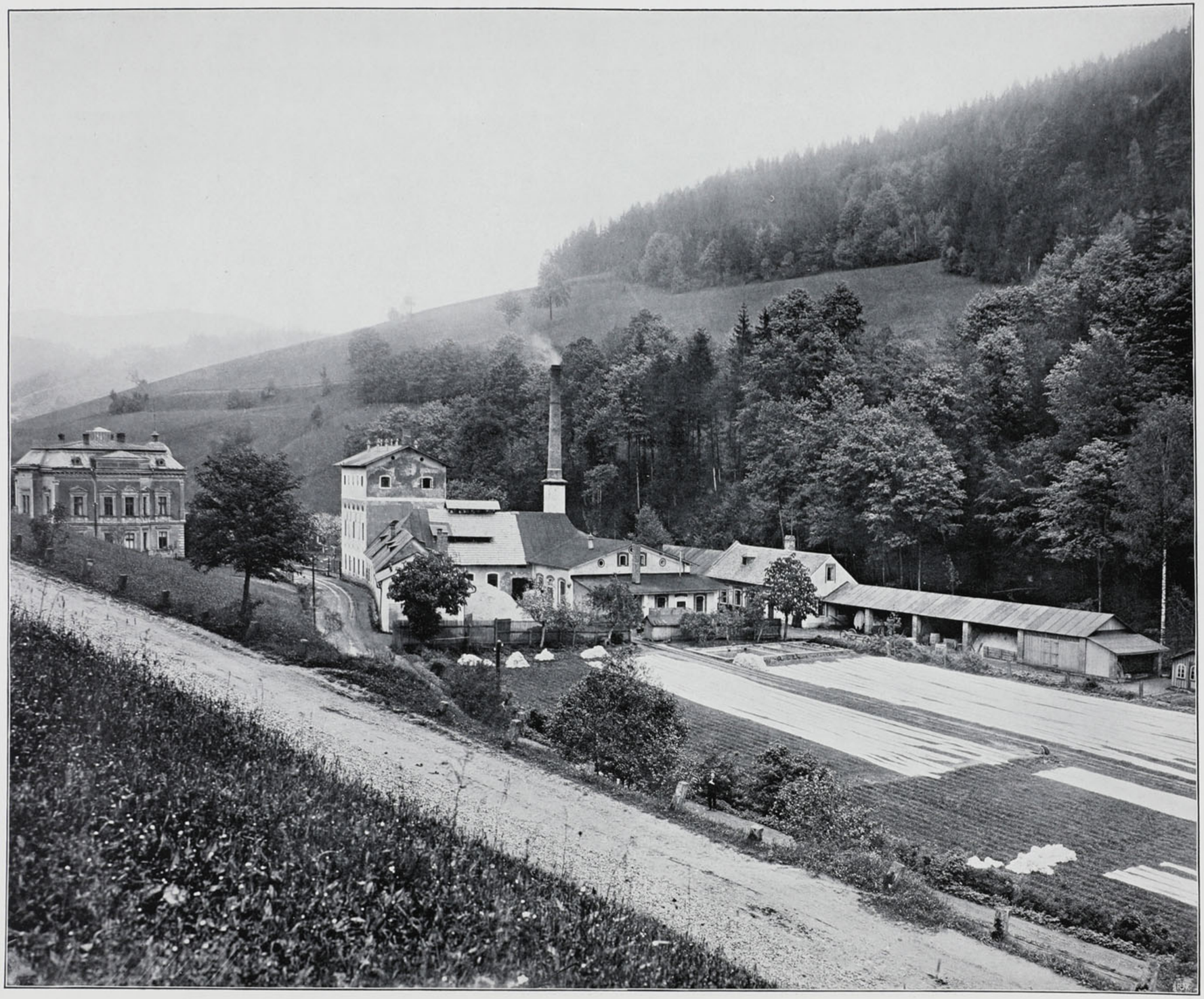

BĚLIDLO OTOKARA HRUBÉHO V HRABAČOVĚ U JILEMNICE.

BĚLIDLO

OTOKARA HRUBÉHO V HRABAČOVĚ

U JILEMNICE.

Bělidlo založeno bylo ve století osmnáctém v malých rozměrech. Nynější majitel převzal závod tento v roce 1892 a značně jej rozšířil. V roce 1901 zakoupil mlýn v Dolních Štěpanicích — as 5 minut od svého bělidla vzdálený — který přestavěl na novou mandlovnu.

Bělidlo zařízeno jest na bílení látek lněných (pláten a kapesníků), jakož i lepších druhů šátků bavlněných. Bílí a mandluje se hlavně zboží pp. obchodníků okresů jilemnického, náchodského, vrchlabského a trutnovského. Na výstavě v Červeném Kostelci roku 1899 vyznamenán byl závod zlatou medailí.

Zaměstnáno jest as 50 pracovních sil.

K pohonu užívá se vodní síly as o 60 HP a dvou parních strojů o 30 HP.

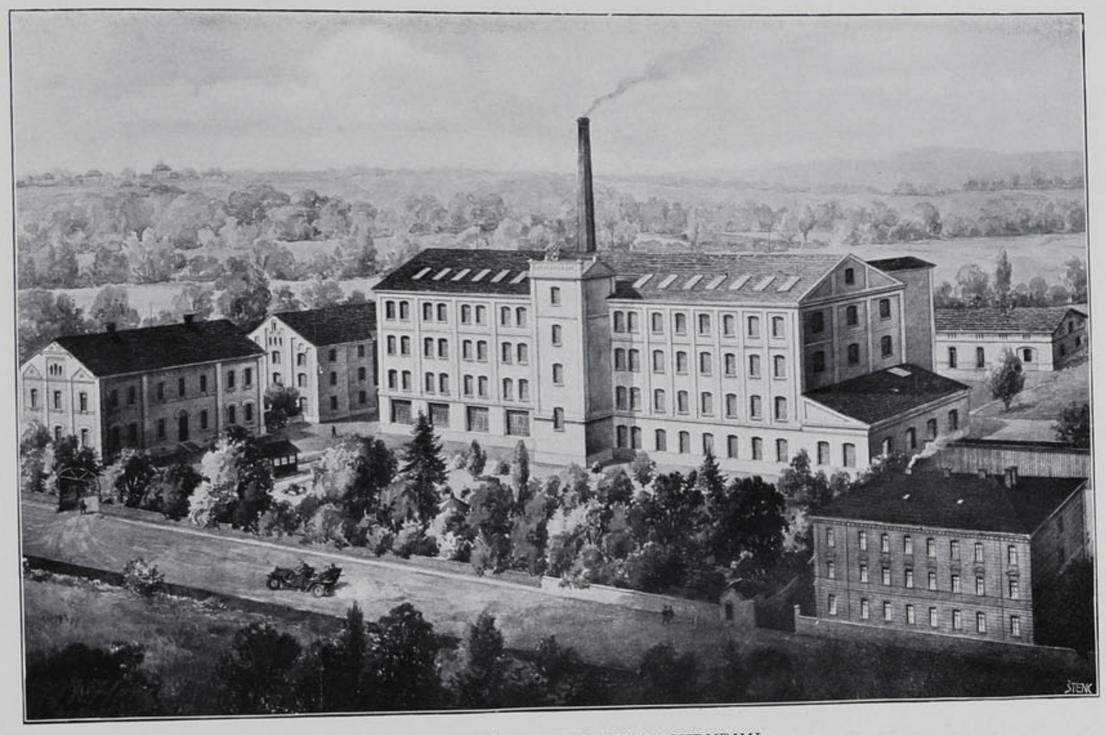

MECHANICKÁ TKALCOVNA V CHRUDIMI.

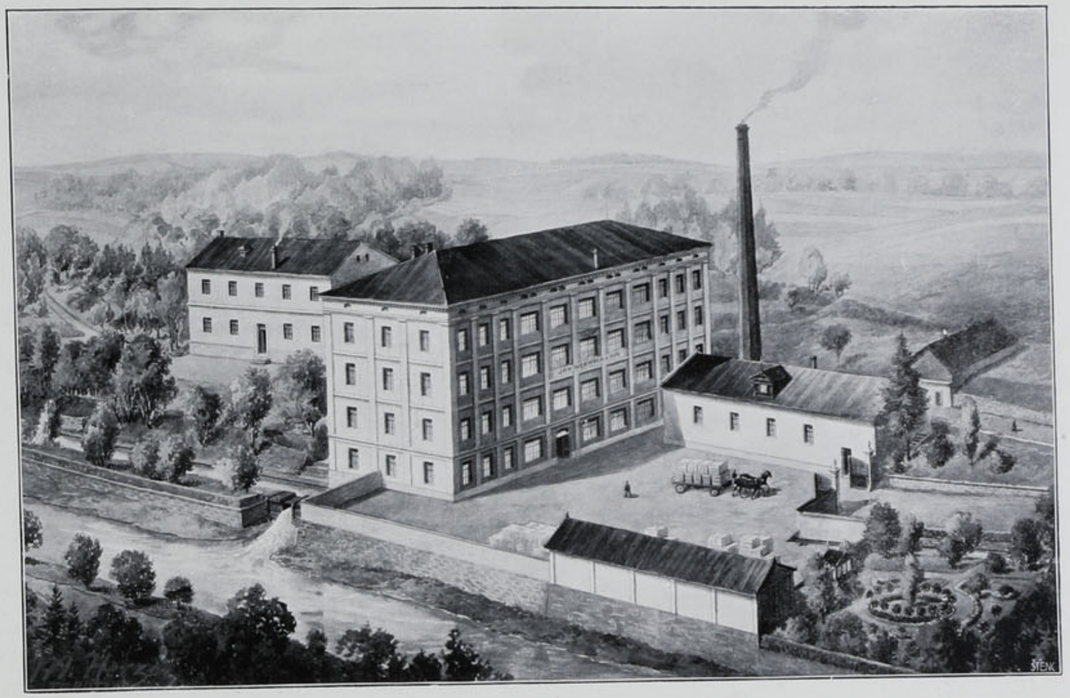

MECHANICKÁ TKALCOVNA V JIHLAVĚ.

JAN HERNYCH A SYN
V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

Před více než půl stoletím, roku 1855 založen byl p. JANEM HERNYCHEM v Ústí nad Orlicí závod na výrobu tkaných látek bavlněných, který z počátku provozován rukodílně. Dobrou jakostí svých tovarů získal si dobrého jména a když r. 1875 vstoupil do závodu tohoto nynější šéf, syn zakladatele pan komerční rada Florián Hernych, byla připravena půda pro smělou koncepci nového šéfa. Jméno firmy změněno z dosud užívaného na firmu

JAN HERNYCH A SYN.

Nový majitel pan kom. rada Hernych přikročil bezprostředně k zavedení výroby strojní a snažil se především upevniti co možno základy původně nového mechanického závodu v Ústí nad Orlicí. Přechodem k mechanické výrobě tkalcovské byl dán základ k nynějšímu stavu firmy. Za stavy následuje zařízení úpraven, bareven, a parního bělidla a konečně toto soustředění procesu výrobního dokonáno jest přádelnami. Tak neúnavnou péčí Floriána Hernycha vyrůstá závod z nepatrných začátků svých v dnešní velkoprůmyslové podniky. Ve svém oboru

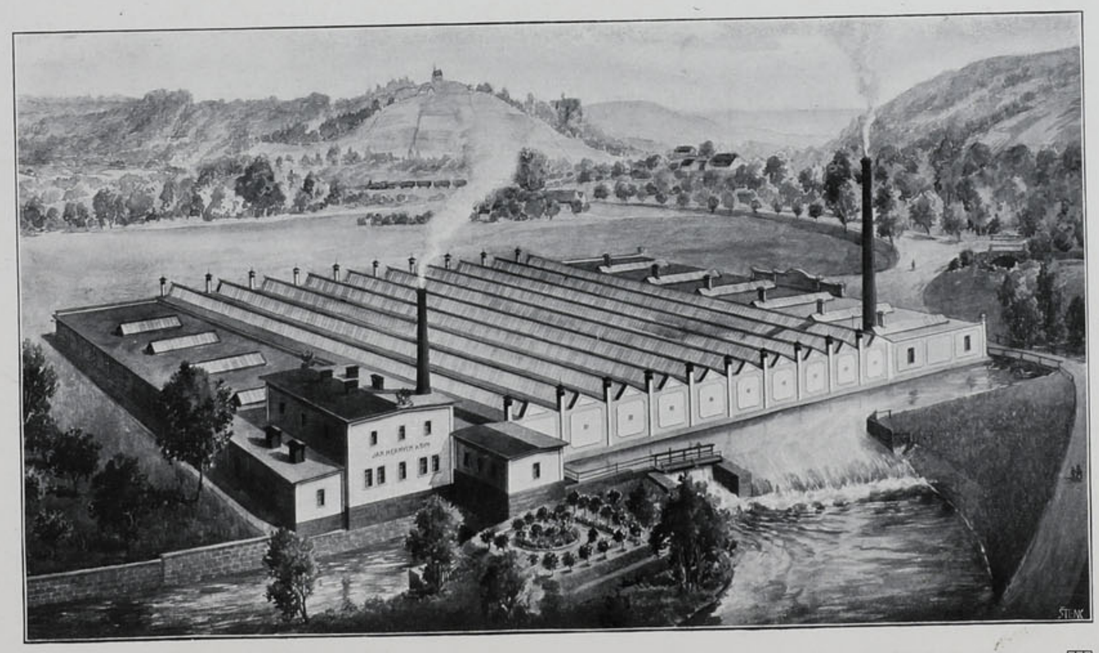

MECHANICKÁ TKALCOVNA V HNÁTNICI.

má Florián Hernych málo soupeřů. Z malých poměrů a vlastní silou své neobyčejné energie a podnikavosti stanul v čele podniku, který representuje největší tkalcovskou firmou v Rakousku vůbec a který svými výrobky daleko pronikl za hranice této říše. V r. 1906 přibráni do firmy také oba synové nynějšího majitele, pánové Emil a Richard Hernychové.

V dnešní své velikosti čítá závod 3000 mechanických stavů, 75.000 vřeten při zařízení hnacích strojů asi o 4500 HP. Závod zaměstnává asi 2500 dělníků a 100 úředníků.

Vyrábí se hlavně pestré zboží (zefíry, oxfordy, barchenty) asi 16,500.000 metrů ročně. Zboží toto nalézá značný odbyt pro svou dobrou kvalitu nejen v Rakousko-Uhersku, nýbrž vyváží se do Levanty, na Balkán a do dalekých zámořských krajů.

Firmě náleží dnes následující závody: Strojní tkalcovna a úpravna v Ústí n. Orl., strojní tkalcovna, barevna a bělidlo ve Vamberku, dále strojní tkalcovny: v Chrudimi, v Nekoři a v Hnátnici, jakož i přádelny bavlny v Doudlebách a Nadlburku.

Při velikosti svého rozsahu zůstává firma věrna původnímu svému základu, zaměstnávajíc ještě mnoho set ručních tkalců v Orlických horách.

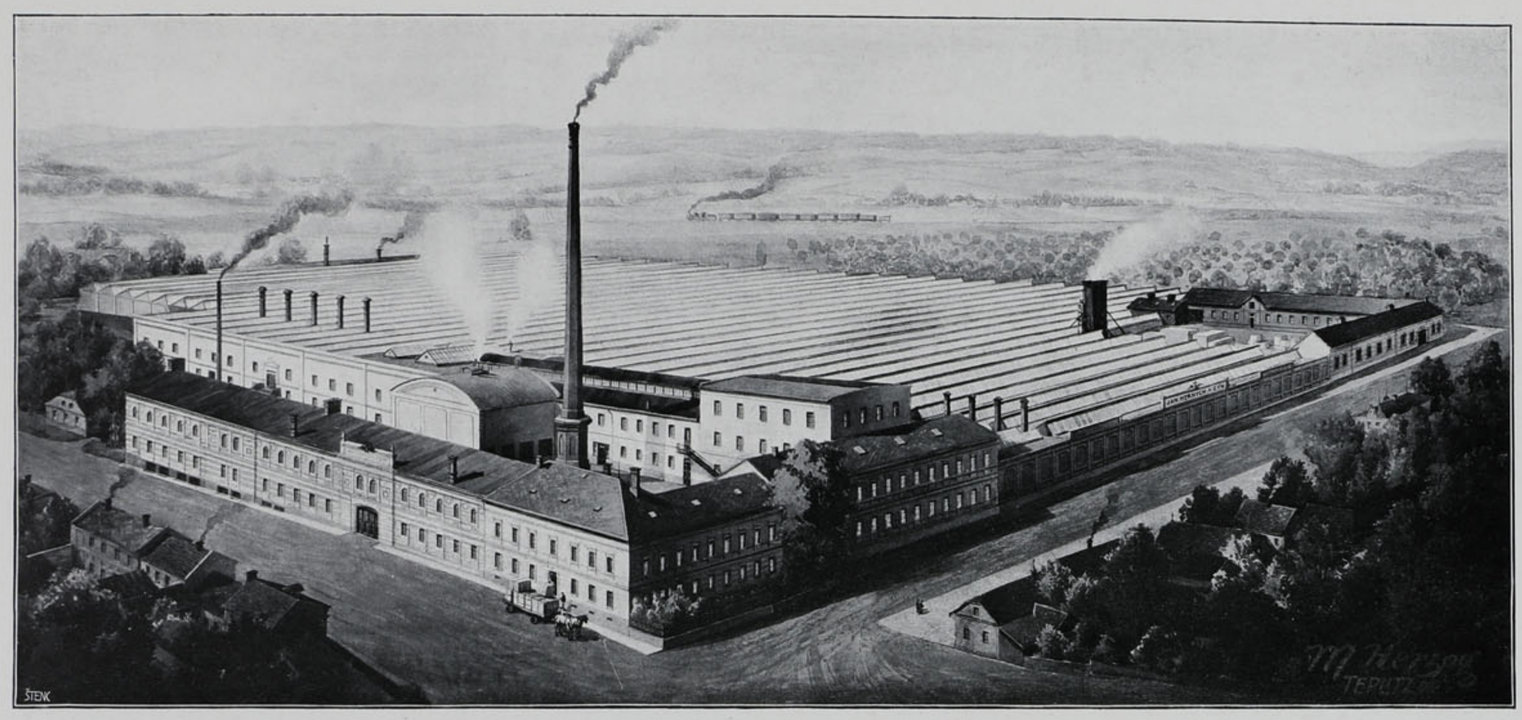

ÚSTŘEDNA, MECHANICKÁ TKALCOVNA A ÚPRAVNA V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

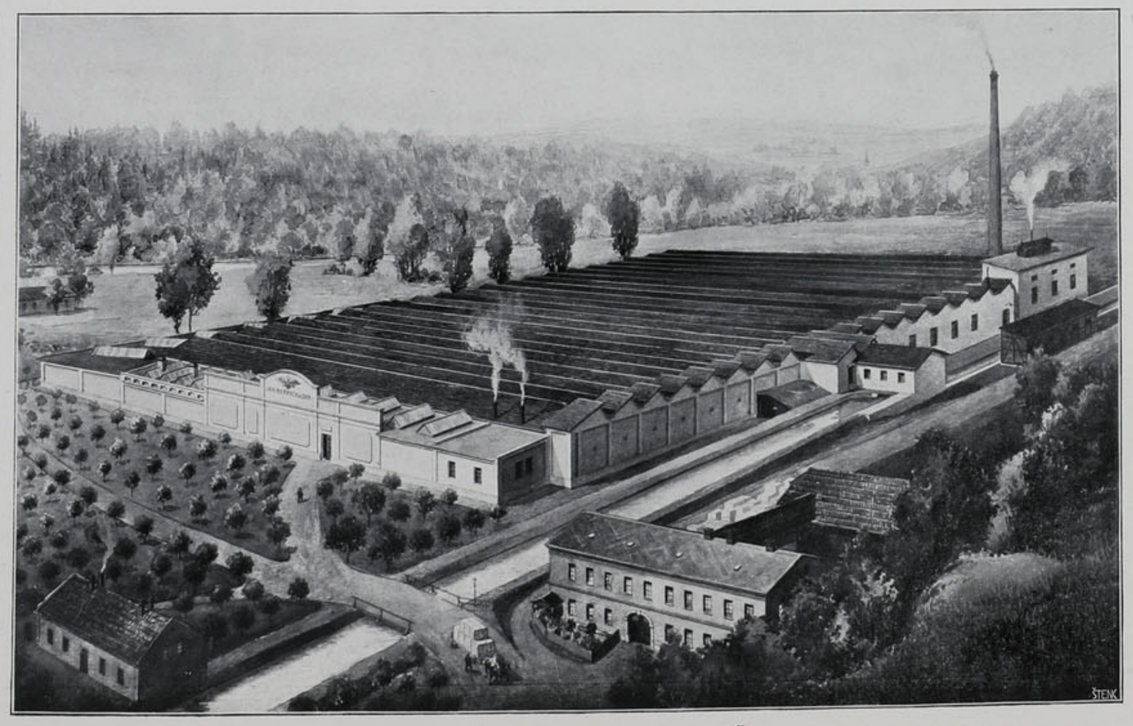

MECHANICKÁ TKALCOVNA V NEKOŘI.

Nynější senior firmy, c. k. kom. rada pan Florian Hernych, narozený roku 1855, pomáhal otci svému od roku 1870 (od svého 15. roku) a to nejprve za stavem, kterouž průpravu otec za nezbytnou pokládal a pak v řízení obchodu, jehož se sám uchopil a výrobu i odbyt na jiný základ postavil a v jiné dráhy uvedl. Výroba obmezovala se tehdy na zboží lněné, bavlněné a polovlněné a odbyt dál se jenom na výročních trzích brněnských. Snahou Floriana Hernycha bylo jak výrobu tak i odbyt rozšířiti, z omezených původních poměrů se vymaniti a založiti výrobu ve velkém, zejména nahraditi přímý styk s malým konsumentem a překupníkem navázáním styků s velkokupci.

Přičiněním jeho rozšířena byla ruční výroba takovým způsobem, že rok co rok přibývalo o několik set ručních stavů.

Již od roku 1872 byl Florian Hernych duší závodu a řídil jej jak po stránce výrobní tak i obchodní takřka výhradně.

Rostoucí úspěchy závodu získaly mu u otce takové důvěry, že jej tento již v roce 1875 — jako 20letého jinocha — přijal do firmy, která od té doby přijala dnešní znění: Jan Hernych a syn.

Výroba vzmáhala se tou měrou, že zasáhla celý pohorský kruh od Rokytnice k Novému Městu nad Metují, provozována jsouc více než na 5000 ručních stavech, takže takřka v každé vesnici zaujatého pohorského kruhu byl jeden faktor, který tkalcům přízi vydával a dílo přijímal. Místo obmezeného a drobného odbytu hlavně na brněnském trhu a vyškovským překupníkům Florian Hernych založil odbyt ve velkém na trh pešťský a vídeňský a do Haliče.

Rozšíření závodu vyžadovalo ovšem i přiměřené nové budovy a tak v roce 1879 započato se stavbou nové tkalcovské budovy, která ještě téhož roku byla dohotovena a do níž závod z posavadní chalupy přestěhován.

Hned v roce 1880 přistavilo se další křídlo pro velký dřevěný mandl a kalandr a v 1. poschodí postaveno na zkoušku 8 mechanických stavů — vůbec prvních nejen v Ústí, nýbrž i v širém okolí.

Rok na to postavilo se další křídlo budovy a do něho umístěny již 84 mechanické stavy a zařídila se přípravna a šlichtovna.

V roce 1884 rozšířila se stavba pro nových 300 stavů mechanických a od té doby takřka každým rokem přistavil se nový počet stavů, až v roce 1898 vystaven ústřední shedový sál, v němž pracuje se nyní na více než 1200 stavech. Při továrně zařizovány postupně dělnické domky a zakoupeny budovy pro byty úředníků a zřízenců, takže dnes čítá kolonie 27 domků dělnických a rozsáhlé, moderně upravené budovy pro úřadníky a zřízence; veškeré byty, jak úřadníkům tak i dělníkům poskytují se zdarma.

V roce 1892 zemřel zakladatel firmy pan Jan Hernych a od té doby pan Florian Hernych vede i formálně závod samojediný. Rostoucí odbyt zboží vyžadoval však dalšího rozšíření závodu, takže již v roce 1898 postavila se nová mechanická tkalcovna ve Vamberku, ve které začalo se pracovati hned na 450 stavech.

I tato továrna byla stále rozšiřována, takže dnes pracuje se v ní ve dvou moderních shedových sálech na 950 stavech.

Pro dělnictvo postaráno jest v desíti dvouposchoďo-

vých domech o pohodlné byty a pro úřadníky a zřízence postaveny rodinné domky.

Vedle výroby mechanické udržovala se i výroba na stavech ručních až do r. 1900, klesajíc sice od r. 1890 vůči konkurenční výrobě strojové, ale jsouc dle možnosti udržována přece za tím účelem, aby poskytována byla práce tkalcům z Orlického pohoří, kteří stálým mizením výroby ruční vždy více a více vydáváni byli na pospas nouzi a hladu a houfem se z posavadního domova stěhovali, a když tato výroba na stavech ručních v nouzovém kraji za změněných poměrů výrobních déle udržeti se nedala, poskytnuto zaměstnání četným rodinám horských tkalců v tkalcovnách strojových.

V roce 1902 zakoupen mlýn v Nekoři, do něhož postaveno na rychlo 70 mechanických stavů, na nichž ruční tkalci z okolí postupně byli cvičeni.

V roce 1899 koupila firma spáleniště v Nadelburku u Vídně a postavila tam novou, nejmoderněji zařízenou přádelnu na 23.000 vřeten s rozsáhlým patentním elektrickým bělidlem a barevnou.

Pro dělnictvo a úřadnictvo postaveny i tu rozsáhlé společné domy a rodinné domky. V tutéž dobu zřízena nová mechanická tkalcovna v Hnátnici poblíž Ústí n. Orl., ve které se pracuje nyní na 300 stavech. — V roce 1903—4 přestavěn byl mlýn v Nekoři na novou moderní tkalcovnu, ve které se nyní na 600 stavech pracuje. — V roce 1902 zakoupena továrna bývalé firmy Engel & Co. v Chrudimi a zařízena i tam mechanická tkalcovna se 600 stavy, při níž jsou zřízeny i domky dělnické a trakt úřadnický. — V tutéž asi dobu přešel v majetek firmy mlýn „U dlouhé stěny“ v Jihlavě, který adaptuje se nyní taktéž na tkalcovnu o 300 stavech. — V roce 1907 zakoupena bývalá raffinerie v Doudlebách n. Orl. a staví se tam nyní s použitím nejmodernějších vymožeností v oboru stavebním i strojním přádelna o 50.000 vřetenech, výhradně s pohonem elektrickým, dále bělidlo, barevna a tkalcovna na 300 stavů.

Za zásluhy o povznesení průmyslu byla firma v roce 1901 vyznamenána povolením užívati ve firmě i štítu říšského orla. Již od roku 1900 snažila se firma úsilovně proraziti s vývozem svých tovarů na Balkán a Levantu, a podařilo se jí to, z počátku arci s velikými finančními oběťmi, v posledních dvou letech s úspěchem takovým, že dobré dvě třetiny celé své vyroby exportuje do řečených zemí a jest tou dobou největší a nejzpůsobilejší exportérskou firmou rakouskou, jak to samo c. k. ministerstvo obchodu nejednou uznalo.

Výrobky její těší se, přizpůsobujíce se obratně vkusu domorodého obyvatelstva, neobyčejné oblibě — vytlačují čím dál, tím více zakotvenou již konkurenci cizí, zejména italskou a anglickou.

Firma může o sobě bez nadsázky a s hrdostí tvrditi, že ukázala rakouskému textilnímu průmyslu cestu na Východ a nejen že ji ukázala, nýbrž i s úspěchem prorazila a uvolnila.

Jaký význam to mělo i pro konjunkturu celého rakouského průmyslu textilního, zejména pro uvolnění domácího a uherského trhu, pro naše menší tkalcovny, velkými, nyní taktéž exportujícími firmami dosud značně tísněné, netřeba blíže doličovati, neboť to jsou poměry, ve kterých ještě žijeme.

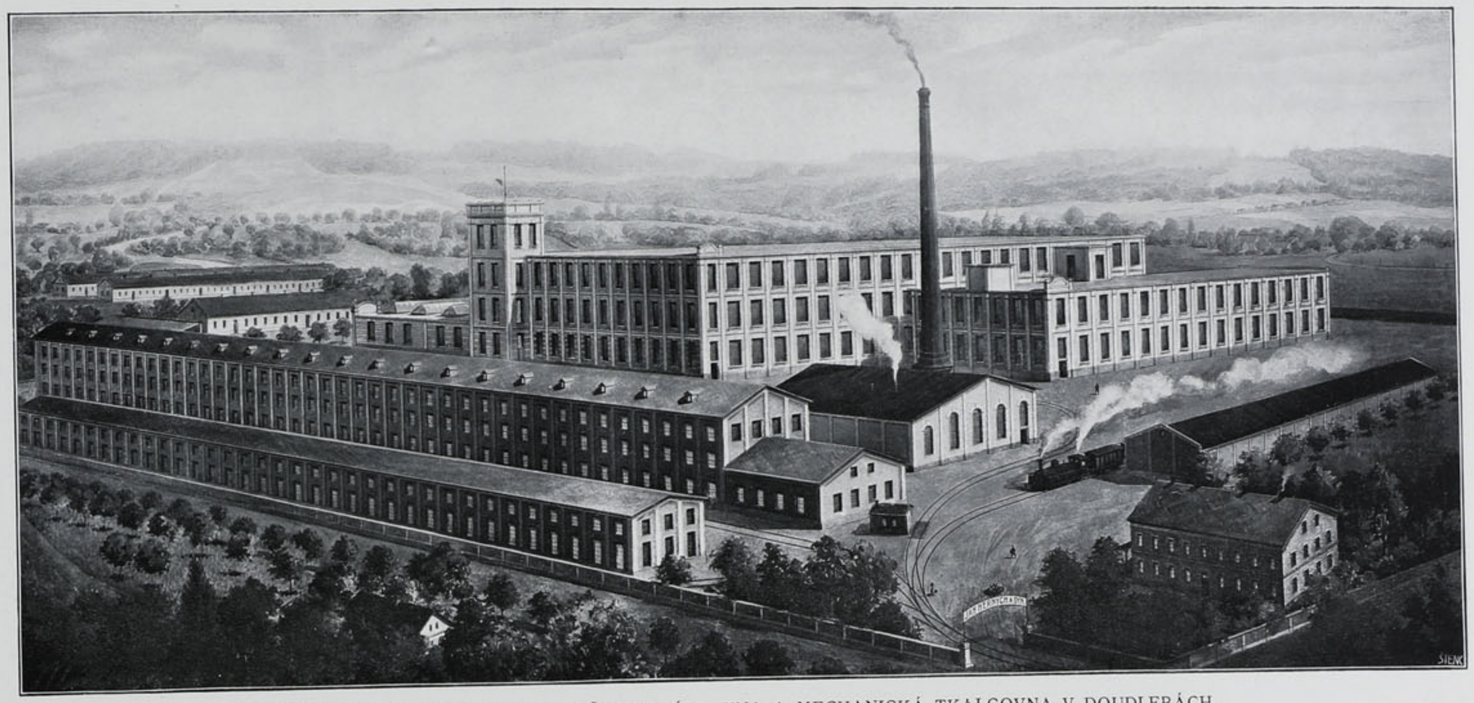

PŘÁDELNA BAVLNY, BAREVNA, BĚLIDLO, ÚPRAVNA A MECHANICKÁ TKALCOVNA V DOUDLEBÁCH.

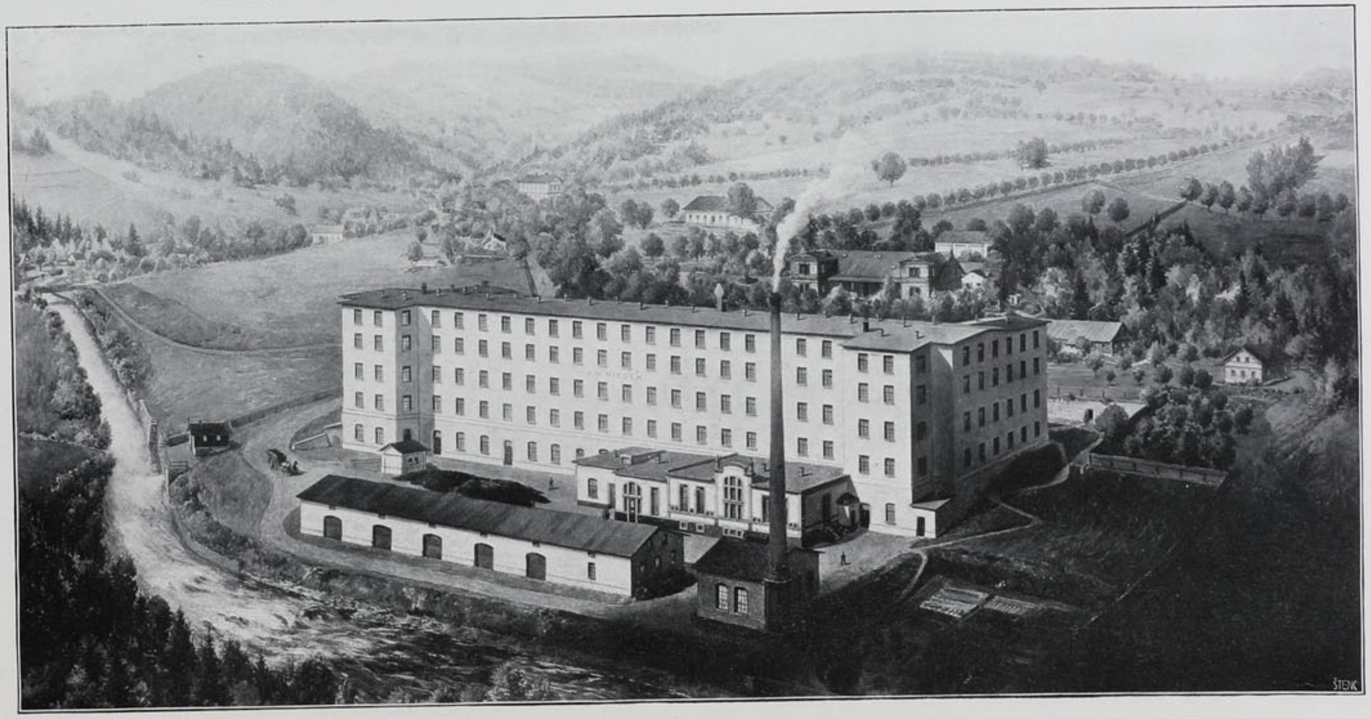

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY J. W. RIEGER VE VILEMOVĚ U DOL. ROKYTNICE (MAJETEK PANÍ HELENY HERNYCHOVÉ).

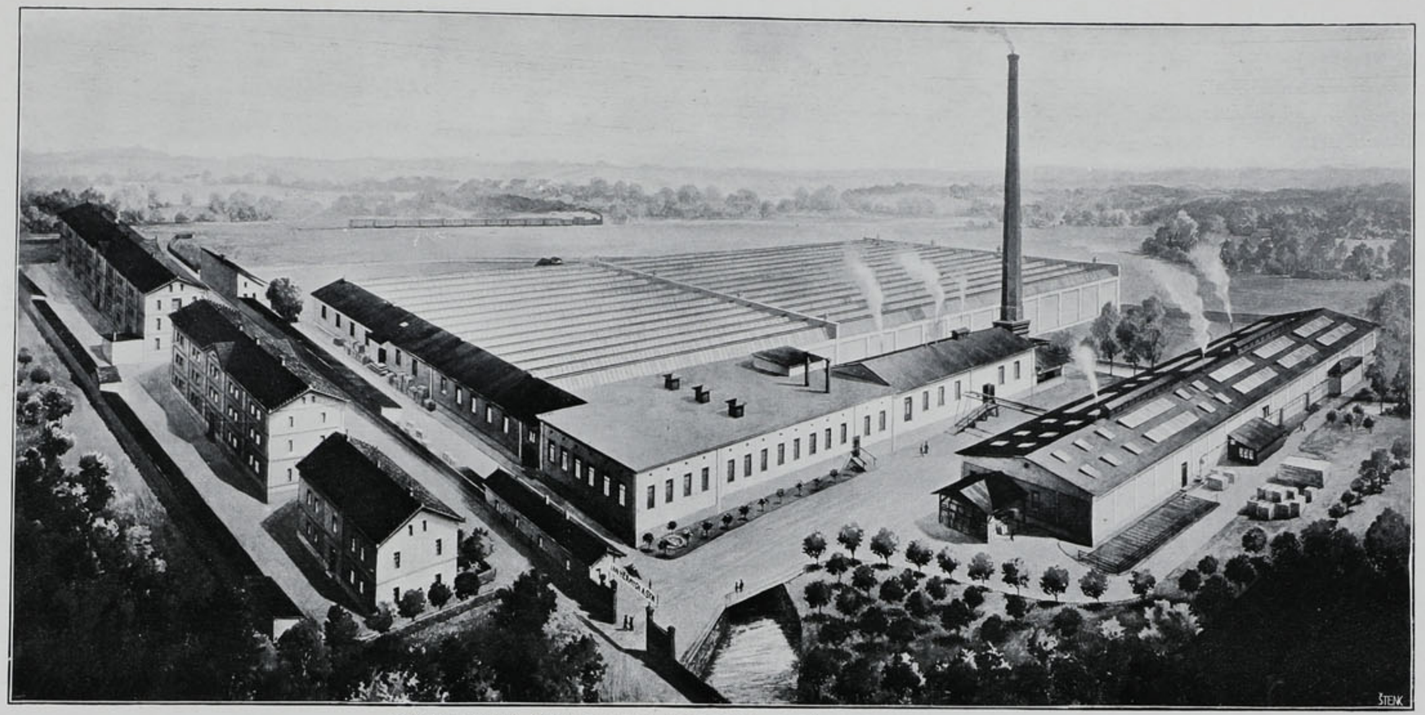

MECHANICKÁ TKALCOVNA, BAREVNA A BĚLIDLO VE VAMBERKU.

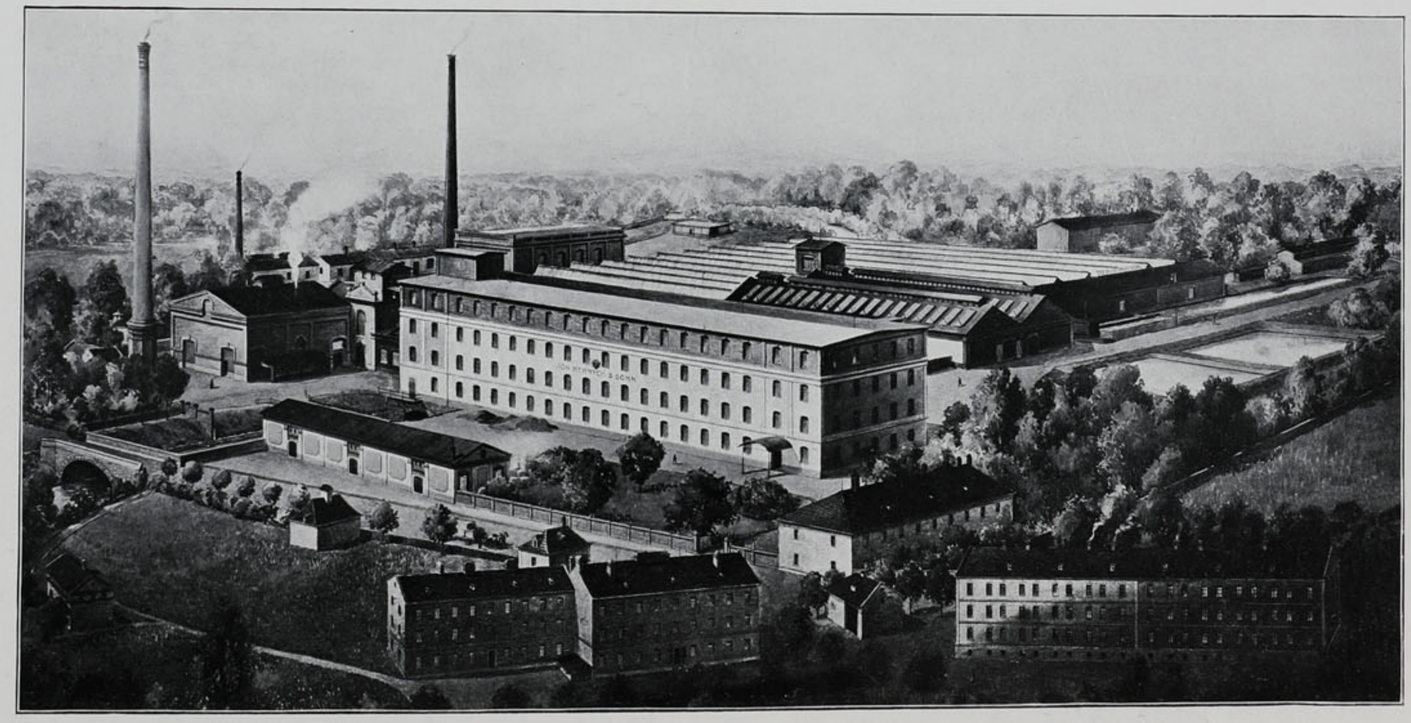

PŘÁDELNA BAVLNY, BAREVNA A ELEKTRICKÉ BĚLIDLO V NADLBURKU U VÍDEŇ. NOVÉHO MĚSTA.

EXPOSICE FIRMY

JAN HERNYCH A SYN V ÚSTÍ NAD ORLICÍ

NA VÝSTAVĚ OBVODU OBCHODNÍ A ŽIVNOSTENSKÉ KOMORY PRAŽSKÉ

V PRAZE 1908.

CELKOVÝ POHLED NA TOVARNU FIRMY IG. HORNYCH & SYNOVÉ V LOMNICI NAD POPELKOU.

IG. HORNYCH & SYNOVÉ

V LOMNICI
NAD POPELKOU.

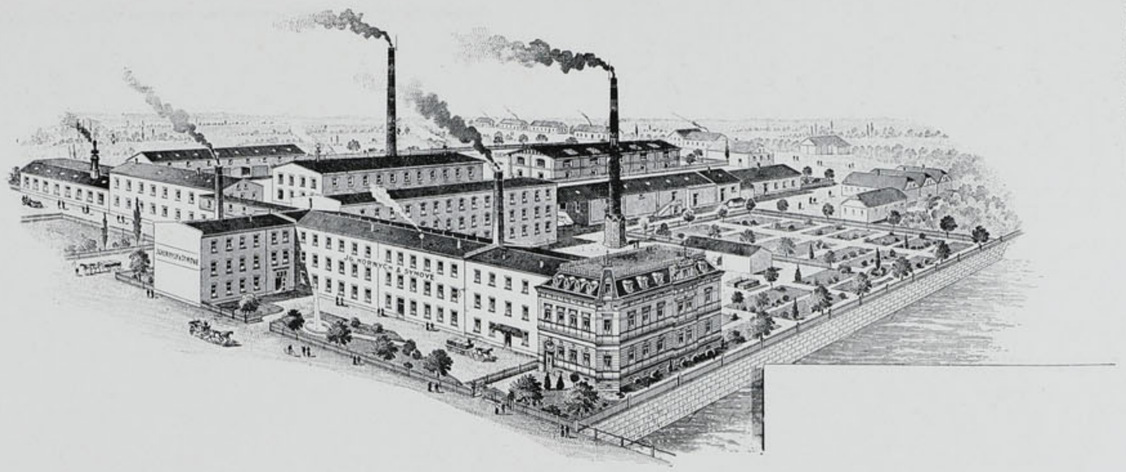

IG. HORNYCH & SYNOVÉ V LOMNICI NAD POPELKOU.

Firma byla v nynějším složení v roce 1873 založena a sice Ig. Hornychem st., Václavem a Ignácem mladším.

Avšak již praotcové jejich byli paprskáři, kteří vyráběli paprsky rákosové a již tehdy vynikali svými výrobky, čehož důkazem, že za panování Jeho Vel. císaře Františka byl Jiří Hornych, děd nynějšího chefa seniora, tehdy v Branné u Jilemnice bydlící, velkou stříbrnou medailí vyznamenán, která jest dosud v držení firmy.

Nynější chef firmy Ig. Hornych st., byl v Rakousku jeden z nejprvnějších, který již v roce 1849 začal vyráběti ocelové paprsky primitivním způsobem, později však na stroji jím samým vynalezeným.

V Rakousku se tehdy ocelová třtina vůbec nevyráběla a dovážela se z Německa (Westfalska), kdež tento obor průmyslu již tenkráte byl na vysokém stupni. Asi v roce 1855 počal Ig. Hornych st. bez odborných vědomostí dělati pokusy s výrobou ocelové třtiny s vlastnoručně vyhotovenými nástroji, což se mu dosti dlouho dařiti nechtělo. Než neúmornou pílí a vytrvalostí přece se mu podařilo ocelovou třtinu, ač primitivním způsobem vyrobiti. Až do roku 1867 pracoval sám, od tohoto roku se svým synem Ignácem a později s druhým synem Václavem. V 1872 cestoval Ig. Hornych ml. po Německu, pracoval v tehdejších největších závodech na tkalcovské potřeby, kdež seznal zařízení anglických strojů. Ještě týž rok objednán 1 angl. samočinný stroj na vázání paprsků.

Rok 1873 může se počítati jako přechodní doba od průmyslu malého k rozsahu nynější továrny. V roce tom postaven v domě na náměstí č. 100 ve velmi nedostatečných místnostech a za skrovných prostředků malý parní stroj o 4 HP. a dva železné přístroje s příslušenstvím k vyrábění třtiny, které sami obsluhovali. V krátké době objednali pak úplně samočinný stroj na vázání brd, první to v Rakousku. Dva stroje na fermežování zřídili si sami. Do té doby vyráběla se malá část brd ručně, většina se přivážela z Anglie a Německa.

Tu dobu počali též vyráběti brda ze železného drátu, která byla v Německu dosti oblíbena, v pozdější době však dokonalejšími ocelovými nahrazena. Při vzmáhajícím se tkalcovském průmyslu pracovali téměř ve dne v noci a vedle této neúmorné práce zdokonalovali a zřizovali pomocné stroje vlastních soustav a snažili se všemožně přivésti své výrobky na nejvyšší stupeň dokonalosti.

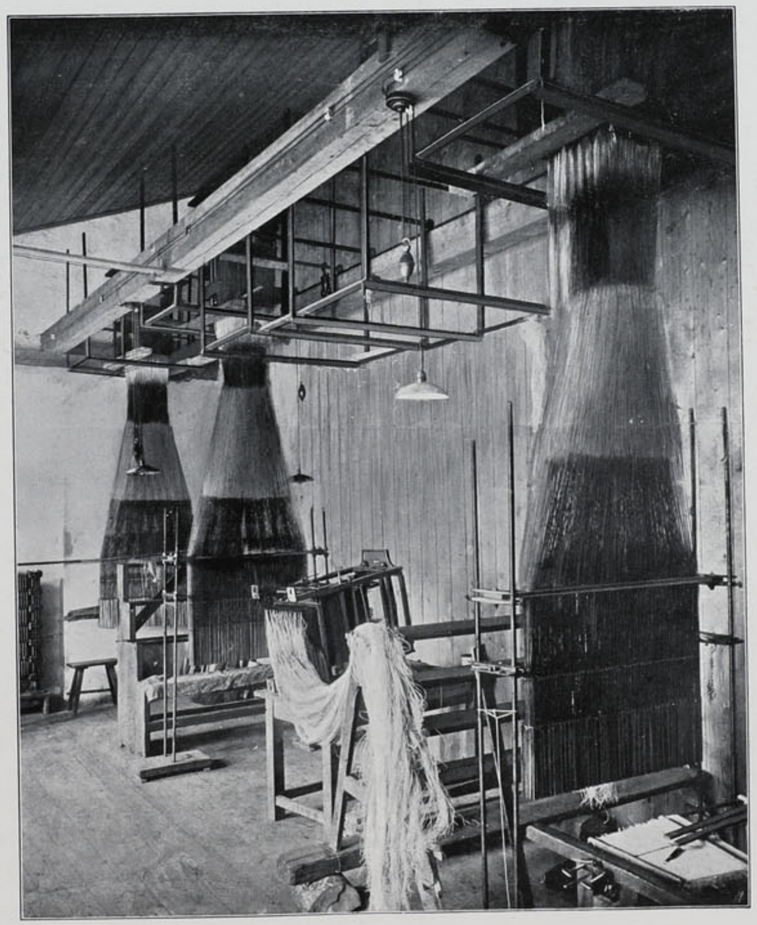

ODDĚLENÍ PRO ŘADĚNÍ JACQUARDOVÝCH STROJŮ.

Že práce tato došla uznání, jest nejlepším důkazem, že jejich výrobky jsou hledány nejen v celém Rakousku nýbrž i za hranicemi, a to až na velmi nepatrné výjimky ve veškerých odborech tohoto průmyslu. Již v roce 1876 byli nuceni svůj závod rozšířiti. Za tím účelem pronajali od J. J. knížete Rohana bývalou vinopalnu s příslušnými budovami a v té zřídili větší dílnu.

V roce 1878 postavili parní stroj o 16 HP. — V roce 1881 zakoupili až dosud pronajmuté budovy. — V roce 1886 zřídili nový parní stroj 36 HP s příslušným kotlem. — V roce 1897 dne 11. ledna stihlo firmu velké neštěstí, neb většina závodu byla zničena zhoubným požárem. — V roce 1899 postavili nový kotel 70 čtv. m. topicí plochy a rozšířili parní stroj na 170 HP. — R. 1907 postavili opět novou budovu a pro tuto parní stroj s kotlem o 60 HP.

Dnešního dne vyrábí veškeré druhy ocelových a mosazných paprsků, brda obyčejná, očková a ocelová, jakož i veškeré druhy adlafů. Veškeré druhy článků z různých zámořských dřev (roční spotřeba as 60 vagonů), napouštěné (imprägniert), lisované (komprimiert) oba druhy patentované. Veškeré druhy mosazných a ocelových oček (Maillons). Papírové žlábky na letované paprsky (pat.). Nejlepší brdovou fermež. Dále veškeré druhy hřebenů rozpínacích jakož i pevně vázaných a vůbec veškerých tkalc. potřeb. Zaměstnávají ve svém závodě 230 dělníků a mimo to 50—60 dělnic po domech ruční prací. Jsou majitelé osmnácti vlastních patentů v Rakousku-Uhersku, Francii, Anglii, Rusku, Švýcarsku, Italii a Německu.

Mimo mnoha vyznamenání na různých krajinských výstavách obdrželi na pražské jubilejní výstavě v roce 1891 první cenu výstavní, na výstavě v Ruščuku 1899 první cenu státní diplom, a Bulharský důstojnický řád za zásluhy o průmysl.

Ačkoliv počátky byly velmi skrovné, vlastní vytrvalou pílí a šetrností zřídili dnes stávající závod na nejmodernějších základech, vyzbrojen nejnovějšími stroji cizích a vlastních soustav a lze jim libovolné množství zboží nejlepší jakosti v nejkratší době dodati.

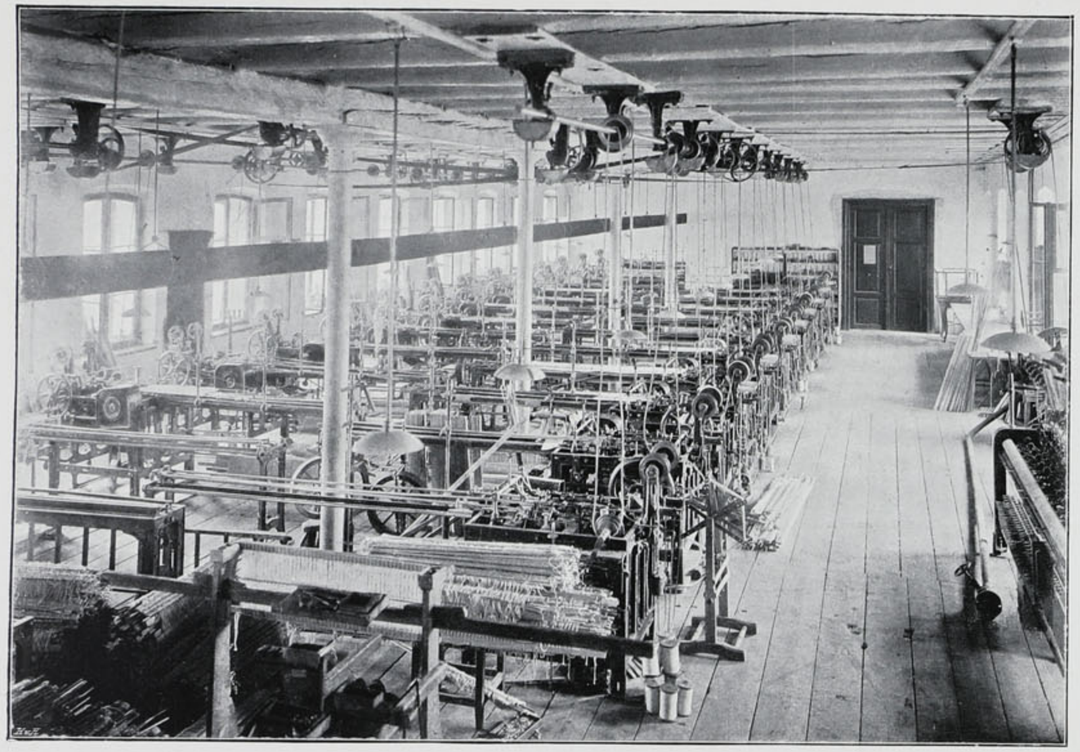

BRDAŘSTVÍ.

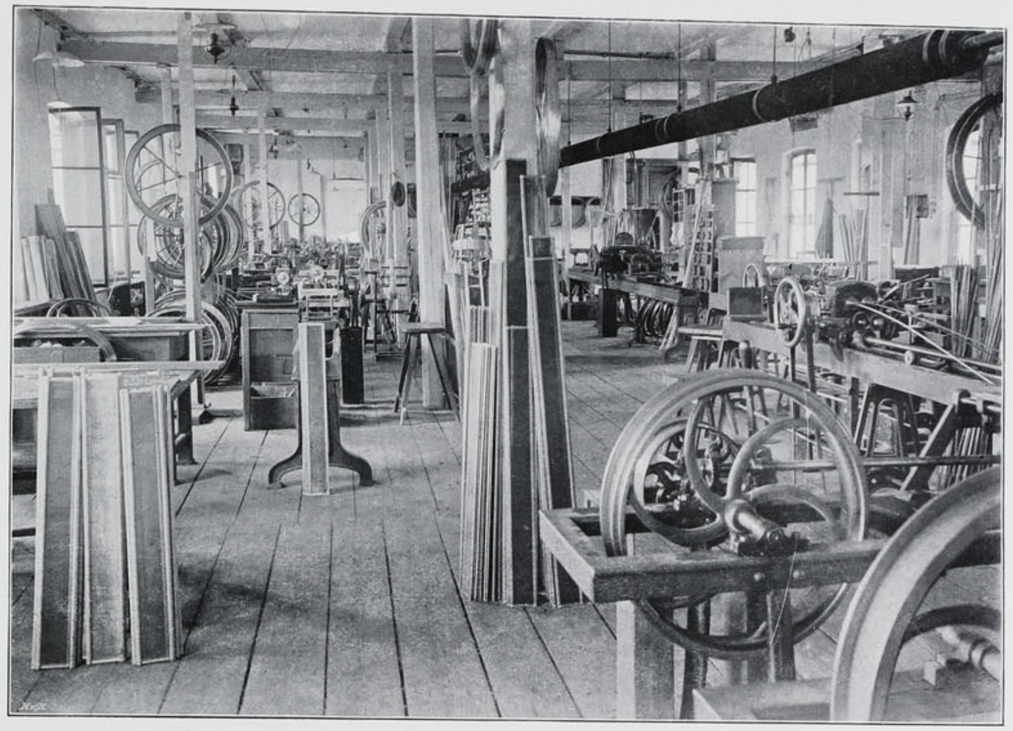

PAPRSKÁŘSTVÍ.

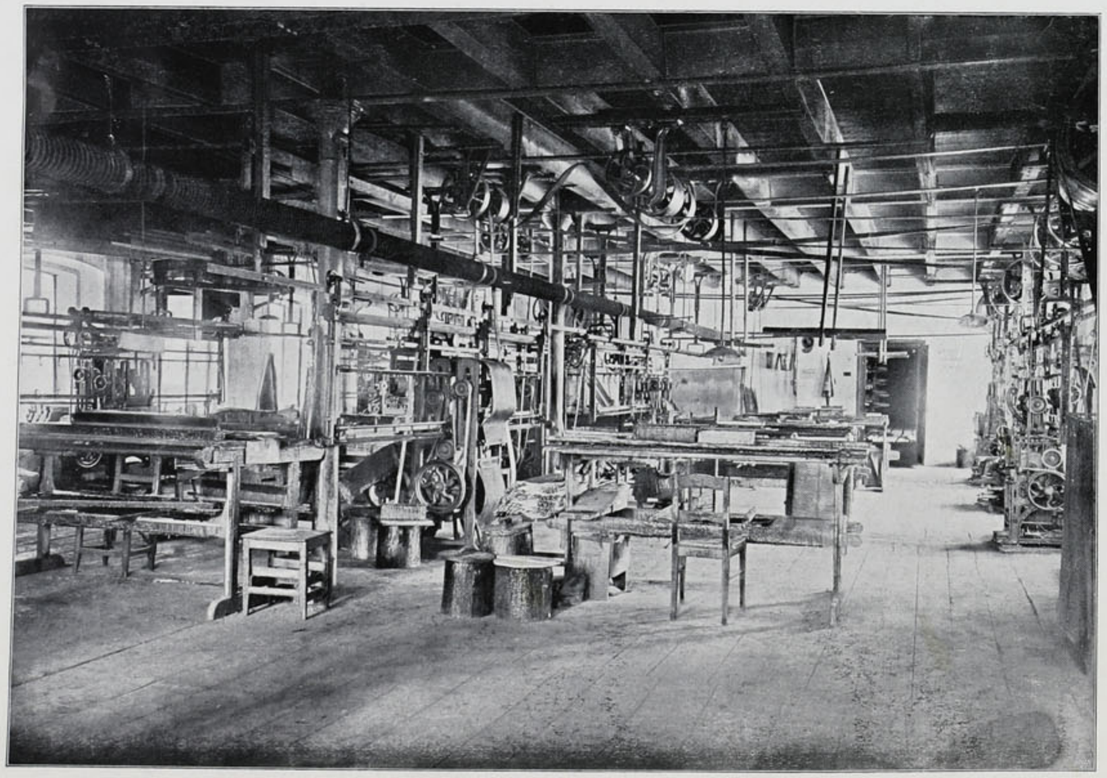

FERMEŽOVÁNÍ BRD.

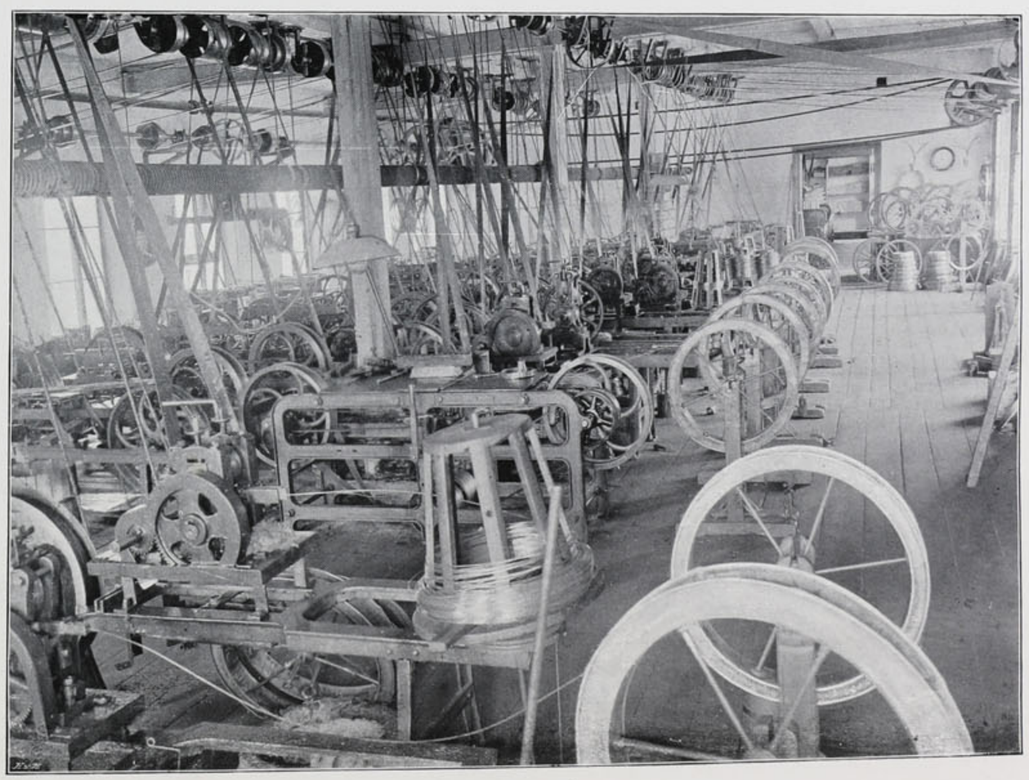

TŘTINAŘSTVÍ.

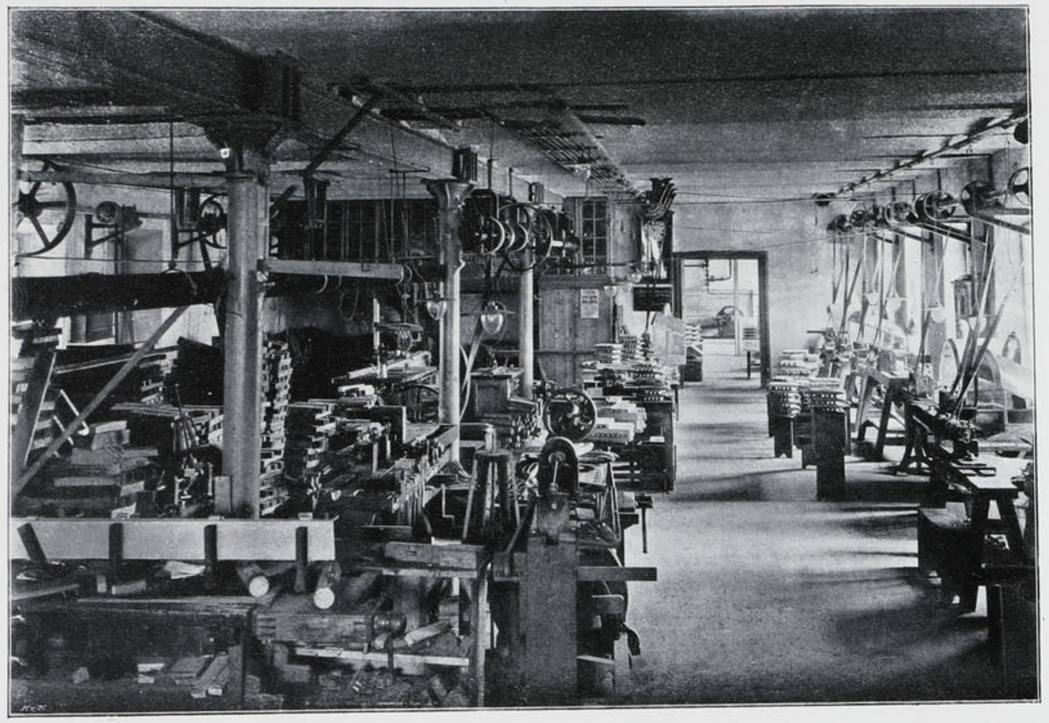

ČLUNKAŘSTVÍ.

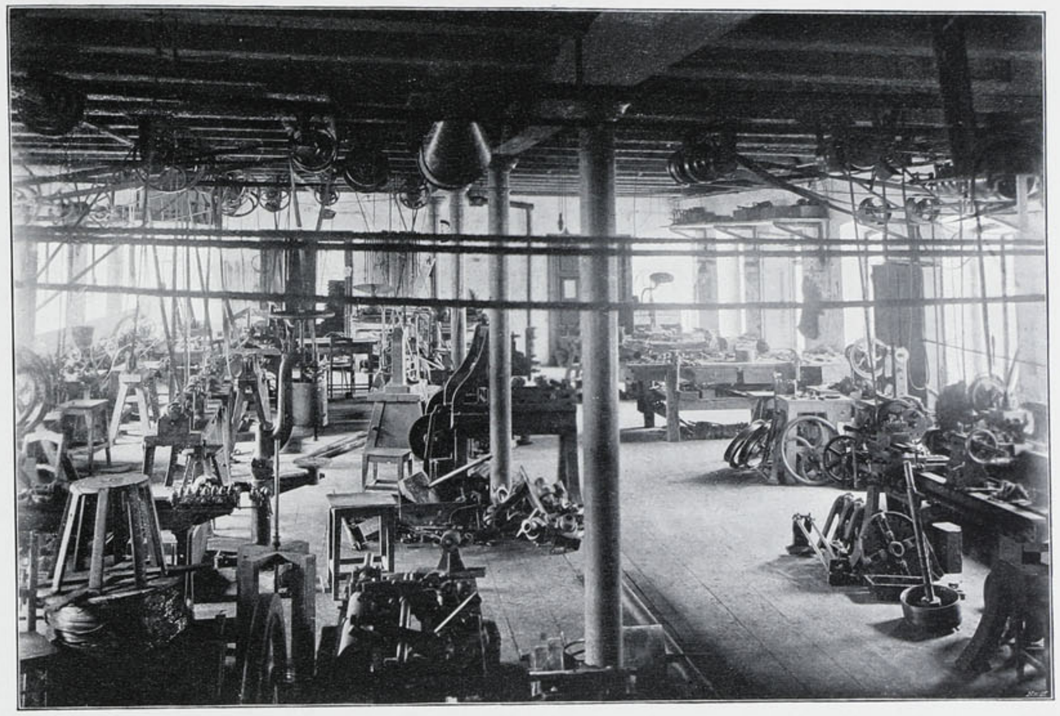

STROJÍRNA A ZÁMEČNICTVÍ.

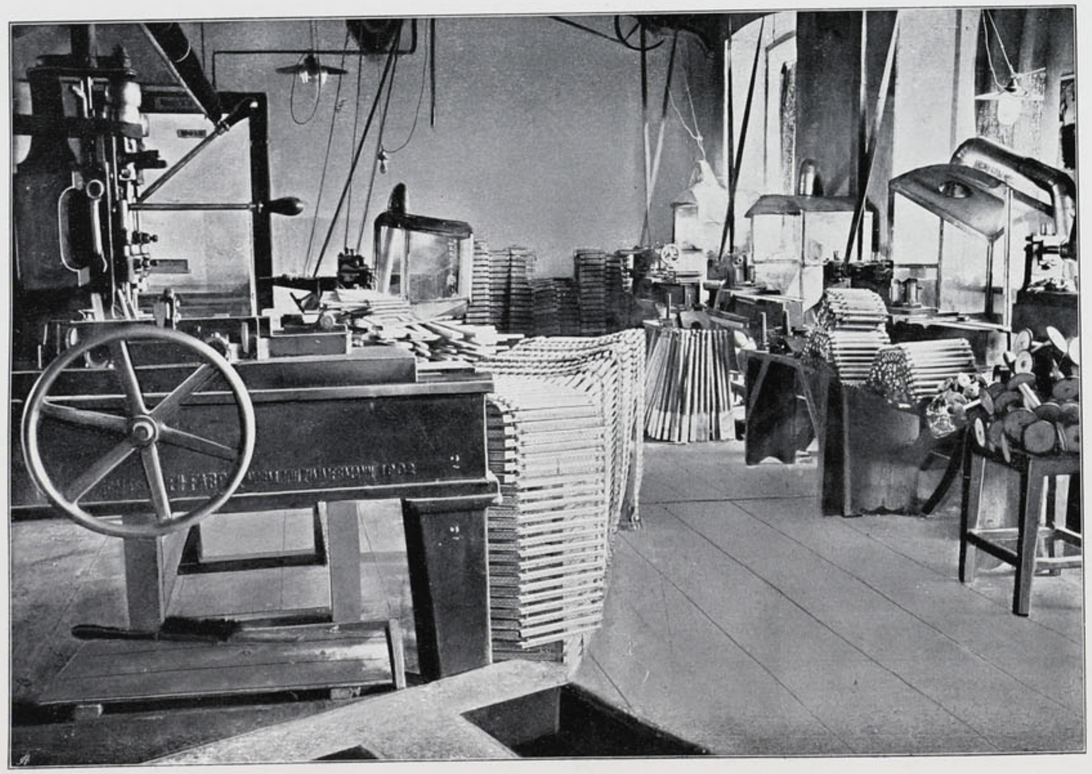

VÝROBA DŘEV, KARET, CÍVEK A RUK KU STAVŮM.

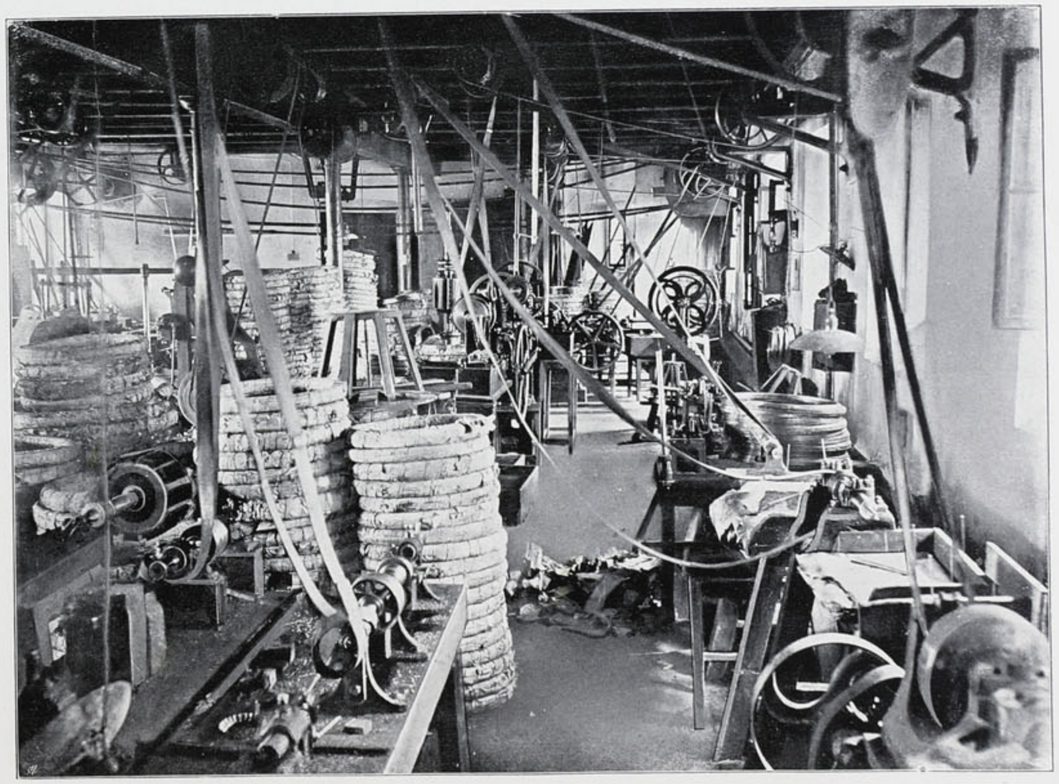

VÝROBA JACQUARD. ZÁVAŽÍČEK A JINÝCH PŘEDMĚTŮ DRATĚNÝCH.

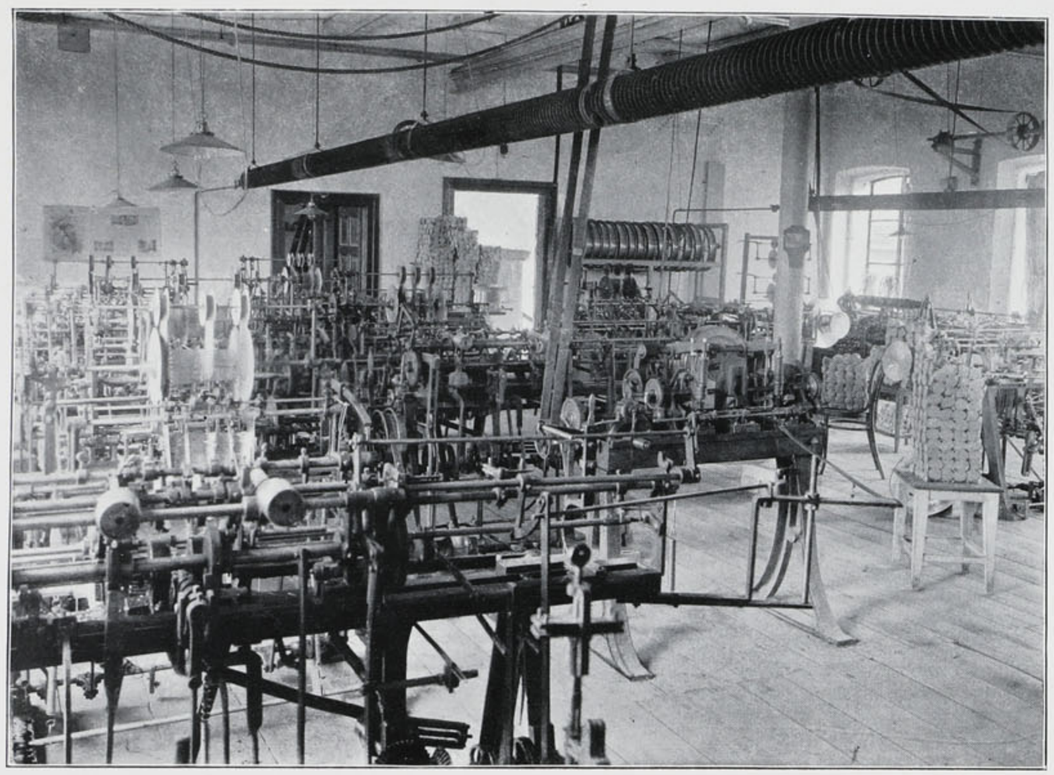

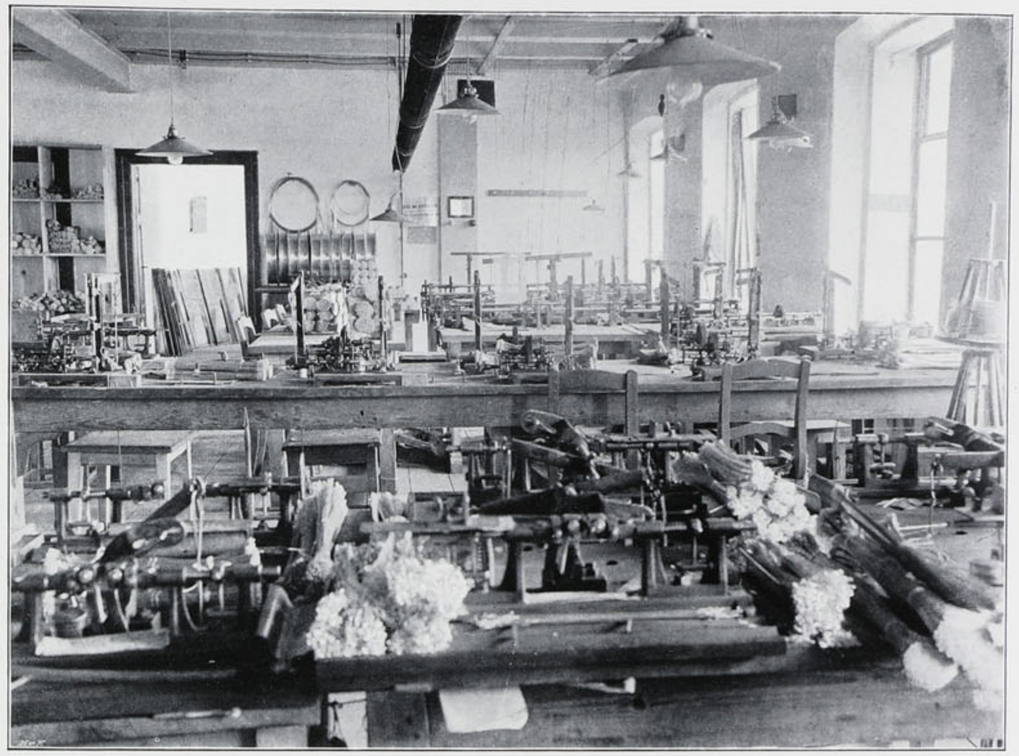

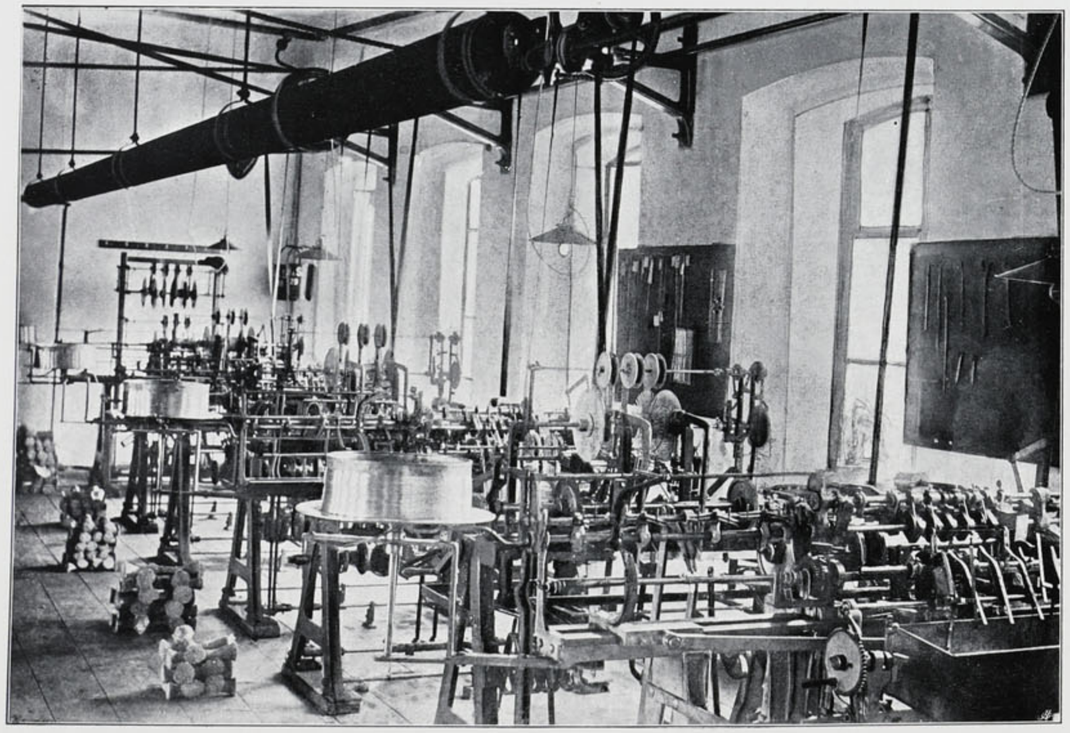

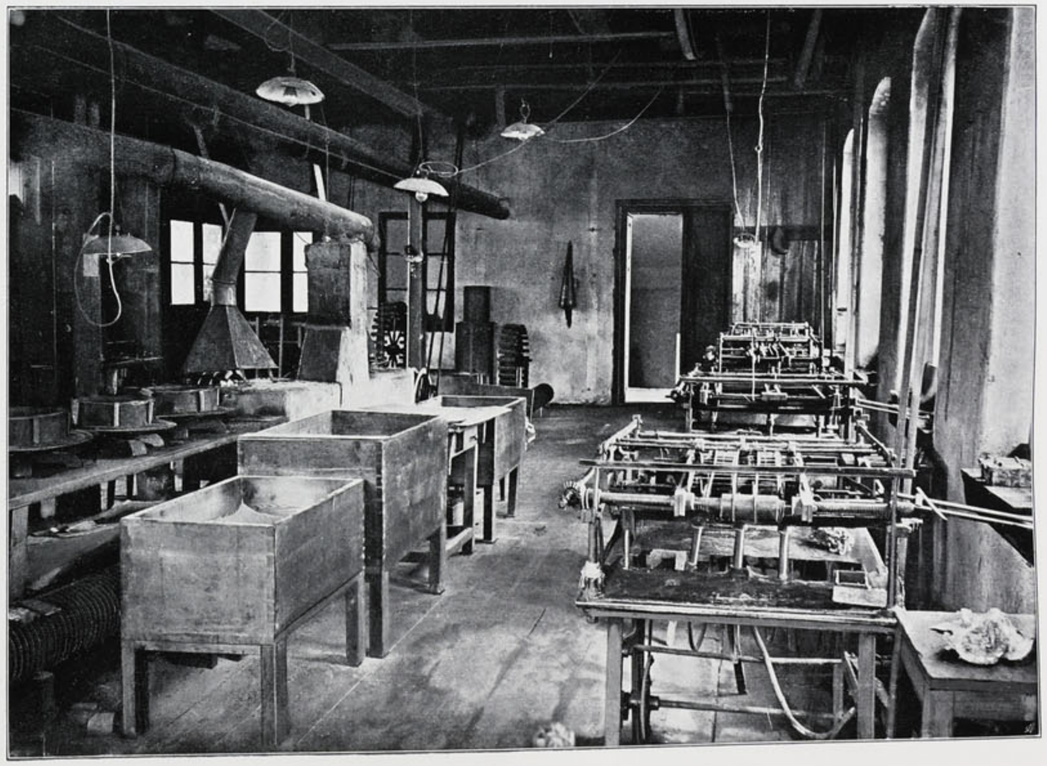

VÝROBA OCELOVÝCH NÍTĚNEK A BRD.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA

HORÁK & NOVOTNÝ VE FRANTIŠKOVĚ U ZBIROVA.

Snaha, zavésti výrobu textilní a v prvé řadě bavlnářskou na západu Čech, který jest chud průmyslem, vedla k založení tohoto podniku, jenž jest jaksi zkušebním kamenem otázky, zda bude možno textilní výrobu trvale a úspěšně zavésti i v krajích dosud jí cizích. Budovy závodu, které vystaveny podružnou společností známé kaselské společnosti pro sušení mláta, zakoupeny od dřívějších majitelů Přerovského a Rečka v roce 1906. Vyráběli zde na šesti stavech vlněné látky. Novými majiteli změněn závod na tkalcovnu a šlichtovnu pro 300 stavů na bavlněné zboží. Zakladateli závodu jsou jeho dosavadní majitelé pp. Dr. J. Horák a R. Novotný. Zatím postaveno jest 187 stavů 105 cm širokých na kepry, satény, flanely, mollina, cottony, kteréžto zboží nalézá značný odbyt v celém Rakousko-Uhersku. Závod poháněn jest parním strojem o 120 HP a vodní turbinou o 35 HP. Osvětlení jest elektrické, závod sám co nejmoderněji zařízen.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY HORÁK & NOVOTNÝ VE FRANTIŠKOVĚ U ZBIROVA.

MECHANICKA TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY HORAK & NOVOTNÝ VE FRANTIŠKOVĚ U ZBIROVA.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ÚPRAVNA
HORÁK & NOVOTNÝ
VE FRANTIŠKOVĚ
U ZBIROVA.

ST.
HYBLER
A
V.KUČERA
KOŠŤÁLOV.

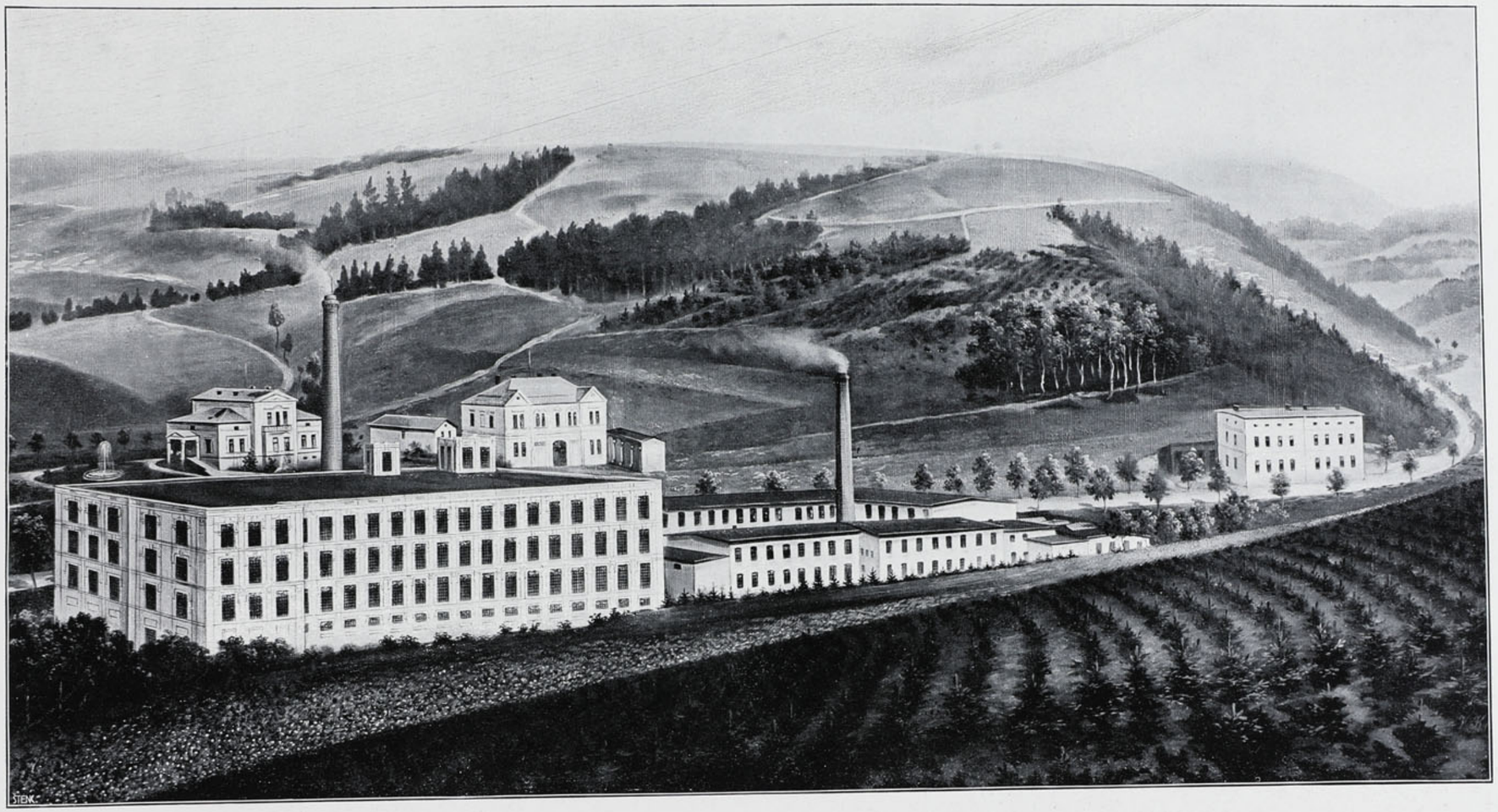

OBRAZ ZÁVODU ZŘÍZENEHO V PLNÉM SLOVA SMYSLU SELFMADEMANEM.

Zakladatel firmy Stanislav Hybler, v roce 1851 v Semilech narozený, vychodil tamtéž trojtřídní školu obecnou, načež pak ve čtrnáctém roce vstoupil u svého otce Václava Hyblera do učení řemeslu řeznickému; po tříletém vyučení odešel do světa na zkušenou jako řeznický pomocník, kde setrval až do odvodu. Učiniv zadost povinnosti vojenské (odcházel jako šikovatel), pomáhal starému již otci při řemesle; když pak seznal nevýnosnost řemesla toho v malém městě, domáhal se nějaké služby u státních i jiných úřadů. Po dvouletém namáhání obdržel konečně při c. k. okresním soudu v Semilech místo diurnisty s platem 23 zl. měsíčně. Místo diurnisty zastával 7 roků a přivedl to na 33½ zl. měsíčního platu; ač mezi tím časem složil zkoušku z vedení pozemkových knih, nemohl se domoci lepšího postavení a nezbylo mu tedy než vystoupiti a hledati si jinde zaměstnání, neboť 33½ zl. na výživu rodiny jeho nedostačovalo. Vstoupil do advokátní kanceláře Dra Zemana v Semilech, odkud po roce vystoupil a podnikl s jedním podmokelským občanem, Baldim, stavbu okresní silnice z okresu semilského do okresu lomnického, na to převzal stavbu u severozápadní dráhy při rozšíření několika nádraží. Dokončiv tyto stavby zakoupil v Libštátě společně s p. Janem Jínou starý mlýn, kde mínili zříditi brusírnu skla. Když vše k tomu účeli zařídili, klesl obchod se sklem tak, že ani s broušením skla nezačali. Ohlíželi se tedy po jiném zaměstnání a rozhodli se zříditi mech. tkalcovnu, jednu z prvních to českých mech. tkalcoven v celém okolí, ba možno říci v celých Čechách! Práce nebyla snadná, protože ani zakladatel ani jeho společník nebyli odborně vzděláni, ba vlastně v životě svém mechanického stavu ani neviděli. V roce 1887 postavili mechanickou tkalcovnu pro 80 stavů a počali vyráběti ve mzdě. Sotva že se s výrobou poněkud obeznámili, klesl obchod s tkaným zbožím tou měrou, že byli nuceni výrobu úplně zastaviti a nebýti p. Th. Mastného, tehdejšího okres. starosty a továrníka v Lomnici n/P., mohlo dojíti k nemilým koncům. Pan Mastný zapůjčil příze a mladí podnikatelé počali znovu pracovati. Komerční stránku závodu převzal p. St. Hybler, který se vzorky vydal se na cestu mezi české obchodníky. Tím způsobem nalezl odbytu pro výrobky závodu. Již po dvou letech byl závod o něco rozšířen, načež v roce 1892 vystoupil St. Hybler ze spolku s p. Jínou, prodav svoji polovici závodu Dru Kramářovi. V roce 1893 postavil si sám novou mechanickou tkalcovnu v blízké obci Košťálově pro 240 stavů, kterou rozšířil pak, vzav do spolku svého zetě p. V. Kučeru, na 650 mechanických stavů a zaměstnává v ní nyní na 400 dělníků.

Aby docíleno bylo lepšího odbytu výrobků, zřídil v Praze VIII. továrnu na pánské prádlo a barevnu v Prošovicích u Liberce. Když podnik nabyl pevné base, odhodlal se ku stavbě nové přádelny na 40.000 vřeten, kteroužto stavbu právě provádí v obci Košťálově vedle starého závodu. Konečně nutno ještě podotknouti, že od té doby, co postavena mechanická tkalcovna v Libštátě, vznikla v okolí i dále na severu naší krásné vlasti řada mech. tkalcoven, které nyní čítají takřka na 30.000 stavů mechanických, vesměs v rukou českých. Tak vyvolal příklad prvých průkopníků-zakladatelů ruch, který nám pojistil pevné postavení v průmyslu bavlny. Za své vynikající schopnosti povolán p. St. Hybler do výboru Spolku českých průmyslníků textilních a do stálé komise pro stanovení hodnot vzájemného obchodu s titulem komerčního rady.

PŘÁDELNA A TKALCOVNA BAVLNY A BAVLNĚNÝCH ODPADŮ FIRMY J. V. HYBLER A SYN V BENEŠOVĚ U SEMIL.

J. V. HYBLER A SYN
PŘÁDELNA A TKALCOVNA BAVLNY A BAVLNĚNÝCH ODPADŮ
V SEMILECH.

Josef V. Hybler, chef senior firmy Jos. V. Hybler a syn, patří do řady těch podnikatelů v našem průmyslu textilním, kterým z malých prostředků podařilo se vyšinouti na přední místo v našem průmyslovém podnikání, a jest zároveň dokladem, že i náš člověk, přes všecky nevýhody, v jakých se nalézá, může pevnou vůlí dosáhnouti splnění sebe odvážnějších snů.

Narodil se roku 1849 v Semilech, kde otec jeho byl provazníkem; získav nejnutnějšího školského vzdělání, nabyl dalších vědomostí ve škole zkušenosti.

Vyučiv se kupectví pomáhal otci v nově zařízeném obchodě lnem, při čemž až na Moravu na nákup dojížděl. Pak zařídil mu otec malý kupecký obchod, který postupem času zvětšoval, takže brzo stal se prvním v městě.

Leč podnikavost jeho vedla jej výše; maje zálibu a porozumění pro stavby vystavěl v letech 1880 v Podmoklicích hotel „Slavii“ na samotě, jako by tušil, že v této části povstane jednou tepna obchodního a stavebního ruchu Podmoklic.

Později rozhodl se pro stavbu průmyslového závodu a koupil v roce 1894 vhodné místo k tomu v Benešově u Semil, oceniv dobře v tomto, pro stavbu na pohled nepříznivém terénu, výhodu vodní síly.

Stavba továrny a rozsáhlého vodního díla trvala skoro tři leta; vyčerpav se nákladnými stavbami úplně, přivedl po veliké námaze do chodu 2800 vřeten za nejtěž-

ších okolností, bojuje ustavičně s nedůvěrou tehdejších finančních kruhů a trpě velice nedostatkem úvěru, neboť v kruzích odborných převládal nepokrytě názor, že závod se neudrží.

Leč Hybler vytrval a překonav šťastně veškeré překážky obchodní, krise i živelní pohromy naň se hrnoucí, závod pomalu, ale jistě zvětšoval, takže dnes v závodě pracuje se na 16.000 vřetenech jemných a odpadových a 120 mech. stavech.

Závod poháněn jest vodní silou o 300—400 HP a parní o 250 HP.

Hybler byl v Semilech první, který pro nedostatek sil pracovních rozhodl se pro závod filiální; nabyv výhodnou koupí Rustonův cukrovar Dařenický u Svijan-Podolí adaptoval jej značným nákladem v moderní textilní závod, ve kterém dnes přádelna o 20.000 vřetenech a tkalcovna o 350 stavech se šlichtovnou parní silou o 500 HP jest poháněna.

Přední místo v závodech zastává 5 odborně vzdělaných synů, kteří svorně se zakladatelem o další rozkvět podniků pečují. Závody zaměstnávají na 600 dělníků.

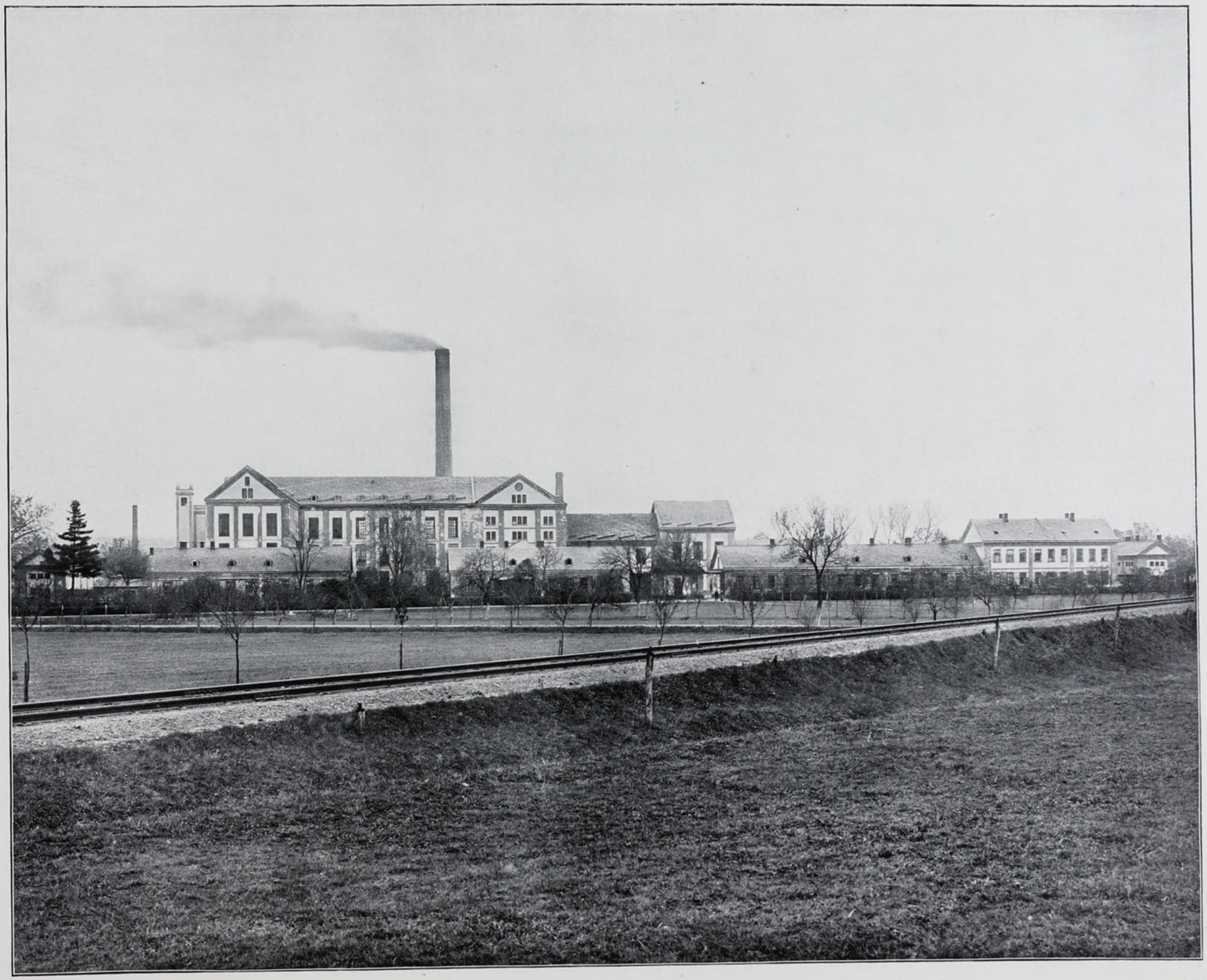

PŘÁDELNA A TKALCOVNA BAVLNY FIRMY J. V. HYBLER A SYN VE SVIJANECH-PODOLÍ.

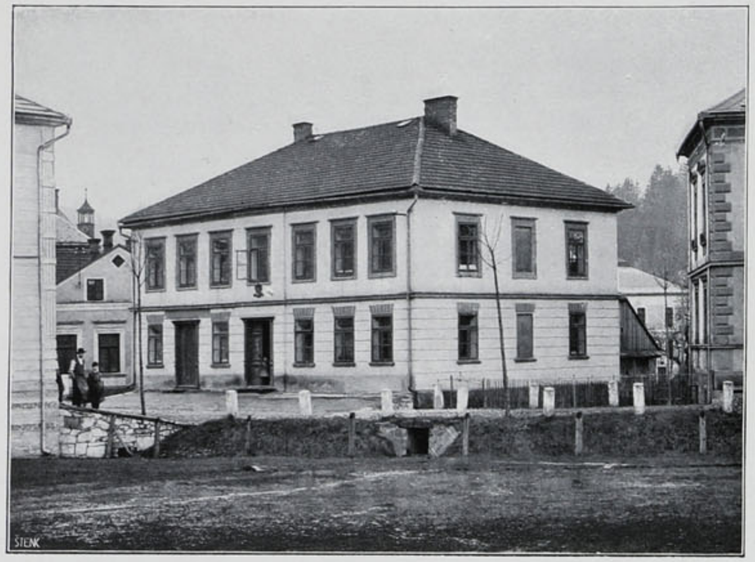

ALOIS JIRONČ
V JABLONÉM NAD ORLICÍ.

TOVÁRNÍ VÝROBA VEŠKERÉHO TRIKOTOVÉHO PRÁDLA, TRIKOTOVÝCH RUKAVIC, PODŠÍVEK DO RUKAVIC HEDVÁBNÝCH, VLNĚNÝCH A BAVLNĚNÝCH, LÁTEK NA SUSPENSORY HEDVÁBNÝCH A BAVLNĚNÝCH.

Zvláštní pozornosti těší se výroba trikotových rukavic a podšívek do kožených rukavic, která je takřka jediná toho druhu v českém průmyslu. Dlouholeté odborné zkušenosti, stroje nejnovějších soustav, jakož i dobře vyškolené síly pracovní umožňují firmě, všem požadavkům nové doby všestranně vyhověti a každé cizí konkurenci čeliti.

JINDŘICH JANDERA
BĚLIDLO A ÚPRAVNA V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

ZALOŽENO ROKU 1850.

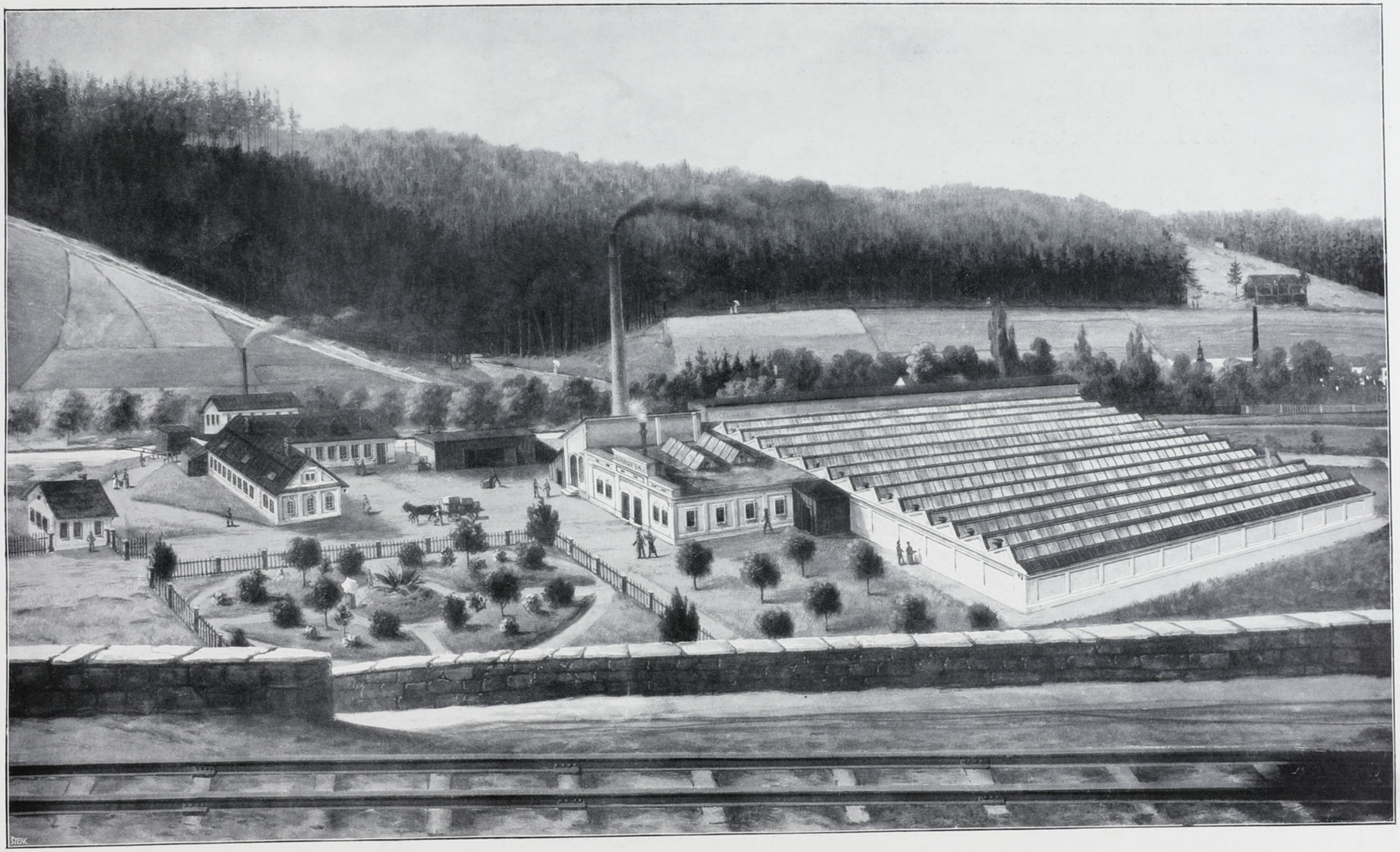

ADOLF JANDERA, RUČNÍ A STROJNÍ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

Závod založen byl r. 1864, z počátku co ruční tkalcovství, teprve v roce 1894 zřízeno strojní tkalcovství o 40 stavech hnaných vodní silou. Na to firma počíná se však rychle zvětšovati, získavši dobrou pověst svými výrobky.

V roce 1901 postaveny nové místnosti s parní silou o 120 HP a počet stavů poměrně zvětšen. V závodě vyrábí se zboží bavlněné všeho druhu, plátna, grisety, kanafasy, ručníky, sýpkoviny atd., vše již upravené a v dobré jakosti.

MECHANICKÁ A RUČNÍ TKALCOVNA, BĚLIDLO, APRETURA A ÚPRAVNA FIRMY:

JAN JANDERA

C. A K. DVORNÍ DODAVATEL

V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

Jan Jandera starší pocházel ze staré rodiny tkalcovské a běličské. V roce 1856 zařídil si svůj samostatný obchod s plátny skoupenými, začal vydávati sám svou přízi domácím tkalcům a ze skromných počátků získal si pilností, opatrností a solidností vždy větší důvěry a úspěchu.

Pokoušel se dále, by dosud jen ve starých, zvyklých kolejích provozovanou výrobu nejjednodušších tkalcovských výrobků pláten zaměnil s výrobou lepších, dokonalejších druhů a dovedl si zaopatřiti k tomu potřebných vzorů zdejších i cizozemských.

Povolav cizí dělníky, zařídil potřebné stavy a stroje a vycvičil domácí dělnictvo. Tím dal podnět ku zvelebení výroby v našem kraji a nastala tak nová lepší doba místnímu průmyslu tkalcovskému, majícímu nyní dovednější tkalce.

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY JAN JANDERA V ÚSTÍ N. ORL. OBCHODNÍ DŮM.

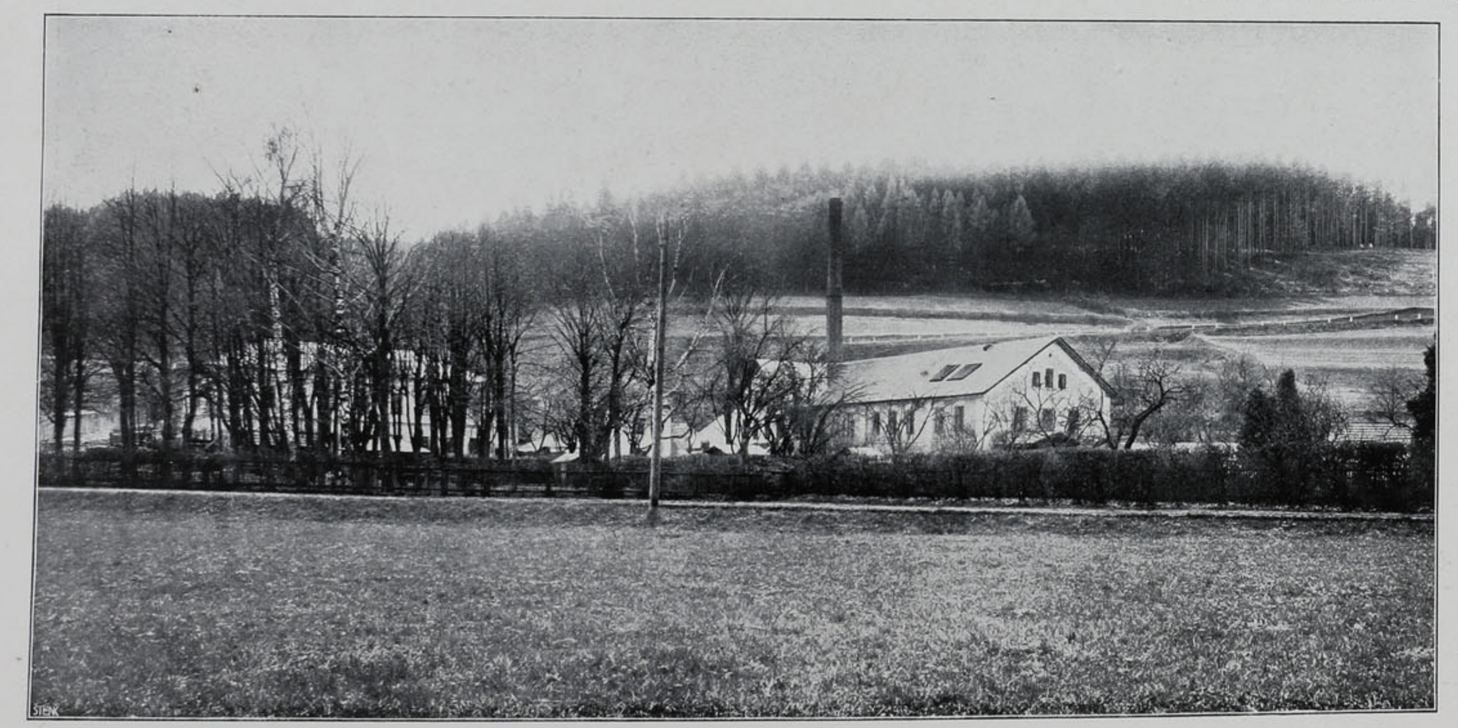

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY JAN JANDERA V ÚSTÍ N. ORL. TOVÁRNÍ BUDOVY.

K dokonalejší úpravě svého zboží postavil v roce 1870-71 vlastní bělidlo, apreturu a úpravnu. V roce 1896 činěny zkoušky s mech. stavy na lněné zboží a od té doby pozvolna stále zřizují se další stavy. Dosud postaveno bylo 60 mech. stavů na lněné a bavlněné zboží s listovými a Jacquardovými stroji, záměnou člunků atd. Kromě toho potřebné pomocné stroje soukací a snovací. Pohon jest parní, strojem o 35 HP s dvěma kotly o 90 m² výhřevné plochy.

V závodě samém zaměstnáno jest 70 dělníků; po domácku 150—200 ručních tkalců, 50—60 soukaček. Vyrábí se lněná plátna režná i bílená, hrubé i jemné grisety, cvilinky, ručníky, ubrusy damaškové a cvilinkové a různé jiné druhy lněného zboží na prádlo lůžkové, tělesné, stolní, kuchyňské atd. Vývoz do Rumunska, Srbska, a Spojených států severoamerických.

V roce 1899 udělen firmě titul c. k. dvor. dodavatele.
„ 1888 o výstavě průmyslové místní,
„ 1891 o výstavě jubilejní zemské,
„ 1908 o výstavě jubilejní obch. a živn. komory pražské

byla firma vyznamenána, a to vždy stříbrnou medailí.

Nynějším majitelem závodu jest Jan Jandera mladší, který závod převzal v roce 1904.

MECHANICKÁ TKALCOVNA

JOSEFA JEHNIČKY V CHOCNI.

Závod založen panem A. Houdkem roku 1895 v Pelinách u Chocně a měl z počátku svého vývoje asi 40 stavů mechanických, jež během času rozmnoženy byly na 190 mechanických stavů, v kterémžto zvětšení koupil závod tento i s umělým válcovým mlýnem v září 1903 p. J. Jehnička a zvětšil jej roku 1907 na 400 mechanických stavů. V tomto zvětšení pracuje v něm asi 260 dělníků. Vyrábí molina, képry, dušestry a veškeré druhy zboží listového, jsa zařízen úplnou přípravnou a šlichtovnou.

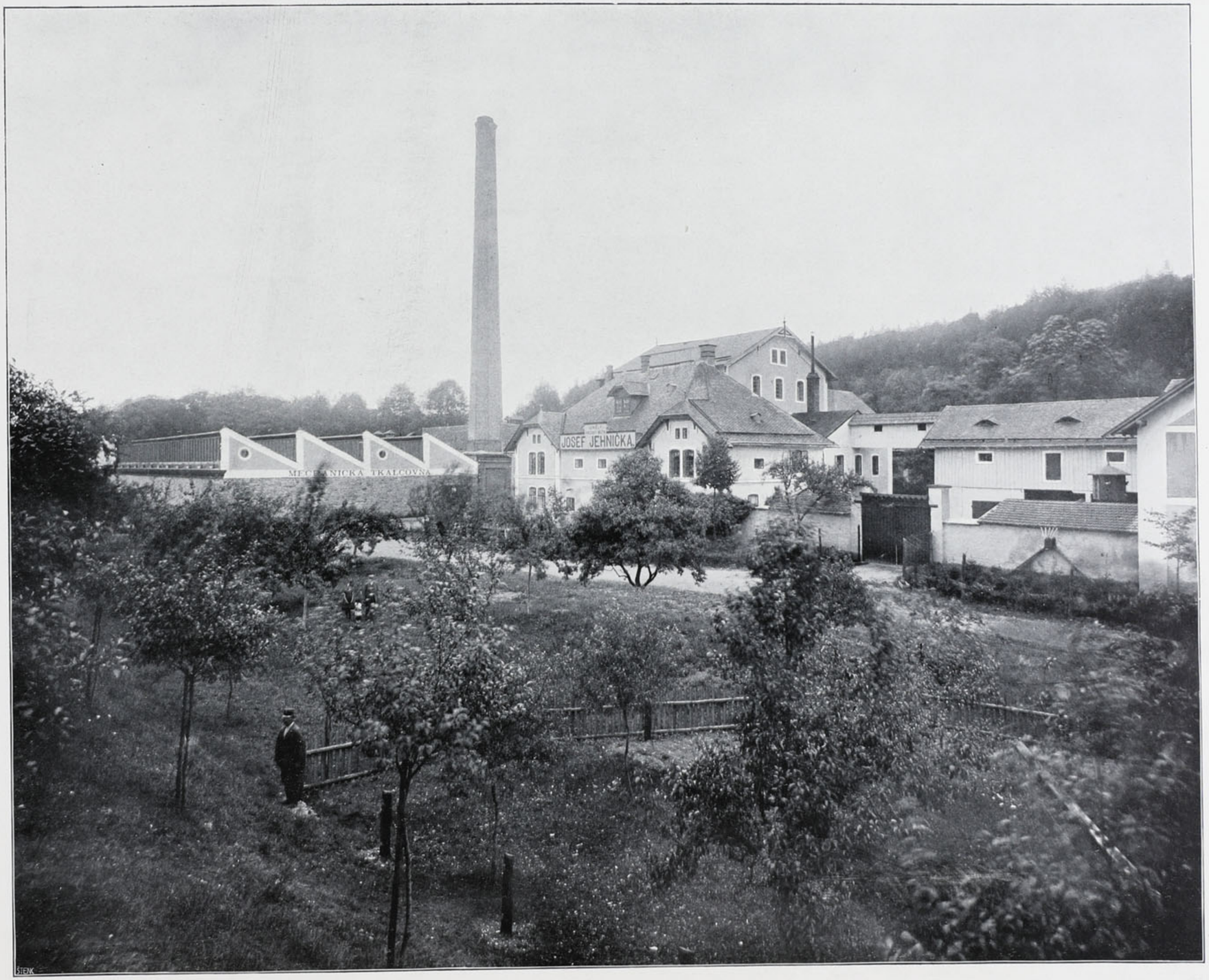

MECHANICKÁ TKALCOVNA JOSEFA JEHNIČKY V CHOCNI.

TOVÁRNA LODNŮ A SUKEN BRATŘI JOKLOVÉ V HUMPOLCI. CELKOVÝ POHLED NA TOVÁRNU OD STRANY ZÁPADNÍ.

BRATŘÍ JOKLOVÉ
TOVÁRNA LODNŮ A SUKEN
HUMPOLEC,
ČECHY.

Firma Bratří Joklové v Humpolci, majitelé Jan, Bedřich a Ferdinand Jokl, založena r. 1905. Továrna vystavěna r. 1905/6; ku pohonu používá se parního stroje o 200 HP. a vodní turbiny o 10 HP. V továrně zaměstnáno jest 120 osob a vyrábějí se sukna pro vojsko a zimní i letní lodeny. V továrně zařízena jest výroba umělé vlny, barevna, sušírna, karbonisace, přádelna, tkalcovna, valcha a apretura.

BRATŘÍ JOKLOVÉ
TOVÁRNA LODNŮ A SUKEN
HUMPOLEC,
ČECHY.

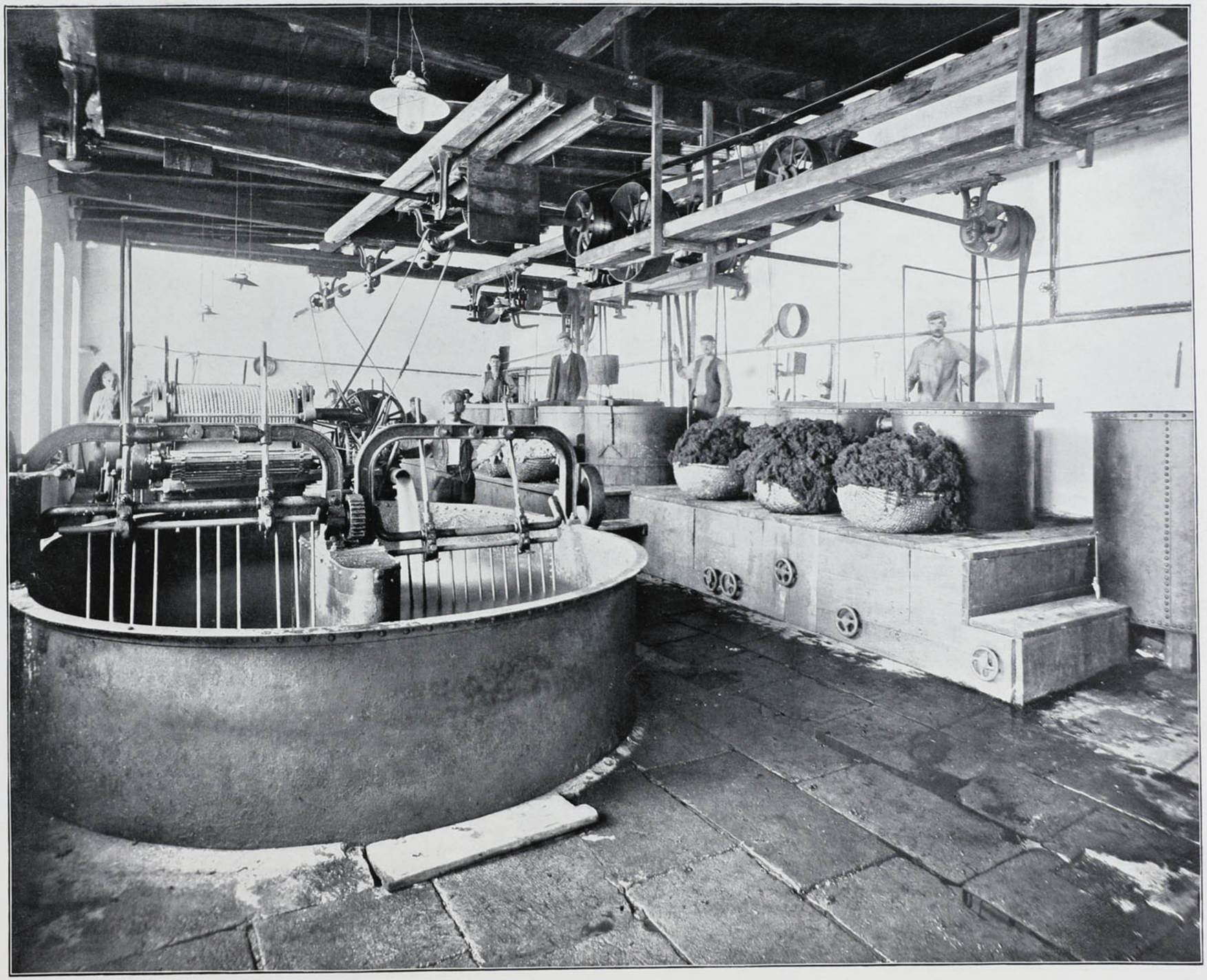

INTERIEUR TOVÁRNY LODNŮ A SUKEN FIRMY BRATŘÍ JOKLOVÉ V HUMPOLCI. PRÁDELNA VLNY A PARNÍ BAREVNA S APARÁTY VLASTNÍ SOUSTAVY.

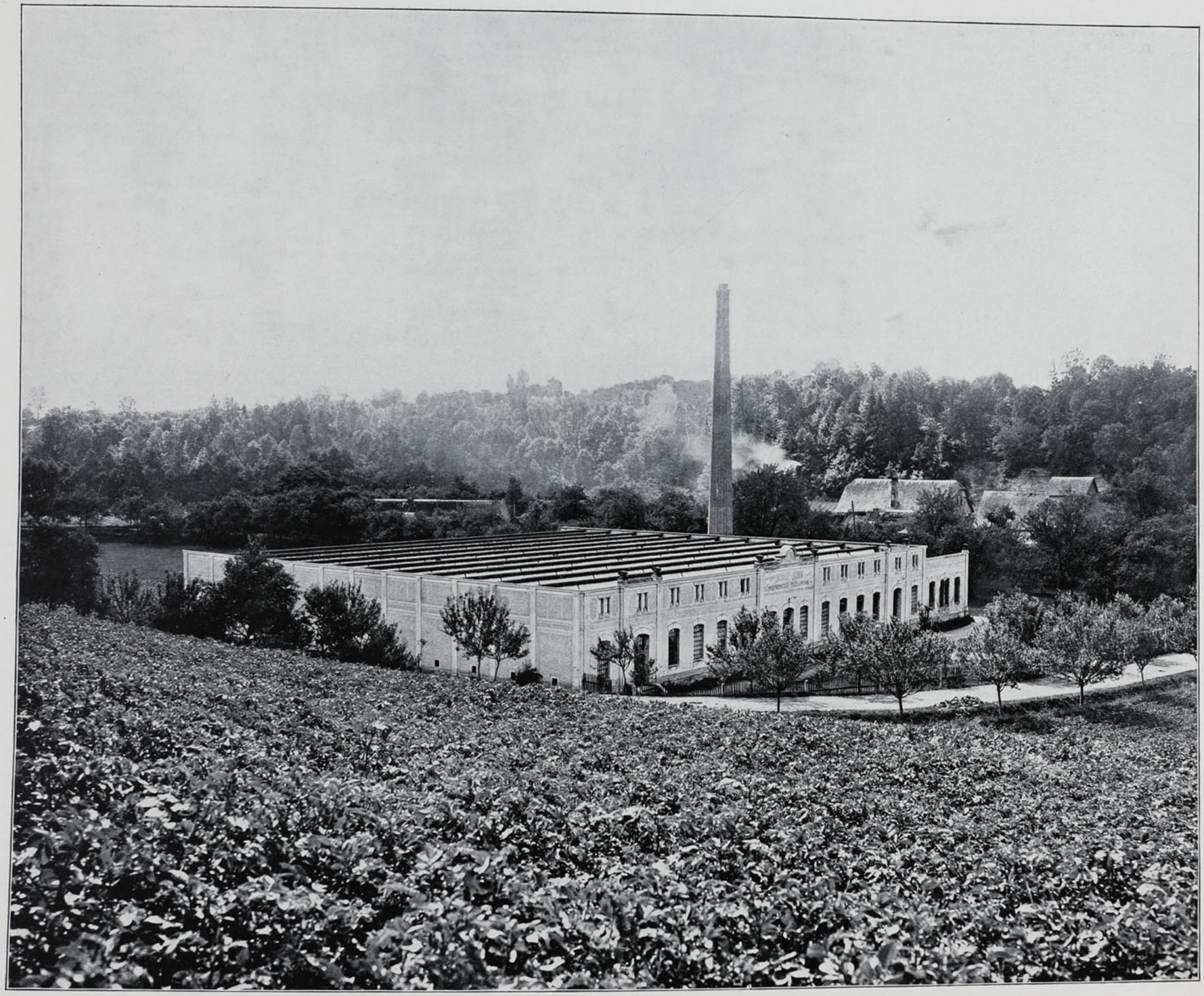

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA V HUBÁLOVĚ, POŠTA SVIJANY-PODOLÍ.

JOSEF JOHN,
MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA
V HUBÁLOVĚ,
POŠTA SVIJANY-PODOLÍ.

Závod této firmy postaven byl v roce 1903, jest co nejmoderněji zařízen a poháněn veskrze elektrickými motory, jímž potřebnou sílu dodává elektrický generátor při vodní turbině na na 150 HP zřízený. Mimo to má závod reservní parní stroj na 90 HP. Počet stavů obnáší 263, dále jeden anglický bubnový šlichtovací stroj s kompletní přípravnou. V závodě zaměstnáno jest 140 osob. Vyrábí se zvláště lepší husté kartouny, satény, krepy, kloty, dušestry, inletty a látky z macca, určené k mercerisování a bílení.

FR. JANOUŠEK
MECH. TKALCOVNA
V BYSTRÉ.

Tkalcovna přistavěna r. 1905 ku mlýnu firmy této a pracovala do roku 1908 na 30 stavech strojních. Poháněna byla vodním kolem, kterýžto pohon zaměněn byl r. 1906 novou Francisovou turbinou o 82 HP. Téhož roku na jaře zařízeno světlo elektrické a také mlýn zrekonstruován. V r. 1908 závod rozšířen o dalších 90 stavů, celkem tudíž na 120 stavů, v budově k témuž účelu nově postavené; v novém závodě zahájena práce ještě téhož roku. Dříve nežli zařízena tkalcovna byla v místech její pila, která r. 1887 ustoupila brusírně na skleněné perle a táž opět ustoupila tkalcovně. Závod pracuje ve mzdě, a to kartouny, képry, barchety, molina a satény.

MECHANICKÁ TKALCOVNA FR. JANOUŠKA V BYSTRÉ.

F. JERIE
VYROBA LNĚNÉHO ZBOŽÍ
V JILEMNICI.

Závod této firmy založen r. 1879 dosavadním majitelem a dlouholetým starostou města Jilemnice p. Fr. Jeriem. Zabývá se výrobou lněného zboží; specialitou jsou kapesníky, těšící se pro výtečnou jakost svou znamenité pověsti. Firma měla dříve rozsáhlý vývoz na Rus, který stlačen prohibiční celní politikou ruskou.

ZÁVOD FIRMY F. JERIE V JILEMNICI.

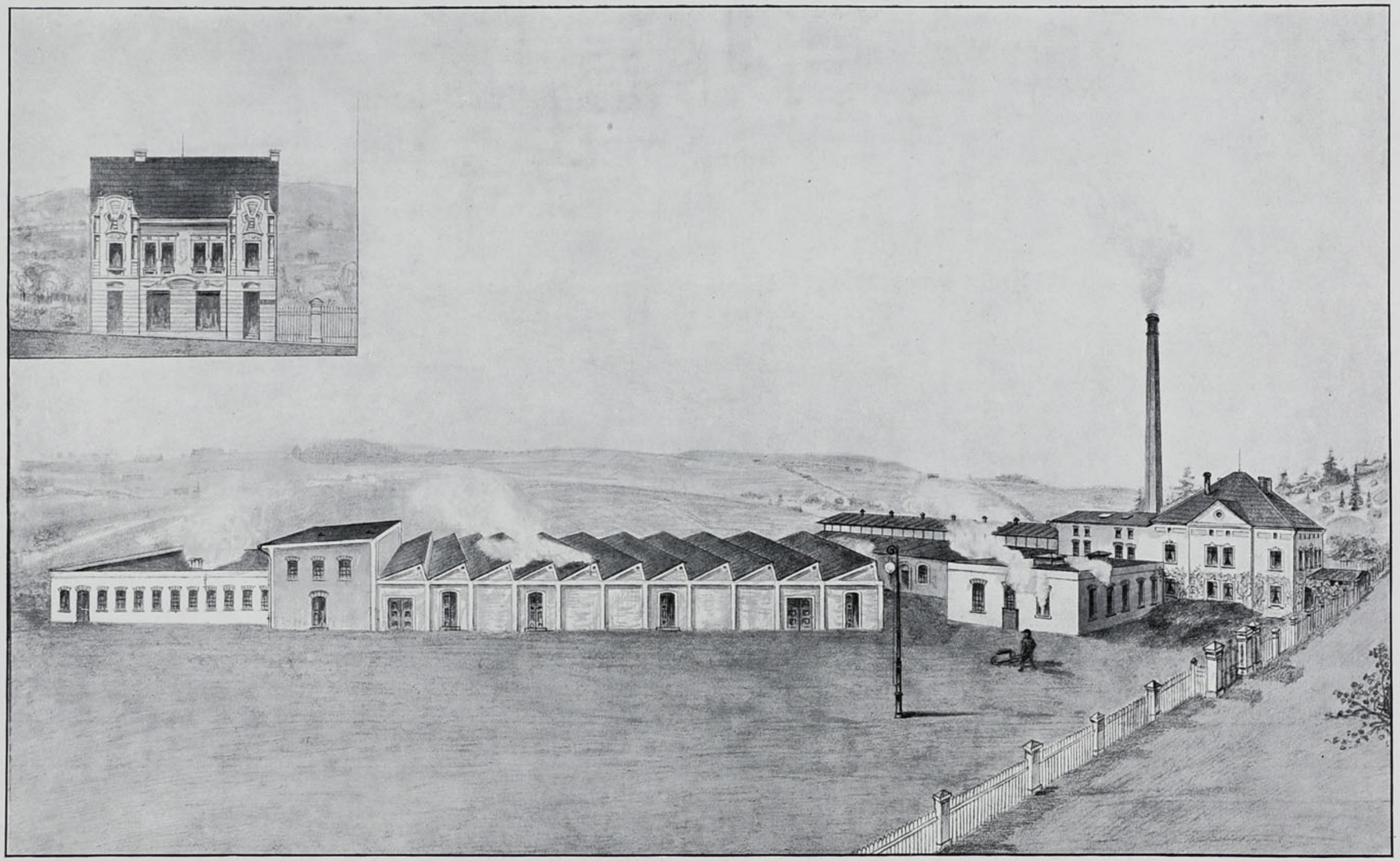

ANT. & F. JUST

BAREVNA, TISKÁRNA A ÚPRAVNA V ČERVENÉM KOSTELCI.

ZALOŽENO R. 1864.

THEODOR KEYZLAR

MAJITEL FIRMY
ADOLF KEYZLAR

TISKÁRNA A BAREVNA BAVLNĚNÝCH LÁTEK

V ČERV. KOSTELCI.

TISKÁRNA A BAREVNA BAVLNĚNÝCH LÁTEK FIRMY THEODOR KEYZLAR, MAJITEL FIRMY ADOLF KEYZLAR V ČERVENÉM KOSTELCI.

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY ADOLF KLIKAR V HRONOVĚ NAD METUJÍ.

ADOLF KLIKAR V HRONOVĚ N. M.

MECHANICKÁ TKALCOVNA LNĚNÉHO A BAVLNĚNÉHO ZBOŽÍ, BAREVNA, BĚLIDLO A ÚPRAVNA

V NÍZKÉM DŘEVÍČI.

Zakladatelem jest Adolf Klikar. Původně ruční tkalcovství. Po 2 letech, a to r. 1888 postavena mechanická tkalcovna o 50 stavech na lněné a bavlněné zboží s bělidlem a barevnou na bavlněnou přízi, kteryžto závod v letech 1905, 1906, 1907 postupně zvětšován. Za dnešního stavu zaujímá 200 mechanických stavů, vlastní sukárnu a snovárnu a moderně zařízenou barevnu s bělidlem na bavlněnou přízi, barevnu na copsy, šlichtovnu a úpravnu hotového zboží. V továrně jest zaměstnáno 250 dělníků. Kromě toho zaměstnává závod 100 ručních tkalců.

Též postavena kruhová parní cihelna v Hronově, která na jaře 1909 v činnost uvedena.

KAREL A FRANT. KOPAL,

MECHANICKÁ TKALCOVNA V JÍLOVĚ U DRŽKOVA.

Závod této firmy založen roku 1886 jakožto brusírna skla s parním pohonem o 20 HP. Brzy však přeměněn byl v tkalcovnu, která péčí a neustálým přičiňováním majitelů byla postupně rozšiřována; tak r. 1903 na 104 stavy a r. 1907 o 156 stavů, takže dnes obsahuje v celku 260 mechanických stavů. Zvětšování počtu stavů podmiňovalo ovšem i rozšíření budov a tak v obou zhora uvedených letech provedeny značné přístavby. K pohonu stavů, kterých je nyní stále 200 v činnosti, používá firma parní síly o 70 HP. Firma pracuje dosud ve mzdě a vyrábí pouze režné zboží: kartouny, mollina, kepry, satény, kloty, batisty a j.

KAREL KOCIAN,

TOVÁRNA NA SUKNA, PRVNÍ ZASILATELSKÝ ZÁVOD V HUMPOLCI.

Závod založen r. 1882. Z počátku pracovalo se na strojích ručních, v krátké době pak zavedeny nové stroje moderní na pohon parní, kterýž r. 1907 zaměněn za pohon elektrický.

Vyráběna hlavně sukna, žíhané, kostkované a diagonální lodeny pro vývozní firmy. Následkem nevýhodných celních poměrů byl vývoz vlněných látek do Orientu znemožněn; tu pomocí tisku

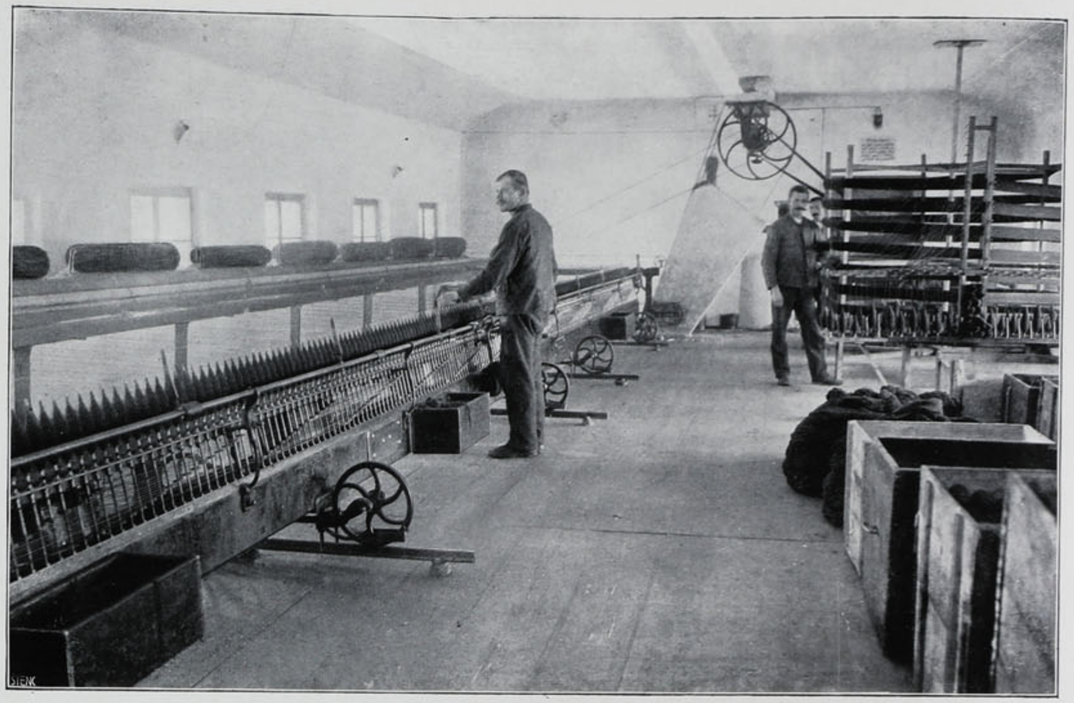

SPŘÁDÁNÍ VLNY.

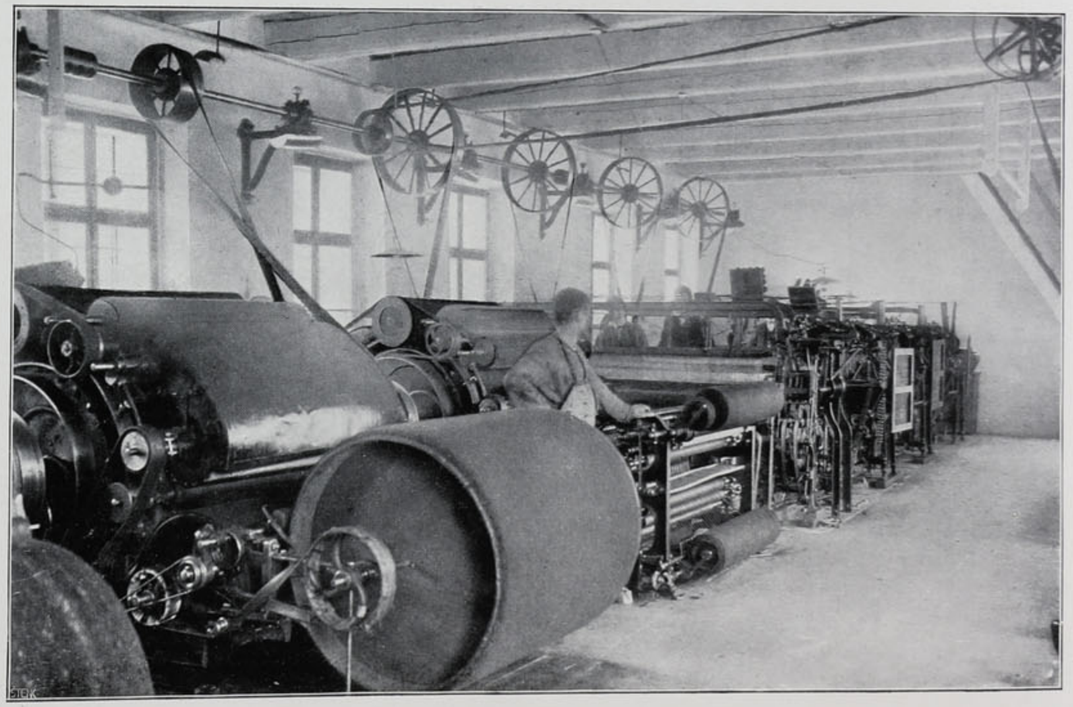

DÍLNA PRO KRAMPLOVÁNÍ VLNY A TKANÍ SUKEN.

(inserci) hledán odbyt jich v domovině, což se také podařilo a tak se stala firma prvním průkopníkem zasilatelského obchodu v Humpolci.

Výrobky firmy byly na mnoha výstavách vyznamenány prvními cenami. Exposice látek na zemské jubilejní výstavě v Praze r. 1891 těšila se zvláštní pozornosti Jeho Veličenstva císaře a krále.

R. 1896 pojala firma úmysl, vyráběti látky antiseptické, jež vystaveny na hygienické výstavě v Praze a přiřknuta jim první cena „Čestný diplom".

Odborný tisk zajímal se velice o tuto novinku.

Látky ty byly vyráběny za dozoru samotného vynálezce MUDra J. E. Jiráska, lékaře v Humpolci, a podle uvedeného výňatku z posudku uznány skutečně za antiseptické. Hlavní body z posudku bakteriologické laboratoře české university byly tyto: 1. v látkách impregnovaných by za jistou dobu bakterie zacházely; 2. látkami impregnovanými dalo by se zabrániti rozkladným procesům; 3. látkami impregnovanými jeví se mnohem menší možnost šíření se infekčních chorob, ano i vlastní (osobní) nákazy.

Firma vyrábí nyní dobrá sukna, hladké, vlasové a dvojité lodeny, modní lodeny proužkované a kostkované, boa-lodeny, látky s velbloudí srstí na peleriny do deště a různé oblekové látky cheviotové, které pro svoji dobrou jakost těší se značnému odbytu.

Smlouvou s Ústřední Maticí školskou má firma vyhrazené právo prodávati a doporučovati své zboží ve prospěch Ú. M. Š., jíž odvedeno na zvýšeném příspěvku K 3680.

ÚPRAVNA VZORNÍKŮ.

PÍSÁRNA.

SKLAD A EXPEDICE ZBOŽÍ.

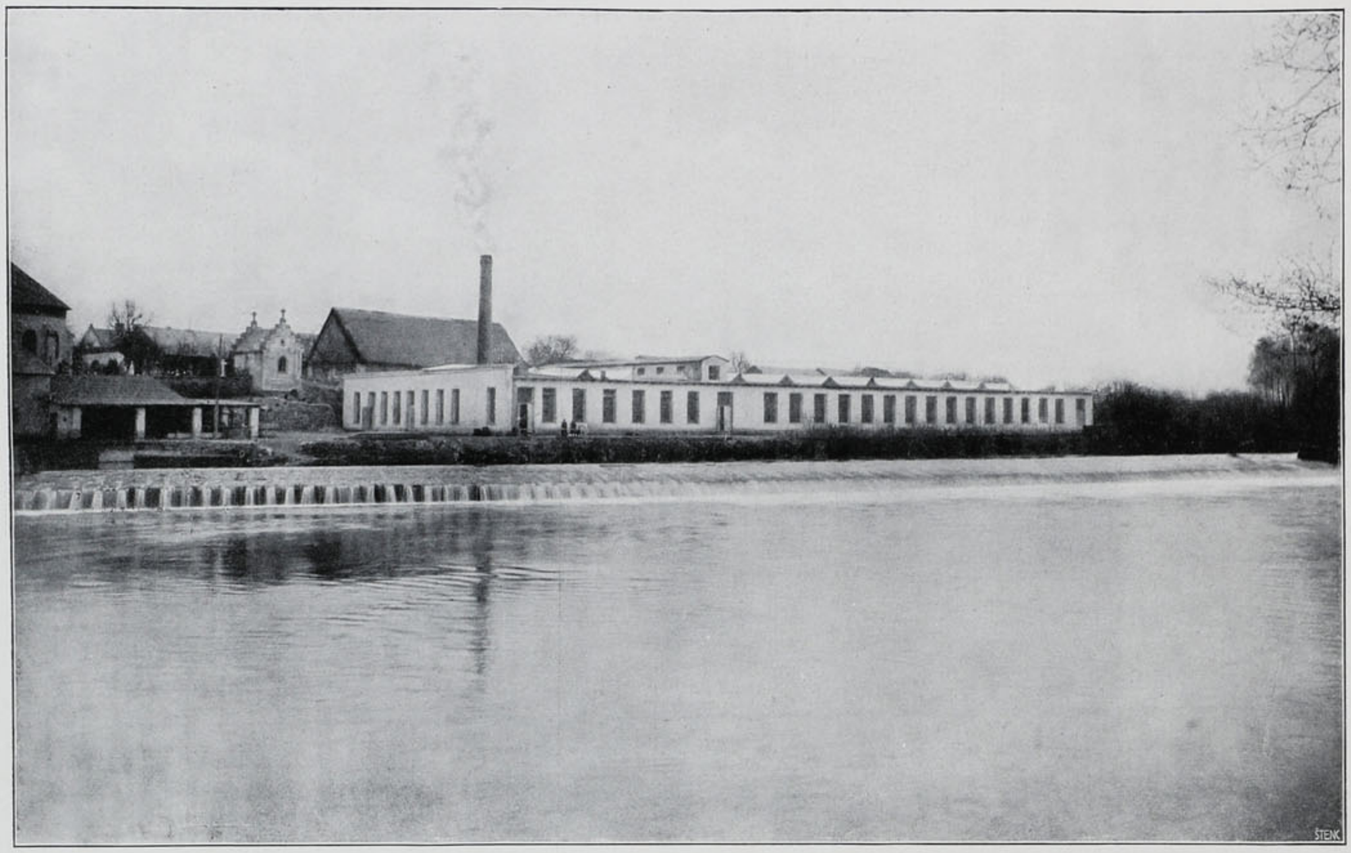

KAREL KOPAL, STROJNÍ TKALCOVNA V PŘEPEŘÍCH U TURNOVA.

Založena roku 1906 se 320 stavy a šlichtovnou. Ku pohonu slouží turbina Francisova s výkonem 240 HP. Vodní síla převádí se z turbiny na generátor, odtud na jednotlivé elektrické motory pro každou transmissi zvlášť. Závod zaměstnává 150 dělníků, a vyrábí doposud výhradně bavlněné zboží režné. Budova sama jest moderně zařízena.

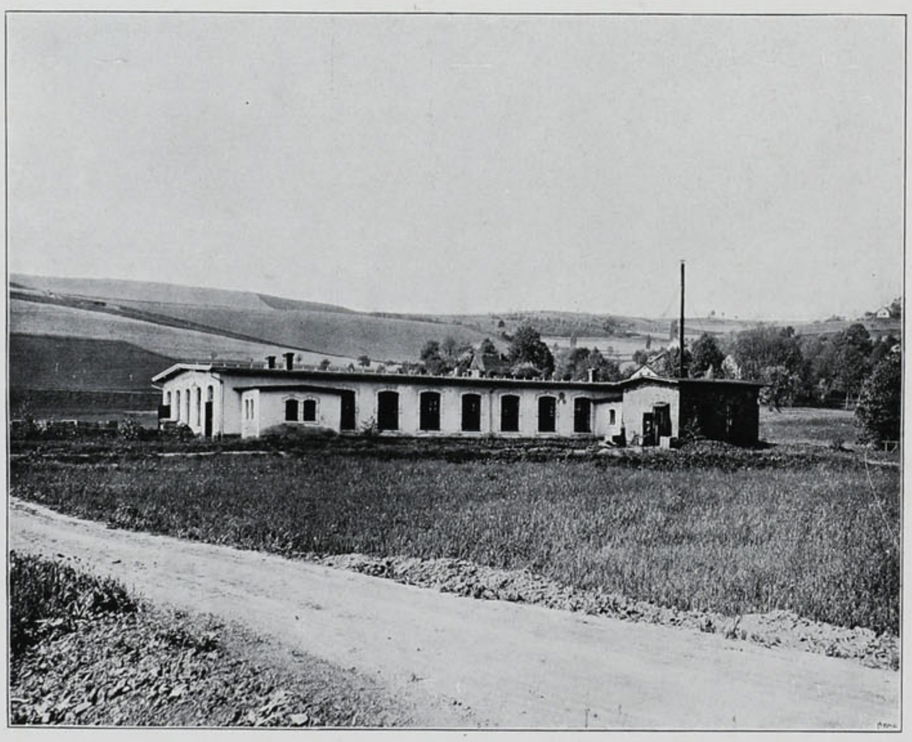

JOSEF KOUDELKA, MECHANICKÁ TKALCOVNA VE SLANÉ POŠTA SEMILY.

Závod založen byl r. 1903, v němž v září téhož roku počalo se pracovati. Z počátku používalo se vodního pohonu, později pořízena byla lokomobila o 25 HP. Vodní turbina jest o 45 HP. V závodě postaveno jest 96 stavů na hladké zboží, na nichž dle potřeby pracují se též kepry, barchenty a sateny. Firma pracuje ve mzdě a zaměstnává 40 dělníků. V nejbližší době pomýšlí se na rozšíření závodu o 80 stavů a postavení stabilního parního stroje.

V. KOSTELNÍKA SYNOVÉ

MECHANICKÁ TKALCOVNA
VE FRENŠTÁTĚ P. R.
NA MORAVĚ.

Firma založena byla roku 1842 p. Valentinem Kostelníkem a pracováno původně na 3—400 ručních stavech až do roku 1887, kdy postavena byla mechanická tkalcovna, která čítá dnes na 200 mechanických stavů a která má také svou vlastní šlichtovnu.

V první době po založení závodu zpracovány hlavně pikety, šňůrkové barchenty, ubrusy, šátky, grádle atd. Nyní zhotovují se hlavně hladké, hrubo- i tenkonitné tkaniny, damaškové grádle, sýpkoviny, různé inlety, pikety, barchenty atd. V závodě zaměstnáno jest 115 lidí.

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY V. KOSTELNÍKA SYNOVÉ VE FRENŠTÁTĚ POD RADHOŠTĚM, MORAVA.

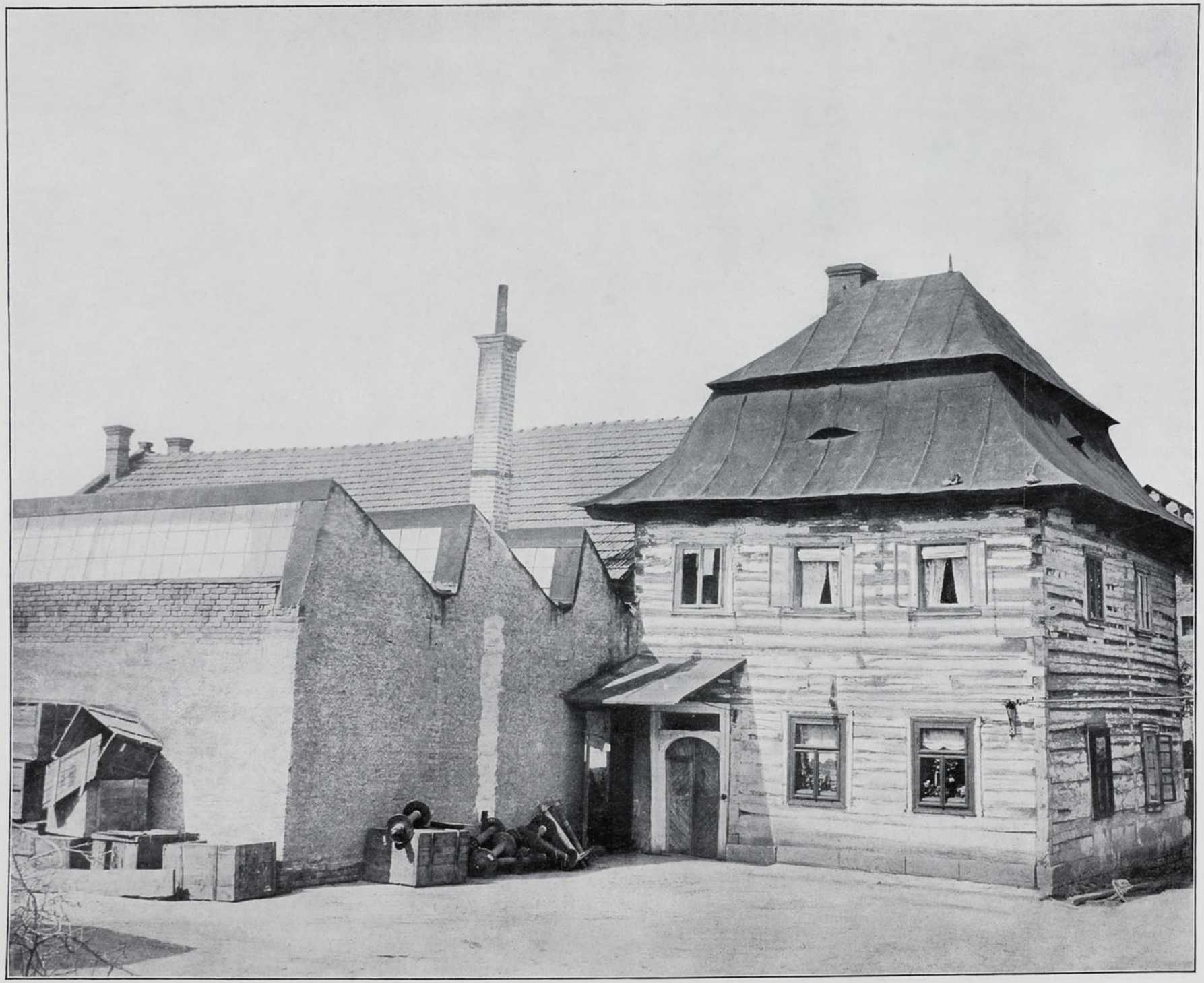

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY FERD. KOZÁK A SYNOVÉ V MOKROVOUSÍCH U SADOVÉ.

FERD. KOZÁK
A SYNOVÉ
MECHANICKÁ TKALCOVNA
A SUŠÁRNA NA ČEKANKU
V MOKROVOUSÍCH
U SADOVÉ.

Počet stavů 100. Pohon vodní 30 HP. a ssací generátor 30 HP. Stanice dráhy a pošta Sadová.

ANTONÍNA KLAZARA SYNOVÉ

VELKOVÝROBA LNĚNÉHO ZBOŽÍ

KRUH (ČECHY).

Závod založen r. 1809 Antonínem Klazarem. Dne 30. března 1857 vstoupili do obchodu synové zakladatele Jan, Hynek a František; firma pak zněla: „Antonín Klazar a synové". Dne 21. srpna 1865 po smrti Antonína Klazara změněno pak znění firmy na: „Antonína Klazara synové". Nynějším majitelem firmy jest Otokar Klazar. Firma je protokolována a vyrábí lněné režnobílené a bělopřezné véby, kapesní šátky všech jakostí, prostěradla, damašky, grádle, stolní prádlo, ručníky atd. Vývoz do podunajských států, Italie a Ameriky.

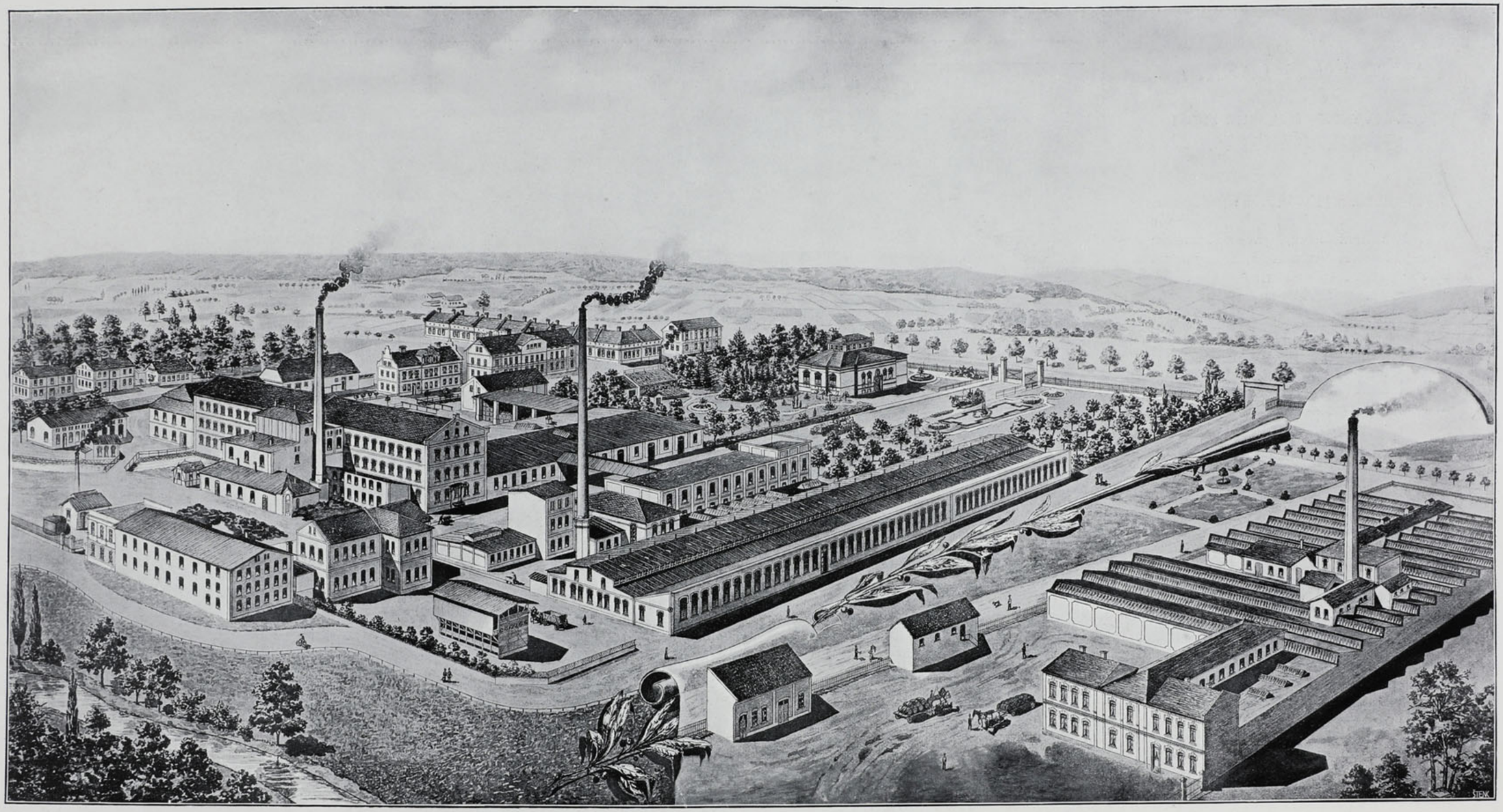

DVŮR KRALOVÉ N. L. BRNO

ANTONÍN KLAZAR, DVŮR KRÁLOVÉ N. L., ČECHY.

Základ firmy položen v r. 1879. V témž roce převzal ve vlastnictví stávající přádelnu na lněnou přízi s 4500 vřeteny po tehdejším majiteli panu Josefu Röhrichovi ve Dvoře Králové n. L. pan Ant. Klazar.

V roce 1882 zřídila firma v rozšířené továrně přádelnu na přízi jutovou s 1540 vřeteny. V r. 1886 přešel podnik v majetek pánů Františka a Jindřicha Klazara, bratrů posavadního majitele.

V květnu 1896 získána koupí továrna firmy Fleischner a spol. v Brně na výrobu jutových koberců s tiskárnou. Závod ten zařízen na veškeré druhy koberců, plyšů, pokrývek, záclon a jiných do oboru toho spadajících předmětů, za kterým účelem zřízeny odbočky v Hlinsku, Vojnovu Městci, Namiesto (Morava) a v Budyšově (Slezsko). Pro prodej těchto výrobků udržuje firma sklady v Praze, ve Vídni, Budapešti a Paříži. Během roku 1895 vystavěna ve Dvoře Králové n. L. nová továrna na jutu s 1500 vřeteny a 50 stavy.

V době přítomné provádí za účelem zmodernisování a rozšíření závodů novostavby, po jichž dohotovení bude 8700 vřeten na přízi lněnou, 4620 vřeten na přízi jutovou, 182 mechanických stavů na tkaniva jutová ve Dvoře Králové, 150 stavů mechanických na koberce a plyše v Brně, vedle většího počtu stavů ručních ve filiálkách v činnosti.

K továrním budovám přináleží kolonie dělnických domů, obsahujících 130 bytů.

Ve svých závodech královédvorských zaměstnává firma 1200, v brněnských 800 dělníků. Výrobky své exportuje firma do Francie, Švýcar, zemí balkánských, Orientu a Ameriky.

V roce 1908 provedeno akciování firmy této; dosavadní majitelé její pp. Fr. Klazar a kom. rada Jindřich Klazar ponechávají si však držení všech akcií.

KRAMÁŘ A SPOL.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA

VE VYSOKÉM N. JIZ.

Závod vznikl r. 1903 na jaře, když připravovaná „Akciová společnost pro mech. tkalcovnu a šlichtovnu ve Vysokém n. Jiz." z důvodů místních i osobních vzala za své. Nejvíce interesovaných buď kapitálem neb jinak 7 upisovatelů utvořilo společnost veřejnou pod firmou „Skrbek, Kramář & Spol.". Společníky byli páni: Karel Brož, obchodník, Jos. Hladík, maj. realit a pokladník „Okr. hosp. záložny", JUC. Old. Kramář, F. L. Petrák, obchodník a pokladník „Občanské záložny", P. Skrbek, obchodník a předseda „Obč. záložny", J. Vodseďálek, obchodník, vesměs ve Vysokém n. Jiz., a MUDr. J. Skrbek, maj. sanatoria v Praze. — Po brzkém vystoupení pánů P. a J. Skrbka setrvali ostatní společníci pod nynější firmou „Kramář & Spol." pohromadě a postavili značným nákladem továrnu s 204 mech. stavy a šlichtovnou. S výrobou počato v březnu 1904. Již roku následujícího přistavěn byl další díl továrny pro 156 stavů a druhá polovice parního stroje (celkem 120 HP eff.).

V létě roku 1906 vystoupil ze společnosti pan F. L. Petrák.

Závod patří zajisté mezi nejvýše položené tkalcovny v Rakousku, jsa vystavěn ve výši ca. 650 m. n. m., vyrábí režné zboží bavlněné, většinou hladké a jemnějších druhů.

Závod s úspěchem řídí pan A. Marek, druhdy účetní v akciové továrně na hedvábné látky v Soběslavi.

MECHANICKA TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY KRAMÁŘ A SPOL. VE VYSOKÉM N. JIZ.

MECHANICKÁ TOVÁRNA NA TKALOUNY, ŠŇŮRY A PERTLE FIRMY JIŘÍ KRALOVEC V DOMAŽLICÍCH.

Firma založena byla r. 1854 panem Jiřím Kralovcem. Nynější majitelé firmy jsou Helena a Jaroslav Kralovcovi v Domažlicích. V továrně vyrábějí se všecky druhy jemných i obyčejných tkalounů, lněných i bavlněných, režných, bílých a barevných.

Tkalouny képrové Ia a IIa jakosti, lipský képr, lněný képr lněné monzové tkalouny, perkálky, šotyšky, očka k povlakům, oprata, kobercové lemovky, isolační tkalouny, různé adjustirky a tkalouny s kroužkem pro mlynáře. Nestle obyčejné i žíněné, struple pro obuvníky. Žíněné opasky s dracounem a bez, bavlněné pertličky barevné i bílé, ozdoby na prádlo a písmena. Ozdoby krajkové na šněrovačky, lemovací képr, licny a šňůry pro továrníky šněrovaček. Tkalouny a šňůry s dracounem a bez pro košíkáře, rolletové šňůry pletené režné, bílé a zelené.

Specielní výroba harasových tkalounů jako: leštěný vlněný képr, šarlachový képr a velejemný „Nacra“ képr.

Továrna zařízena jest o jednom parním stroji fy Breitfeld, Daněk o 35 HP s regulátorovým rozvodem, jeden parní kotel soustavy kornevallské s výstředním plamencem 40 m² výhřevné plochy na 10 atmosfer.

Vlastní elektrické osvětlení: dynamo 4polové na 75 amper napětí 110 volt od fy Bartelmus, Donat a spol. s akkumulatorovou baterií o 60 článcích typu G. 3.

V dílnách nalézá se 95 stavů s přináležejícími stroji soukacími, snovacími a skládacími, též více strojů pletacích.

Vlastní barvírna a úpravna. — Dělnictva zaměstnáno 120–130.

V roku 1907 dostalo se firmě nejvyššího vyznamenání, že smí užívati císařského orla ve štítu a pečeti.

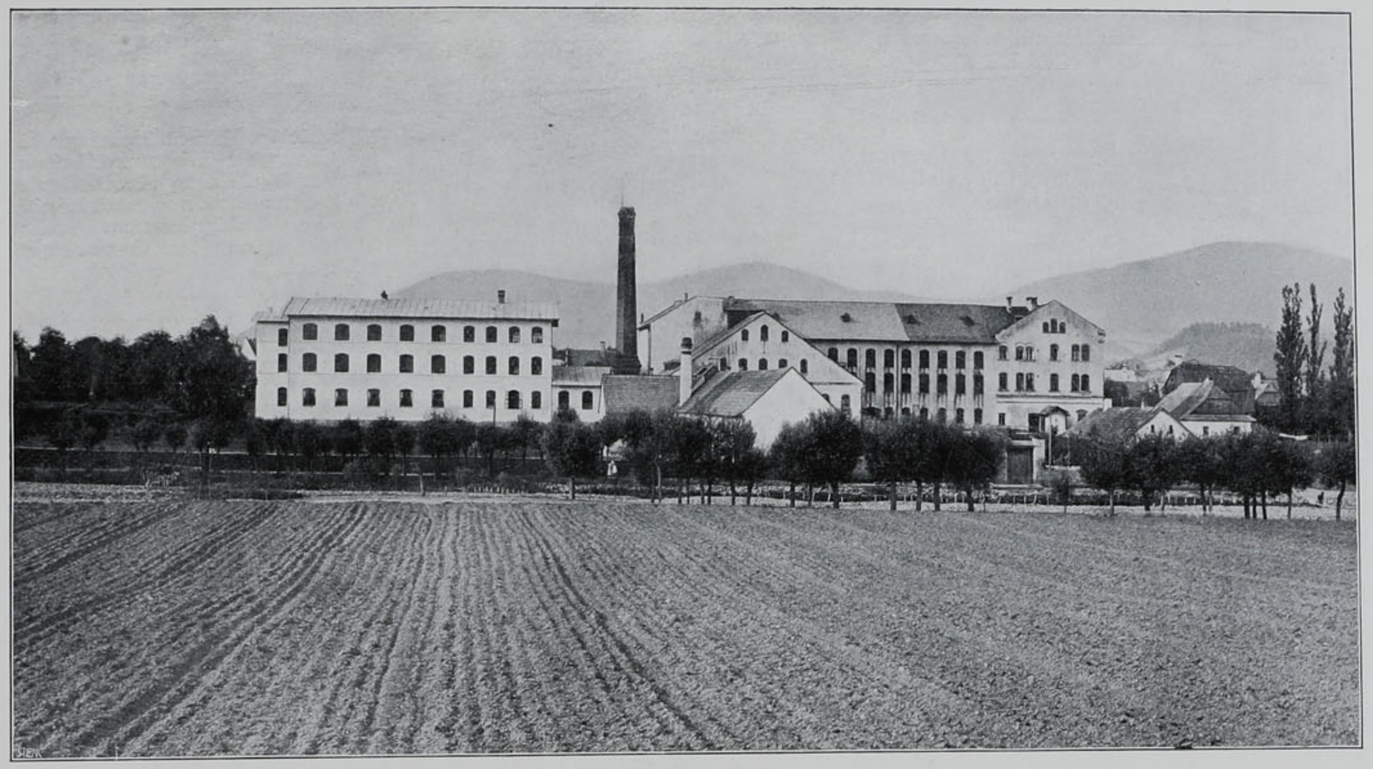

MECHANICKÁ RUČNÍ TKALCOVNA A ÚPRAVNICKÁ TOVÁRNA FIRMY FRANTIŠEK KŘENEK A SYNOVÉ VE FRENŠTÁTĚ NA MORAVĚ.

Závod založen byl roku 1845 otcem nynějších společníků firmy panem Františkem Křenkem a to jako ruční tkalcovství.

V roce 1852 vystavěna a zařízena chemická bělírna, která v r. 1853 přišla v chod. Roku 1869 vstoupil do obchodu nejstarší syn Robert po absolvování tkalcovských škol v Brně a Saské Kamenici, vyučiv se dříve doma ručnímu tkalcovství. O dvě léta později vstoupil do obchodu syn Emil. Vyrábělo se zboží nejvíce hladké bavlněné plátno, pak pikety a různé barchety proužkové, damaškové grádle, protkávané šátky a různé damaškové a forgotasové ubrusy.

Výrobky nejvíce se vyvážely do Uher, Moravy a později exportováno bylo přes Hamburk do jižních států amerických a Orientu. V roce 1875 zakoupena strojní bělírna a úpravna.

V roce 1876 pojal zakladatel do firmy za společníky oba svoje spolupracovníky syny: Roberta a Emila a tak vznikla dnešní protokolovaná firma „František Křenek a synové“ ve Frenštátě.

Roku 1882 zemřel zakladatel firmy p. František Křenek a v r. 1883 přibrali dosavadní majitelé svého nejmladšího bratra Rudolfa Křenka za společníka, který r. 1892 stal se společníkem veřejným.

V létech 1883—1884 postavili strojní tkalcovnu na 100 strojových stavů, která časem na 220 stavů zvětšena byla. Také bělírna a úpravna v tom čase přiměřeně byla zvětšena.

Bílí a upravuje se bavlněné zboží pro vlastní prodej, ve mzdě pro Frenštát, Rožnov, Frýdek a Místek.

Závod celý jest poháněn parním strojem o 100 HP a má elektrické osvětlování.

Parní kotel jest systému Fischbeinova a má 180 čtver. metrů výhřevné plochy.

Zaměstnáno jest v závodě samém 180 dělníků, kromě úředníků a mistrů.

Firma súčastnila se výstav tuzemských též i cizozemských, na nichž vyznamenána byla jako v Paříži, v Melbournu a v Těšíně a státní medailí v Kroměříži. Zastoupena jest v Čechách, Vídni, Uhrách, Haliči, pak v Bosně a Hercegovině.

JOSEF KUBÁNEK JUN. V JILEMNICI.

Jilemnice ještě dnes jest neobyčejně důležitým střediskem výroby lněného zboží, která v okolí tomto již po staletí provozována byla. Následkem toho vyrostlo zde i mnoho firem, zabývajících se obchodní stránkou domácky organisované výroby. K nim druží se v nejnovější době i firma „Jos. Kubánek jun.“, která založena byla roku 1895 a vyniká hlavně výrobou kapesníků lněných. Tovary firmy jsou hojně hledány pro svou solidnost a dobrou jakost.

BARVÍRNA A TISKÁRNA JANA POLACHA VE FRENŠTÁTĚ POD RADHOŠTĚM.

Frenštát p. Radhoštěm byl ode dávna sídlem celé řady barvířských dílen. Jan Polach jako samostatný barvíř započal r. 1874 jako nepatrný ruční barvíř, ale brzo předhonil všechny dosavadní konkurenční podniky zdejší. Dnes jeho závod zaměstnává asi 30 dělníků kromě 2 úředníků. Vyrábí hlavně modrotisky indychové, košilové cretonny a tovary hladkomodré, což odbývá na Moravě, ve Slezsku a v Uhrách. Ve Frenštátě říká se o něm, že svůj závod lepil jako vlašťovka hnízdo, přistavuje část po části dle potřeby a finanční možnosti; ale v pravdě rostl jeho závod jako stromek pomalu sice, ale vždy na základech solidních.

TOVÁRNA LÁTEK LNĚNÝCH
A BAVLNĚNÝCH
FIRMY

ANT. KUBÁNEK & BRATR V JILEMNICI.

Závod povstal založením obchodu dědem nynějších majitelů, † panem Antonínem Kubánkem, r. 1838, který změněn byl r. 1874 na firmu Ant. Kubánek a bratr. Nynějšími majiteli firmy Ant. Kubánek a bratr jsou bratří pánové Antonín Kubánek a Jindřich Kubánek v Jilemnici. Obchod byl provozován ruční tkalcovinou bavlněnou, který se pak rozšířil na spoluvýrobu lněného zboží, a které bylo od r. 1873 vyváženo na Rus ve značném množství. Následkem zdražení cla však po několika letech ochabnul vývoz ten, následkem čehož se firma obrátila do jiných zemí evropských i též zámořských.

Část výroby ruční změněna roku 1907 na výrobu mechanickou. Tkalcovna ruční čítá as 300 stavů, mechanická prozatím 200 stavů. Pohon jest parní. Stroj o 150 HP a kotel o 60 m² výhřevné plochy na 11 atmosfér. Osvětlení elektrické. Hlavní výroba kapesníků a jich specialit.

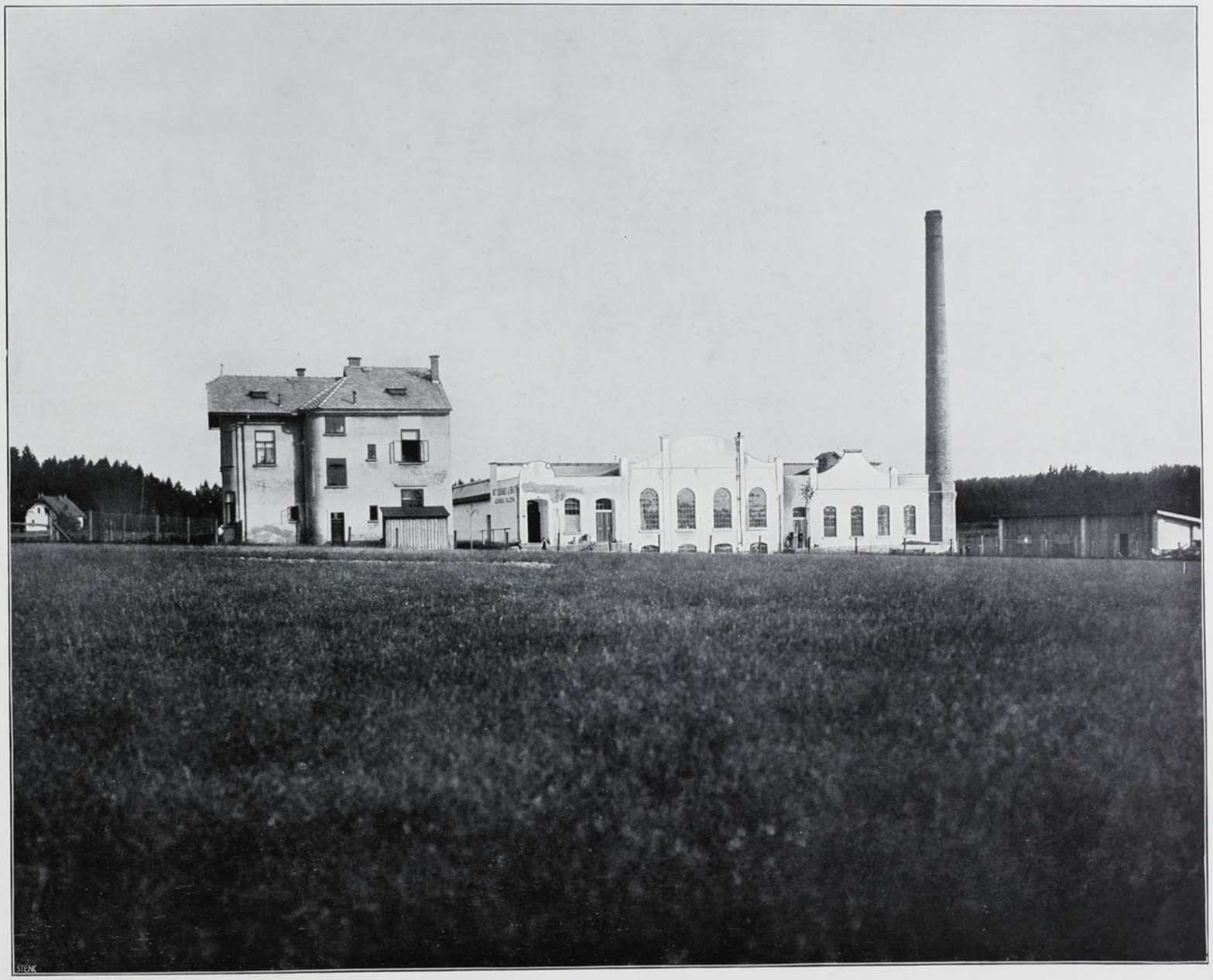

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY J. KUČERA VE STRUŽINCI U LOMNICE NAD POPELKOU.

J. KUČERA
MECHANICKÁ TKALCOVNA
VE STRUŽINCI
U LOMNICE NAD POPELKOU.

Továrna byla založena r. 1883 a sice na 16 mech. stavů.

Roku 1904 přešla do majetku J. Kučery. Nyní zaměstnává na 250 stavech a ve šlichtovně 150 pracovních sil.

Vyrábí hlavně manšestry, samety, fustiány, douchestry, ripsy, sypkoviny a různé jiné tkaniny z makopříze.

JOSEF KUČERA
MECHANICKÁ TKALCOVNA
PARNÍ BĚLIDLO A ÚPRAVNA
V ÚSTÍ N. ORL.

Závod založen roku 1896 nynějším majitelem protokolované firmy. Ke konci roku 1908 nalezalo se při vodní síle v Pelinách u Chocně 160 a v Bezpraví u Brandýsa n. Orl. 60 mechanických stavů. Parní bělidlo, centrální kancelář a sídlo obchodu nalezá se v Ústí n. Orl. Firma zaměstnává až dosud průměrně na 120 pracovních sil a každoročně závod svůj rozšiřuje; vyrábí hlavně bavlněné zboží surové i bělené pro látky obvazové a mezi nimi jako specialitu: patentní obinadla s pevnými okraji „Sans rival“, které na jubilejní výstavě obvodu obchod. komory v Praze roku 1908 vyznamenány byly stříbrnou medailí.

KYBAL A STEHLÍK V NOV. MĚSTĚ N. M.

MECHANICKÁ TKALCOVNA.

Závod firmy založen byl v r. 1894 panem Fr. Kybalem a p. Jos. Stehlíkem. Vytrvalou činností majitelů ustavičně zvětšován, až propracoval se k dnešní své úrovni. V závodě vyrábí se hlavně pestré bavlněné tkaniny a zboží lněné, kteréž jest pro svou dobrou jakost hojně hledáno a těší se velmi dobrému odbytu.

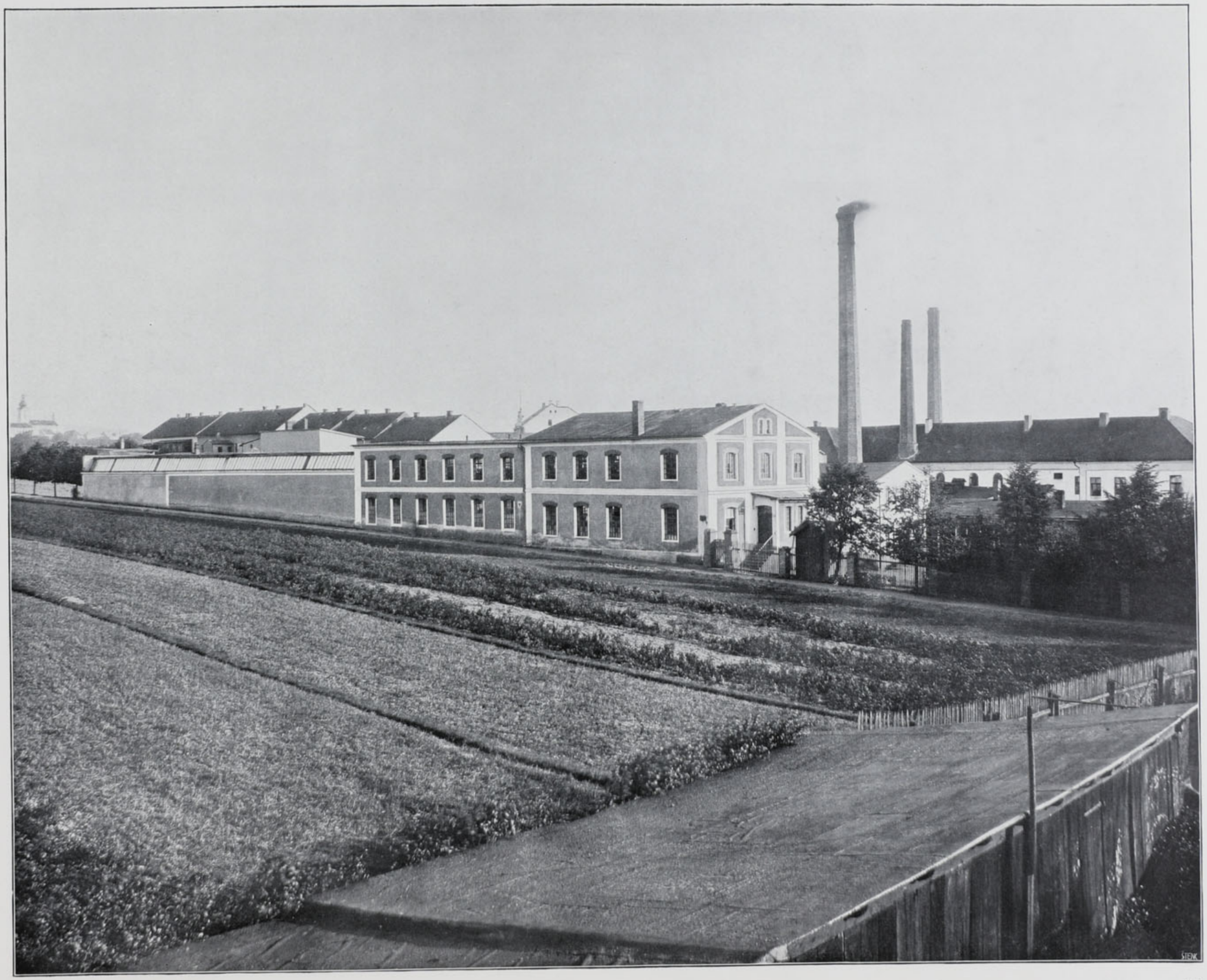

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY KYBAL A STEHLÍK V NOVÉM MĚSTĚ N. M.

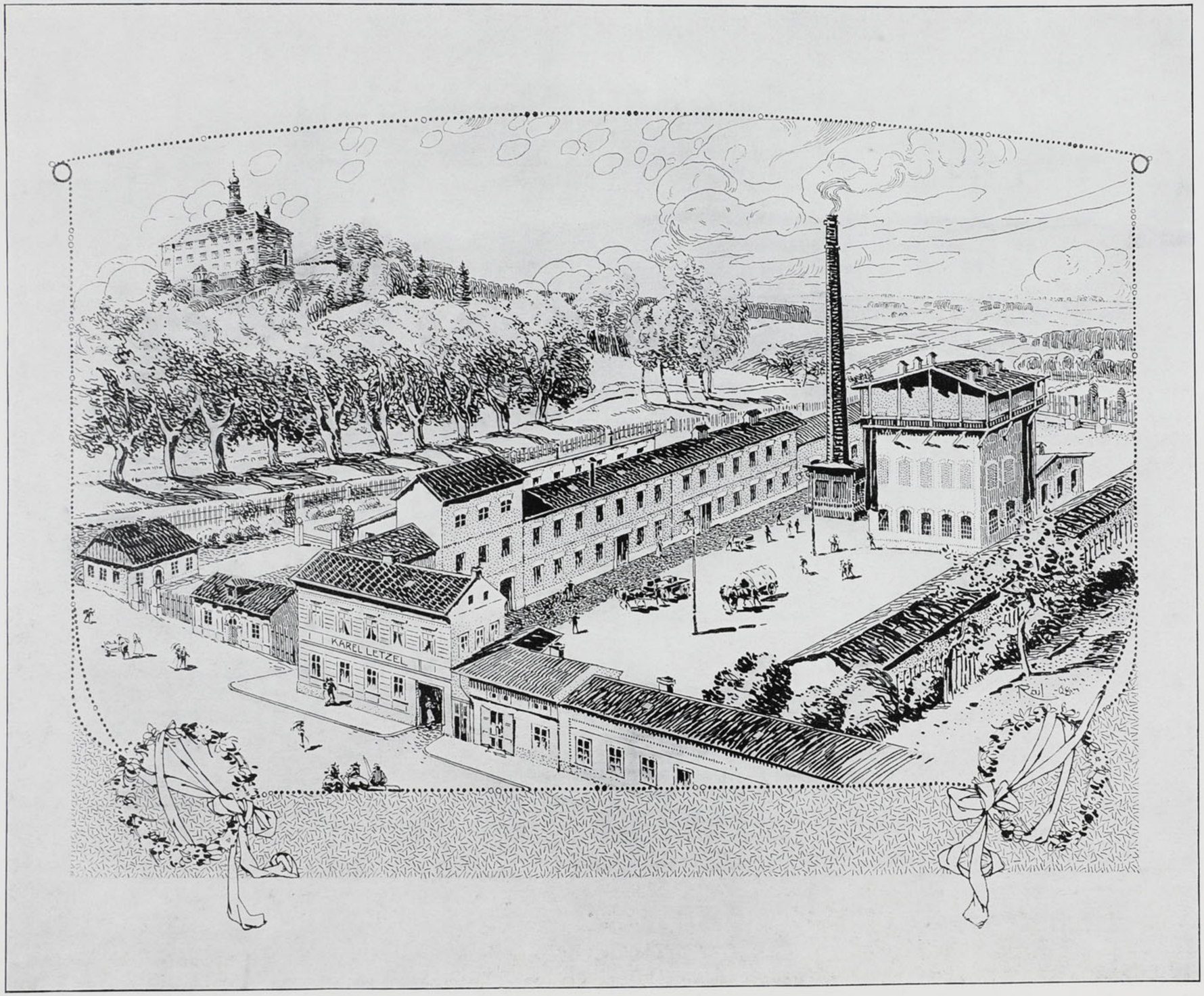

PARNÍ BAREVNA A TISKÁRNA FIRMY KAREL LETZEL V NÁCHODĚ.

PARNÍ
BAREVNA A TISKÁRNA
FIRMY

KAREL LETZEL V NÁCHODĚ

Tento chvalně známý závod byl založen roku 1879, kdy dnešní jeho majitel pan Karel Letzel počal z malých počátků výrobu barvířskou v malém domku, kde si vše sám primitivně sice, ale velmi účelně zařizoval a kde také sám s jedním učedníkem a pomocníkem pracoval. Vytrvalá jeho práce a solidnost jeho výrobků měly v zápětí, že docházelo hojně nových objednávek a že firma valem vzrůstala. Již r. 1890 přešel zakladatel ku výrobě strojní, za kterýmžto účelem příslušně zařízení provedeno. Od té doby závod neunavnou pílí majitele ustavičně zvětšován, takže dnes jest továrna tato moderně a účelně zařízena. Závod zaměstnává dnes na 50 lidí a zpracuje hlavně zboží firmy, jen něco málo ve mzdě. Zboží nachází odbyt v Haliči, Bukovině, Horních i Dolních Rakousích, na Moravě i v Čechách a pro dobrou jakost těší se dobré pověsti. Závod vyrábí hladké zboží tištěné a modré, modrá plátna, modrá molina, kepry, grádly, duchestry a j.

LIBŠTÁTSKÁ MECHANICKÁ TKALCOVNA LIBŠTÁT.

MAJITEL
DR. KAREL KRAMÁŘ, ŘÍŠSKÝ
A ZEMSKÝ POSLANEC
V LIBŠTÁTĚ.

Továrna založena roku 1888 a zaměstnává nyní 510 pracovních sil. Vyrábí veškeré druhy režného a pestrobarevného zboží.

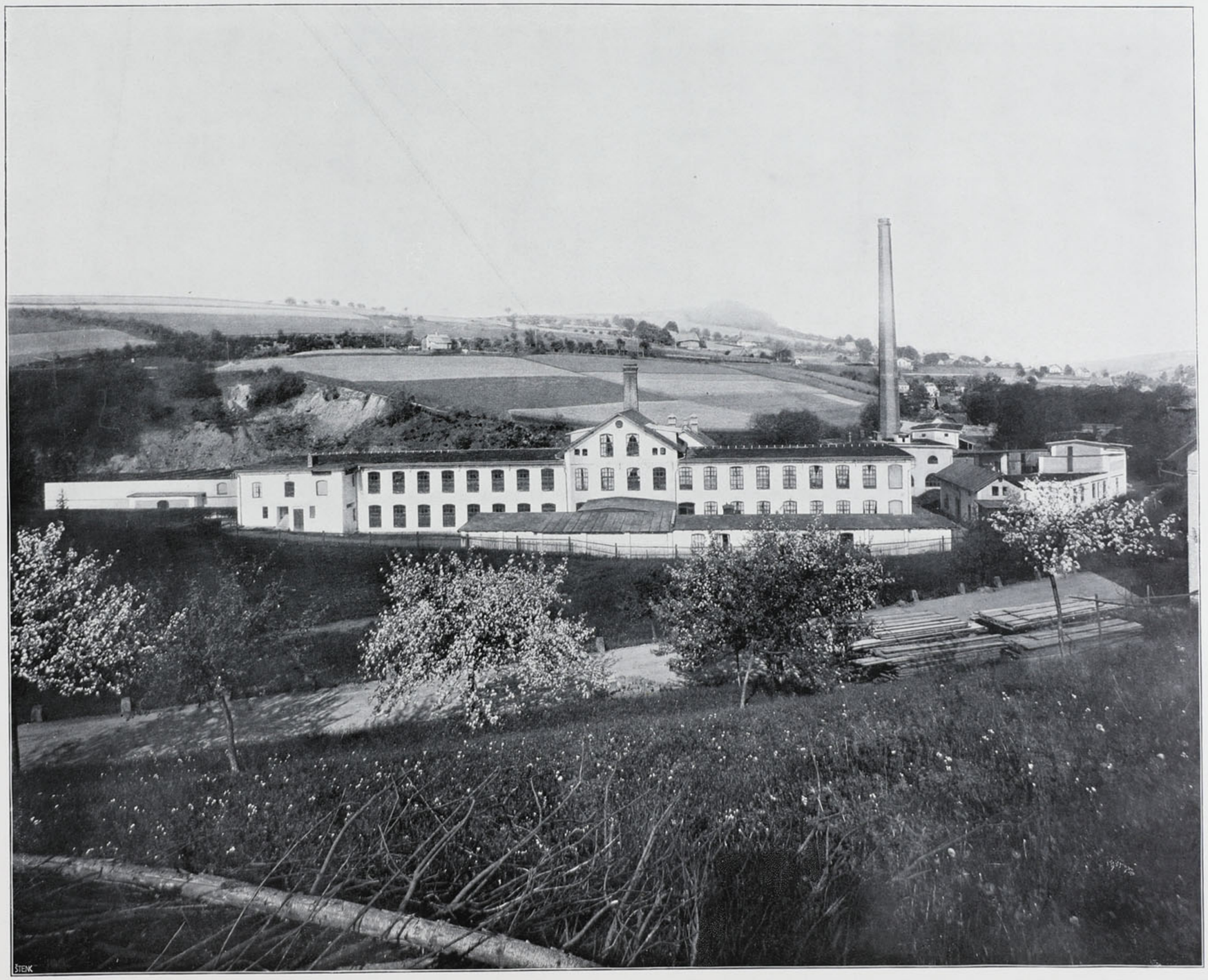

LIBŠTÁTSKÁ MECHANICKÁ TKALCOVNA LIBŠTÁT.

TKALCOVNA LNĚNÉHO A BAVLNĚNÉHO ZBOŽÍ A DŮM ZASILATELSKÝ FIRMY LIZNAR & KRAUSER, DOBRUŠKA, ČECHY.

LIZNAR & KRAUSER

TKALCOVNA LNĚNÉHO
A BAVLNĚNÉHO ZBOŽÍ
A DŮM ZASILATELSKÝ

DOBRUŠKA, ČECHY.

Závod založen byl roku 1886 pp. Janem Liznarem a Karlem Krauserem. Zaměstnává ruční tkalce v blízkém Orlickém pohoří, kde domácký průmysl tkalcovský od dávných dob byl domovem. Vyrábí plátna lněná, pololněná a bavlněná, kanafasy lněné i bavlněné, sýpkoviny, košilové oxfordy, zefíry šatové i košilové, batisty šatové i košilové, grisety a jiné pestrobarevné zboží. Obchod zasilatelský rozvětven je po všech zemích Rakousko-Uherských a balkánských.

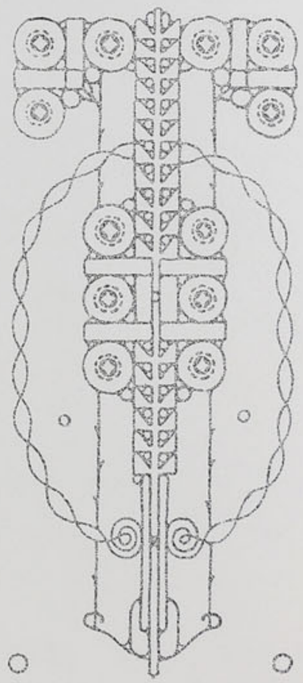

BOH. MALÝ
TKALCOVNA
ŽELEZNICE
U JIČÍNA.

Pod firmou Bohumil Malý založil r. 1887 nynější majitel závodu p. B. Malý v Železnici malou ruční výrobu bavlněných látek, a to as na 20 ručních stavech, najmě barchentů jednobarevných a pestrobarevných. Dle finančních poměrů rozšiřoval závod svůj a dosáhl v letech 1898 as 120 stavů ručních, na nichž vyráběti dával mimo jmenovaných barchetů, grisety rozmanité, oxfordy, zefíry, podsazení, sypkoviny, kanafasy a slamníková plátna lněná. Po tomto roce pocítil, že v krajině jičínské a lomnické počíná ubývati ručních tkalců a že dochází k boji mezi výrobci o tkalce. Následek toho byl, že se odhodlal založiti výrobu na mechanických stavech. Navázal tedy styky s mechanickými tkalcovnami, zaměstnavaje, arci pokud tkalci ruční jsou, i tyto na dále, arciť počtem rok od roku menším.

Celkem pracuje dnes na více než 150 stavech a to vesměs na vlastní účet a zboží vesměs pestrobarevné.

TKALCOVNA FIRMY BOH. MALÝ V ŽELEZNICI U JIČÍNA.

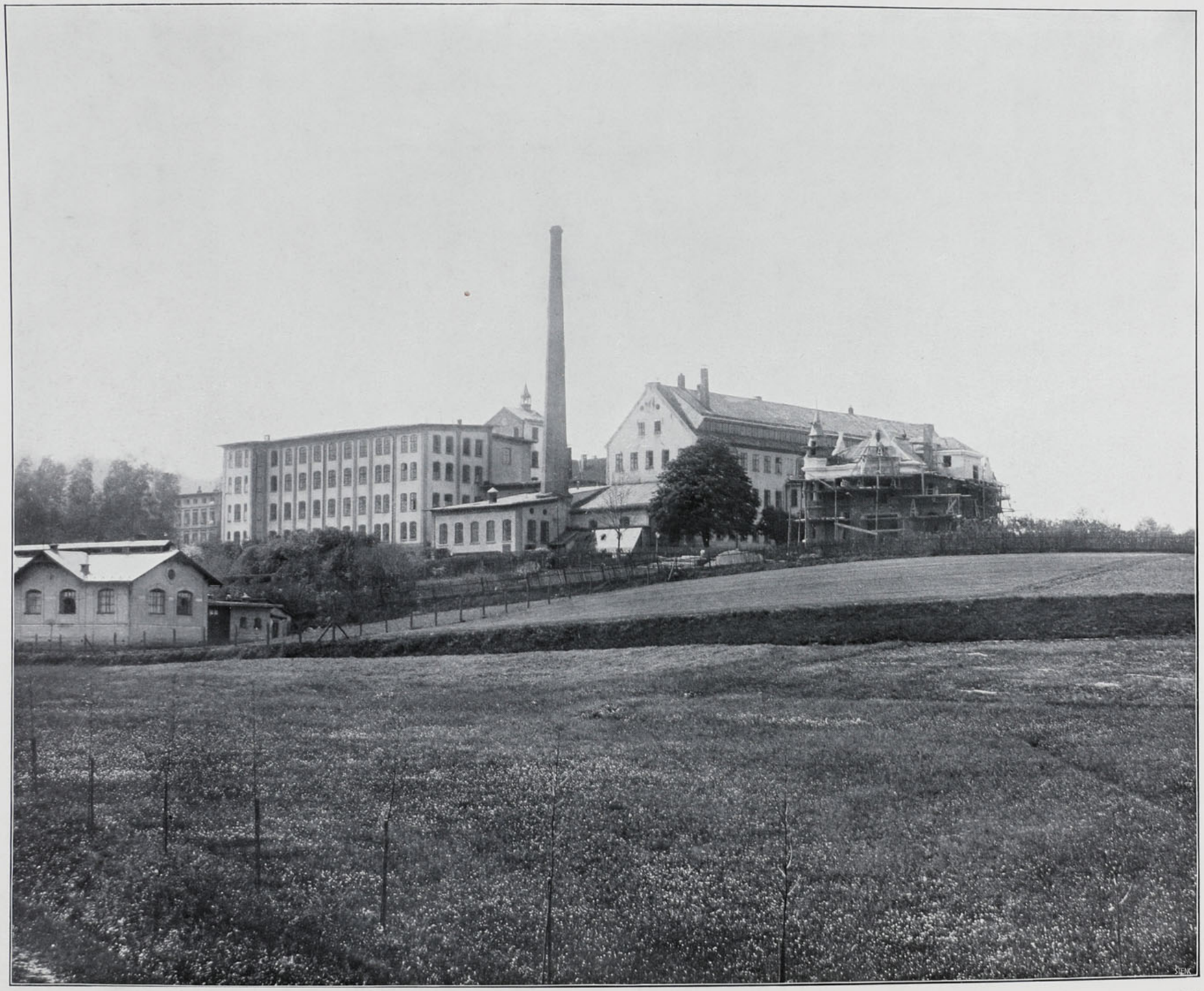

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY T. H. & V. MASTNÝ V LOMNICI N. POP., ČECHY.

T. H. & V. MASTNÝ
MECHANICKÁ TKALCOVNA
LOMNICE N. POP.,
ČECHY.

V roce 1805 založil Jan Mastný, měšťan jičínský, ruční tkalcovství na tkaní látek bavlněných v nevelkém rozměru v Lomnici n. P. a rozšířil závod poznenáhlu přibližně as na 400 tkalců.

V r. 1830 postoupil Jan Mastný závod svému nejstaršímu synu Vincenci Mastnému. Tento závod značně rozšířil a postavil v r. 1855 továrnu na ruční tkaní bavlněných látek.

Brzy na to začaly se zaváděti stavy mechanické, vítězící nad prací ruční. Mastný nemeškal a přeměnil továrnu na tkalcovnu mechanickou, ovšem pomalu, začínaje r. 1858, takže v r. 1863 pracovalo 410 mechan. stavů.

Po čas americké války továrna stála; od roku 1865 až do 1871 pracovalo se nestejně, někdy třeba celý rok plně, pak zase nějaký čas jen s nějakou částí.

V roce 1871 v květnu přešel závod v držení švakra Vincence Mastného, Dr. Ant. Slechty ze Sedmihorských. Dr. Šlechta továrnu rozšířil na 550 stavů a měl ji v držení do své smrti 2. ledna 1886.

Po Dr. Šlechtovi dědila závod jeho vdova Barbora Šlechtová ze Sedmihorských a držela jej do své smrti dne 28. července 1892.

V dubnu 1893 přešla továrna opět v majetek rodiny zakladatele Jana Mastného, a sice koupili závod ten jeho 3 nejmladší synové Theodor, Vojtěch, Hugo a vnuk Jindřich Velebín Mastný společně. Tito rozšířili závod na 830 stavů, a pracuje nyní 520 dělníků.

Dne 30. května 1902 zemřel společník Vojtěch Mastný, ředitel Živnostenské banky v Praze, a nastoupil na jeho místo syn jeho JUDr. Vojtěch Mastný.

F. MATOUŠ,

PŘÁDELNA BAVLNY A ODPADŮ BAVLNĚNÝCH

V SEMILECH.

PŘÁDELNA BAVLNY A ODPADŮ BAVLNĚNÝCH FIRMY F. MATOUŠ V SEMILECH.

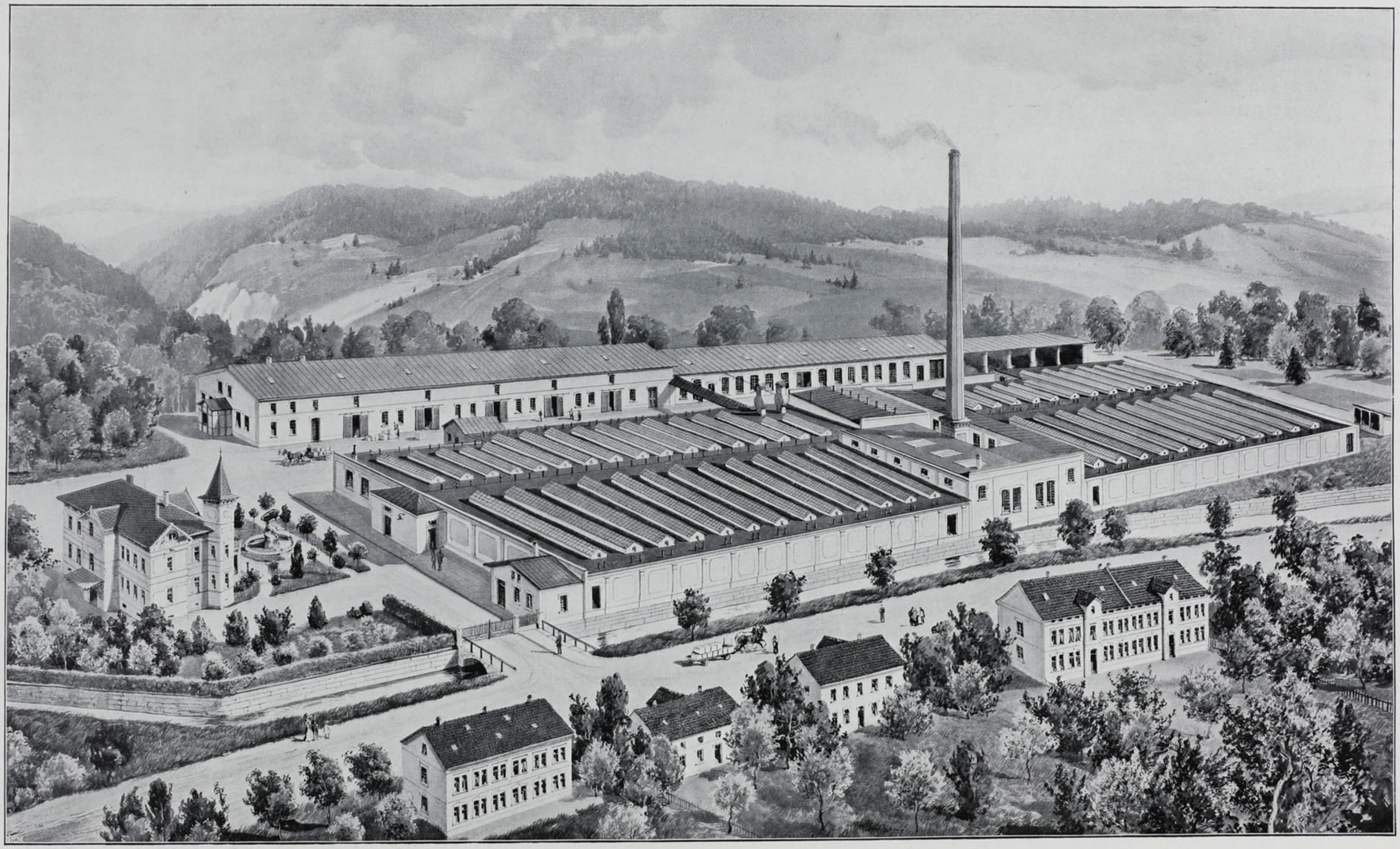

BĚLOHRAD-NOVOVESKÁ MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA MATOUŠ A KREMLIČKA V BĚLOHRADĚ-LÁZNÍCH.

VEŘEJNÍ SPOLEČNÍCI KOMERČNÍ RADA FRANTIŠEK MATOUŠ V SEMILECH A KOMERČNÍ RADA VILÉM KREMLIČKA V BĚLOHRADĚ.

Továrna byla založena roku 1899 na 312 stavů a postupně rozšiřována; dnes má 700 stavů a zaměstnává 370 lidí. Zařízena je na výrobu režného zboží bavlněného: kartounů, keprů, satinů, grádlů, barchetů a pod. Závod náleží k nejlépe vedeným svého druhu.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY V. & F. MEJDR V OLDŘICHOVICÍCH U ÚSTÍ N. ORLICÍ.

KANCELÁŘE MECHANICKÉ TKALCOVNY FIRMY V. & F. MEJDR V OLDŘICHOVICÍCH U ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

Závod zřízen v roce 1905 v najmutých místnostech v Oldřichovicích u Ústí n. Orlicí. Před tím pracovali společníci v různých domácích i cizozemských továrnách v různých oborech. V Oldřichovicích měli z počátku 110 stavů, na nichž pracovali ve mzdě se 40 dělníky. V roce 1906 zvětšili počet stavů na 130. V roce 1907 přešli k výrobě na vlastní účet a počátkem roku 1908 najmuli novou místnost ve mlýně ve Svidnici u Chrudimi, kdež t. č. pracuje 25 dělníků na 50 stavech. Mimo toho postavili vlastní šlichtovnu. Dnes zaměstnávají celkem 90 až 100 dělníků, 3 mistry tkalcovské, 1 šlichtářského a 3 úředníky a nechávají mimo toho ve mzdě v jiných tkalcovnách na ca 30 až 40 stavech pracovati.

TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY MELICH A SYN V SEMILECH.

MELICH A SYN SEMILY,

MECHANICKÁ TKALCOVNA :: A ŠLICHTOVNA :: V PODMOKLICÍCH.

Továrna byla nově postavena roku 1893 a začátkem následujícího roku počalo se tkáti na 117 stavech ve mzdě. Zakladatelé byli Čeněk Melich a Petr Skrbek. Prvně jmenovaný společník měl tehdy též výrobu vyšívání a konfekci dámskou. Pro pohon sloužil parní stroj o 30 HP a kotel o 40 čtv. m. výhřevní plochy. První léta se pracovalo v tkalcovně výhradně ve mzdě.

V roce 1897 přistavena šlichtovna a 25 stavů.

V roce 1900 postaven druhý stroj šlichtovací, nový parní kotel o 130 čtv. m. výhřevní plochy, nový parní stroj o 120 HP a 58 nových stavů, takže počet stavů obnášel tehdy 200. Konfekce následkem rozšíření tkalcovny byla zrušena. Zeť Petra Skrbka, Jindř. Melich, syn druhého společníka, koupil od svého tchána náležející polovici podniku a od té doby vede se závod pod firmou Melich a syn.

V roce 1902—3 rozšířen závod na 544 mech. stavů různých šířek.

V roce 1904 postaven druhý parní kotel o 180 čtver. m. výhřevní plochy.

V roce 1906 přistavena budova pro přisukovačky a velké skladiště a nový moderní elsaský šlichtovací stroj.

V roce 1907 postaveny 3 dělnické domy.

Poslední léta se pracuje výhradně pro účet vlastní zboží bavlněné režné, a to hlavně: kartouny, molina, kepry, sateny, barchenty, kloty a pod. Zaměstnáno jest asi 250 lidí.

Přádelna bavlny v Bořkově u Semil. Tato byla vystavěna roku 1907 Karlem Růžičkou nejmoderněji. Stavba z většiny ze železa a betonu. Začátkem roku 1908 koupil tuto přádelnu Jindřich Melich. Obchody přádelny se vedou pod společnou firmou Melich a syn. Budova stačí pro 12.000 vřeten. Asi polovice vřeten nalezá se v činnosti. Druhá polovice bude postavena do konce t. r. Parní kotel je 180 čtver. m. výhřevné plochy. Parní stroj tantémový, jehož prvá polovice o 350 HP jest v činnosti, možno druhou polovici na 700 HP zvýšiti, kterážto síla by stačila na pohon as 20.000 vřeten. Zaměstnáno jest nyní as 100 dělníků. Přade se příze americká trostlová od čísla 16. do č. 42.

PŘÁDELNA FIRMY MELICH A SYN V SEMILECH.

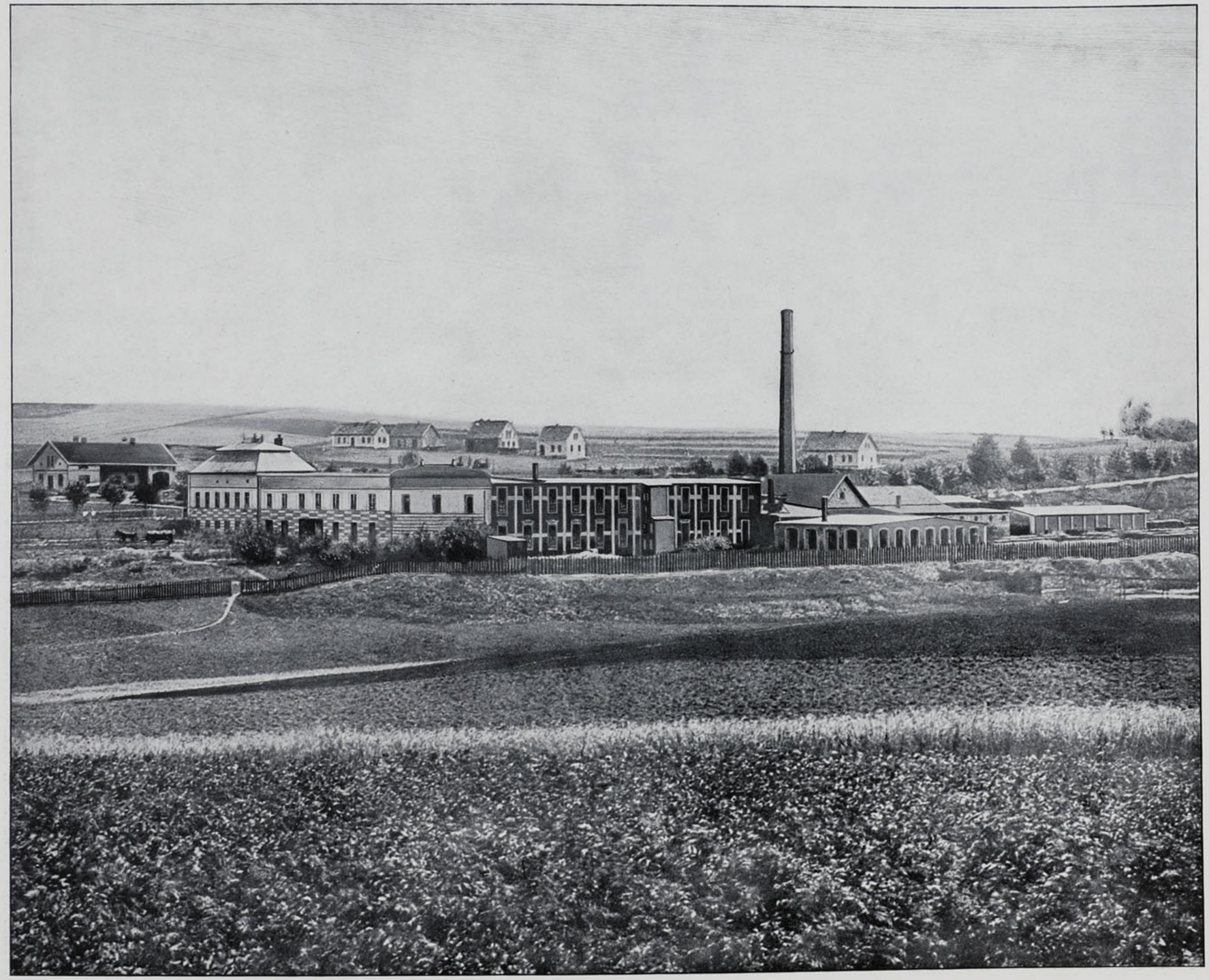

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY MORAVEC A HRDÝ V NOVÉ PACE.

MECHANICKÁ TKALCOVNA

MORAVEC A HRDÝ V NOVÉ PACE.

V romantickém koutě podkrkonošském, v bezprostředním sousedství města Nové Paky, vyrostl před 12 lety základ ku stávajícímu dnes podniku firmy Bratří Moravec & Hrdý.

Tehdy — v létech 1896 — dali majitelé fy pp. Antoš Moravec, Karel Moravec, nyní maj. hotelu „Slavia“ v Brně, a Vojtěch Hrdý, vznik kruhové parostrojní cihelně na výrobu 3,000.000 kusů cihel.

V dobách oněch počal jeviti se v domácím průmyslu punčochářském velmi čilý ruch obchodní.

Tato okolnost vnukla výše jmenovaným podnikatelům myšlenku ku stavbě přádelny na výrobu přízí vlněných. Přikročivše po úvaze k uskutečnění svého záměru, zařídili v r. 1901 přádelnu o 1.500 vřetenech, s barevnou, která, podporována zdravým rozmachem uvedeného již průmyslu domácího, vzrůstala tak, že již v r. 1905 3.000 vřeten zaměstnávala.

Neočekávaná perioda náhlého vzrůstu průmyslu textilního podnítila majitele firmy ku zřízení mechanické tkalcovny o 120 stavech. Se stavbou bylo započato v srpnu roku 1905 a v roce následujícím uvedeno124 mech. stavů do chodu.

Ještě však během r. 1906 vyrostla druhá část mechanické tkalcovny o 188 stavech a ku ucelení obou mechanických tkalcoven — moderně zařízená šlichtovna se sukárnou a snovárnou.

V stejné době doznala dalšího rozšíření přádelna o nových 2.000 vřeten a zavedena práce dvoušichtová, tak že v přádelně pracuje se ročně na 10.000 vřetenech.

V roce 1907 zaměněna byla výroba přízí vlněných za výrobu odpadkových přízí bavlněných a firma společenská přešla na jediného majitele p. Ant. Moravce pod starým zněním.

Podnik je ryze český a zaměstnává 250 lidí při 312 mech. stavech, 10.000 vřetenách a v kruhové cihelně parostrojní při výrobě 3,000.000 kusů cihel.

J. MENČÍK,

PŘÁDELNY NA BAVLNU, MECHANICKÉ TKALCOVNY, BAREVNA PESTRÉHO A INDYCHOVÉHO ZBOŽÍ, BĚLIDLO A ÚPRAVNA

ČERNÉ ÚDOLÍ

U VRCHLABÍ.

CENTRÁLKA VE VRCHLABÍ.

Závody, vybudované neúmornou prací a pílí šéfa firmy této, pana kom. rady Josefa Menčíka, patří k největším v Čechách a také k nejlépe spravovaným. Pan k. r. Josef Menčík, dnes majitel bareven, tiskáren, mechanických tkalcoven v Černém Údolí, ve Vrchlabí, v Heřmanicích u Jaroměře, přádelny bavlny v Malé Skále, šéf býv. firmy „J. Menčík a spol." v Hartě a Fuchsberku, vešel do průmyslu textilního s nepatrnými prostředky a zahájil svou výrobu v Černém Údolí v r. 1875 a sice na 10 mechanických stavech, k nimž družila se menší ruční tiskárna a barevna na rozličné látky. Na více nestačily prostředky šéfa firmy, který narozen byl v Železnici u Jičína r. 1847. Odtud přestěhoval se později s otcem do Semil, kde týž zařídil si malou barevnu. V roce 1867 a 1868 cestoval po Německu a pracoval ve velkých závodech co barvíř. Po návratu do vlasti vedl barevnu a prodej výrobků svého otce. Chtěje zvětšiti obchod, cestoval sám s rukodílným zbožím a zakupoval rozličné zboží pro vídeňské domy. Peněžní obraty firmy rostly na to rok od roku a J. Menčík postihnul správně situaci: že další rozmach závodu jest možným pouze tenkráte, přikročí-li ku strojní výrobě tovarů. Počátkem uskutečnění této idee bylo právě zřízení malé tkalcovny v Černém Údolí, o níž se stala

BAREVNA PESTRÉHO A INDYCHOVÉHO ZBOŽÍ, BĚLIDLO A ÚPRAVNA V ČERNÉM ÚDOLÍ.

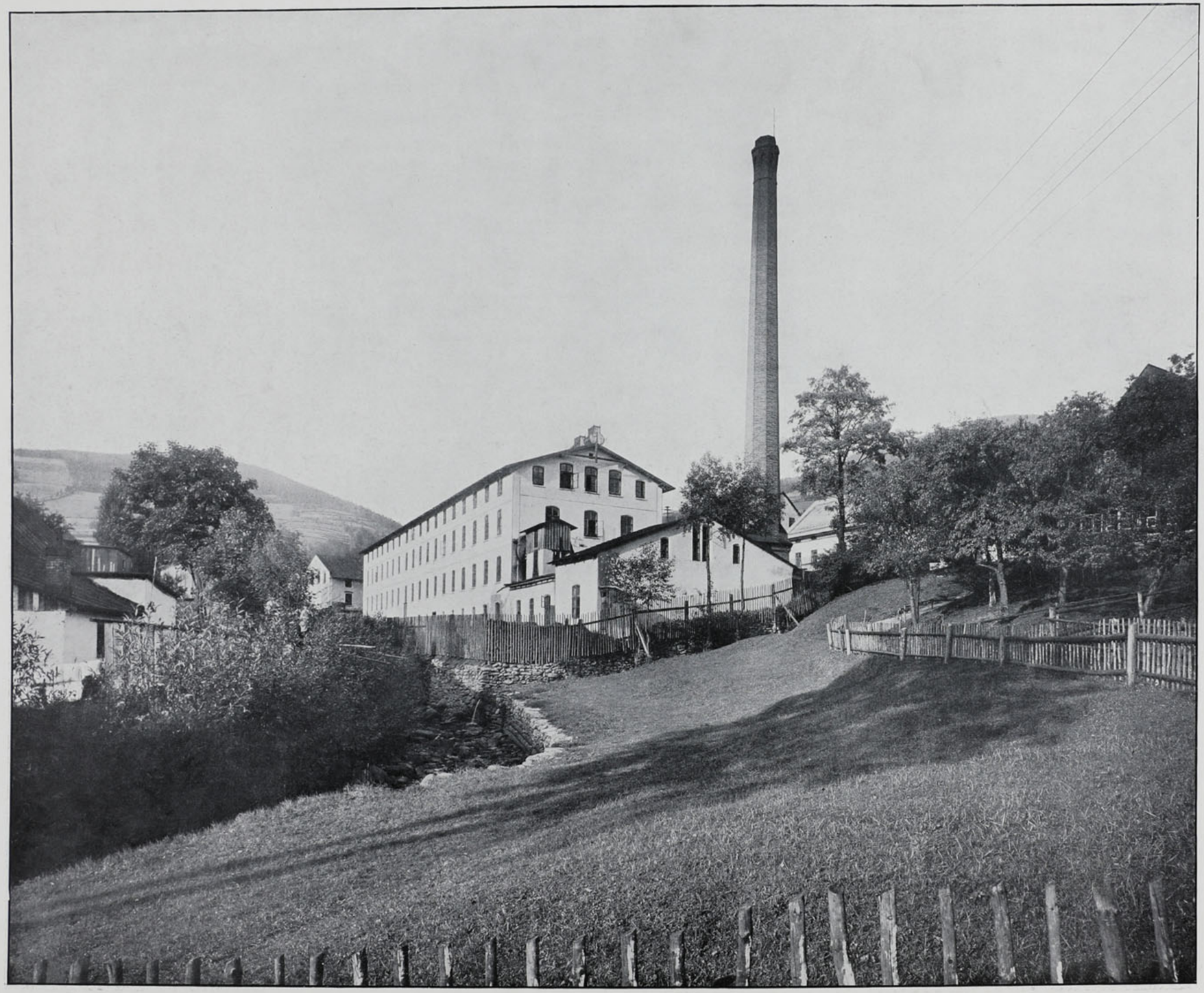

MECHANICKÁ TKALCOVNA V ČERNÉM ÚDOLÍ.

již zmínka. Velikou prací, neobyčejným rozhledem obchodním a nezmenšenou energií podnikavého majitele závod v Černém Údolí zvětšován až dosáhnul 480 stavů, zatím co barevna v poměrné velikosti byla též rozšiřována. V roce 1894 vystavěl v Heřmanicích u Jaroměře mechanickou tkalcovnu na 450 stavů, roku 1904 přádelnu na bavlnu v Lišné u Malé Skály na 20.000 vřeten. V témže roce zařídil malou mechanickou tkalcovnu ve Vrchlabí a koupil bývalou přádelnu fy „W. Ettel" tamtéž, z níž veškeré staré stroje odstranil a nahradil je 20.000 nových vřeten. Veškeré závody mají menší nebo větší vodní síly průměrem okolo 1000 HP, 10 parních kotlů, 6 parních strojů kolem 16—1800 HP. V přádelnách vyrábí se příze od čís. 8. až do 50., v tkalcovnách zboží dílem pro barevnu, dílem k prodeji v surovém stavu. Mimo to zaměstnává firma v cizích tkalcovnách na 300 stavů. Tak z malých počátků povstal tento závod, který jest jedním z nejpřednějších a který solidností svých tovarů zajistil si jméno, jakých jest málo v tomto oboru.

J. MENČÍK,

PŘÁDELNY NA BAVLNU, MECHANICKÉ TKALCOVNY, BAREVNA PESTRÉHO A INDYCHOVÉHO ZBOŽÍ, BĚLIDLO A ÚPRAVNA

ČERNÉ ÚDOLÍ

U VRCHLABÍ.

CENTRÁLKA VE VRCHLABÍ.

MECHANICKÁ TKALCOVNA V ČERNÉM ÚDOLÍ.

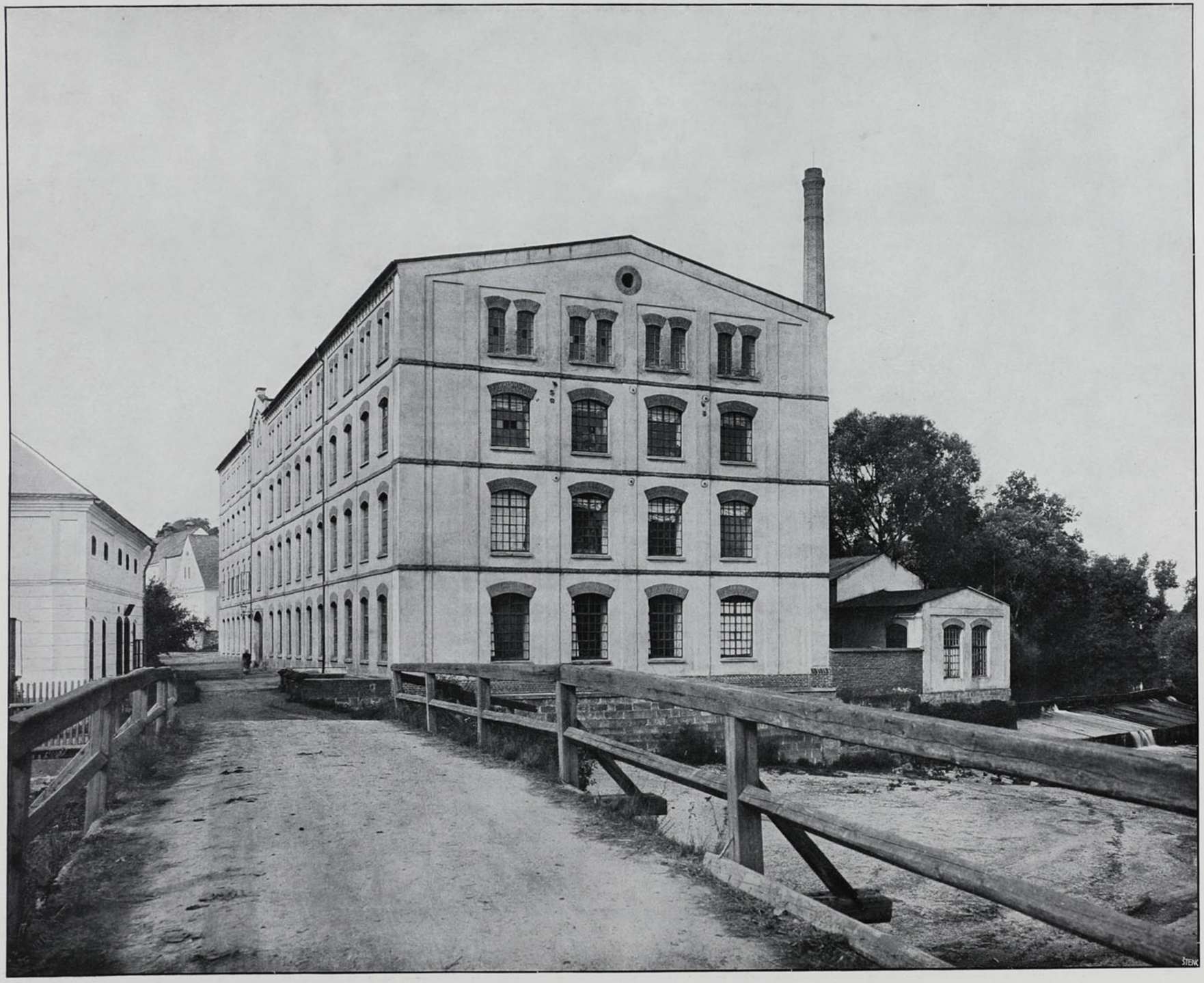

MECHANICKÁ TKALCOVNA V HEŘMANICÍCH N. L.

J. MENČÍK,

PŘÁDELNY NA BAVLNU, MECHANICKÉ TKALCOVNY, BAREVNA PESTRÉHO A INDYCHOVÉHO ZBOŽÍ, BĚLIDLO A ÚPRAVNA

ČERNÉ ÚDOLÍ

U VRCHLABÍ.

CENTRÁLKA VE VRCHLABÍ.

J. MENČÍK,

PŘÁDELNY NA BAVLNU, MECHANICKÉ TKALCOVNY, BAREVNA PESTRÉHO A INDYCHOVÉHO ZBOŽÍ, BĚLIDLO A ÚPRAVNA

ČERNÉ ÚDOLÍ

U VRCHLABÍ.

CENTRÁLKA VE VRCHLABÍ.

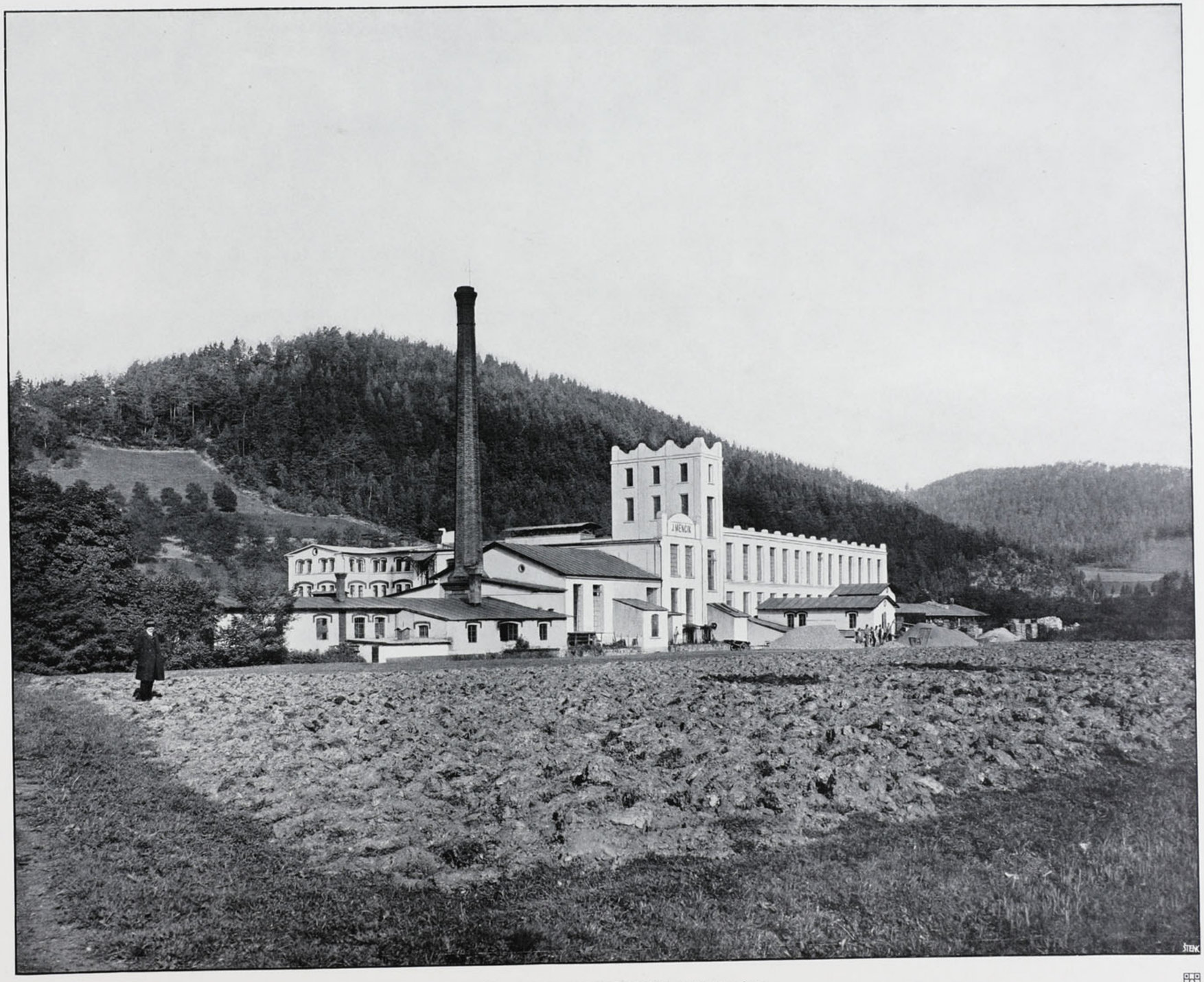

PŘÁDELNA BAVLNY V LIŠNÉ U MALÉ SKÁLY.

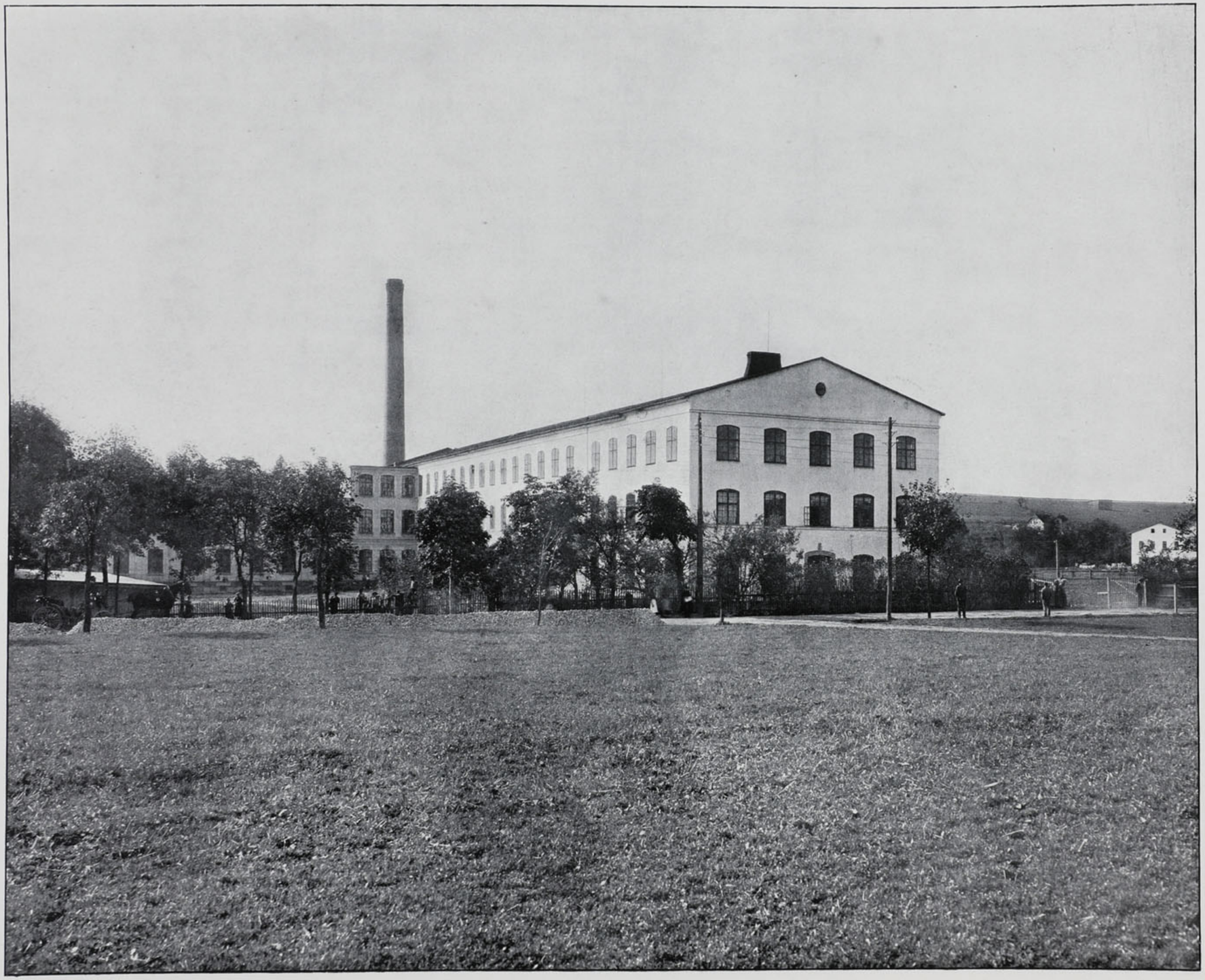

PŘÁDELNA BAVLNY VE VRCHLABÍ.

J. MENČÍK,

PŘÁDELNY NA BAVLNU, MECHANICKÉ TKALCOVNY, BAREVNA PESTRÉHO A INDYCHOVÉHO ZBOŽÍ, BĚLIDLO A ÚPRAVNA

ČERNÉ ÚDOLÍ

U VRCHLABÍ.

CENTRÁLKA VE VRCHLABÍ.

JAN NOSEK,

RUČNÍ VÝROBA LNĚNEHO, BAVLNĚNÉHO A DAMASTOVÉHO ZBOŽÍ VE VELKÉM V DOLNÍ KALNÉ.

Podnik založen panem Janem Noskem starším r. 1849 s malými prostředky, hlavně výrobou režného bavlněného zboží, jako molinosu, kartounu, perkailu, grádlu, barchetu a pod., kteréžto zboží později i ve stavu bíleném, barveném nebo tisknutém na trh uváděno bylo; obchod záhy nabyl větších rozměrů, přibírány k výrobě stále druhy jiné, pěstován současně velkoobchod s bavlnou ve velkém, mimo vlastní velice rozšířené a na širokých velkých základech založené výroby v místě podniku zřízeny v celém okolí od Nové Paky, Jičína, Hořic, Král. Dvora až po Vrchlabí mnoho faktorací, to jest menším obchodníkům dána zásoba bavlny ku zpracování, začež obdrželi odměnu, tak zvanou provisi od kusu, obchod za tehdejších poměrů zprostředkován hlavně o trzích v Brně, které zakladatel osobně navštěvoval, zároveň zřízeny sklady v Praze, Vídni, Budapešti, Terstu, Haliči a j. v. a obchod v té době takto povznesen na jeden z největších v tomto oboru v celém okolí. V největším rozkvětu obchodu zemřel zakladatel r. 1879 předčasnou smrtí ve stáří 46 roků a vedení závodu ujal se p. Jan Nosek, v mladém věku 18 let. Absolvovav střední a odbornou školu, viděl se hned v začátcích vzhledem k poměrům nucena obchodu jiný směr dáti, zakoupiti stroje jacquard. a zaříditi ve velkém výrobu damastového hlavně lněného zboží, založeny další sklady a zastupitelstva ve Florencii, Paříži a Berlíně a zaveden vývoz do zemí zámořských. Po dlouhá léta zaměstnává závod mimo faktory velký počet tkalců v celém okolí a vyrábí všecky druhy šátků, ručníků, ubrousků, ubrusů bílých, kávových, polo- i celolněných, cvilichových, damastových a ajourových, grádlů bavlněných, lněných, atlasových a damastových, pláten prostěradlových, utěrek a pokrývek bavlněných, polo- i celolněných a j. v. Vše pracuje se jen pro vlastní účet.

RUČNÍ VÝROBA LNĚNÉHO, BAVLNĚNÉHO A DAMASTOVÉHO ZBOŽÍ VE VELKÉM FIRMY JAN NOSEK V DOLNÍ KALNÉ.

POHLED NA TOVÁRNU ZE PŘEDU.

JIŘÍ NOVOTNÝ,

TOVÁRNA NA SUKNA A VLNĚNÉ LÁTKY VE VRANOVÉ LHOTĚ NA MORAVĚ

píše o vývoji svého závodu takto: ‚Roku 1879 jako vyučený tkadlec přišel jsem z Bučovic do Brna, kde jsem si jako tkalcovský pomocník denní chléb vydělával a při tom navštěvoval vyšší tkalcovskou školu tamtéž. Pak pracoval jsem jako přední dělník, později jako dílovedoucí a v roce 1892 působil jsem jako správce továrny v Lišném, kde setrval jsem až do roku 1896. V té době najal jsem si zbořeniště ve Víru na řece Švarcavě, které jsem dle možnosti upravil a v němž pracoval jsem na 28 strojích za mzdu až do roku 1902. V lednu téhož roku koupil jsem bývalou železnou huť od knížete Salma. Huť jsem rozboural a taktéž přední hlavní budova vyžadovala přestavbu nákladem K 14.000. Realitu samu, při které bylo 24 měr pozemků, 3 zahrady a vodní síla, zakoupil jsem za K 32.500·—. Po provedené přestavbě budov zřídil jsem vodní kolo, které však nevyhovovalo. Objednal jsem proto turbínu Francisovy soustavy od fy „Jos. Prokopa synové“ v Pardubicích o síle 30 HP, již nechal jsem roku 1904 postaviti a která mně úplně vyhovuje. Na žádost p. Dubského, barvíře a úpravce v Moravské Třebové, přijal jsem téhož r. 1903 jako činného společníka s kapitálem K 20.000·—. Když však jsem viděl, že jeho činnost závodu na prospěch není, ať jest barvířem a appretérem v oboru bavlnářském a když jeho vklad shora uvedené slíbené sumě neodpovídal, vrátil jsem mu vklad K 14.000 a zbývajících K 6.000 nechal jsem vtěliti. Od prosince 1904 byl jsem zase sám a tu nastaly mi obtíže největší. Jednak dříve utrpěné ztráty nedaly se snadno nahraditi a mimo to mnozí usilovali o zničení mého závodu. Vyžadovalo velké námahy a vytrvalosti, abych půdu, která tímto byla otřesena, zase upevnil.

Těžkou dobu však šťastně jsem překonal a pomalu továrnu moderním zařízením opatřoval. Roku 1905 zavedl jsem elektrické osvětlení na 80 lamp o 16 svíčkách; roku 1907 přistavěl jsem 14 dalších strojů, takže nyní pracuji na 31 strojích, dále 2 soukací stroje, 1 navíjecí a jiné pomocné stroje. Vyrábím látky vlněné, polovlněné, pánské modní látky, černé z česané příze a sukna pro duchovenské ústavy.

Obětoval jsem mnoho námahy a času, nežli naučil jsem zdejší lid tkalcovství, které v tomto kraji nebylo. V okolních obcích pracovaly se sice barchenty a plátna na úzkých ručních stavech, však pouze výrobky bavlněné. Dnes tato výroba ve zdejších krajích úplně zanikla a pěstuje se ještě na Mor. Třebovsku a Zábřežsku. V závodě jest nyní investováno na 160.000 korun. Vynasnažím se, abych byl užitečným tomuto kraji, národně ohroženému. Nemá-li však člověk odnikud opory, nemůže ovšem měniti vše, jak si přál a představoval. Doufám však, že při dobré a pevné vůli mnohé se překonají obtíže a pevná vůle mne dosud neopustila. Doufám v lepší budoucnost, avšak na jedno ještě dovoluji si upozorniti: Bylo by žádoucno, aby více přihlédáno bylo na naše snažívé lidi, by v krajích národně ohrožených mohli se hospodářsky zajistiti.‘

POHLED NA TOVÁRNU ZE ZADU.

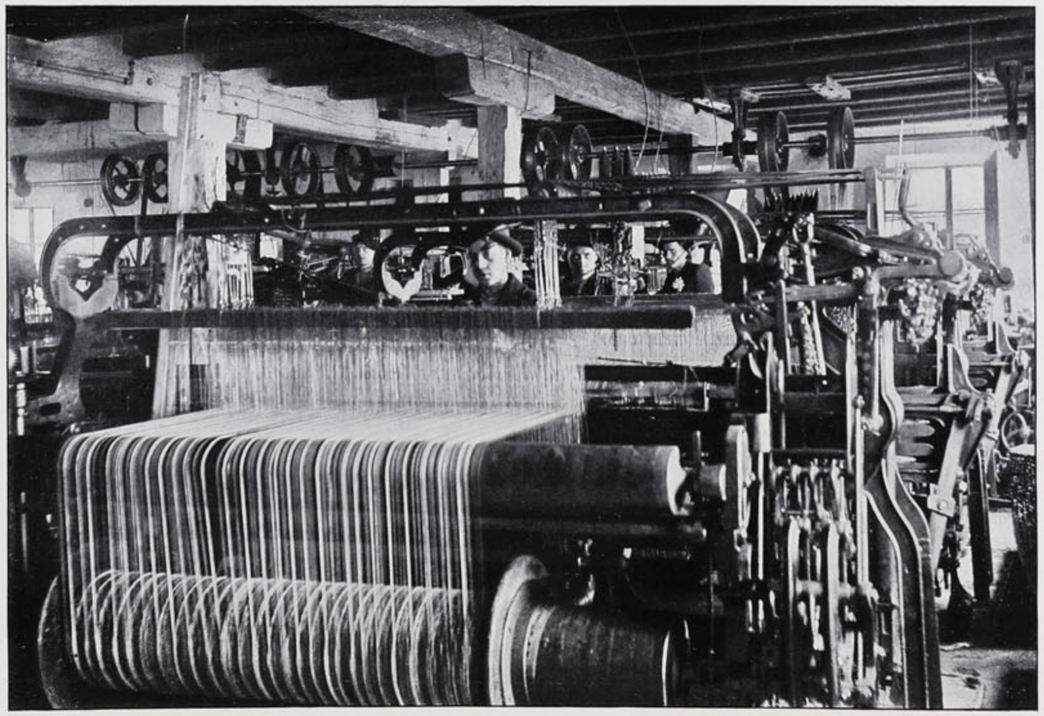

VNITŘEK TOVÁRNY.

TOMÁŠ NOVOTNÝ A SPOL.
V BATELOVĚ NA MORAVĚ.

TOVÁRNA NA SUKNA.

Závod soukenný založen byl r. 1868 šéfem firmy panem Tomášem Novotným z Počátek a veden jeho společníky pp. Lambertem Novotným, Františkem a Janem Navrátilem pod firmou Tomáš Novotný a spol. — V továrně zaměstnáno bylo as 160 dělníků při 40 stavech a 1500 vřetenech s ostatním úplným zařízením celé výroby a za pohonu 100 Hl parního stroje a 50 HP turbiny, a rok od roku se zvětšovala. Kromě toho bylo oddělení pro zpracování hotových suken na obleky vojenské v Počátkách, kde zaměstnáno bylo as 200 krejčí z okolí. Kromě suken vyráběly se i houně pro c. k. erár, nemocnice, veřejné ústavy státní i soukromé, dále i do prodeje.

R. 1908 ze dne 30. na 31. července postižen byl tento závod ohněm, kterému padl až na malé výjimky úplně za oběť. Na znovuzřízení jeho ve větších rozměrech než dosud byl se pilně pracuje.

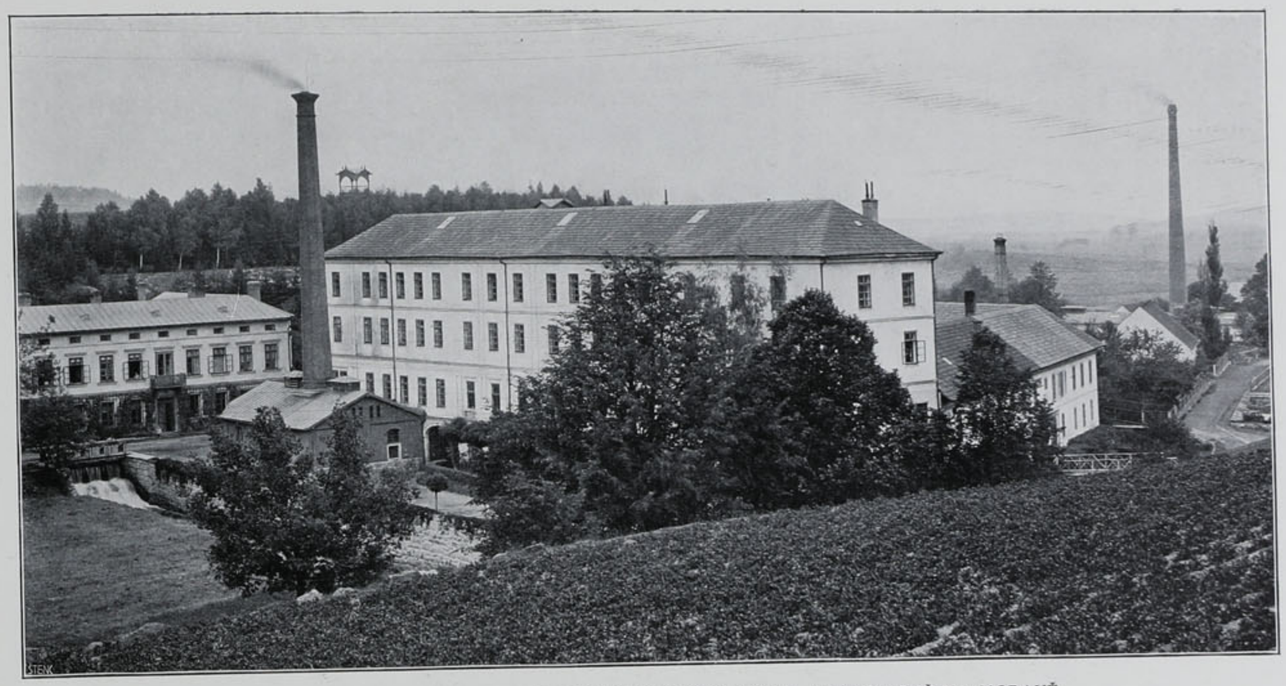

TOVÁRNA NA SUKNA FIRMY TOMÁŠ NOVOTNÝ A SPOL. V BATELOVĚ NA MORAVĚ.

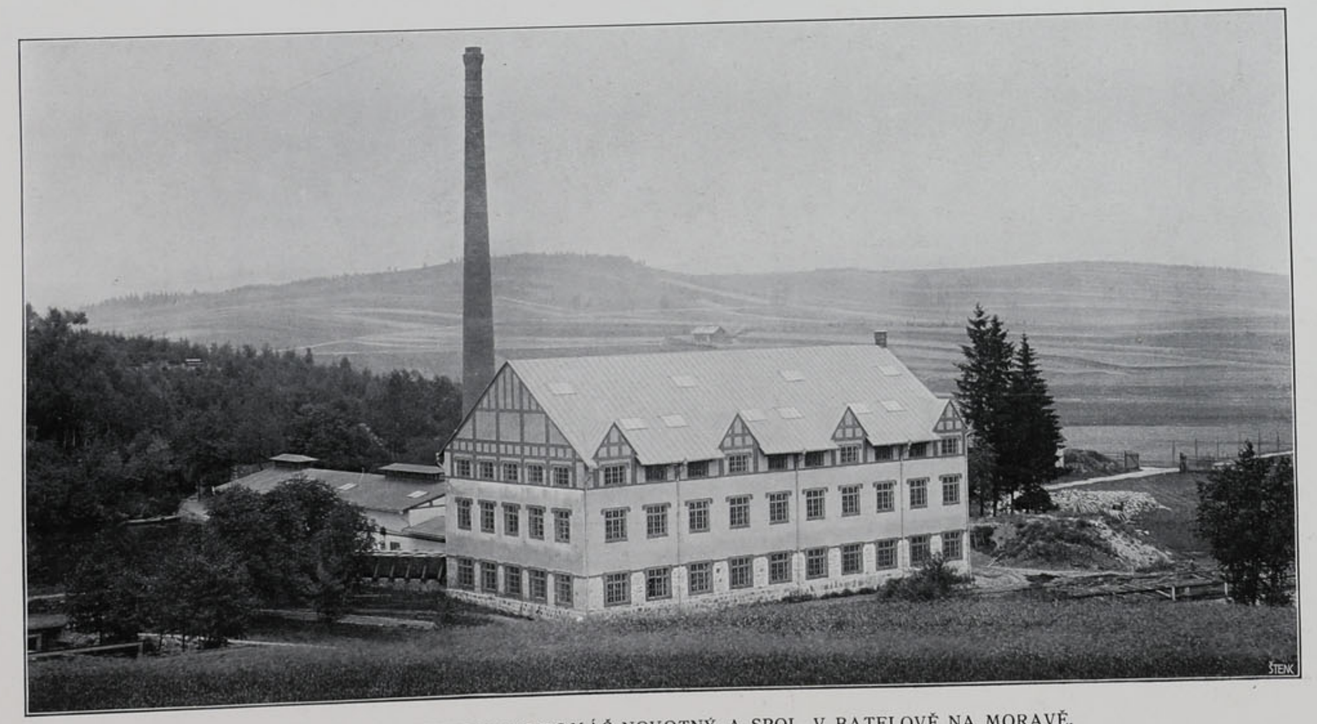

TOVÁRNA NA FEZY FIRMY TOMÁŠ NOVOTNÝ A SPOL. V BATELOVĚ NA MORAVĚ.

Po požáru stala se zároveň změna ve firmě a sice následkem úmrtí vymazán z fy p. Lambert Novotný a dobrovolně vystoupili pánové Frant. a Jan Navrátilové. Na místo jejich nastupují noví společníci pp. Rudolf Novotný a Tomáš Novotný ml. a závod povede se dále pod starou firmou se sídlem v Batelově a odštěpeným závodem konfekčním v Počátkách.

TOVÁRNA NA FEZY.

Závod fezový zřízen byl v roce 1902 šéfem firmy panem Tomášem Novotným a společníkem, zemřelým p. Lambertem Novotným. Ačkoliv teprve 6 let pracuje, docílil v tomto speciálním odvětví velmi dobrých výsledků, tak že dnes zaměstnává na 60 dělníků továrních a as 90 venkovních s nejmenší výrobou 1000 tuctů v týdnu. Závod poháněn jest parním strojem o 30 HP a turbinou rovněž o 30 HP.

České výrobky jeho hledány jsou ve všech dílech světa, hlavně však dovážejí se do Bosny, Hercegoviny, Srbska, Bulharska, Turecka, Egypta a Indie, dále do Afriky a v detailu prodávají se v Rakousko-Uhersku. Po úmrtí pana Lamberta Novotného zůstal závod ten panu Tomáši Novotnému st., který jej nyní připojí v jeden celek k firmě nové.

V. NOVOTNÝ A SYNOVÉ,

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA V PŘÍKRÉM, POŠTA SEMILY.

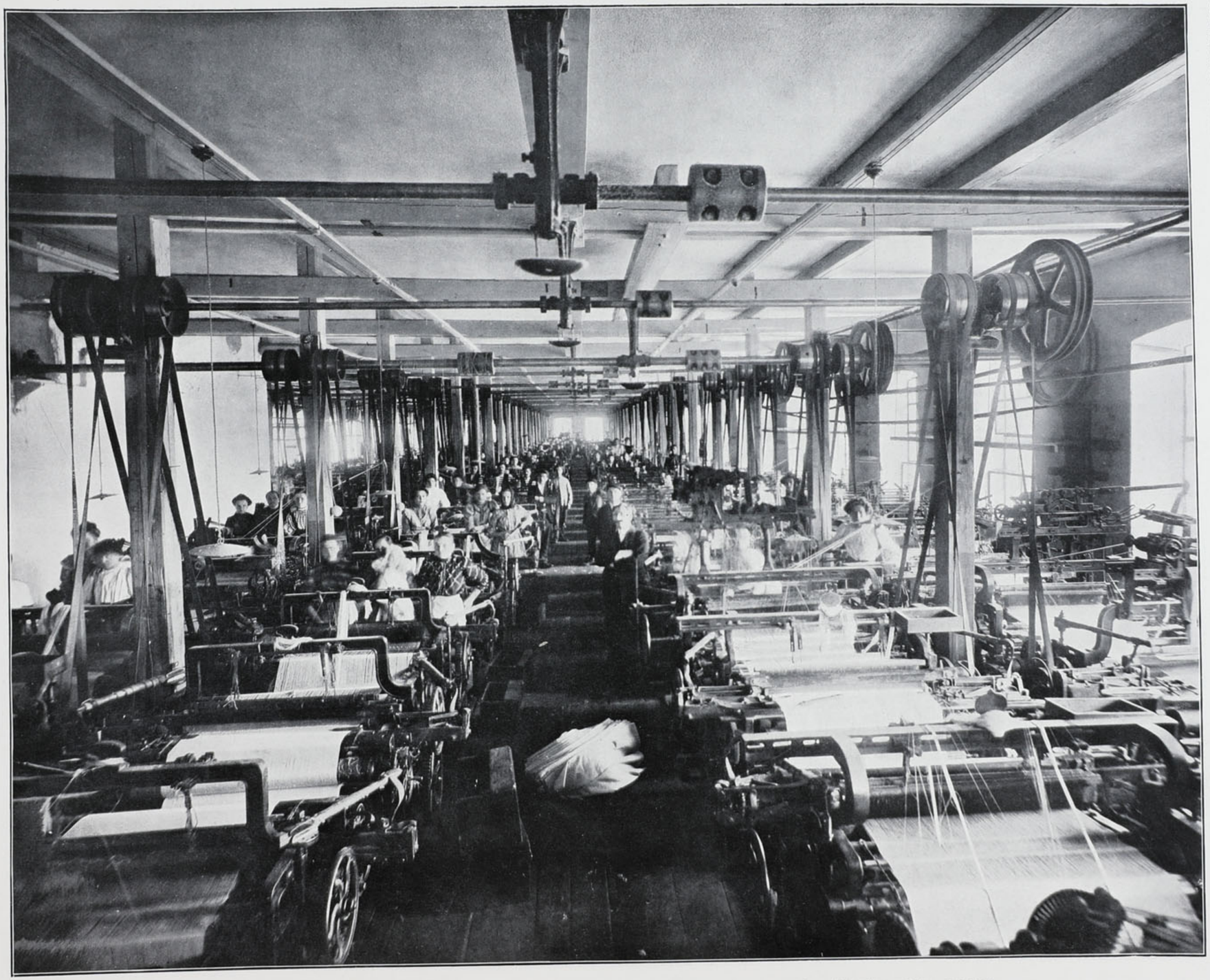

INTERIEUR MECHANICKÉ TKALCOVNY A ŠLICHTOVNY FIRMY V. NOVOTNÝ A SYNOVÉ V PŘÍKRÉM, POŠTA SEMILY.

MECHANICKÁ PŘÁDELNA FIRMY VILÉM PELLY V POLICI N. MET.

VILÉM PELLY
MECHANICKÁ PŘÁDELNA
V POLICI N. MET.

Továrna původně o sedmi tisících vřeten byla postavena v roce 1896. Od té doby se několikráte přistavovalo, tak že počet vřeten nyní dostoupil výše dvacet sedm tisíc.

Továrna tato, jsouc moderně zařízena, obsahuje stroje vesměs anglické soustavy a poháněna jest parní silou o jednom tisíci koň. sil. Zaměstnává kolem pěti set pracujícího lidu a pracuje se ve dne, dílem na jistých strojích také i v noci.

ARNOŠT PICK

MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA

V BÍLÉ TŘEMEŠNÉ.

Továrna vystavena byla r. 1906 a počátkem roku příštího započala svoji činnost. Závod opatřen jest zařízením nejmodernějším a nalézá se v něm 400 stavů v běhu. Pohon jest parní a v závodě zaměstnáno jest 300 dělníků. Vyrábí se lepší druhy režného a pestrobarevného zboží, které nalézá odbyt v celém Rakousku.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY ARNOŠT PICK V BÍLÉ TŘEMEŠNÉ.

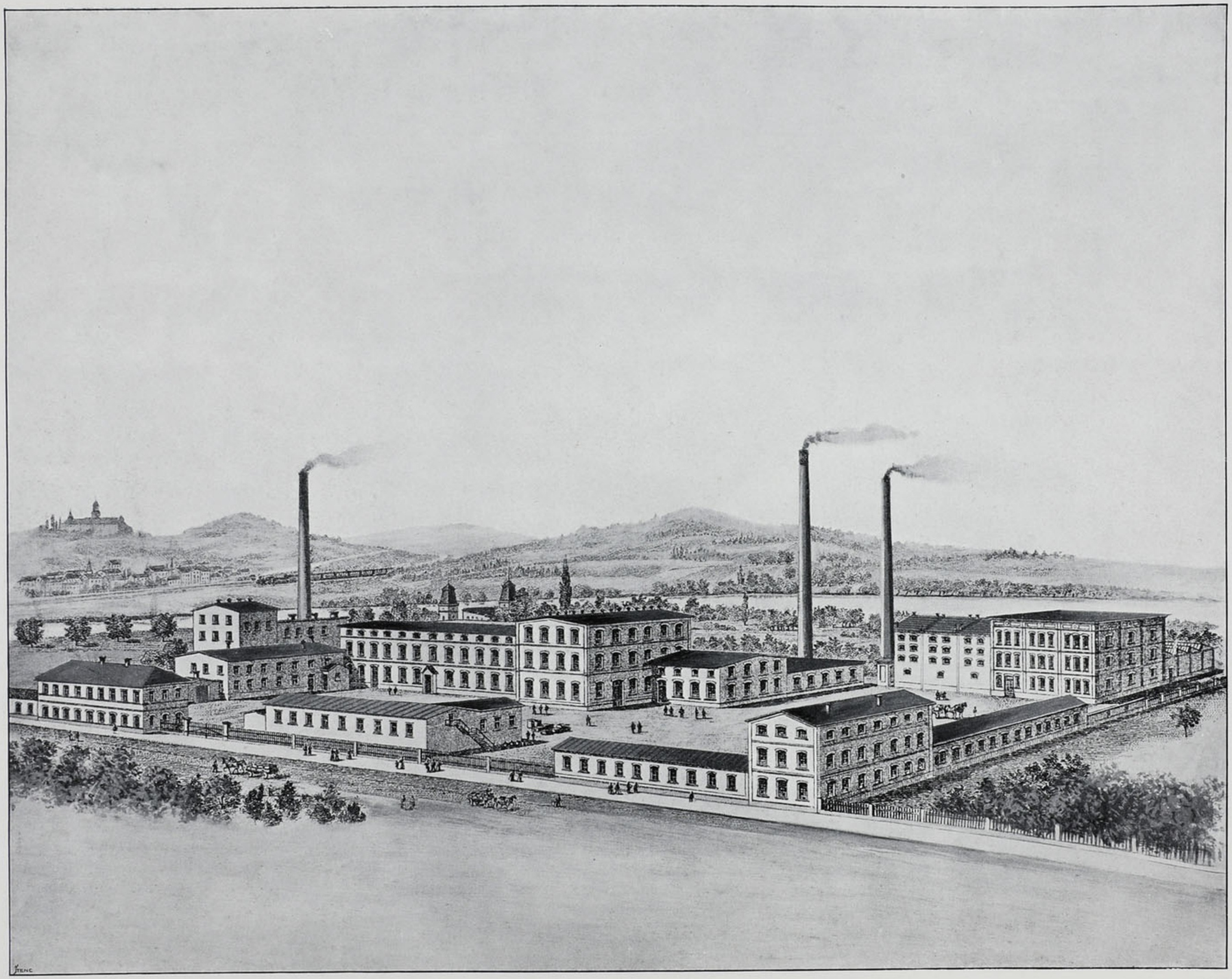

PRVNÍ NÁCHODSKÉ PARNÍ BĚLIDLO A BAREVNA FIRMY LUDVÍK PICK V NÁCHODĚ.

PRVNÍ NÁCHODSKÉ
PARNÍ BĚLIDLO A BAREVNA

LUDVÍK PICK V NÁCHODĚ.

Závod založen byl r. 1888, původně pro bílení a barvení bavlněné příze motané ve mzdě a sice:

na úplně stálou tureckou červenou,
úplně stálou černou,
úplně stálé barvy modní,
barvy indychové modré,
barvy v bělidle stálé pro kapesníky, kretony atd.

Postupně zřízeny byly:

vlastní velkoobchod bavlnou,
tiskárna motané příze bavlněné,
barevna lněných přízí a juty,
patentní bělidlo a barevna pinkopsů, warpkopsů, throstl. kopsů a cívek křížových,
ústav pro mercerisování bavlněných přízí družených,
družírna přízí bavlněných,
šlichtovna osnov režných, bílených, barevných a pestrých na válce i klubka,
výrobna přízí pletacích, háčkovacích i vyšívacích,
výrobna šicích nití bílých a černých na cívkách křížových.

Závod zaměstnává 250—300 dělníků a úředníků.

Výrobky závodu jsou chvalně známy nejen v celé říši rak.-uherské, ale i ve všech zemích balkánských, Asii, Africe atd.

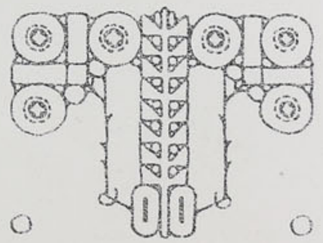

JOSEF POSPÍŠIL
A SPOL.,
MECHANICKÁ TKALCOVNA
PŘEDMĚŘICE N. L.

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY JOSEF POSPÍŠIL A SPOL., PŘEDMĚŘICE N. L.

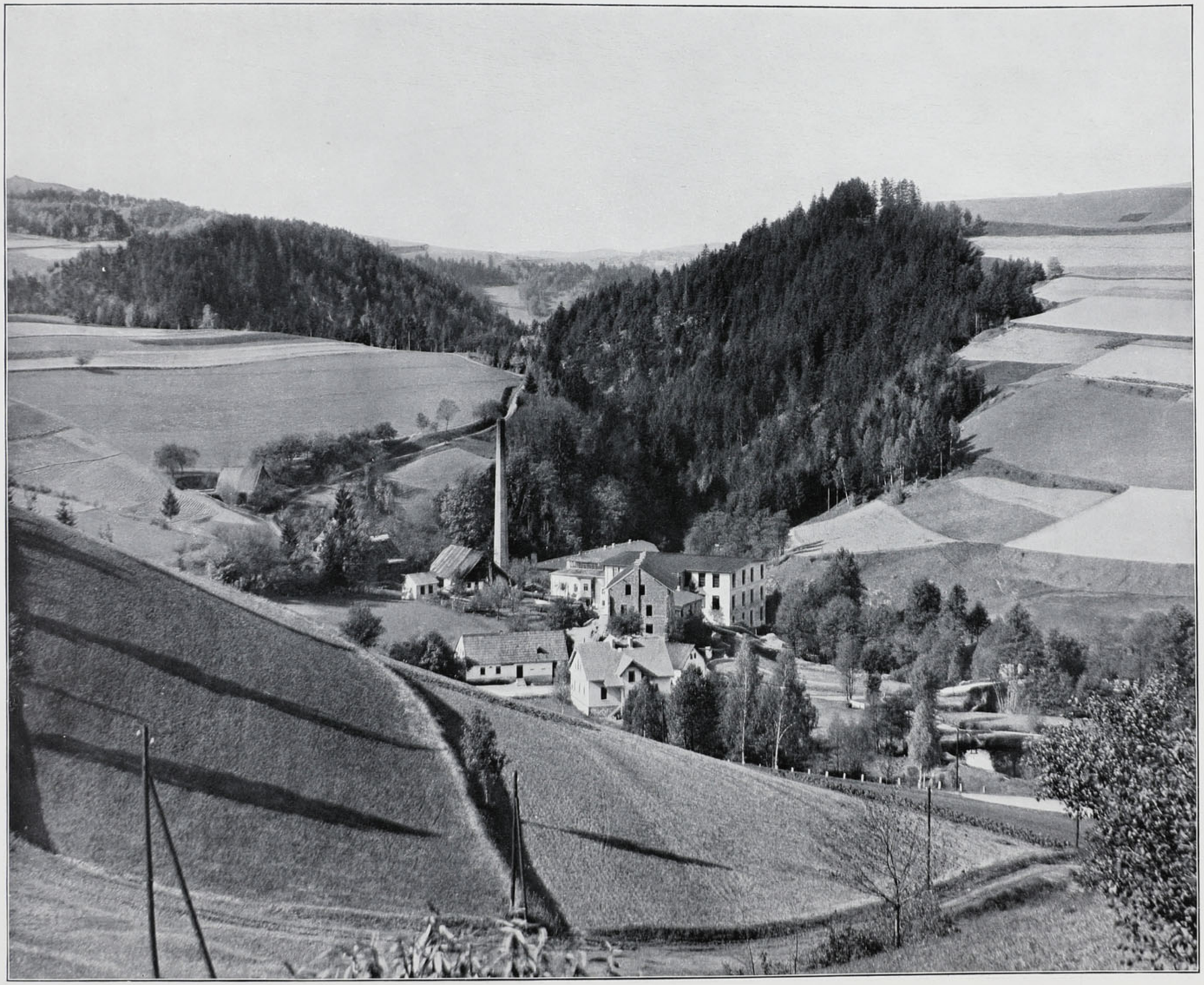

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY A. POSLT, BOSKOV U SEMIL

A. POSLT,
MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA
BOSKOV U SEMIL.

B. & J. PROKOP,

MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA

V SEMILECH.

Továrna má 324 mechanické stavy, zařízení pro výrobu zboží pestrobarevného a šlichtovnu pro šlichtování na 700 stavů zařízenou. Závod založen r. 1892.

Závod zvětšován následovně:
roku 1892 založen na 52 stavů
roku 1897 rozšířen „ 127 „
r. 1900-01 „ „ 274 „
a šlichtovnu
roku 1905 rozšířen na 324 „
a šlichtovnu.
Pohon parní (150 HP).

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY B. & J. PROKOP V SEMILECH.

FERDINAND PŘIBYL A SYNOVÉ, TKALCOVNA PESTRÉHO ZBOŽÍ V KRČÍNĚ

U NOVÉHO MĚSTA NAD METUJÍ.

Firma Ferdinand Přibyl a synové v Krčíně byla založena nynějším veřejným společníkem Ferd. Přibylem starším roku 1869 v Bystrém u Nového Města nad Metují s prostředky pranepatrnými.

Otec zakladatele, panský hajný na Dlouhém u Nového Hrádku, živil ze svého nepatrného služného velmi četnou rodinu a nemohl svému synu kromě vzdělání (absolvoval tehdejší ještě česko-německou reálku v Náchodě) poskytnouti ničeho.

Odkázán tudíž sám na sebe, oženil se zakladatel již ve dvaadvacátém roce věku svého, přiženil několik set zlatých, kteréž byly základním jměním dnešního závodu. S počátku, poněvadž finanční prostředky nepostačovaly, aby mohl obchodovati na vlastní účet, pracoval ve mzdě (faktořil) pro firmu Izák Mautner v Náchodě. Po několika letech, když již nějaké prostředky měl, začal pracovati pro sebe. Bylo to zboží pestré, ponejvíce bavlněné kanafasy a poněvadž v této době ještě nikdo bavlněné kanafasy nevyráběl, našlo toto zboží pro svou levnou cenu a živé barvy veliké obliby. Z té doby datuje se také rychlý vzrůst závodu. Již roku 1892 postavil zakladatel mechanickou tkalcovnu v Krčíně na 200 stavů a kromě toho zaměstnával přes 200 tkalců ručních. Roku 1900 rozšířil závod o dalších 100 stavů a přistavěl barevnu a bělidlo. Roku 1902 koupil od barona Nádherného panství Veselíčko za K 400.000 a postavil tam lihovar a škrobárnu. Roku 1904 sám přesídlil na Veselíčko, když byl před tím své dva syny Ferdinanda a Bohumila přijal za své veřejné společníky. Dva roky na to koupil od fy D. Horáka syn továrnu na mýdlo a kelímky na tavení kovů v Novém Městě n. M., kterýž závod nyní sám vede, kdežto druhého syna svého Bohumila pověřil vedením panství na Veselíčku. Závody textilní vede nyní samostatně Ferdinand Přibyl ml., kterýž r. 1907 o dalších 50 stavů a moderní úpravnu závody ty rozšířil.

DĚLNICKÉ DOMKY.

Ferdinand Přibyl ml. nabyl obchodního a odborného vzdělání jak na obchodní akademii v Chrudimi, tak i na universitě v Praze a tkalcovské škole v Liberci a od svého mládí v závodě svého otce buď jakožto cestující anebo vedoucí filiálky v Praze zaměstnán byl, i jest tudíž zárukou, že firma Ferdinand Přibyl & synové nalézá se v dobrých odborných rukou a že bude nadále kráčeti k cíli jejím zakladatelem vytknutému.

Firma má po celém Rakousko-Uherském mocnářství své zástupce a sklady; hlavní z nich jsou: Praha, Josef Miškovský, Havelská ulice č. 19; Vídeň, Josef Hochmann, Rockgasse č. 10; Budapešť, Ignatz & Geza Sattler, Nagy Korona utcza č. 34, atd.

Vyváží též do Srbska, Rumunska, Bulharska, Turecka a Ameriky.

Hlavní výrobky jsou: kanafasy ve všech šířkách a jakostech, specialita: kanafas „Patent“, vzorky zákonem chráněné a těší se zvláště oblibě odběratelů, dále oxfordy košilové, zefiry šatové, krysety, barchety pestré tak zvané „Nansen“ a šňůrkové bílé, prostěradla, sypkoviny (anginy), plátna, kanafasový grádl (damast), kanafasy zástěrkové a látky na turistické košile pro konfekcionáře zvané „Motor“.

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY FERDINAND PŘIBYL A SYNOVÉ V KRČÍNĚ U NOVÉHO MĚSTA N. M.

AL. ŘEZÁČ - TIŠNOV

TOVÁRNA BAVLNĚNÝCH LÁTEK

V NOVÉM BYDŽOVĚ.

Závod v Novém Bydžově založen roku 1902, rozšířen roku 1904 a 1907. Až do 2. ledna 1907 veden byl pod firmou Ed. Doležal, Al. Řezáč, Zd. Doležal a od té doby pak pod firmou Al. Řezáč, kdy jej p. Al. Řezáč sám převzal. Závod má vlastní šlichtovnu, pracuje na 300 stavech s použitím parní síly o 100 HP. Vyrábí se zboží až do 165 cm. šířky a to: mollinos, floridas, cotton, inlet, képr, barchent, satin, cloth, douchester, grádl, piqué, croisé a j. K závodu v N. Bydžově druží se velmi rozvětvená výroba šátků, šálů a pokrývek vlněných a bavlněných v Lomnici u Tišnova na Moravě.

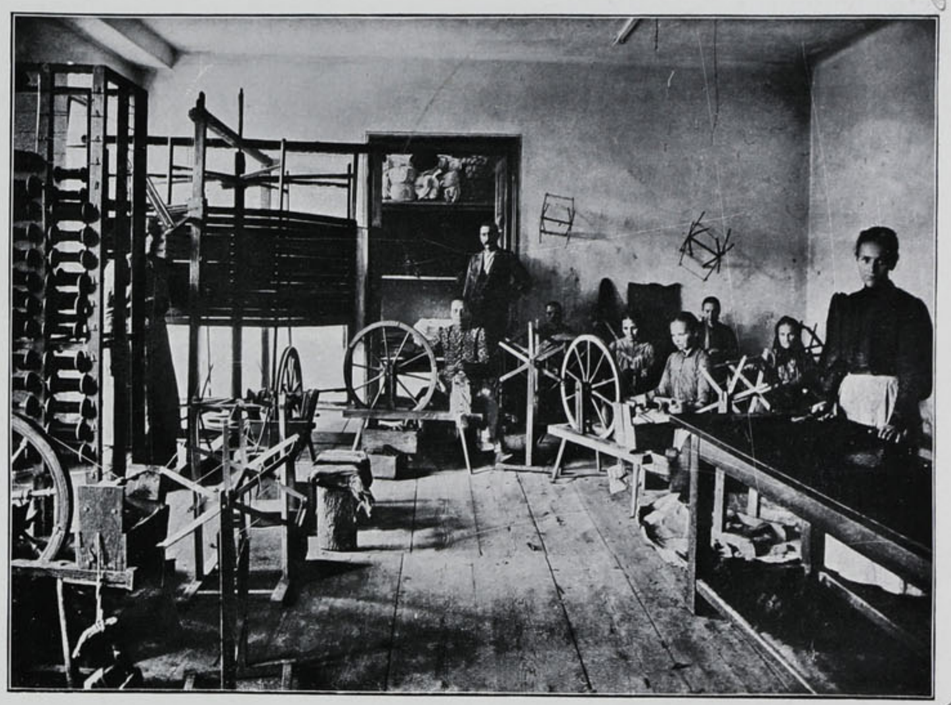

VNITŘEK TOVÁRNY.

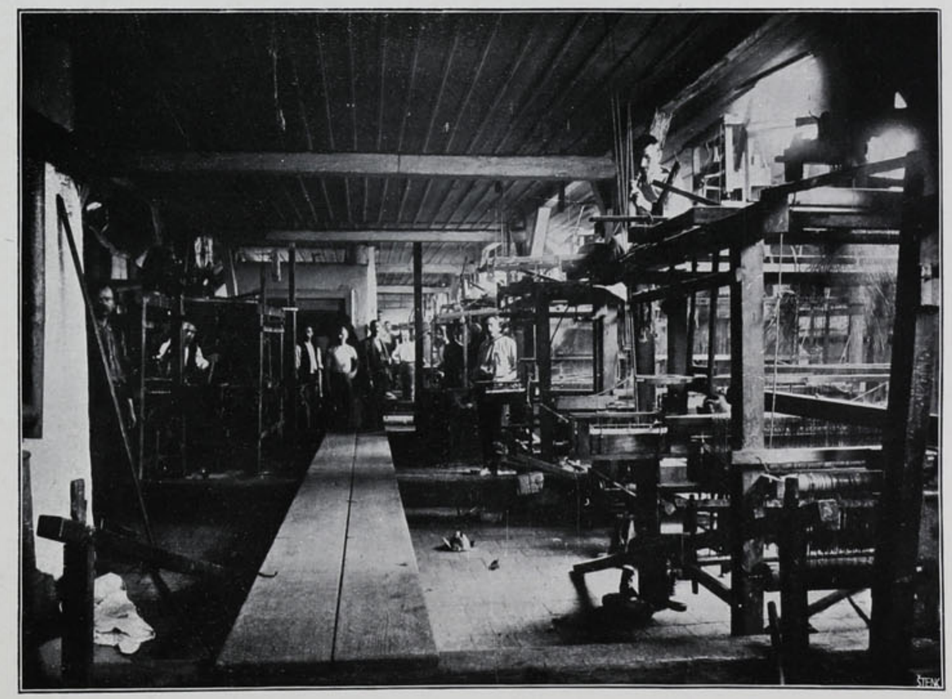

VNITŘEK TOVÁRNY.

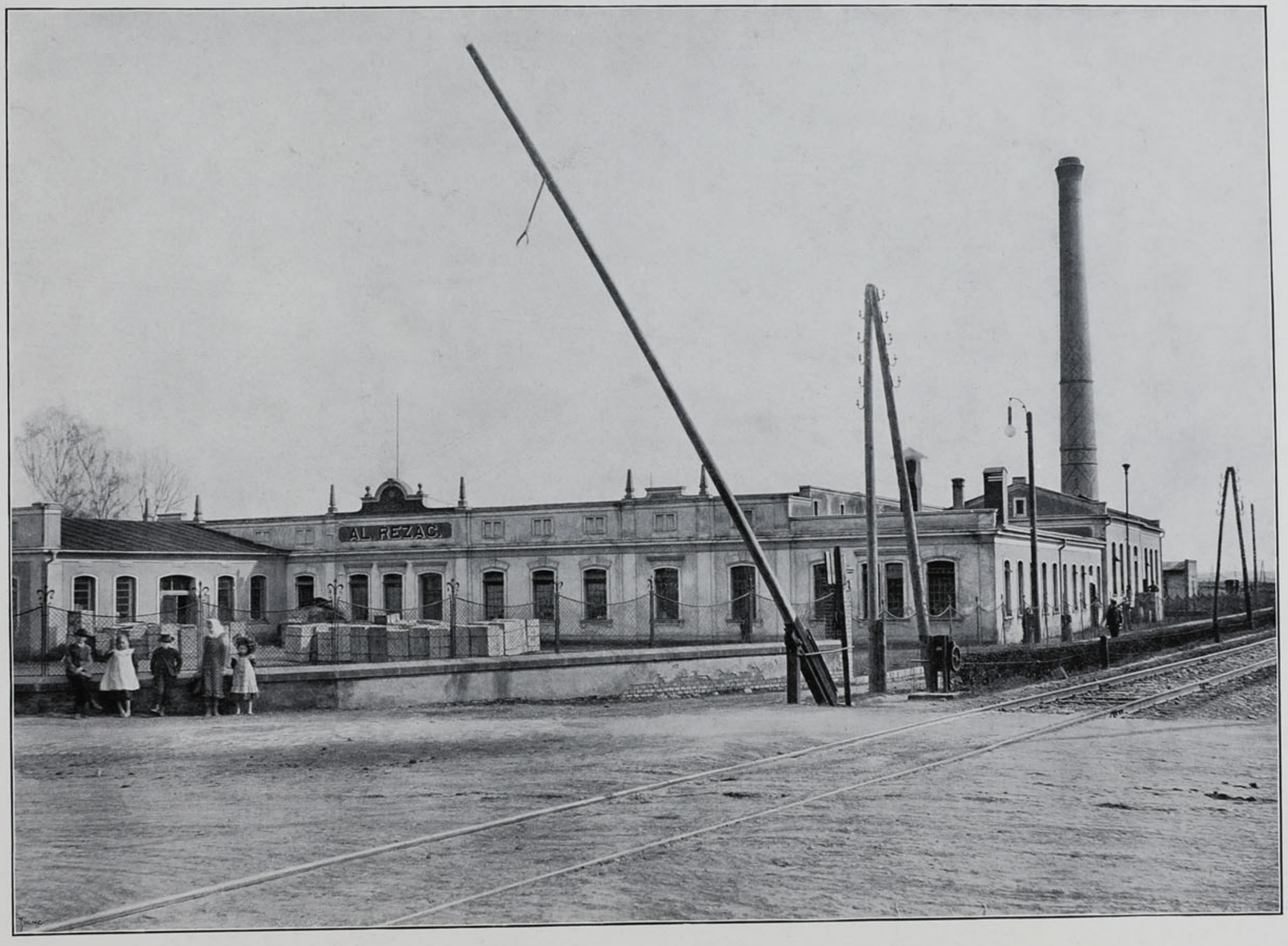

NOVOBYDŽOVSKÁ TOVÁRNA FIRMY AL. ŘEZÁČ V TIŠNOVĚ.

TOVÁRNA BAVLNĚNÝCH LÁTEK V NOV. BYDŽOVĚ. — TOVÁRNÍ VÝROBA ŠÁTKŮ, ŠÁLŮ A PŘIKRÝVEK VLNĚNÝCH A BAVLNĚNÝCH V LOMNICI.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA PŘÁDELNA BAVLNY VILLA

CELKOVÝ POHLED NA PŘÁDELNU A VILLU.

J. SEHNOUTKA

PŘÁDELNA BAVLNY, MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA

ČERNOŽICE N. L.

MAJITEL FIRMY:
C. K. KOMERČNÍ RADA
JAN SEHNOUTKA.

Oba závody firmy postaveny jsou na řece Labi, a sice přádelna na pravém, tkalcovna a šlichtovna na levém jeho břehu a jest mohutná síla vodní této řeky třemi turbinami nejmodernější soustavy Francisovy o síle dohromady 500 HP pro závody využita. Přádelna bavlny v roce 1907 o 25.000 vřeten zařízená, přede čísla 10 až 32 Throstle-Warpkops a Pinkops jen z Ia amer. materiálu.

Stavba provedena je ze železobetonu se všemi moderními vymoženostmi technickými. Parní stroj o síle 1000 HP eff. jest patent Sulzer tandem s kondensací, k jehož pohonu slouží 2 Tischbeinové kotle, každý o 250 čtv. m. topicí plochy a 12 atm. přetlaku s přehřívači páry systému Babcock a Wilco, kterými se pára na 350° C přehřívá. Třetí kotel cornvallský o 52 čtv. m. topicí plochy slouží ku vytápění a šlichtování. 3 turbiny systému Francis jsou od firem Joh. Jacob Rieter & Co., Winterthur a Kolben a spol., Praha.

Přádelna opatřena jest nejlepšími stroji přadláckými, aby vyrobená příze byla jakosti nejdokonalejší; aby pak i o dělnictvo v místnostech továrních co nejlépe postaráno bylo, zařízeny jsou v továrně veškeré nejmodernější vymoženosti hygienické; z těch hlavní péče věnována topení, větrání a vlhčení vzduchu, kterážto zařízení od anglické firmy Sturtevant Engineering Company, dosud v nejdokonalejším ovšem také nejnákladnějším ze všech známých systémů, provedena byla.

Pro případ požáru konečně zřízeny jsou ve všech sálech továrny samočinné sprchy (sprinklery), mimo to pak ve všech poschodích samostatné hydranty a postaveny všude ruční samočinné přístroje hasicí, takže vzniklý oheň okamžitě jest lokalisován resp. v zárodku udušen. Mechanická tkalcovna a šlichtovna téže firmy má, mimo úplnou přípravnu a šlichtovnu 350 mechan. stavů, ponejvíce orig. anglických. Jako specialitu vyrábí v režném stavu veškeré druhy látek pro továrny na prádlo a požívá firma ve výrobě té zvláštní renomé. Závod stává od r. 1893, kdy výše jmenovaný na místě nynějších továren stávající 2 mlýny na tyto podniky upravovati počal a zřídil z jednoho z těchto mlýnů mechanickou tkalcovnu na 100 stavů pracujících zprvu ve mzdě, kterou ale přístavbami postupně na 350 stavů zvětšil, postavil vlastní šlichtovnu a zařídil výrobu zboží bavlněného na účet vlastní. Krátce po zařízení tkalcovny koupil týž hospodářskou usedlost s mnohými pozemky, z které upravil dělnické domky, ku kterým dle potřeby stále nové přistavoval, takže nyní stojí pro dělnictvo celá kolonie o 60ti zdravých, pěkných bytech k disposici. V roce 1904, koupiv další hospodářskou usedlost, postavil na tomtéž místě pro vlastní obývání moderní pohodlnou villu a současně zakoupil s mlýnem sousedící statek, budovy kteréhož použil co obydlí pro své úředníky a zřízence a umožnil tak zároveň v roce 1907 provedenou stavbu přádelny na bavlnu, která se rozprostírá z části na místě současně zrušeného druhého mlýna a jednak pak použito k účelu témuž od předem uvedeného statku značné části stavebního místa kterého ještě dostatečně ku dalšímu vydatnému rozšíření závodů stává.

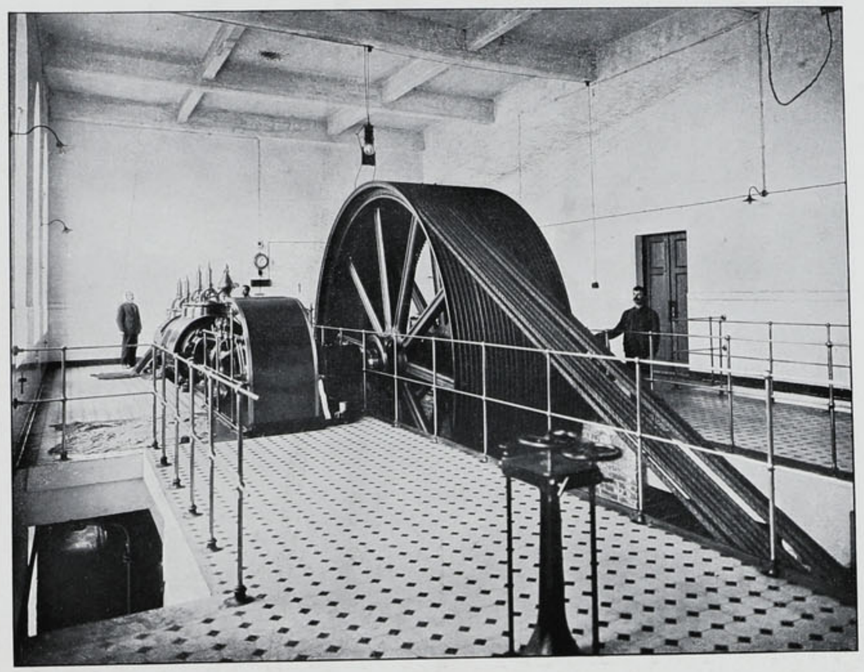

STROJOVNA.

SÁL STROJŮ MYKACÍCH, ČESACÍCH A PŘEDPŘÁDACÍCH.

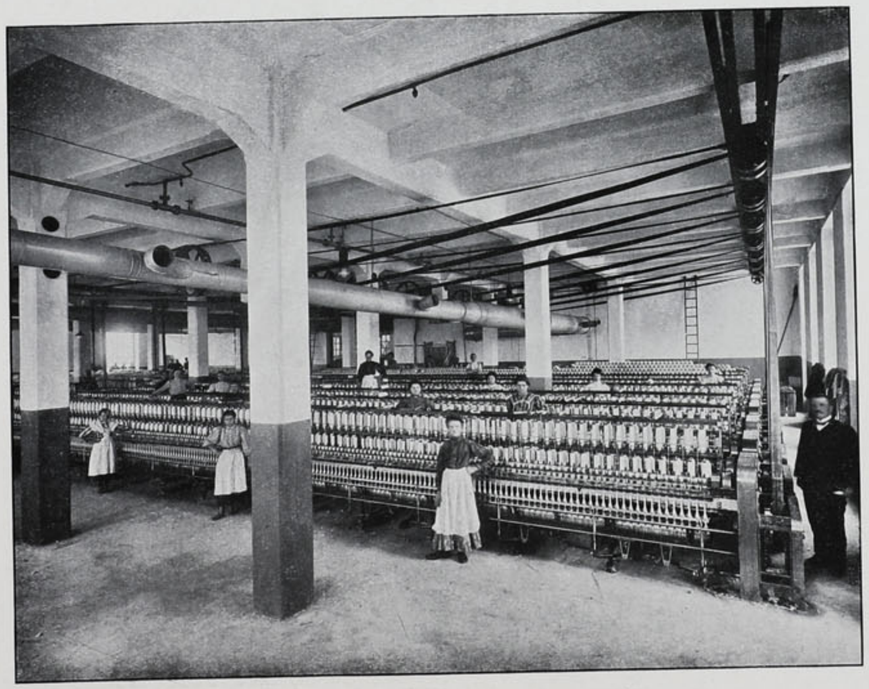

SÁL DOPŘÁDACÍCH STROJŮ PRSTENCOVÝCH.

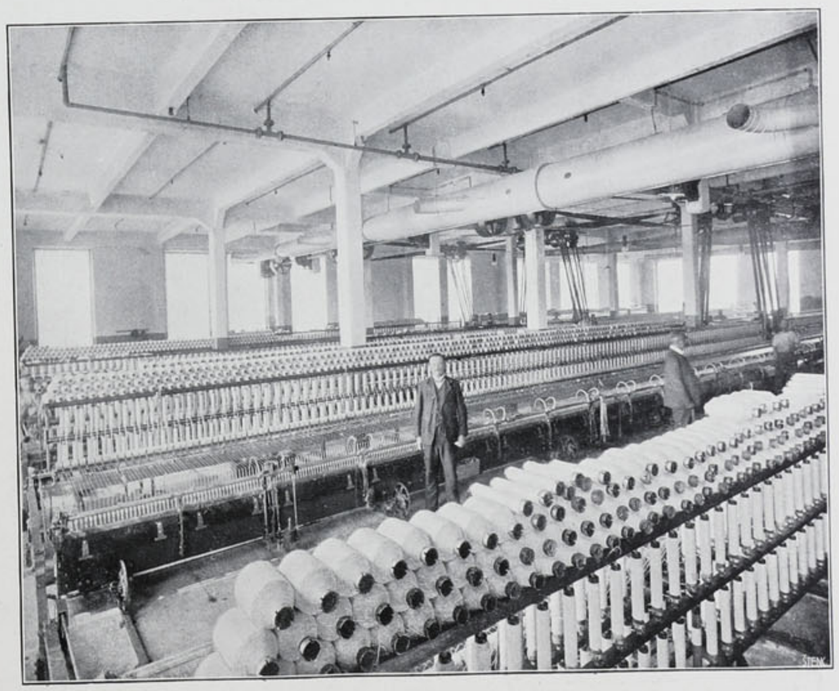

SÁL SELFAKTORŮ.

NĚKTERE INTERIEURY PŘÁDELNY.

VILLA ANNA (OBYDLÍ CHEFA ZÁVODŮ).

ČÁST DĚLNICKÉ KOLONIE.

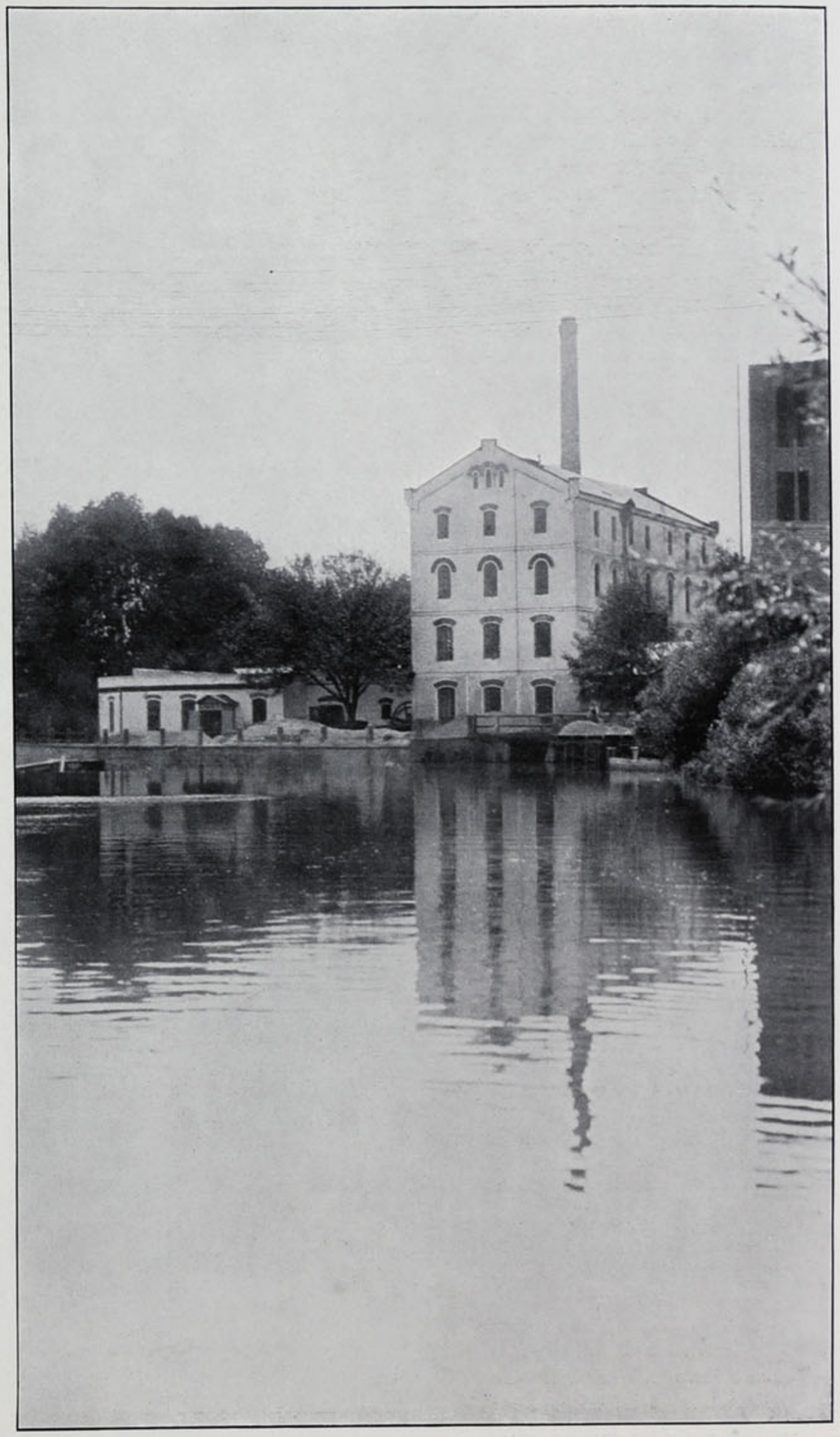

POHLED NA MECHANICKOU TKALCOVNU.

SOUKENICKÝ ZÁVOD FIRMY A. SKORKOVSKÝ V HUMPOLCI

MAJITEL FIRMY JAN A. SKORKOVSKÝ

těší se chvalné pověsti nejen v naší říši, ale i za hranicemi, zejména na poloostrově balkánském, kam zboží svoje ve značné míře vyváží. Majitel firmy konal odborná studia na školách domácích a francouzských, načež pobyl delší dobu v předních továrnách anglických. Nabyv takto důkladných odborných vědomostí a světového rozhledu, vrátil se roku 1884 do svého domova a stal se veřejným společníkem závodu otcova a spolumajitelem tenkráte největší továrny na sukna v Humpolci, kde setrval až do roku 1896, kdy založil svůj vlastní závod. Firma A. Skorkovský dává pracovati v různých závodech dle svých vlastních vzorův a z vlastního materiálu nejmodernější látky a vedle toho má též velkoobchod suknem.

Na jubilejní výstavě v Praze roku 1908 vystavovala firma A. Skorkovský krásné moderní látky vlastní výroby z česané příze a mimo to měla v pohonu mechanický stav nejnovější konstrukce. Podala tím důkaz, že závod stojí úplně na výši doby a ovládá svůj obor do všech detailův. V Praze má nyní sklad na Jungmannově náměstí.

ADOLF SOUMAR, TOVÁRNA BAVLNĚNÉHO ZBOŽÍ V OLEŠNICI
U NOVÉHO MĚSTA NAD METUJÍ.

Zakladatel firmy této, p. Adolf Soumar, který do dnes se dvěma svými syny závod vede, položil jeho základy r. 1871, kdy, přistěhoval se do Olešnice, postřehnuv dobrou tamní výrobu rukodílnou. Když nestačil dosavadní způsob výroby na stoupající zakázky, vystavěl závod strojní, ve kterém vyrábí pestré zboží bavlněné a lněné znamenité jakosti. Zaměstnává hojně tkalců domáckých.

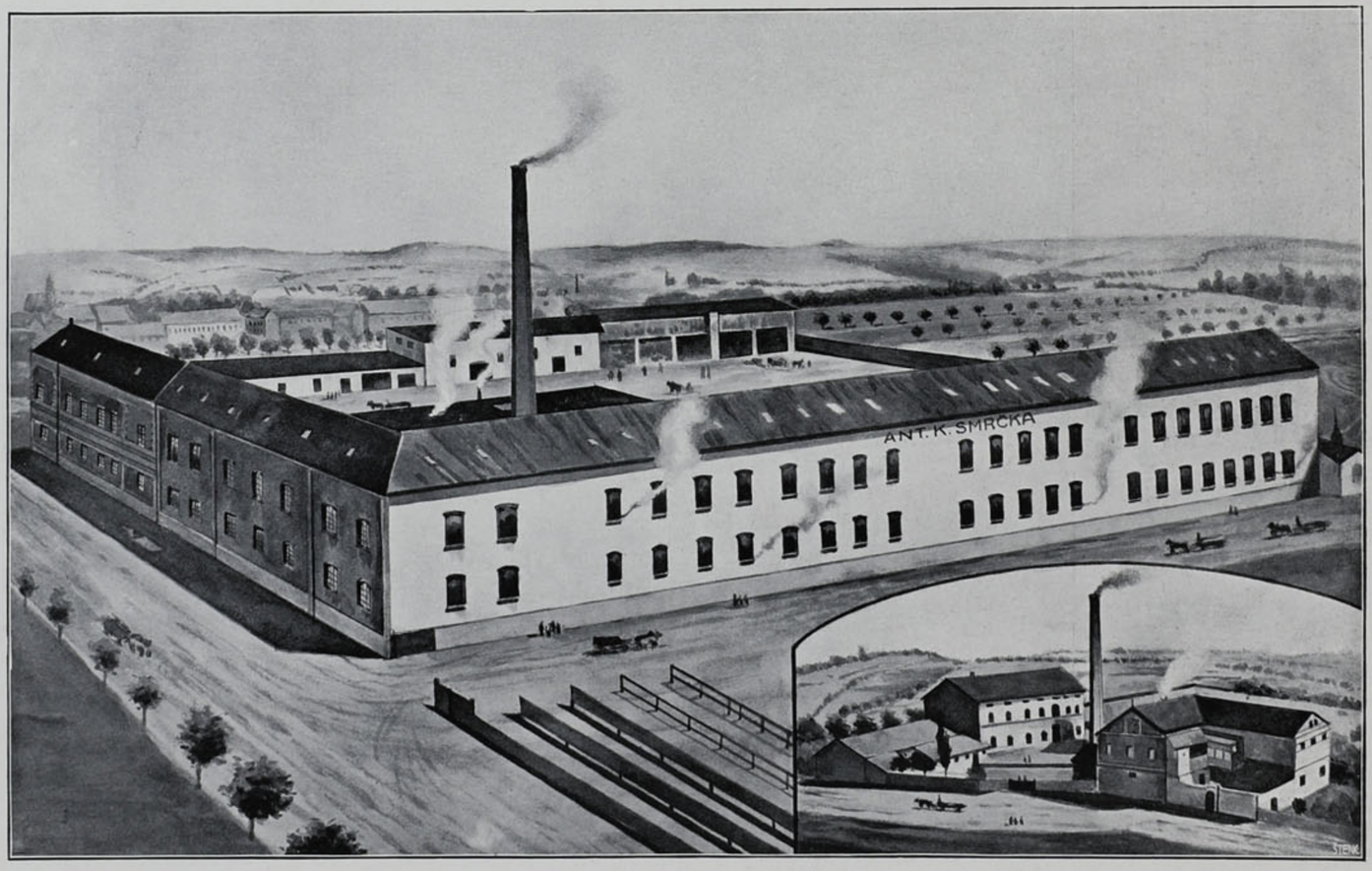

ANT. K. SMRČKA, TOVÁRNA NA VOJENSKÁ SUKNA, LODENY A VLNĚNÉ LÁTKY V HUMPOLCI.

Závod založen r. 1882 v malém rozměru o 2 ručních stavech. Během 10 roků vystavěna továrna na 12 stavů mech., o 5 roků později přistavěna na zařízení 20 stavů. R. 1902 opět přístavbou zřízena továrna na 28 stavů a r. 1908 na 40 stavů. V roce 1908 zvětšena přádelna na 2500 vřeten a přistavěna úplná apretura pro soukenictví, úplná valcha a různé potřebné zařízení. Závod má parostrojní pohon o 150 HP s úplným elektrickým osvětlováním. Výrobky nacházejí odbytu v celém Rakousko-Uhersku jakož i v zemích balkánských. Výroba zimního, letního, lodenového a vlněného zboží má znamenitou pověst a rozšiřuje se i na česanou přízi atd.

JOS. SOCHOR,
MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ÚPRAVNA
DVŮR KRÁLOVÉ
NAD LABEM.

Závod byl založen r. 1904. — Zakladatel a nynější majitel je pan Jos. Sochor. — Továrna byla postupně od roku 1905 rozšířena ze 100 na 342 stavů; mimo tyto jsou 2 soukací, 3 snovací a 1 šlichtovací stroj; pohon parní o 250 HP. — Dělnictva je zaměstnáno celkem 180. — Vyrábí se výhradně režné zboží bavlněné.

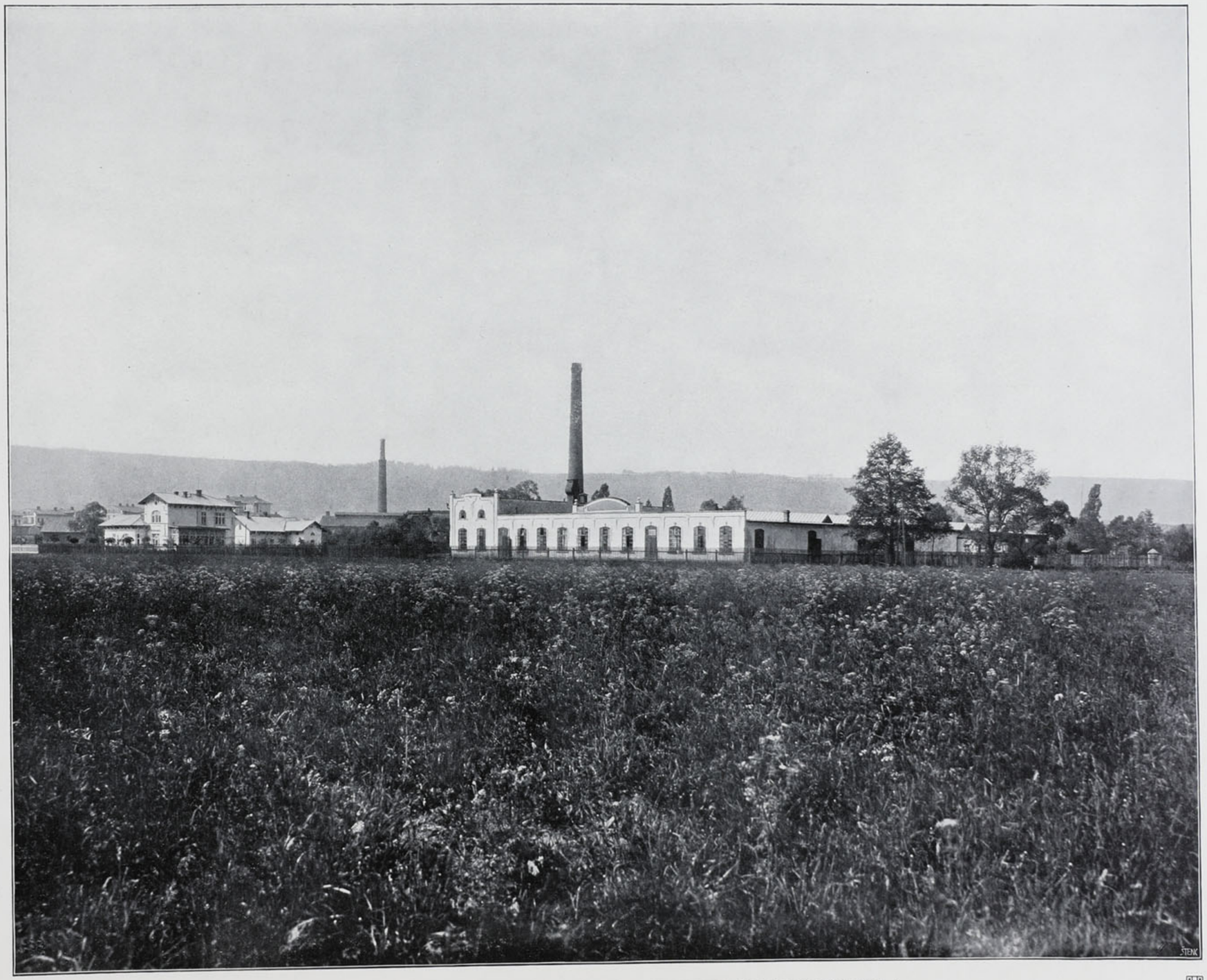

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ÚPRAVNA FIRMY JOS. SOCHOR VE DVOŘE KRÁLOVÉ N. L.

TOVÁRNA NA VLNĚNÉ A BAVLNĚNÉ LÁTKY FIRMY JAN STÁHALA V RUMBURKU.

TOVÁRNA NA VLNĚNÉ A BAVLNĚNÉ LÁTKY

JAN STÁHALA, RUMBURK.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA ve VAMBERKU.

Majitel závodu tohoto narodil se roku 1866 v Hranicích na Moravě, co syn soukenníka Františka Stáhaly v Hranicích, vyučil se řemeslu soukenickému u svého otce a serviroval v několika závodech severočeských od r. 1880 a usamostatnil se r. 1888 v Rumburce, poněvadž viděl, že zde jest velmi dobrá půda pro založení českého průmyslu a velkoobchodu.

Firma tato pracuje jenom s obchodníky ve velkém; majitel této začal s malým kapitálem a v menších rozměrech, vynikl svou pilností a solidností, takže nyní zaměstnává více cestujících a pracuje ve všech zemích Rakousko-Uherských. Největší část obchodu však dělá firma tato v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a věnuje obchodům těmto zvláštní pozornost a dokázala vytrvalostí, že český průmyslník může velmi dobře čeliti německé konkurenci, která dosud obor tento ovládá.

Jest to jediná česká firma, která v oboru dámských látek a ve výrobě souprav vynikla a dovedla čeliti veškerým překážkám v cestu se jí stavícím.

V roku 1902 koupil Jan Stáhala mechanickou tkalcovnu ve Vamberku, opatřil tuto 108 novými stavy a vzduchovým šlichtovacím strojem a zařídil tkalcovnu tuto na výrobu dámských vlněných látek, jakož i výrobu rozličného bavlněného zboží.

Hlavní závod nalézá se v Rumburku.

F. J. STEJSKAL,

PRVNÍ ČERVENO-KOSTELECKÁ STROJNÍ TOVÁRNA NA ZBOŽÍ LNĚNÉ DAMAŠKOVÉ A BAVLNĚNÉ, ŠLICHTOVNA A ÚPRAVNA

V ČERV. KOSTELCI.

Závod založen r. 1890 panem F. J. Stejskalem, dosavadním majitelem, jako ruční tkalcovna. Pan F. J. Stejskal zaměstnával řady ručních tkalců a jeho zboží těšilo se znamenitému odbytu. Postřehnuv nutnost přechodu ku výrobě strojní, založil roku 1907 mechanickou tkalcovnu, nepřestávaje při tom zaměstnávati ruční výrobce. V závodě pracuje nyní 250 mechan. stavů. Zboží jeho těší se hlavně v zemích českých znamenité pověsti.

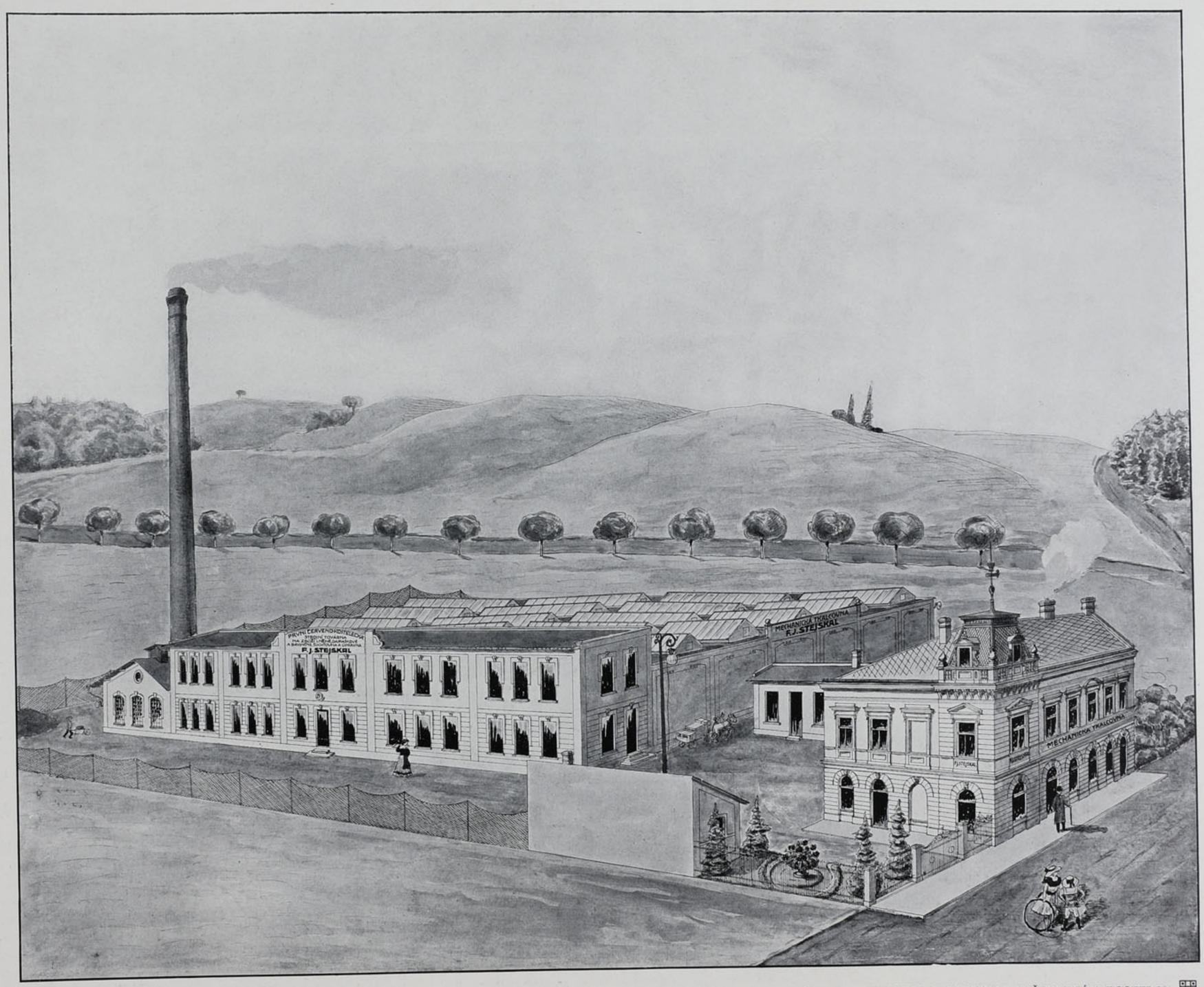

PRVNÍ ČERVENO-KOSTELECKÁ STROJNÍ TOVÁRNA NA ZBOŽÍ LNĚNÉ DAMAŠKOVÉ A BAVLNĚNÉ, ŠLICHTOVNA A ÚPRAVNA FIRMY F. J. STEJSKAL V ČERVENÉM KOSTELCI.

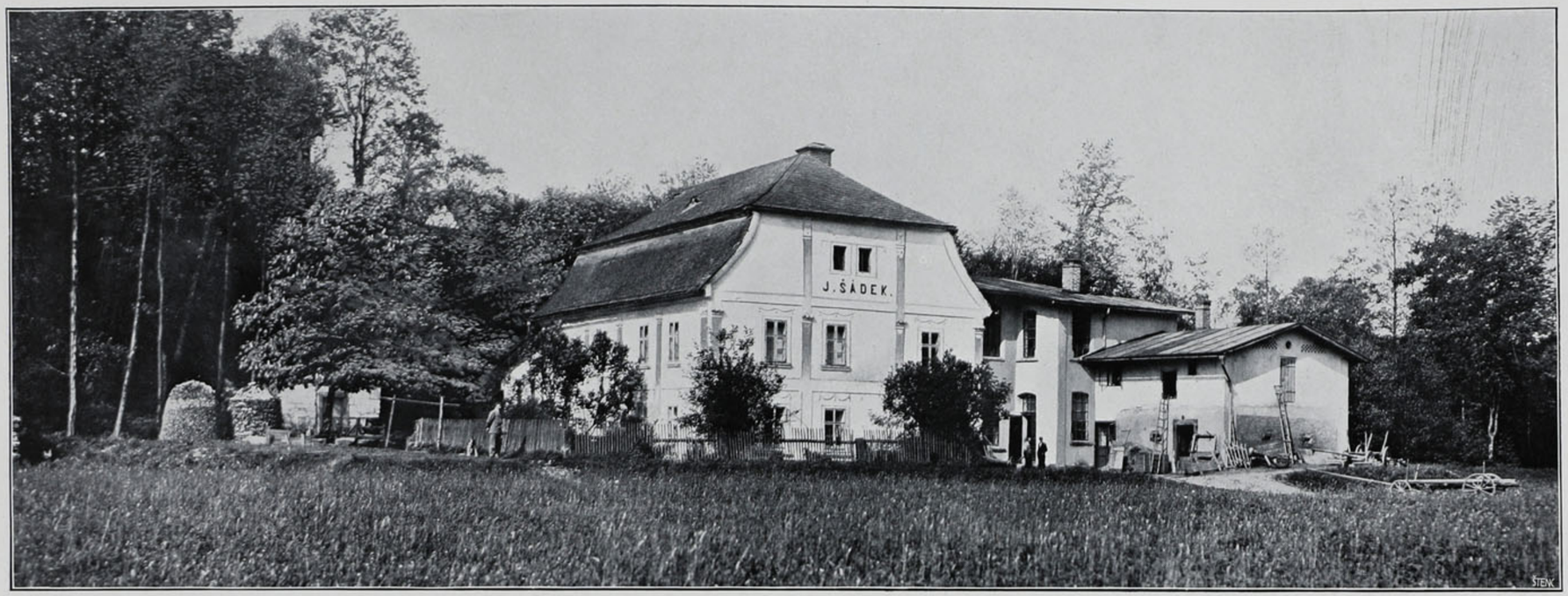

MECHANICKÁ TKALCOVNA FIRMY J. ŠÁDEK A J. KOVÁŘ V KOŠŤÁLOVĚ.

J. ŠÁDEK A J. KOVÁŘ
MECHANICKÁ TKALCOVNA V KOŠŤÁLOVĚ.

Závod byl založen v roce 1903 p. Jar. Šádekem a Josefem Kovářem pod firmou J. Šádek a J. Kovář, mechanická tkalcovna v Košťálově u Libštátu. Počalo se v něm pracovati dne 1. října 1903. Budova závodu nalézá se vedle mlýna, jest jednopatrová a skládá se z jednoho sálu v přízemí a 1 v prvním poschodí, v kterémž se též nalézá expedice a kancelář. V těchto dvou sálech dohromady se nalézá 60 stavů, které obsluhuje celkem 24 tkalců. Co poháněcí síly se používá turbiny soustavy Francisovy a benzinového stroje, kteréž též pohánějí dynamoelektrický stroj ku elektrickému osvětlování závodu.

P. A. ŠLECHTA A SYN V LOMNICI N. P.

Počátky závodu tohoto sahají až do roku 1775. Z rodiny Šlechtů ze Všehrd na Lomnicku již dávno usedlé, byl tehdy Antonín Šlechta primátorem města a pozorovav, jak tkalcovství v Lomnici se vzmáhá — Lomnický cech tkalcovský čítal tehdáž přes 300 členů — zařídil v městě obchod s plátnem, který později na syna Petra Augusta přešel. Tento rozšířil závod otcův a založil spolu se synem svým Petrem Karlem velkoobchodní firmu „P. A. Šlechta a syn", kterou v roce 1808 zapsati dal do obchodního registru krajského soudu novobydžovského.

Brzo po jejím založení nadešly nové firmě velmi příznivé poměry. Rakouská vláda zakázala r. 1809 ve svých italských zemích přívoz cizího zboží lněného a otevřela tím českému průmyslu nové vydatné tržiště. Firma Šlechtova byla jedna z nejprvnějších firem rakouských, která své výrobky co do druhů a jakosti přizpůsobila oblíbenému dosud plátnu italskému a započala s vývozem svého zboží do Italie a pak do Francie, Španělska a konečně i do Severní Ameriky a Mexika. Vývozní obchod její byl v brzku tak rozšířen, že nemohla občas všem cizozemským objednávkám ani vyhověti, ačkoliv v té době dle úředních zpráv zaměstnávala přes deset tisíc ručních tkalců a přádelníků.

Petr Karel Šlechta rytíř ze Všehrd a z Hrochova, děd nynějšího šéfa firmy, stál tehdy sám v popředí tohoto obchodního hnutí, byv nejen horlivým činitelem u všech tehdejších průmyslových spolků a výstav, ale i osobním rádcem rozhodujících úředních osobností v Praze a ve Vídni, kteří jej také povolali do bývalé zemské porady král. českého gubernia a do dvorní komisse pro průmyslové výstavy. Jeho rukopisné dílo o významu průmyslu lněného, věnované roku 1829 tehdejšímu korunnímu princi Ferdinandovi, obsahovalo ve dvou svazcích poučný přehled všech tehdy známých látek plátěných a vzbudilo pozornost i na místě nejvyšším.

Již v této době prvního rozkvětu českého průmyslu dostalo se firmě Šlechtově četných čestných vyznamenání. Na průmyslových výstavách, uspořádaných v letech 1829—1845 v Praze a ve Vídni obdržela nejprvé stříbrnou a pak čtyřikrát za sebou zlatou medaili. Avšak i později, když na dovoz plátna téměř ve všech evropských státech zavedena byla vysoká cla a když následkem toho český vývozní obchod s plátnem takřka zanikl, nemoha konkurovati s výrobky nových mechanických tkalcoven anglických, nepozbyla firma Šlechtova vážnosti, byvši vyznamenána i na světových výstavách roku 1867 v Paříži a roku 1873 ve Vídni.

Toho času stál v čele firmy Petr Čeněk Šlechta, kdežto jeho otec Petr Karel od roku 1844 na svém panství v Hrochově Týnci sídlel, kde založil a dlouhá leta jako předseda vedl dosud stávající a chvalně známý akciový cukrovar.

Jelikož vývozní obchod firmy stále zápasiti musil s uvedenými překážkami, zatím co se na domácím trhu domácí výrobě lepší vyhlídky otevíraly, bylo snahou nového šéfa firmy a zejména snahou jeho syna Bedřicha ryt. Šlechty, který otci v závodě nápomocen byl a po něm r. 1890 vedení firmy převzal, starobylý závod novým poměrům úplně přizpůsobiti. Nejen ve výrobě a v úpravě látek, nýbrž i v celém rozsahu a zařízení závodu byla provedena změna důkladná. Byl-li počet látek, firmou Šlechtovou vyráběných, již dříve značný, jest počet druhů nynějších výrobků téže firmy zajisté nevšední. Jest pamatováno téměř na každé upotřebení tkanin, neboť vyrábějí se nyní nejen látky lněné, nýbrž i bavlněné a jutové a každá z nich v nejrůznějších vzorcích a tvarech. Tak na příklad: veškeré druhy plachetek a saturačních pytlíků bavlněných, lněných a jutových; plachty nenapouštěné a napouštěné, nepromokavé; pytle; látky mycí a čisticí; slamníky; přikrývky na koně, pláště nepromokavé; impregnované hnací řemeny; konopné hadice; lněné látky oblekové; plachty smykací a pro skok pro hasiče; lněný grádl na žíněnky, záclony, kobercové plátno; látky podšívkové, tužené, plátno malířské. Veškeré druhy bílených pláten, věby, prostěradlové a damaškové zboží;

kapesní šátky, utěrky a různé bavlněné bílené zboží.

Při této rozmanitosti svých výrobků, vyznamenaných na jubilejní výstavě české (1891) státní stříbrnou medailí, nebylo firmě Šlechtově ovšem za těžko získati si zcela nový a výnosný odbyt i v tuzemsku a zejména v zemích českých samých, čímž zároveň splněno přání nynějšího šéfa firmy, závodem svým sloužiti přede vším potřebám lidu českého a českého průmyslu.

RODNÝ DŮM ŠLECHTŮ V LOMNICI N. POP.

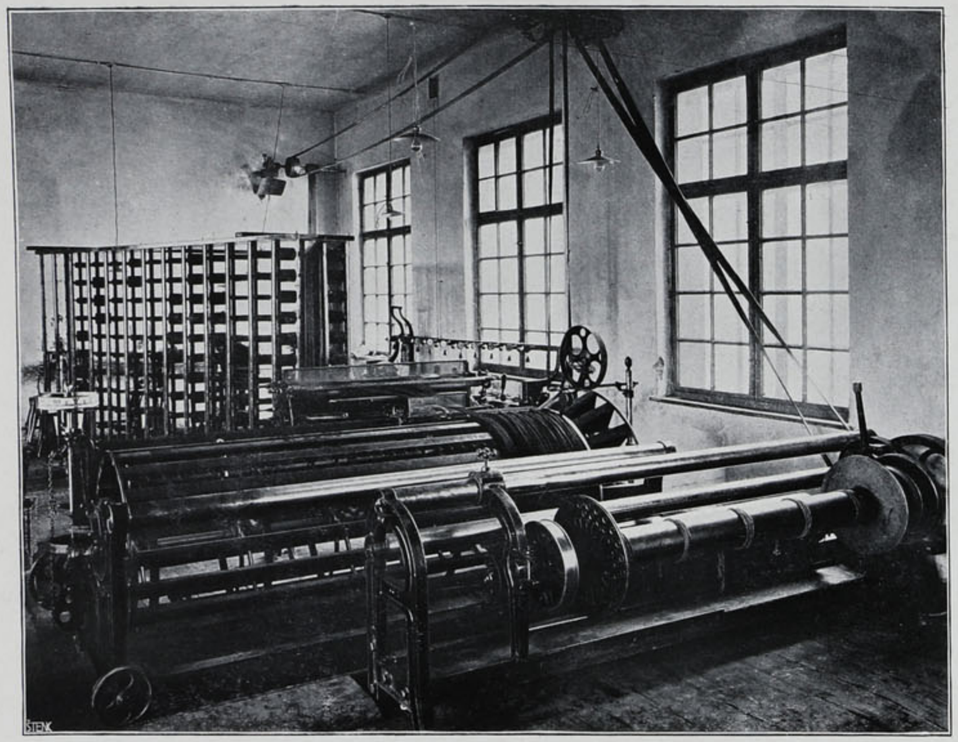

VNITŘEK STROJNÍ VÝROBY VLNĚNÝCH LÁTEK FIRMY JOSEF SPAČEK A SPOL. (III. MÍSTNOST.)

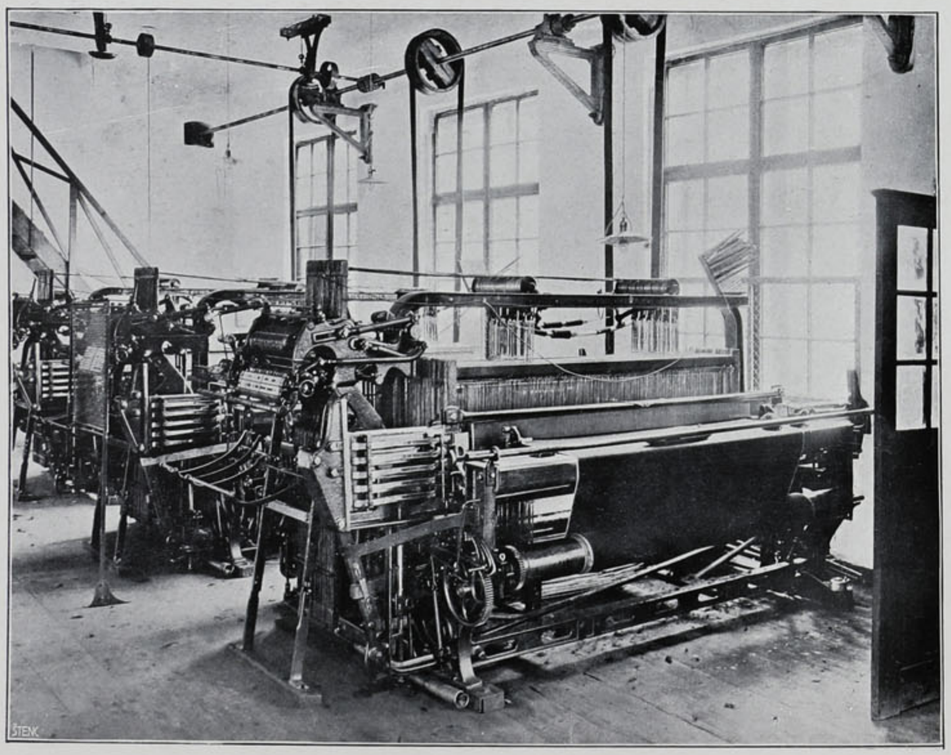

II. MÍSTNOST.

JOSEF ŠPAČEK A SPOL.

STROJNÍ VÝROBA VLNĚNÝCH LÁTEK V PROSTĚJOVĚ.

Závod pod firmou Josef Špaček a spol. v Prostějově byl založen v lednu 1904 a zabývá se výhradně výrobou celovlněných látek na mužské šaty hladkých i moderně vzorovaných. Užívá se výhradně jemných druhů česaných a cheviottových vln ku zpracování, jež závod kupuje z předních tu- i cizozemských přádelen na vlnu. — Závod původně naznačeného rozsahu postupem doby následkem přízně odběratelstva, hlavně ovšem českého, stále se zvolna rozšiřoval, takže z původních pěti stavů tkalcovských dnes dosažen již počet stavů osmnácti. Stavy jsou vesměs nejnovějších konstrukcí, rychloběžné — systém Gülcher a Schwabe, Bílsko — osvětlení i pohon vesměs elektrický z městské centrály pomocí tří motorů o 16 koňských silách. Soukání příze i snování osnov děje se na nejmodernějších strojích, čímž se velice usnadňuje bezvadné provedení látek. — Dělnictva je zaměstnáno dnes v závodě 28—30, jež částečně se rekrutují ze žáků zdejší tkalcovské školy, částečně z dělníků tkalcovských, jež v místě jsou zaměstnaní tkaním barchentů na ručních stavech při bídném výdělku denním 7—8 K a při úmorné 15—16hodinné denní práci. Doba pracovní je v závodě 10hodinná a týdní výdělek tkalce dle prakse a zručnosti 15—19 K. — Odbyt zboží v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, v poslední době přijat zástupce ve Varšavě pro ruské Polsko, — a stoupá každým rokem.

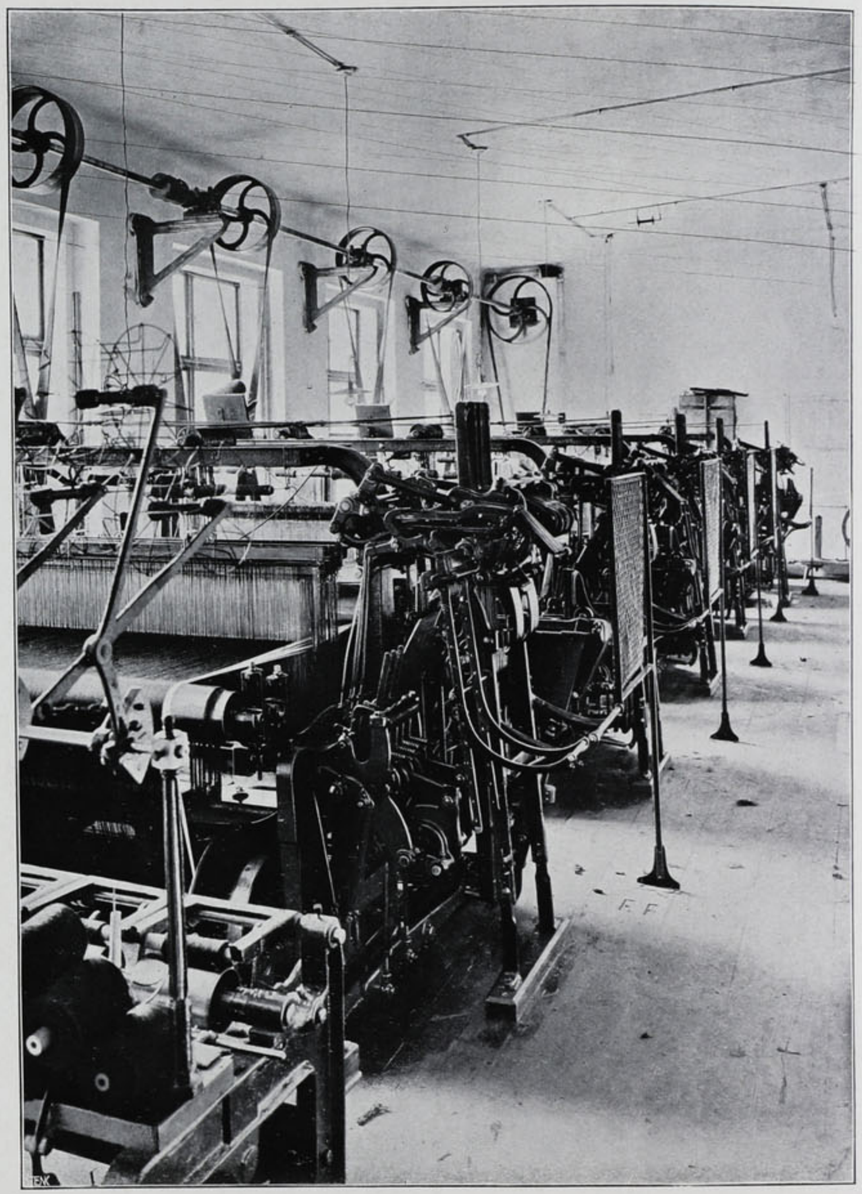

VNITŘEK STROJNÍ VÝROBY VLNĚNÝCH LÁTEK FIRMY JOSEF ŠPAČEK A SPOL. V PROSTĚJOVĚ (I. MÍSTNOST).

TOVÁRNA NA PLETENÉ ZBOŽÍ FIRMY ŠPAČEK A PATOČKA V PROSTĚJOVĚ.

ŠPAČEK A PATOČKA
TOVÁRNA NA PLETENÉ ZBOŽÍ
V PROSTĚJOVĚ.

Firma „Špaček a Patočka“ v Prostějově, továrna na pletené zboží, byla založena v r. 1895 pp. Jos. Špačkem a Fr. Patočkou, od začátku r. 1902 je výhradním majitelem firmy p. Jos. Špaček.

V závodě se vyrábí bavlněné, polovlněné a vlněné punčochy ženské, dětské, mužské ponožky, pak vlněné mužské i ženské rukavice, vlněné nátepničky, vše v jakostech velice dobrých. — Ručních strojů pletacích má závod 110, amerických automatických strojů 10 a mnoho pomocných strojů stáčecích, soukacích, šicích atd. — Dělníků při 10hod. denní práci je zaměstnáno 130 až 150, skoro výhradně ženských.

Osvětlení a pohon elektrický z městské centrály. — Odbyt zboží v Čechách, na Moravě, Slezsku, Dolních Rakousích, Uhrách a Polsku. Mnoho medailí z různých výstav. —Veškeré tovární budovy jsou úplně nové, vysoké, vzdušné a světlé. — Motorický pohon 4 koňský, jelikož hlavní výroba je na ručních strojích.

DRUHÝ SÁL.

MECHANICKÁ TKALCOVNA A ŠLICHTOVNA FIRMY JOSEF SÝKORA V LOMNICI N. P.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA

JOSEF SÝKORA
LOMNICE N. P.

Závod založen roku 1868 jako obchodní podnik pro bílé zboží. V roce 1869 rozšiřuje se podnik na ruční pestré zboží a zaveden střižný obchod v Lomnici n. P. na náměstí ve vlastním domě. Rozmach firmy vedl majitele k odhodlání postaviti závod tovární. Myšlenka uskutečněna r. 1905, kdy firma zbudovala tkalcovnu na 450 stavů mechanických, dále se 2 soukacími stroji na 200 vřeten (400 vřeten), 3 snovacími stroji a sexionálkou. Zakladatelem i majitelem firmy jest p. Jos. Sýkora, který z malých počátků dosti rychle se propracoval. Závod vyrábí bavlněné zboží pestré i režné a těší se jeho výrobky dobrému odbytu.

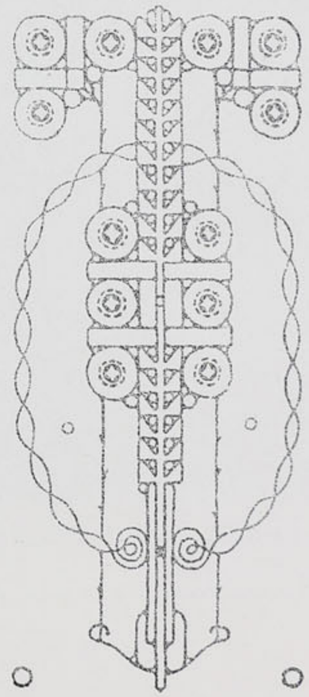

MECHANICKÁ TKALCOVNA
A ŠLICHTOVNA

JOSEF SÝKORA
LOMNICE N. P.

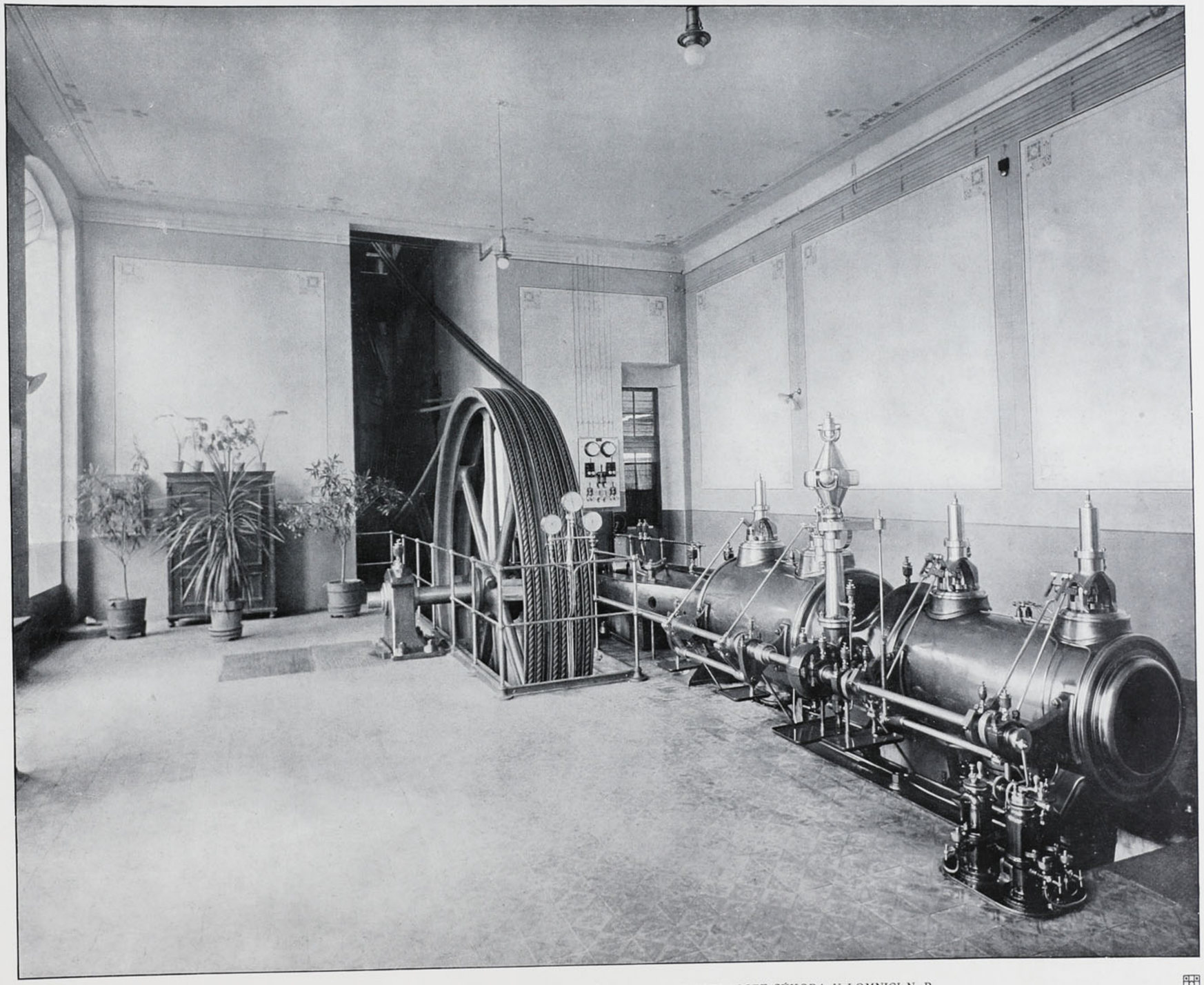

STROJOVNA MECHANICKÉ TKALCOVNY A ŠLICHTOVNY FIRMY JOSEF SÝKORA V LOMNICI N. P.

MECHANICKÁ TKALCOVNA NA PLÁTNO FIRMY VINCENC K. SUCHÝ V HOLETÍNĚ U HLINSKA V ČECHÁCH.

VINCENC K. SUCHÝ

MECHANICKÁ TKALCOVNA NA PLÁTNO

V HOLETÍNĚ

U HLINSKA V ČECHÁCH.

Výroba pláten založena roku 1855 Karlem Suchým, kterýž dával tkáti v okolí Hlinska ručním tkalcům lněná plátna a trilichy. V roku 1875 postavil mandlovnu na plátno, kteráž hnána koňmo až do roku 1881. V témž roku převzal závod syn Vincenc K. Suchý a upravil roku 1883 mandlovnu na pohon parní, zavedl bělidlo a valchu na vojenská plátna. V roku 1888 postavena barevna na jutu a barveno ve mzdě, na to v létech 1890 založena mechanická tkalcovna, kteráž postupně rozšiřována do 40 stavů, roku 1903 upravena barevna a mandlovna a zřízen kalandr a konfekce na zhotovování hotových vozových plachet, pytlů a slamníků.

V roku 1907 závod opětně rozšířen o 50 mechanických stavů a veškeré přípravné stroje nejnovější soustavy.

Tkájí se ponejvíce plachtoviny, zhotovují se hotové plachty vozové, pytle a slamníky. V závodě zhotovuje se různé zboží pro c. k. erár a ústavy zemské, zboží lůžkové, plátna tužená i elastická, ručníky, utěrky, látky filtrační pro cukrovary a dodává se po celém Rakousku.

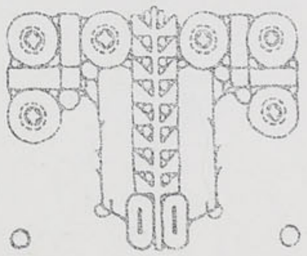

TKALCOVNA FIRMY FRANTIŠEK POŽÁR V ČESKÉ BĚLÉ U NĚM. BRODU.

FRANTIŠEK POŽÁR, TKALCOVNA ČESKÁ BĚLÁ U NĚM. BRODU.

Zakladatelem firmy této byl p. Vojtěch Požár, otec nynějšího majitele, který v r. 1860 zařídil v České Bělé ruční tkalcovství. Podnik převzal pak v roce 1894 dnešní majitel, p. Fr. Požár, který zaměstnává různě 100—200 ručních stavů jacquardových i hladkých, též ve mzdě. Původně vyrábělo se různé zboží, jako: turecké šály vlněné a hedvábné, perkaily, batisty, vzorkované a šňůrkové piky, pikové deky a vesty, záclony, potahové látky na nábytek, pokrývky na postele a stoly. V posledním čase vyrábí se hlavně stolní a postelní pokrývky a pestré záclony na více než 60 stavech, dále smyčkové ručníky (třecí), jaquardové i hladké, kteréžto výrobky těší se dobrému odbytu zde i v cizině.

VÝROBA LNĚNÉHO A JUTOVÉHO ZBOŽÍ FIRMY FR. TILL SEN. A SPOL. V POLIČCE.

FRANT. TILL SEN. A SPOL. VÝROBA LNĚNÉHO A JUTOVÉHO ZBOŽÍ V POLIČCE.

Závod tento náleží k nejstarším a nejrenomovanějším z českých podniků. Založen byl r. 1851 p. Fr. Tillem a od té doby nalézá se v stálém postupu obchodním. Dnešní jeho majitel p. K. Till zaměstnává přečetné ruční tkalce a jeho zboží patří pro svou vybranou jakost k nejhledanějším. Vyrábí se zboží lněné všech druhů a zboží jutové i bavlněné.

PARNÍ BAREVNA A BĚLIDLO.

PARNÍ BAREVNA A BĚLIDLO,
BAREVNA A ÚPRAVNA LNĚNÝCH A BAVLNĚNÝCH LÁTEK
JOS. TĚMÍN & SYN V ÚPICI.

V roce 1873 započal zakladatel nynější fy Josef Těmín provozovati řemeslo barvířské a sice nejprve samostatně, později pak s třemi pomocníky. Barveno bylo tehdáž hlavně zboží lněné v barvě indychové, dále látky ručně potisknuté. V roce 1883 postavena pak dílna zvlášť oddělena, a tam pracováno bylo již v rozměrech o něco větších až do roku 1896, v kterémž roce postavena nová úpravna a mandlovna s parním pohonem.

V roce 1903 zakoupena v místě působící „První úpická parní barevna a bělidlo“, kteryžto závod byl moderními stroji vypraven, a jest do dnes na výši požadavku udržován. V závodě tomto umístěna jest barvírna a bělidlo na přízi lněnou, bavlněnou a jutovou, mimo toho šlichtovna bavlněné příze přadénkové.

Roku lonského rozšířen závod přístavbou moderního bělidla na bílení bavlněných kopsů.

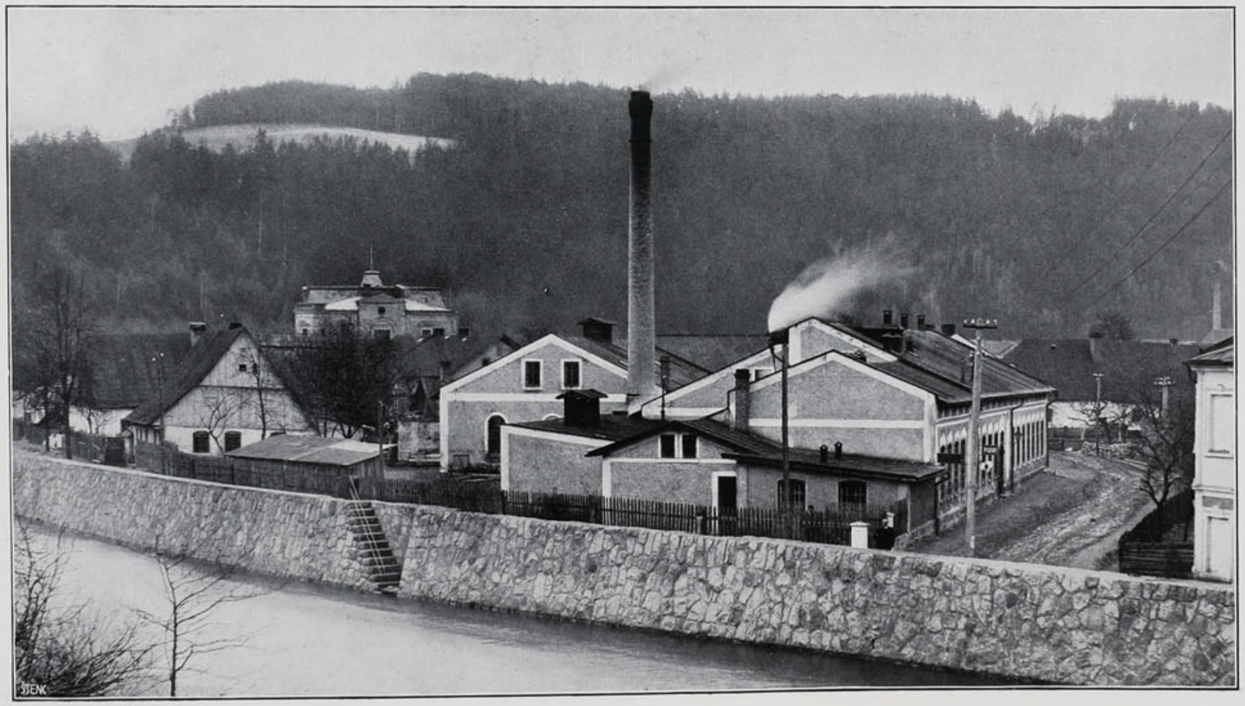

BĚLIDLO KOPSŮ. BAREVNA A ÚPRAVNA LNĚNÝCH A BAVLNĚNÝCH LÁTEK.

PARNÍ BAREVNA A BĚLIDLO FIRMY JOS. TĚMÍN & SYN V ÚPICI.

MECHANICKÁ TKALCOVNA ZBOŽÍ LNĚNÉHO A BAVLNĚNÉHO FIRMY JOSEF F. TOŠOVSKÝ V NOVÉM HRÁDKU.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
ZBOŽÍ LNĚNÉHO
A BAVLNĚNÉHO

JOSEF F. TOŠOVSKÝ V NOVÉM HRÁDKU.

V městě Novém Hrádku v překrásném údolí, zvaném „Doly“ postavena v roce 1901 první část stávající mechanické tkalcovny a to o pěti šetových dílcích. V r. 1907 přistavena druhá část o osmi šetů. Tkalcovna má pohon vodní s výpomocnou parní silou (lokomobila). Vše jest účelně a moderně zařízeno. Stává zde 80 stavů, 4 soukačky, 2 snovačky a stroj na sušení bavlny. Osvětlení elektrické. Místnosti tovární jsou světlé a vzdušné. Topení ústřední. Pracují se nejvíce kanafasy, grádle, šátky a kotony.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
ŠLICHTOVNA A ÚPRAVNA

KAREL A. TUČEK V HOŘICÍCH

KRÁLOVSTVÍ ČESKÉ.

Karel A. Tuček, majitel dnešní firmy Karel A. Tuček v Hořicích, počal z malých počátků. V r. 1900 koupil společně s panem Arnoštem Bartoněm od p. J. A. Juliše bývalou továrnu na tkalcovská brda a paprsky a přizpůsobili ji na mechanickou tkalcovnu s 80 mech. stavy, kterouž společníci pod firmou: „Hořická mechanická tkalcovna, šlichtovna a úpravna Tuček a Bartoň“ založili a vedli.

Po dobrovolném rozchodu v r. 1902 převzal p. K. Tuček sám závod, který byl do té doby až na počet 128 stavů rozšířen a vedl jej nezměněně pod firmou Karel A. Tuček dále.

V létech následujících byl závod rozšiřován takřka každoročně až dosáhl v roce 1907 počet 740 mechanických stavů, v kterémž jest té doby skoro 450 osob zaměstnáno.

V závodě vyrábí se ponejvíce zboží režné, částečně také pestré veskrze lepší jakosti a nachází odbyt nejen v Rakousko-Uhersku, nýbrž i v zemích pobalkánských a Orientě vůbec.

V roce 1908 koupil od pánů Bratří Etrichů přádelnu na bavlnu v České Skalici, která čítá 25.000 vřeten a řídí oba tyto závody sám z centrály v Hořicích.

POHLED NA STŘED BUDOVY TKALCOVNY V HOŘICÍCH.

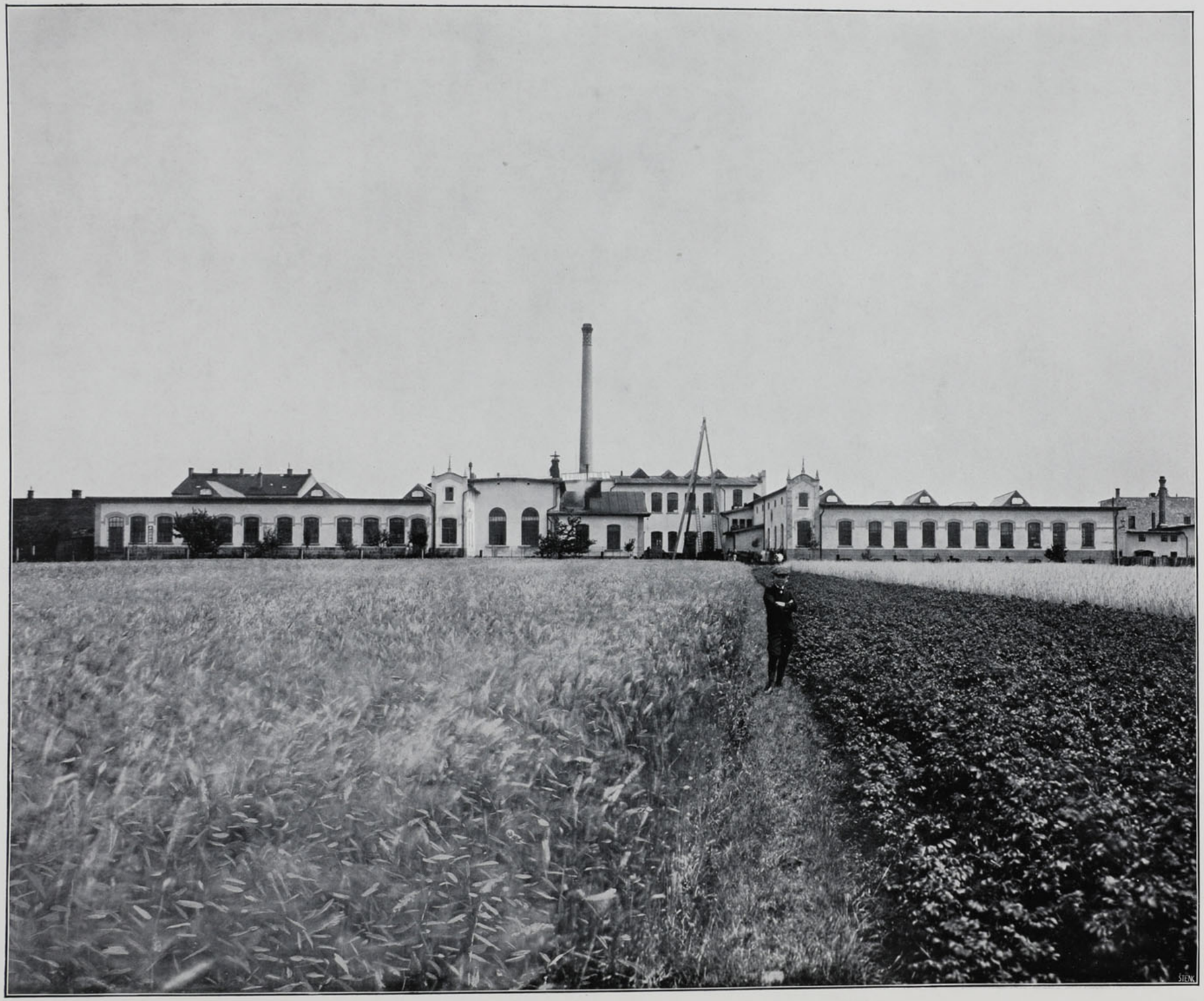

POHLED NA TKALCOVNU V HOŘICÍCH ZE ZADU.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
ŠLICHTOVNA A ÚPRAVNA

KAREL A. TUČEK
V HOŘICÍCH

KRÁLOVSTVÍ ČESKÉ.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
ŠLICHTOVNA A ÚPRAVNA

KAREL A. TUČEK
V HOŘICÍCH
KRÁLOVSTVÍ ČESKÉ.

CELKOVÝ POHLED NA PŘÁDELNU BAVLNY V ČESKÉ SKALICI.

NÁDVOŘÍ PŘÁDELNY BAVLNY V ČESKÉ SKALICI.

MECHANICKÁ TKALCOVNA
ŠLICHTOVNA A ÚPRAVNA
KAREL A. TUČEK
V HOŘICÍCH
KRÁLOVSTVÍ ČESKÉ.

C. K. VÝS. ÚPICKÁ :: PŘÁDELNA LNU :: ÚPICKÁ PŘÁDELNA A TKALCOVNA JUTY V ÚPICI.

C. K. ÚPICKÁ PŘÁDELNA LNU, ÚPICKÁ PŘÁDELNA A TKALCOVNA JUTY V ÚPICI.

C. K. VÝS. ÚPICKÁ PŘÁDELNA LNU, ÚPICKÁ PŘÁDELNA A TKALCOVNA JUTY V ÚPICI.

C. K. VÝS. ÚPICKÁ :: PŘÁDELNA LNU :: ÚPICKÁ PŘÁDELNA A TKALCOVNA JUTY V ÚPICI.

MECHANICKÁ TKALCOVNA

FRANT. VODSEĎÁLKA V DRŽKOVĚ.

František Vodseďálek, stavitel v Držkově, koupil v r. 1899 ve veřejné dražbě továrnu na zápalky v Držkově (býv. majitel Al. Rozvoda) a proměnil ji v mechanickou tkalcovnu o 50 úzkých stavech.

V r. 1902 rozšířil tkalcovnu tu o dalších 51 stavů.

V r. 1904 majitel Frt. Vodseďálek zemřel a tkalcovnu tuto zdědila vdova po něm Františka Vodseďálková roz. Brůnova, která je dosud držitelkou.

R. 1907 byla opět část továrny přistavěna a umístěno tam 91 úzkých stavů. Nyní se pracuje na 192 úzkých stavech a zaměstnáno jest 80 dělníků (dělnic) a 3 mistři.

K pohánění této tkalcovny užívá se parního stroje o 75 HP.

V tkalcovně této vyrábějí se obyčejné bavlněné látky a pracuje se dosud ve mzdě; továrna vlastního obchodu nemá.

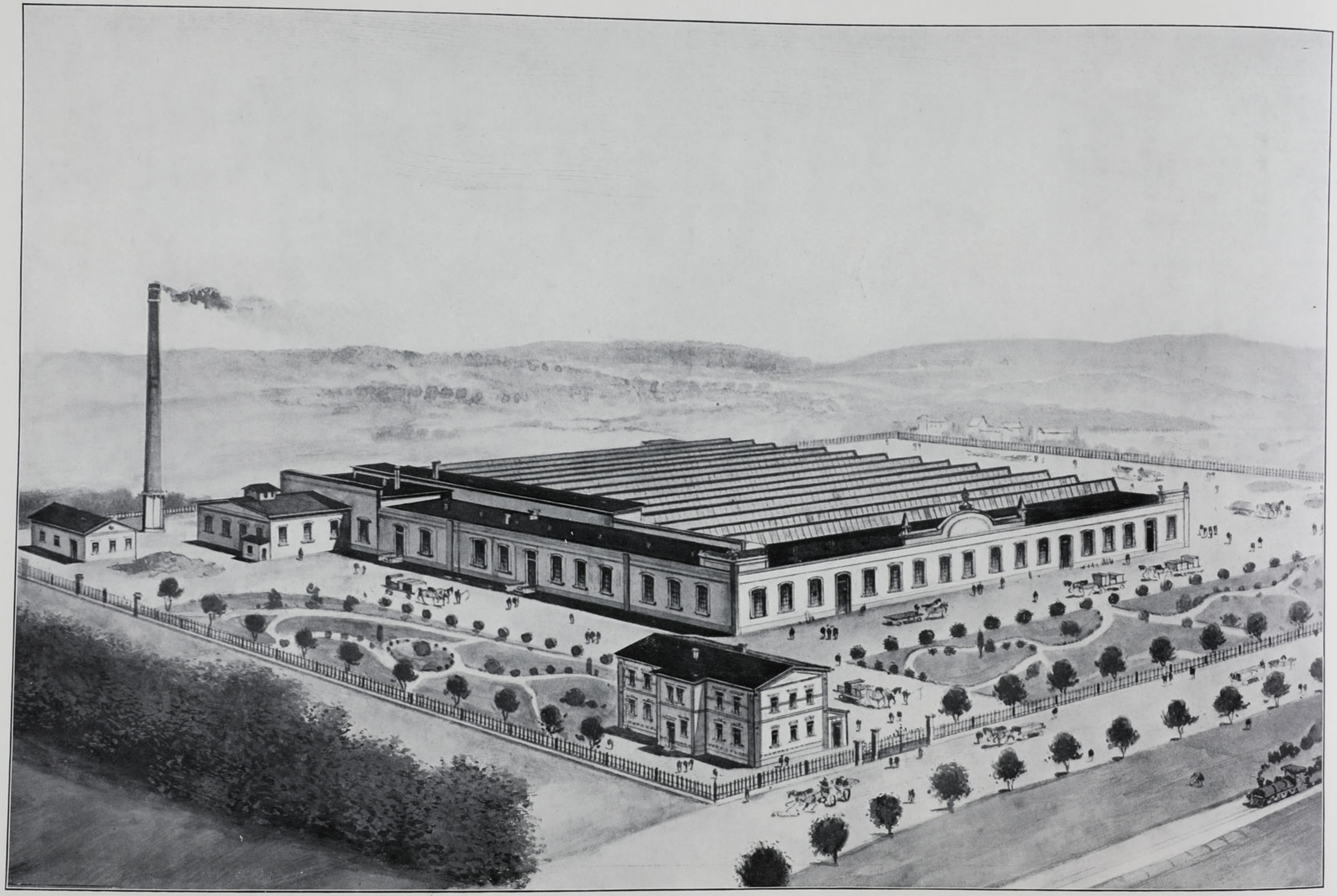

JOSEF VINTERA V JILEMNICI, MECHANICKÁ TKALCOVNA A ÚPRAVNA NA LNĚNÉ A BAVLNĚNÉ ZBOŽÍ

o 150 mech. stavech, zaměstnává 120 dělníků. Závod založen r. 1900. Vyrábí se: zefíry obyčejné, zefíry jemné, modní t. zv. „Astra“, „Metropol“, „Panama“ (specialita), kanafasy, inlety, grisety, oxfordy, kretony, barchenty, flanely, rumburské véby, kapesníky a jiné druhy.

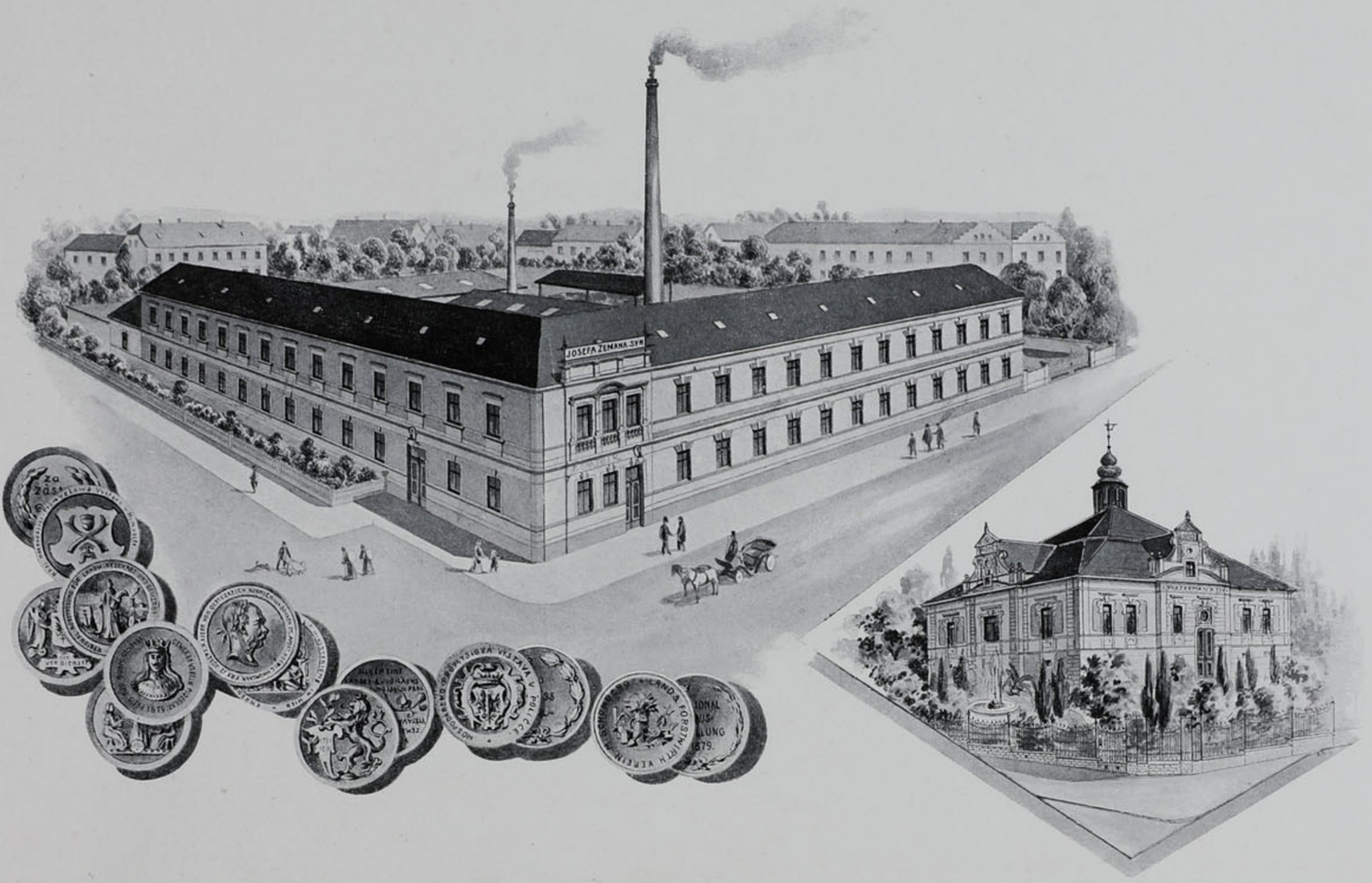

JOS. ZEMANA SYN VE VAMBERCE.

(MAJITEL JAN ZEMAN.)

TOVÁRNA NA BRDA, PAPRSKY A VEŠKERÉ TKALCOVSKÉ POTŘEBY A PRVNÍ ČESKÁ PARNÍ PŘÁDELNA ŽÍNÍ.

Založena byvši v roce 1818 ve Vamberce, středisku to tehdá ruční výroby paprsků (rákosových) přetrvala jediná veškeré strasti a trampoty tehdejších let a postupem času nejen že rostla a vlastní silou a přičinlivostí mohutněla, ale i stálým zdokonalováním svých výrobků stála vždy na výši doby.

Již v roce 1849, kdy počal se průmysl textilní rozvíjeti, zakoupeny a zařízeny byly první stroje na upravování třtiny.

V roce 1859 zakoupen byl zde v Rakousku první stroj na vázání paprsků. Mezi tou dobou vyskytly se stroje dokonalejší v Anglii i jel tehdejší spolumajitel do Anglie, aby o postupu a zdokonalení této výroby se přesvědčil a stroje takové koupil — což stalo se v r. 1872, na to pak zařízeny moderní stroje na vázání brd.

Na mnohostrannou žádost z ohledu národních zařídila firma v letech 1898 parní přádelnu žíní, neboť výroba žíní sepředených nalézala se dosud v rukou cizozemských a národu našemu nepřátelských. Nedostatek ten trpce pociťovali hlavně čeští živnostníci. Výrobky ty pronikly a osvědčily se, neb rok na to stala se firma dodavatelem zemských ústavů království Českého. Firma slaví letos 90leté jubileum svého trvání a pro svojí solidní a dobrou jakost svých výrobků, které anglickým se úplně vyrovnají, získala si firma ta obliby té největší.

ZLATNÍK & TLAPÁK, MECHANICKÁ TOVÁRNA NA BAVLNĚNOU PŘÍZI KU PLETENÍ A HÁČKOVÁNÍ VE DVOŘE KRÁLOVÉ N. L.

MECHANICKÁ TOVÁRNA NA BAVLNĚNOU PŘÍZI KU PLETENÍ A HÁČKOVÁNÍ

ZLATNÍK & TLAPÁK

DVŮR KRÁLOVÉ N. L.

Roku 1868 založen p. Aloisem Zlatníkem komisionářský závod bavlněnou přízí ku tkaní a téhož roku pod firmou Zlatník & Tlapák protokolován. — Firma pracovala v tomto oboru hlavně s českými ručními tkalci a byla těmto často oporou a radou nápomocna, čímž získala si o český průmysl tkalcovský zásluhy nemalé. R. 1888 položen základ továrny postavením 300 vřeten hnaných 5koňským plynovým motorem. — Původně vyráběny byly dvounitěné příze pro tkalcovské potřeby, postupem času změněna však výroba na příze ku pletení, háčkování a vyšívání a stoupajícím odbytem továrna zvětšována.

V r. 1901 zemřel zakladatel a závod přejali jeho synové a nynější majitelé Alois a Vilém Zlatník. Továrna má v běhu 2000 vřeten nejlepší soustavy se všemi nejmodernějšími stroji pomocnými klubkovacími a ku výrobě cívek křížových, stroji ku výrobě nejlepších vřetenových šňůr ku pohánění přádelen bavlny, vlny a lnu, a vřetenových pentlí i popruhů pro přádelny juty a tiskárny. Sklady své má firma v Praze (Vodičkova ulice), Olomouci, Prostějově, Plzni, Vídni a Budapešti, odbyt nalézá v celém Rakousko-Uhersku, částečně též exportuje. — Závod jest první českou továrnou na bavlněnou přízi ku pletení, háčkování a vyšívání, jakost výrobků dochází všeobecné oblíby a uznání, což dokazuje zavádění značek jejích ve školách i stále stoupající odbyt ve všech výrobcích. Výrobky vyznamenány na pařížské, pražské a pardubické výstavě a loňské pražské výstavě (zlatá medaile). Zaměstnává asi 100 dělníků, mimo úředníky v továrně a obchodní personál ve všech filiálkách. — (Závod tento 8. prosince 1908 téměř úplně vyhořel, novostavba pokračuje tak rychle, že továrna bude do počátku školního roku 1909—10 úplně v běhu a bude s to všem požadavkům na ní kladeným vyhověti.)

ODBOR SPOLKU ČESKÝCH PRŮMYSLNÍKŮ TEXTILNÍCH
V ČERVENÉM KOSTELCI.

ODBOR SPOLKU ČESKÝCH PRŮMYSLNÍKŮ TEXTILNÍCH V ČERVENÉM KOSTELCI.

Město Červený Kostelec, jsouc výhodně položeno ve středu kraje odkázaného na rukodílné tkalcovství, stalo se centrem této výroby, šlo s jeho vývojem a získalo si dobrého jména nejen po všech zemích rakouských, ale i v cizině. Kráčejíc takto po blahodárných cestách rozvoje průmyslu, datuje zvláště z poslední doby přírůstek textilních závodů rukodílných i továrních podniků.

Utěšený rozmach města lze výhradně připočítati pokroku průmyslu textilního, neboť napočetli bychom jistě 60—70 textilních průmyslníků, kteří se zabývají výrobou zboží tkalcovského a právě tato „výroba lněného a bavlněného zboží“ je charakteristikou města Kostelce. Každý ten majitel firmy jest jistou měrou také továrníkem. Nemá sice továrního podniku, ale pro něho tam v těch okolních vískách i samotách, v chaloupkách roztroušených na svazích hor podkrkonošských pracuje mnoho pilných tkalců na stavy ruční. Jim tam v těch chatrčích je však přece daleko mileji, dokud jen nemusejí do továren. Aspoň ty děti pořád na očích mají, a třebas o něco menší byl výdělek, za to větší svoboda a celá rodina se aspoň chvílemi z toho božího sluněčka venku zaraduje. Jednou, dvakrát za týden přijdou tkalci do města odvádět, obchodník zaplatí, dá novou přízi . . .

A právě to slovo „obchodník“! Nutká, vybízí, přímo nařizuje mu: teď starej se všemožně o prodej a odbyt! A proto do světa! Kostelečtí znají svět a on zná je. Tkalcovství v rukou domácích rozkvetlé provozuje se solidně a proto zjednávají si i Kostelecké výrobky dobré pověsti.

Ústřední spolek českých průmyslníků textilních v Praze má v Červeném Kostelci svůj odbor, při němž sdruženo jest 38 textilníků, kteří korporativně pod firmou „Odbor spolku českých průmyslníků textilních v Červeném Kostelci“ na jubilejní loňské pražské výstavě svoje výrobky vystavovali a to: plátna vébová a prostěradlová, damaškové grádle, kanafasy, sypkoviny, grizety, sukně, šatové látky, ubrusy, servity utírky, ručníky, kapesníky, madracové grádle, soupravy a pod.

KAREL ŠUPICH V ČERV. KOSTELCI.

TKALCOVNA LNĚNÉHO, BAVLNĚNÉHO A DAMAŠKOVÉHO ZBOŽÍ.

ZALOŽENO ROKU 1887.

JOSEF KUBINA

TKALCOVNA LNĚNÉHO, BAVLNĚNÉHO DAMAŠKOVÉHO ZBOŽÍ

V ČERVENÉM KOSTELCI.

Podnik zaměstnávající 100 ručních tkalců založil r. 1880 majitel firmy p. Josef Kubina. Pracuje zboží v původních, osvědčených jakostech, má svoje chvalně známé specielní druhy kanafasů, grizetů, šotyšů a barevných kapesníků a vyrábí mimo to: různá plátna vébová i prostěradlová, damaškové grádle, rozličné madrace, sypkoviny, režné a bílé ručníky, různé ubrusy a ubrousky, soupravy, utěrky a pod.

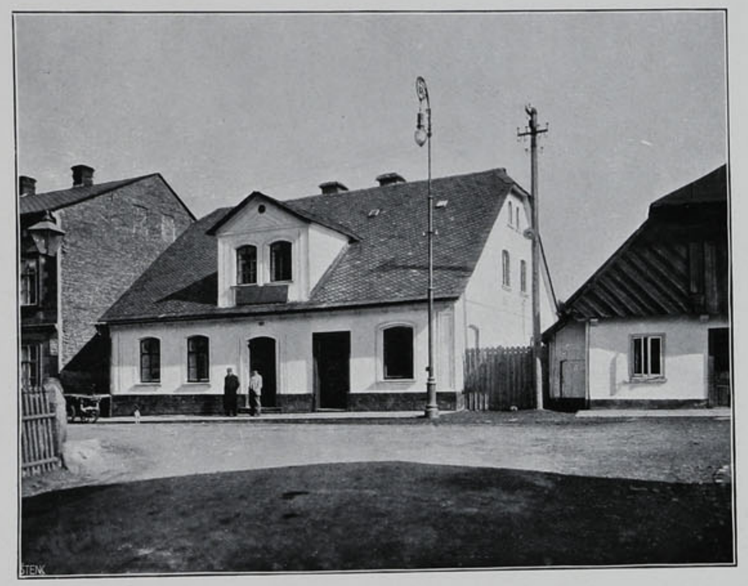

JOSEF TUREK.

KEYZLAR & KUBÁT.

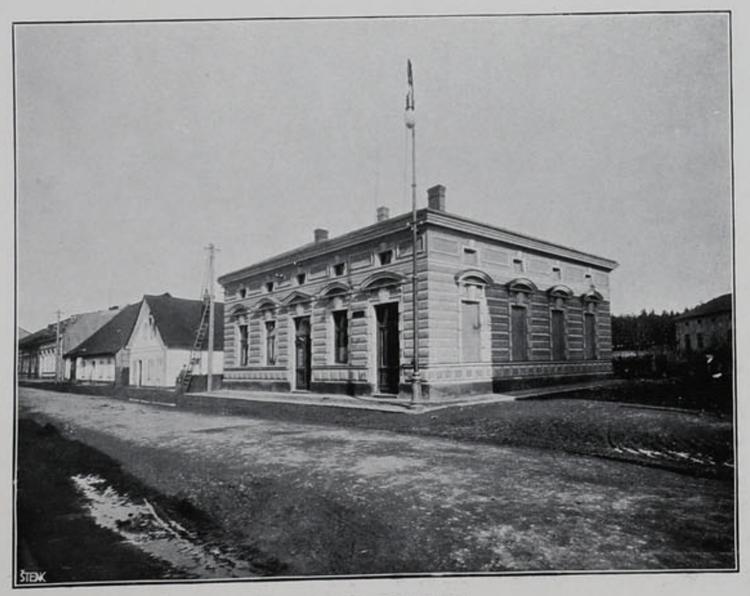

ANTONÍN ŠPAČEK.

ADOLF ŠVORČÍK.

BEDŘICH MALÝ.

VOJTĚCH HANUŠ.

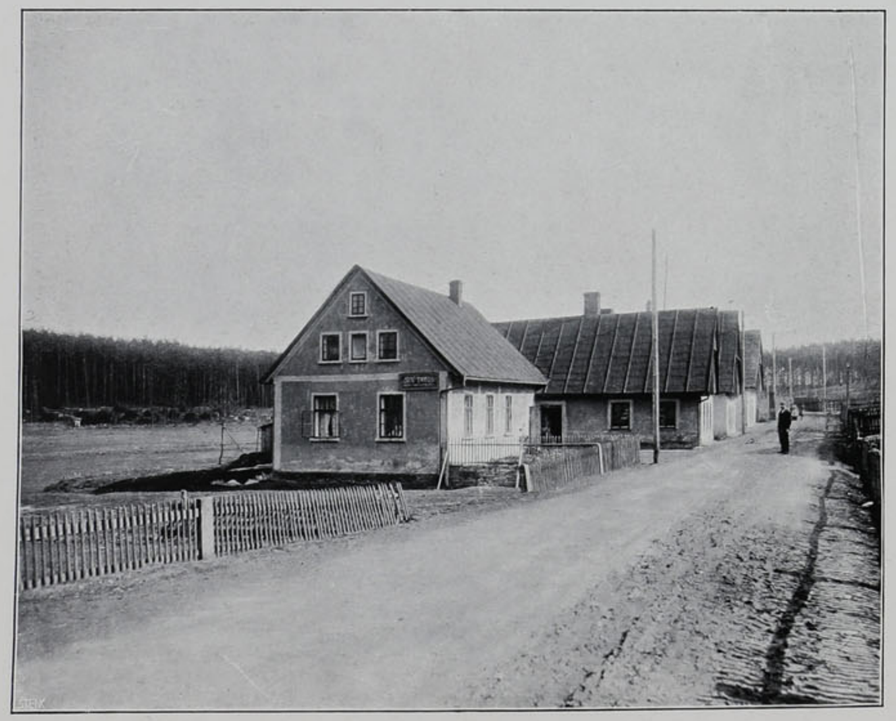

JAN ŠKODA.

ČENĚK REGNER.

ALOIS LINHART.

JOSEF VONDRA.

ADOLF ŠVORČÍK. NĚMEC & LUDVÍK. ANT. B. KULDA. LAD. ŠRŮTEK.

JAN WOLF.

NORBERT KEYZLAR.

VÁCLAV KRECL.

JOS. KEYZLAR JUN.

FRANT. STŘÍHAVKA A SYN. ADOLF ŠOLC ML.

ANT. B. KULDA. LAD. ŠRŮTEK.

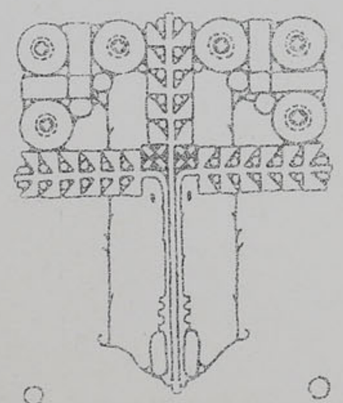

HYNEK PAŠ.

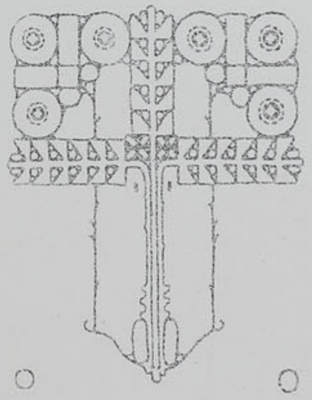

MATĚJ NETVAL.

EDVARD DRTINA.

JUL. FRIČ V NOVÉM MĚSTĚ N. MET. (NÁMĚSTÍ.)

ODBORNÉ ŠKOLSTVÍ.

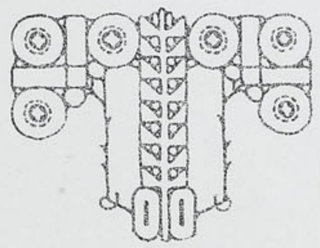

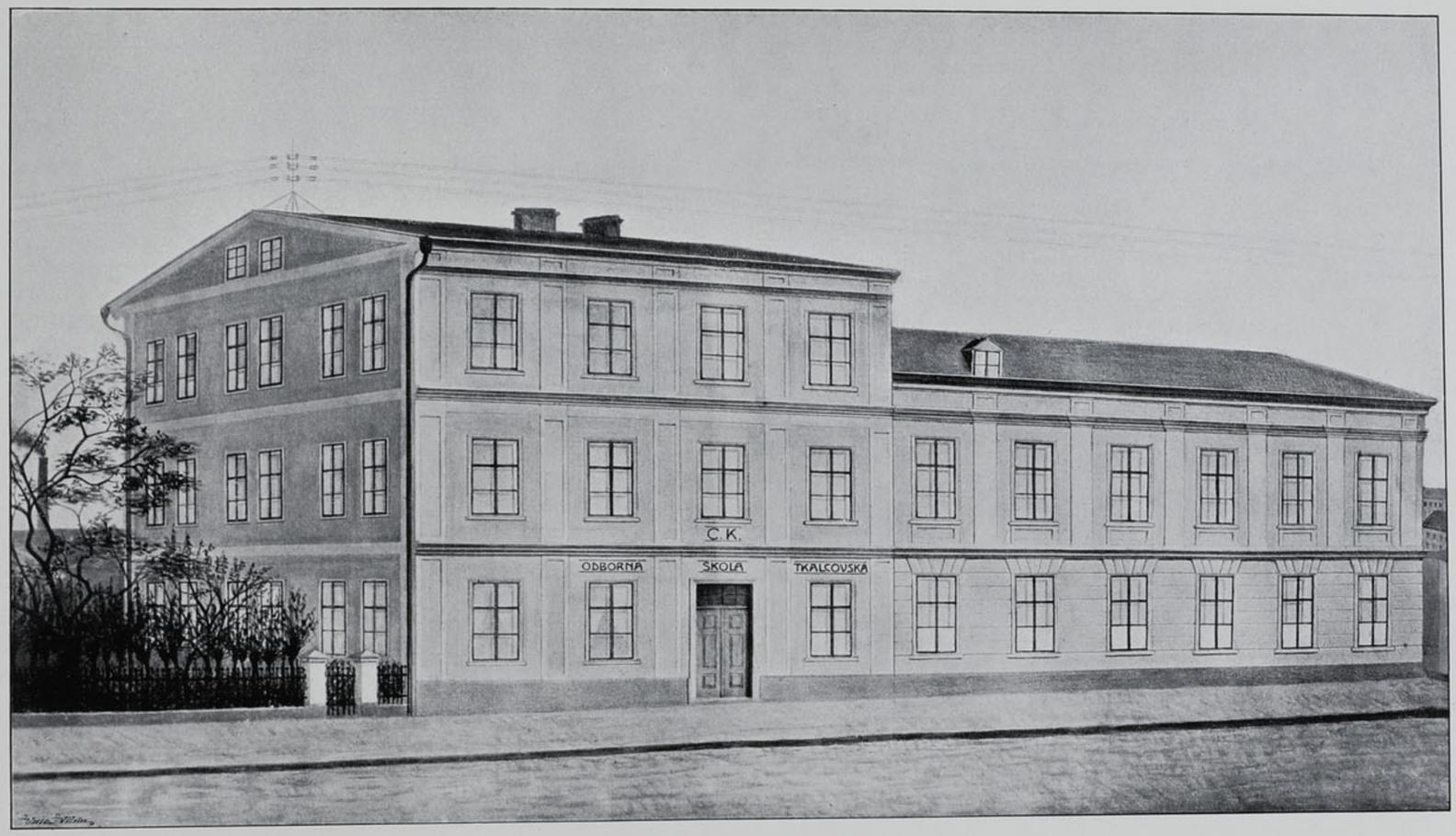

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ VE DVOŘE KRÁLOVÉ NAD LABEM

založena byla c. k. ministerstvem obchodu v r. 1873 v Poličce, v kterémžto městě až do roku 1887 zůstala. Rokem 1888 zrušen byl ústav v Poličce a aktivován ve Dvoře Králové n. L. pro ruční tkalcovství. V roku 1893 rozšířena byla škola o strojní tkalcovství.

ORGANISACE ŠKOLY:

Ústav obsahuje tato oddělení a běhy:

a) Denní školu o 2 ročnících a přípravném běhu. Účelem této školy jest theoreticky i prakticky vychovávati síly, aby v tkalcovství buď co samostatní průmyslníci aneb v závodech co výpravčí a dílovedoucí zaujímali své budoucí povolání. Žák, který tuto dvouroční školu navštěvoval, osvojí si při hojném počtu hodin vyučovacích a pravidelné návštěvě vědomostí a zručností, jež z něho v živnostenské praxi učiní dokonalého pracovníka, řádného člena živnostenského stavu a společnosti vůbec. Jelikož se do denní školy přijímají žáci, kteří jsou 14 let staří, mohou nadaní mladíci do 16. roku školu úplně prodělati, a to ve stáří velice výhodném, ve kterém jsou ještě s to, by vpravili se do dosti těžkého přechodu mezi školou a životem praktickým.

Vyučování na této škole počíná každoročně 16. září a končí 15. července roku následujícího a obsahuje v I. ročníku: Nauku o předivu, o nástrojích, o rozmanitých stavech a jich sestrojování, vypočítávání látek (kalkulace), elementární kreslení měřické a kreslení od ruky, kreslení odborné (patronování), všeobecné průmyslové a obchodní počtářství, živnostenské písemnosti, katolické náboženství a němčinu; potom všechny praktické práce v dílnách, celkem 43 hodiny týdně.

Ve II. ročníku učí se žáci: Nauce o strojích Jacquardových a brdových, jich upotřebení a sestrojování pro tkaní látek a vzorů jednoduchých i složitých, rozboru i sestavování takových vzorů, kreslení od ruky a dle vzorů, kreslení strojnickému a odbornému (patronování), technologii mechanického tkalcovství, účetnictví a směnkářství, němčině, sestavování a rozkládání strojů a stavů ručních i mechanických, vytloukání karet Jacquardových atd., celkem 44 hodiny týdně.

b) Praktický běh feriální pro ony žáky, kteří do této školy tkalcovské v příštím školním roce míní vstoupiti. Tento běh začíná 1. a končí 14. září a cvičí se v něm žáci všem přípravným pracím tkalcovským, aby jsouce takto s rozmanitými nástroji a pracemi seznámeni, snadněji mohli chápati vyučování theoretické.

Podmínky přijetí do denní školy a přípravného běhu jsou tyto: dokončený 14. rok věku a důkaz, že povinné návštěvě školy zadost bylo učiněno.

Jelikož počet žáků jest dle místností a pomůcek učebných omezen, obdrží při nahodilém návalu žáků přednost: I. ti, kteří školu měšťanskou neb obecnou s dobrým prospěchem navštěvovali a nejméně 2 léta prakticky v průmyslu činni byli a pokračovací školu po 2 léta s dobrým prospěchem navštěvovali; II. žáci, kteří nejméně 2 léta v průmyslu prakticky činni byli; III. ti žáci, kteří se chtí textilnímu průmyslu věnovati bez předběžné praxe s předběžným vzděláním nahoře pod I. uvedeným, a kteří do čtrnáctidenního feriálního běhu chodili. Žáci, kteří tento feriální běh navštěvovali, mají také přednost při udílení jakýchkoliv podpor. Zápis do tohoto běhu děje se od 16. července do 31. srpna.

Školné se neplatí. Zápisné a příspěvek na učebné pomůcky obnáší 4 koruny. Pomůcky ku theoretickému vyučování musí sobě žáci ze svých prostředků zaopatřovati; jedině mravným, schopným, avšak nemajetným žákům poskytují se tyto pomůcky zdarma, a žáci takoví mohou se nadíti i hmotné podpory.

Cizím žákům pomůže správa školy ochotně radou při vyhledávání bytů, za něž se platí 28—36 K měsíčně při celém zaopatření.

Bližší podmínky na požádání ochotně sdělí ústně neb písemně správa školy.

c) Večerní a nedělní běh (neb tak zvaný pokračovací odborný běh), dvouletý, počíná začátkem měsíce října a trvá do konce měsíce dubna roku následujícího. Běh tento poskytuje těm, kteří musí v denních hodinách pracovních v závodech průmyslových výživu svou hledati, příležitost, aby si ty nejnutnější odborné vědomosti theoretické mohli zjednati. V běhu tomto se vyučuje: Nauce o vazbách (komposice), rozborům a výpočtům tkanin (dekomposici a kalkulaci), nauce o předivu, nástrojích a odbornému kreslení; vyučuje se týdně 6 hodin v každém ročníku.

d) Nedělní běh s vyučovací řečí německou trvá jako běh nedělní a večerní a uspořádán jest pro žáky německé národnosti v okolních továrnách zaměstnané, kteří pro vzdálenost večerní běh navštěvovati nemohou a vyučuje se v něm to nejnutnější z nauky o předivu a o nástrojích, nauce o vazbách, rozborům a výpočtům tkanin; celkem 3 hodiny v každém ročníku týdně.

e) Pokračovací běh pro bílení, barvení a potiskování povolen byl v roce školním 1907-08, a zahájeno bylo vyučování v lednu 1908. Běh tento má 2 ročníky o 7 měsících a slouží ku vzdělání takových sil, kteří po delší dobu prakticky při průmyslu tom zaměstnáni jsou. V každém ročníku vyučuje se týdně 6 hodin vždy večer těmto předmětům:

V I. ročníku:

a) Encyklopedie lučby a fysiky,
b) zbožíznalství pro běličství, tiskařství a barvířství,
c) nauka o strojích,
d) předměty obchodní.

V II. ročníku:

a) Technologie tiskařství, běličství a barvířství,
b) nauka o strojích,
c) předměty obchodní.

Pro běh ten jest na ústavě zkušebná laboratoř zařízená pro bílení, barvení a potiskování příze i tkanin v malém množství, jakož i pro analysu kvalitativní i kvantitativní, a pak pro zkoušení mikroskopické vláken textilních, jakož i chemikalií v průmyslu tom potřebných.

SBOR UČITELSKÝ.

Správce: Skutečný odborný učitel František Jakubetz, pro technologické předměty.
Skutečný odborný učitel: Ad. Fr. Vaňous, pro měřictví, rýsování, kreslení od ruky a kreslení odborné.
Skutečný odborný učitel: Frant. Novotný, pro theorii tkalcovství.
Odborný učitel: Rudolf Stárek, chemik-kolorista, pro chemicko-technické předměty.
Dílovedoucí: Jan Kastner, pro praktické práce v dílnách ručních.
Dílovedoucí: Alois Firbas, pro praktické práce v dílnách ručních i strojních.

V odborných bězích pokračovacích ve školním roce 1907-08 vyučovali:

Ad. Fr. Vaňous: kreslení od ruky a odbornému.
F. Novotný: nauce o vazbách, rozborům a výpočtům tkanin.
R. Stárek: veškerým předmětům v běhu pro barvení, bílení a potiskování.
J. Kastner: nauce o vazbách, rozborům, výpočtům tkanin a praktickým pracím v dílnách ručních.
A. Firbas: nauce o vazbách, rozborům, výpočtům tkanin a praktickým pracím v dílnách ručních.

Výpomocní učitelé: P. Bohumil Konečný, kaplan, učí katolickému náboženství; Václav Mařík, odborný učitel měšťanské školy, obchodním a živnostenským písemnostem, úředním podáním a němčině, a Alois Pavlík, řídící učitel obecné školy, odborným a průmyslovým počtům, směnkářství a účetnictví.

NÁVŠTĚVA ÚSTAVU V ŠKOLNÍM ROCE 1907-08.

Denní škola	I.	ročník	18
„ „	II.	„	16
Večerní a nedělní běh	I.	„	24
„ „ „ „	II.	„	7
Nedělní běh	I.	„	11
„ „	II.	„	10
Běh pro tiskařství a barvířství	I.	„	20
„ „ „ „ „	II.	„	běh ten byl v letošním roce I. ročníkem zahájen.

Celkem . . . 106 žáků.

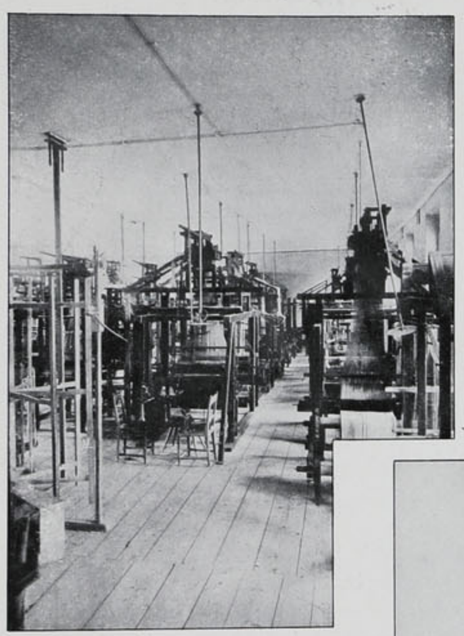

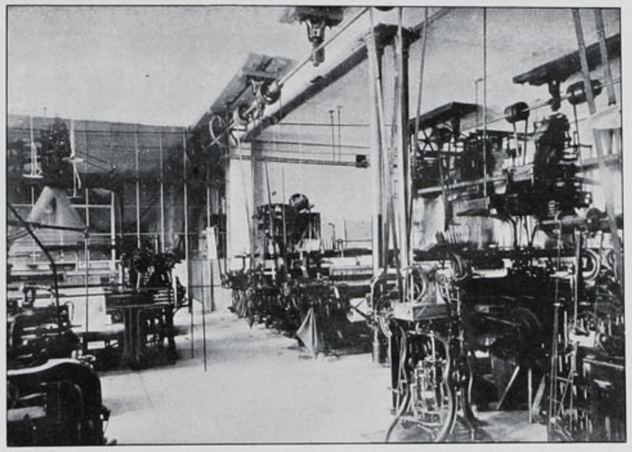

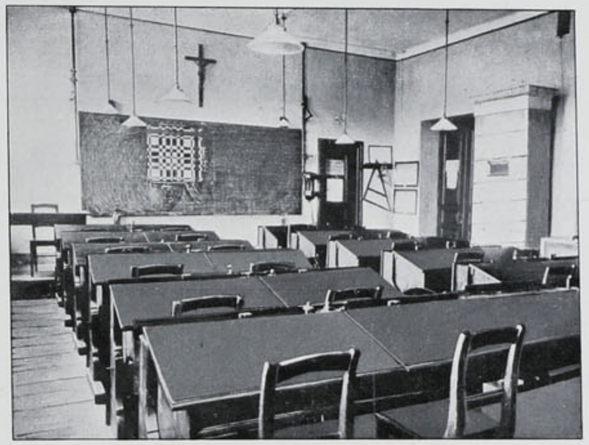

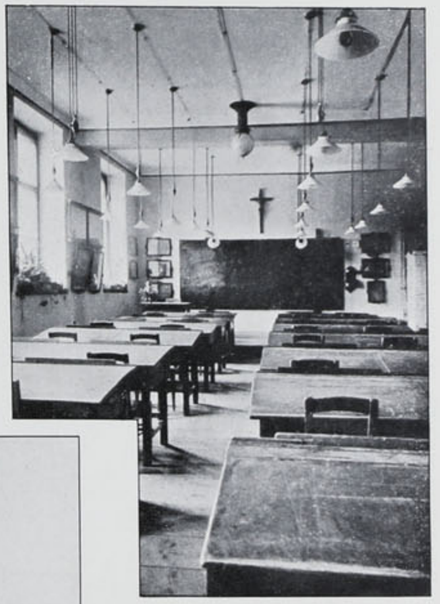

C·K·ODBORNÁ ŠKOLA

1875.

TKALCOVSKÁ V NÁCHODĚ·

1908.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V NÁCHODĚ.

STATISTICKÝ PŘEHLED.

ŠKOLNÍ ROK	NÁVŠTĚVA ŠKOLY DENNÍ	NÁVŠTĚVA ŠKOLY VEČERNÍ NEB NEDĚLNÍ	POČET ABSOLVENTŮ	UČITELSKÝ SBOR ŘIDITEL	UČITEL	ASISTENT	STROJMISTR	VÝP. UČITEL	SLUŽEB. PERSONÁL
1875 76	25								
1876 77	15								
1877 78	9								
1878 79	4								
1879 80	6								
1880 81	ROK PŘESÍDLENÍ								
1881 82	16	25							
1882 83	25		11						
1883 84	35		11						
1884 85	29		12						
1885 86	27		12						
1886 87	20		9						
1887 88	15		15						
1888 89	36		14						
1889 90	35		10						
1890 91	37		13						
1891 92	38		18						
1892 93	42		16						
1893 94	49		24						
1894 95	50		21						
1895 96	51	48	27						
1896 97	48	43	19						
1897 98	48	71	27						
1898 99	42	48	20						
1899 00	30	52	16						
1900 01	32	72	11						
1901 02	45	86	13						
1902 03	45	106	15						
1903 04	48	116	18						
1904 05	48	95	17						
1905 06	40	55	13						
1906 07	43	46	20						
1907 08	45	56							

DIAGRAM NÁVŠTĚVY

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120

NÁVŠTĚVA DENNÍ ŠKOLY.
" NEDĚLNÍCH KURSŮ.
" KOČOVNÉHO KURSU V NOVÉM HRÁDKU.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V NÁCHODĚ

byla zařízena vys. c. k. ministerstvem obchodu původně v Jindřichově Hradci r. 1874. Místnosti pro školu najaté byly v privátním domě. Školní rok zahájen byl dne 16. září 1875 s 25 žáky. Vyučování bylo tenkráte fakultativně individuelní a udíleno bylo v hodinách denních i večerních, jak všedních tak i nedělních. Návštěva školy stále klesala, následkem čehož byla škola po 5 letech r. 1880 přeložena do Náchoda, kde nalezla lepší půdu.

V Náchodě najaty byly místnosti též v privátním domě. Vyučování zde se však přesně dělilo na denní a večerní běh.

Učební osnova denního běhu rozvržena byla na 2 ročníky. Večerní běh byl o jednom ročníku, který po roce přestal, avšak později v roce 1895 zavedeny byly nedělní běhy dvouroční pro theorii tkalcovskou, kreslení a technologii.

Účelem denního běhu jest, řádným, systematickým vyučováním poskytnouti oněm mladíkům, kteří textilnímu průmyslu se věnují, tolik odborných vědomostí theoretických, kreslířských, strojnických a obchodních, jakož i zručností praktických, jakých jest potřeba pro textilní průmysl moderní.

Slavná obec města Náchoda vystavěla svým nákladem novou budovu pro školu podle schváleného stavebního plánu vys. c. k. ministerstvem kultu a vyučování a odevzdala ji slavnostním způsobem dne 4. října 1892. k účelům školským.

Vnitřni zařízení školní, strojové, parní pohon, elektrické osvětlení a centrální topení pořízeno bylo nákladem c. k. ministerstva kultu a vyučování.

Škola trvá 33 roků, z nichž 27 školních roků v Náchodě.

Za celou tu dobu navštěvovalo školu 1787 žáků.

Absolventů denního běhu jest 698, z nichž mnozí zaujímají vynikající postavení jako továrníci, ředitelé a učitelé odborní, velká část jich působí jako tovární úředníci v závodech tu- i cizozemských a v textilních závodech obchodních.

Od roku 1905-6 omezena jest návštěva školy v nedělních kursech na 60 žáků, v denním běhu obou ročníků na 40 žáků.

Učitelský sbor:

Ředitel Julius Philipp, rytíř řádu Františka Josefa. Odborní učitelé: Ignác Streck, Antonín Vosátka, Rudolf Syka a Jan Musil.

Assistent: Adolf Seidl.

Strojmistr: Karel Mikeš.

Pomocní učitelé: Jan Čapek, Adolf Erben, Vilém Šafář.

C. K. TKALCOVSKÁ ŠKOLA V HUMPOLCI.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V JILEMNICI.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ VE FRENŠTÁTĚ P. R.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ VE FRENŠTÁTĚ P. R.

byla založena roku 1882. Až do roku 1905 vyučováno na škole pouze tkalcovství ručnímu. V letech 1904—05 postavila obec města Frenštátu p. R. s přispěním c. k. ministerstva kultu a vyučování a moravského zemského výboru značným nákladem novou školní budovu odpovídající všem moderním a zdravotním požadavkům.

C. k. ministerstvo kultu a vyučování doplnilo v téže době vnitřní zařízení školy, zakoupilo benzinový motor a mechanické přípravné stroje a stavy nejnovějších soustav, sloužící ku vyučování tkalcovství mechanického.

Nová budova školní byla odevzdána k účelům vyučovacím na začátku školního roku 1905—1906.

C. K. TKALCOVSKÁ ŠKOLA V HUMPOLCI.

Tkalcovská škola byla založena roku 1884, aby soukenický průmysl všímati si mohl pokroků odboru a rozčlenil se vytvořením nových a moderních vzorů.

Ústav neměl z počátku vlastní budovy, nýbrž sdílel místnosti se školou měšťanskou dívčí. Přičiněním obecního představenstva a za vydatné pomoci cechu soukenického a záložny živnostenské pořízena školní budova nová, v níž postaráno též o místnosti potřebné pro mechanické tkalcovství. Nová budova odevzdána svému účeli roku 1890, a činěny ihned kroky, aby učebná osnova doplněna byla předměty vyučovacími mechanickému tkalcovství, které zavedeno úplně r. 1892.

Účelem ústavu jest vychovávati tkalce, odborné kresliče, správce továren, vůbec uzpůsobiti žáky tkalcovskému průmyslu soustavným vyučováním theoretickým i praktickým, aby svými vědomostmi byli na úrovni nové doby a snadněji nabyli lepšího postavení.

Pokud toho dosaženo bylo, lze posouditi dle následujících záznamů při ukončeném 20. roce školním.

Ze školy dosud vyšlo 173 žáků; z těch zemřelo 11 a 63 věnovalo se jinému povolání. Jest tudíž činných bývalých žáků 99 a z těch jsou: 3 učiteli na odborných školách, 3 mistry na týchž, 5 továrníků, 7 výrobců, 1 vzorkář, 11 komptoiristů, 30 nadmistrů a mistrů, zbytek jsou praktikanti neb tkalci.

Mimo to vyšla ze školy večerní, nedělní, kursu pro mech. tkalcovství, řada žáků, kteří jsou činní jako tkalci a podmistři.

Dle dosud platných norem neplatí se školné, pouze zápisné žáků školy denní činí 4 K.

O podporu nemajetných žáků stará se: město Humpolec 100 K, cech soukenický 100 K, okresní zastupitelství 460 K a Komora obchodní a živnostenská v Praze 440 K.

Žákům z obvodu komory v Českých Budějovicích a v Plzni dostává se i od těchto komor podpor.

Mimo to jsou stipendia státní pro pilné a hodné žáky po 300 K ročních.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V JILEMNICI.

Působením tkalcovského spolku v Jilemnici usneseno v letech 1872-73 podati žádost k zastupitelstvu města Jilemnice o zařízení školy tkalcovské pro značné množství obyvatelstva tkalcovského ve vůkolí. Dle statistických dat bylo roku 1872 v soudním okresu Jilemnickém 30.383 obyvatelů. V počtu tom 7.532 tkalců.

Jeho Excellence p. c. k. ministr obchodu sdělil výnosem ze dne 9. prosince 1872 čís. 333.798, že pro zařízení školy zaručí subvenci na zařízení strojů, nástrojů a nářadí, když se zastupitelstvo města Jilemnice zaručí, že potřebné místnosti, topivo, svítivo, čištění a udržování místností, učiteli byt a převzetí této povinnosti reversem zajistí.

Vyhotovení reversu od zastupitelstva města Jilemnice následovalo dne 12. ledna 1873, s podpisy jmenovaného zastupitelstva.

OTEVŘENÍ ŠKOLY.

Po zařízení stavu a školního nářadí bylo vyučování dne 1. října 1874 zahájeno.

VYUČOVÁNÍ ROZDĚLENO:

1. Vyučování denní na dva ročníky.
2. Vyučování večerní na dva ročníky.
3. Vyučování nedělní na dva ročníky.

USTANOVENÍ UČITELE.

Výnosem c. k. minist. obchodu ze dne 20. listopadu 1873 čís. 37.330 ustanoven byl za učitele správce školy Rud. Syka, absolvent vyšší tkalcovské školy v Brně.

ZRUŠENÍ VEČERNÍHO VYUČOVÁNÍ.

V roce 1875 zrušeno večerní vyučování pro nedostatek žáků. Příčina byla přílišná vzdálenost ku škole a za času zimního netoliko nemožná, nýbrž při množství sněhu nebezpečná cesta.

USTANOVENÍ VÝPOMOC. UČITELE PRO KRESLENÍ.

Roku 1881 ustanoven byl výpomocný učitel pro kreslení od ruky ředitel měšťanské školy v Jilemnici p. Ant. Regál.

REORGANISACE ŠKOLY.

Roku 1882 1. ledna byla škola převzata v ressort c. k. ministerstva kultu a vyučování.

SBOR UČITELSKÝ.

Výnosem ze dne 17. července 1882 jmenován byl zatímní správce školy Rud. Syka definitivním správcem v X. tř. služební.

Dne 22. května 1883 byl ustanoven učitel pro kreslení p. Frant. Nikodym a dne 11. července 1883 dílovedoucí pro praktické tkaní p. Jos. Technik, bývalý žák školy Jilemnické.

PŘESTAVBA ŠKOLNÍ BUDOVY ROKU 1888.

Roku 1873 byla pro školu určena bývalá škola obecní, která naprosto se pro tkalcovskou školu nehodila, zvláště pro nízké, tmavé a vlhké místnosti pro učírny určené.

PO PŘESTAVBĚ OBDRŽELA ŠKOLA NÁSLEDUJÍCÍ MÍSTNOSTI:

1 pro tkalcovnu ruční pro 18 stavů,
1 pro tkalcovnu mechanickou pro 4 stavy,
1 kreslírnu pro 16, nyní pro 12 žáků,
1 učírnu pro 16, nyní 12 žáků,
1 ředitelnu zároveň pro knihovnu,
1 kabinet a zároveň co sklad pro příze,
1 byt školníkův.

Nynější místnosti nevyhovují úplně a jedná se o přístavbu, po případě o novou budovu, která k poměrům průmyslu textilního ve vůkolí a k počtu žáků stále většímu jest žádoucí.

ČINNOST ŠKOLY.

Před zřízením školy tkalcovské v Jilemnici byly poměry tkalců ve vůkolí politováníhodné, výdělek v týdnu obnášel zl. 1·50 až zl. 2·50 u jednoho stavu, počítaje soukání a snování zároveň.

Tkalci byli nuceni své výrobky za příze a nepatrnou mzdu vyměniti, po případě prodej prostřednictvím sprostředkovatelů (mejklířů) za poplatek 10—20 kr. prodati.

ÚLOHA ŠKOLY.

Škole nastala úloha zavedením nových látek, aby nadvýroba lněných pláten se obmezila.

První pokus, o zavedení lněných kapesních šátků vzorkovaných se úplně zdařil, zavedeny první stroje tkací a takto zaměstnáno mnoho tkalců s lepším výdělkem.

Mimo uvedené šátky zavedeny látky různé a sice: ubrusy, ubrousky, ručníky, látky šatové a j.

Počet stavů možno udati na 1200—1500 a mzda obnáší nyní u jednoho stavu 8, 10—12 K týdně, proti 3—5 před zřízením školy.

POČET TKALCŮ RUČNÍHO TKALCOVSTVÍ.

Roku 1904 obnášel počet tkalců ve vůkolí Jilemnickém 4858, stavů tkacích bylo 4616.

Počet stavů strojních mechanických obnášel 1610.

PRAKTICKÉ ZAMĚSTNÁNÍ ABSOLVENTŮ ŠKOLY DENNÍ
dle osobního sdělení v průmyslu textilním od roku 1874—1907:

jako samostatní továrníci textilní	8	jako výpomocní při korespondenci	4
jako samostatní výrobci tkanin	30	jako přijímači zboží	12
jako ředitelé továren textilních	2	jako expedienti	16
jako nadmistři	4	jako kresliči vzorů	6
jako mistři	16	jako vytloukači karet	6
jako účetvedoucí	10	jako faktoři textilní	8

JAKO UČITELOVÉ C. K. ŠKOL TKALCOVSKÝCH:

Jako správce školy	1
jako učitelové	2
jako dílovedoucí	4
další studie zvolilo	8
jako obchodníci textilní	6
jako tkalci pro vzorkované zboží při tkalcovství ručním zaměstnáno	80—100

Počet zaměstnaných u mechanických stavů nebylo lze zjistiti.

SBOR UČITELSKÝ V ROCE 1908.

1. Rud. Syka, c. k. správce školy.
2. Julius Komers, c. k. odb. učitel pro kreslení.
3. Adolf Šilhavý, c. k. odb. učitel pro mech. technologii.
4. Jan Pěnička, dílovedoucí pro ruční a mechanické tkaní.
5. Frant. Kittler, výp. učitel pro živnostenské počty a účetnictví.
6. Jos. Hrubý, výp. učitel pro řeč německou.

POČET ŽÁKŮ V ROCE 1907-08.

I. ročník vyučování denní	12 žáků
II. ročník vyučování denní	12 žáků
I. ročník vyučování nedělní	26 žáků
II. ročník vyučování nedělní	8 žáků

Počet žáků v denním vyučování ustanoven od c. k. minist. vyučování na poměr místnosti 12 : 12.

Přijmutí více žáků do vyučování nedělního jevilo se nezbytným pro žáky samé, jelikož přibylo několik nových továren textilních ve vůkolí.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V RYCHNOVĚ N. KN.

Na horách Orlických kvetl průmysl textilní od dávných dob a důležitým střediskem jeho byl Rychnov n. Kn., který, jak známo, slynul soukenictvím již za Karla IV., Otce vlasti; za jeho panování byla soukeníkům rychnovským zvláštní bullou různá privilegia udělena.

Největšího rozkvětu dosáhlo však soukenictví rychnovské v XVI. století a jak historie nám praví, po několik set let nebylo v Rychnově a okolí domku, v němž by se sukna nevyráběla. Ještě před sto lety bylo v rychnovském kraji přes 700 mistrů soukenických a přadláci a tkalci putovali z hor do Rychnova s přádlem, tak jako dnes nosí ještě ruční tkalci bavlněnou přízi a látky.

Ale od roku 1848, kdy v jiných střediskách vlnařského průmyslu — v Liberci, Brně — začaly se zaváděti stroje a síť železniční všude (mimo Rychnov) se rozprostírati počala, nadešla soukenictví rychnovskému velmi nepříznivá doba; vlivem těchto okolností chřadlo a upadalo soukenictví v Rychnově vůčihledě. Ještě jednou zasvitlo slunko blahobytu zanikajícímu vlnařskému průmyslu v tomto kraji a to po r. 1866, kdy zastavena byla tovární výroba v Liberci a Brně; byl to však jen příznivý zákmit, neboť tovární výroba zase v krátkém čase byla zahájena a jí soukenictví rychnovské bylo ubíjeno dále. I zdá se, že zanikne docela a nezbude po tak silném průmyslu vlnařském v horách Orlických nic jiného, než jméno „soukenický Rychnov“. Vždyť na místo vlny počala pomalu nastupovati bavlna a tak v Rychnově vznikly četné tkalcovny bavlněné na troskách dřívějšího průmyslu vlnařského.

Jest mnoho litovati, že soukeníci rychnovští nebyli poučeni zkušenostmi a nepřešli záhy od ruční výroby ku strojové a že nespojili se v jedinou organisaci, která by zajisté různým převratům vzdorovala. Jen nedostatkem obchodní bystrosti, prozíravosti nesvorných mistrů bylo Orlické pohoří o tak výnosný průmysl ochuzeno. Dvojnásobně jest nám litovati, že soukeníci rychnovští přestali se spoléhati sami na sebe, svou práci, sílu, že výhradně skládali v posledních dobách všechny naděje v pomoc vlády, země a různých korporací neb ústavů.

Tak se stalo, že soukeníci rychnovští ztráceli v obchodním světě posici za posicí a úpadek mocněji a vítězněji na ně doléhal. A v těchto dobách byla na přání města zařízena v Rychnově n. Kn. c. k. odborná škola tkalcovská, aby soukenictví se opět povzneslo. Jakkoliv škola od prvopočátku plnila pilně a svědomitě svůj úkol, přece vady z dřívějších dob, jakož i chyby mnohých jednotlivců se jí napraviti nepodařilo. Škola vzdělává syny soukeníků a vůbec mladíky textilnímu průmyslu se věnovavší, pořádá přednášky, kursy, při čemž obrací zřetel k bavlně, jejíž průmysl v okolí se vzmohl a rozkvetl.

Nynější c. k. odborná škola tkalcovská v Rychnově n. Kn. byla původně zařízena v Lomnici n. P. a to r. 1874 na podnět p. Vincence Mastného, továrníka v Lomnici n. P., aby domácí průmysl lomnický v konkurenci pestrého zboží se posílil odborným vzděláním svého dorostu. Do roku 1882 byl ústav podporován ministerstvem obchodu. Do této doby vyučoval na ústavě pouze jeden učitel 36 hodin týdně. Od roku 1882 byl ústav postátněn a postupně přibývaly síly pro kreslířské a obchodní předměty, jakož i denní vyučování bylo na dva roky rozšířeno; večerní vyučování bylo rozšířeno na 3 roky. Později přešel ústav do správy ministerstva kultu a vyučování a vyučování v něm stanoveno zvláštní přesnou učební osnovou.

Roku 1894 byl ústav tento přeložen z Lomnice n. P. do Rychnova n. Kn., kdež z počátku umístěn byl v mlýně p. Krause, načež teprv r. 1897 přesídlil do nově postavené budovy, kdež dosud se nalézá.

Budova tato byla postavena nákladem města Rychnova n. Kn. v ceně 80.000 K.

V nové školní budově, v níž mechanická dílna byla také zařízena, počalo se vyučovati v školním roce 1897.

Hlavní průčelí budovy obráceno jest k severu a měří 31 m.; v půdoryse má celá budova tvar ⊥.

Dílna mechanická nalézá se v přístavku vedle dílny ruční a zaujímá v půdoryse přes 58 m².

Ku pohonu strojů v mechanické dílně slouží parní stroj ve zvláštní strojovně postavený; jest to stojatý parní stroj na 4 HP, který jest přimontován přímo na parním kotli se svislými vodními rourami. Parní kotel nalézá se ve zvláštní obezdívce a vytápí se na 4 až 6 atmosfer. Stroj opatřen jest rozvodem šoupátkovým a koná 130 obrátek za minutu. Od něho pohání se hlavní transmisse převodem řemenovým a od ní žene se otevřeným řemenem druhá transmisse. Každá koná 135 obrátek za 1 min.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU.

Rozdělení jednotlivých místností dle účelu jest následující: V souterrainu nalézají se sklepy pro uhlí a zásoby, prádelna a kotel pro ústřední topení.

V přízemí jest byt ředitelův, školníkův, šatna, ředitelna; v zadu nalézá se mechanická dílna se strojovnou, ruční dílna a záchody.

Ruční dílna nalézá se ve zvláštním shedovém přístavku a má v půdoryse 175 m²; v ní jest postaveno 22 ručních stavů pro nejrozmanitější látky jednoduché i vzorové, snovadlo, dva vytloukací stroje, stůl na řezání karet, navinovací stav, přístroje ku tkaní, zásoby příze a jiné různé pomůcky.

V mechanické dílně nalézají se tyto stroje:

1. úzký stav na bavlnu neb len s listovkou Progres;
2. hladký stav s obyčejnou listovkou Horákovou;
3. stav se čtyřčlunkovou jednostrannou záměnou člunkovou (soustava Hackingova) a dvouhranolovou listovkou Horákovou;
4. stav s jednostrannou omezenou revolverovou záměnou člunkovou a Jacquardským strojem pro horní a dolní prošlup;

5. klikový široký stav na látky vlněné s listovým strojem Cromptonovým a oboustrannou záměnou člunkovou na 7 člunků;

6. stav na látky bavlněné, lněné neb vlněné bude též v dílně mechanické postaven.

Z přípravných strojů nalézá se v dílně křížem soukací stroj od firmy Josephy's Erben, který jest též pro obyčejné soukání zařízen a soukací stroj na útek od firmy J. Voigt ze S. Kamenice. Skací stroj křídlový ská přímo z cívek a byl pro vyšší počet zákrutů upraven.

Jednotlivé stavy a stroje jsou opatřeny ochrannými síťkami a kryty.

Mnohé přístroje prošlupní, části strojů, krajový přístroj Horákův a pod. nalézají se v záloze.

V prvém poschodí nalézá se kreslírna s kabinetem, v němž nejrozmanitější pomůcky a předlohy kreslířské jsou uloženy; vedle kreslírny jest výstavní místnost s četnými sbírkami, modely, látkami, chemikaliemi a j. aparáty. Druhá síň v I. poschodí používá se jako učebna pro předměty theorie tkalcovské a technologické; vedle ní nalézá se kabinet technologický s knihovnou učitelskou, žákovskou, sbírkami látek a j. pomůckami učebnými.

Kromě toho na chodbách nalézají se četné diagramy a modely pro poučení žactva.

Celá budova jest elektricky osvětlována; proud v napětí 220 Volt dodává městská elektrárna; vytápění všech školních místností jest ústřední. Též na ventilaci bylo při stavbě pamatováno; mimo to veškeré místnosti jsou dostatečně velké a tedy i vzdušné.

Budova i vnitřní zařízení její vyhovuje novodobým požadavkům odborného školství.

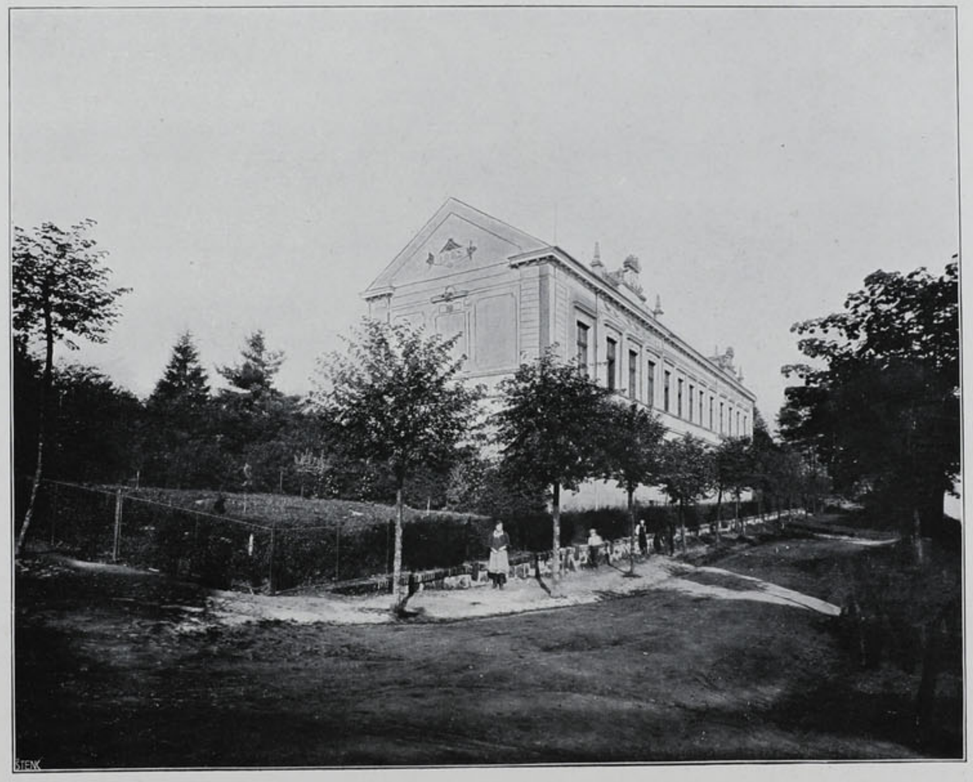

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V LOMNICI N. POP.

Odborná škola tkalcovská zřízena byla v Lomnici n. P. c. k. ministerstvem obchodu na žádost obce lomnické a otevřena 1. října 1874. Z počátku měla škola jednoroční běh denní a dvouletý běh večerní; r. 1881 zavedeno bylo vyučování kreslení. Roku 1894 byla škola přeložena do Rychnova n. Kn., však již r. 1897 byla znovu zřízena. Roku 1905 byla nově organisována a má nyní:

1. DVOULETÝ BĚH DENNÍ, do kterého přijímají se hoši alespoň 14letí, kteří s prospěchem vychodili školu obecnou, měšťanskou, po případě navštěvovali školu střední. Ti, kdo mají praxi tkalcovskou a ti, kteří chodili do školy pokračovací, mají přednost.

2. NORMÁLNÍ BĚH POKRAČOVACÍ dvouletý pro zaměstnance průmyslu textilního.

3. SPECIÁLNÍ BĚH PRO STROJNÍ TKALCOVSTVÍ s vyučováním večerním a nedělním.

Pro nemajetné žáky denní školy zřízeny jsou podpory státní, zemské, okresní i soukromé v úhrnném obnosu 1700 K. Lomnice n. P. leží na místní dráze Mělník — Stará Paka 10 km od Staré Paky v krajině zdravé, a lesnaté a textilním průmyslem bohaté. Za byt a stravu pro žáky platí se 30—40 K měsíčně.

Správa školy zašle na požádání program školy i výroční zprávu, ze které možno seznati bližší podrobnosti.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA PRO STÁVKAŘSTVÍ V STRAKONICÍCH.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA PRO STÁVKÁŘSTVÍ V STRAKONICÍCH.

Průmysl stávkářský v Strakonicích vzal původ svůj ze starého cechu punčochářského, jejž velice povznesl velkopřevor řádu Maltánského hrabě Václav Čejka z Olbramovic († 1754).

Pán ten povolal totiž do Strakonic zvláštního barvíře z ciziny, který zdejší punčocháře naučil výrobky jejich novým způsobem barviti. Tím punčochářství zdejší záhy velice se zvelebilo, tak že mistři Strakoničtí opanovali nejenom trhy domácí, nýbrž i vyváželi výrobky své za hranice.

Počátkem předešlého století počala však výnosná živnost punčochářská značně poklesávati, neboť výrobky vlněné vždy více zatlačovány byly levnějšími tovary bavlněnými. A v tísni této objevilo se mistrům Strakonickým nové odvětví průmyslu stávkářského. Byla to výroba tureckých čapek čili fezů. Kdy vlastně počaly se zde fezy vyrábětí na stávkách, nelze již s určitostí říci; dle některých zpráv dělo se tak teprv okolo r. 1815. Jelikož však stávky punčochářské v Strakonicích již dříve v užívání byly, asi kolem roku 1775 (nejstarší letopočet na jednom zdejším stávku), lze se domnívati, že záhy bylo jich i při výrobě čapek použito.

Okolek udělal se na stávku, kulaté dýnko v rukou. Toto zboží překupníci linečtí dodávali do Francie, kde se valchovalo a barvilo. Ale asi r. 1800 zastavilo se na pochodu vojsko francouzské v Strakonicích, a jeden vojín, patrně tovární dělník, naučil mistry fezy plstit a barvit.

Nyní nastaly mistrům zlaté časy. Mohli dodávati zboží hotové a úhledné, a dodávali je hlavně jednatelům tureckým ve Vídni (na př. Lazaru Kohemovi). Výdělky byly znamenité, neboť se mistři vzájemnou konkurencí nekazili. Časy zlaté, ale krátké! Mistři nebyli — obchodníky, nepočítali, žili vesele a dobře. Zboží vozili na vozech do Vídně, tam se pozdrželi a často nechávali se šidití úskočnými jednateli. Dávali zboží i na směnky, kupovali na dluh, až úpadky vídeňských firem přinesly jim pohromu skoro 1 milionu zlatých. Na dovršení neštěstí zřídil obchodník Fürth r. 1828 zde továrnu na fezy, po něm pak Weilové, Steinové a Zuckrové.

Mistři na zavedení nových strojů ani na společný podnik nepomýšleli, a tak neúprosná pára zvítězila. Stali se z nich mistři tovární a z tovaryšů méně placení dělníci. Továrny vzkvétaly hlavně přičiněním Ed. Fürtha a jeho cestou po Orientě, vykonanou k vůli seznání potřeb národů a k navázání přímých dodávek.

Jakou cenu mělo zboží od mistrů ročně vyvezené, nelze naprosto udati. Cena zboží továrnami vyvezeného r. 1899 udává se úředně na 6900 q v ceně 4,285.000 K. Ale tento údaj nebyl asi úplně spolehlivý. Nyní se všecky továrny změnily na akciovou společnost, a ústřední kancelář přenesena do Vídně.

Před nedávnem zaměstnávala ještě každá továrna 100 lidí a mimo ty ještě asi 500 osob na venkově. Byl tedy výdělek ještě dosti slušný. Nyní však zavedeny jsou nejnovější stroje, tak že lidu pracujícího je potřeba nepoměrně malá proti dřívějšku a mzda jest také mnohem menší. Zhotovování fezů děje se v továrně; jen sešívání děje se v městě v domácnostech, ovšem i v továrnách.

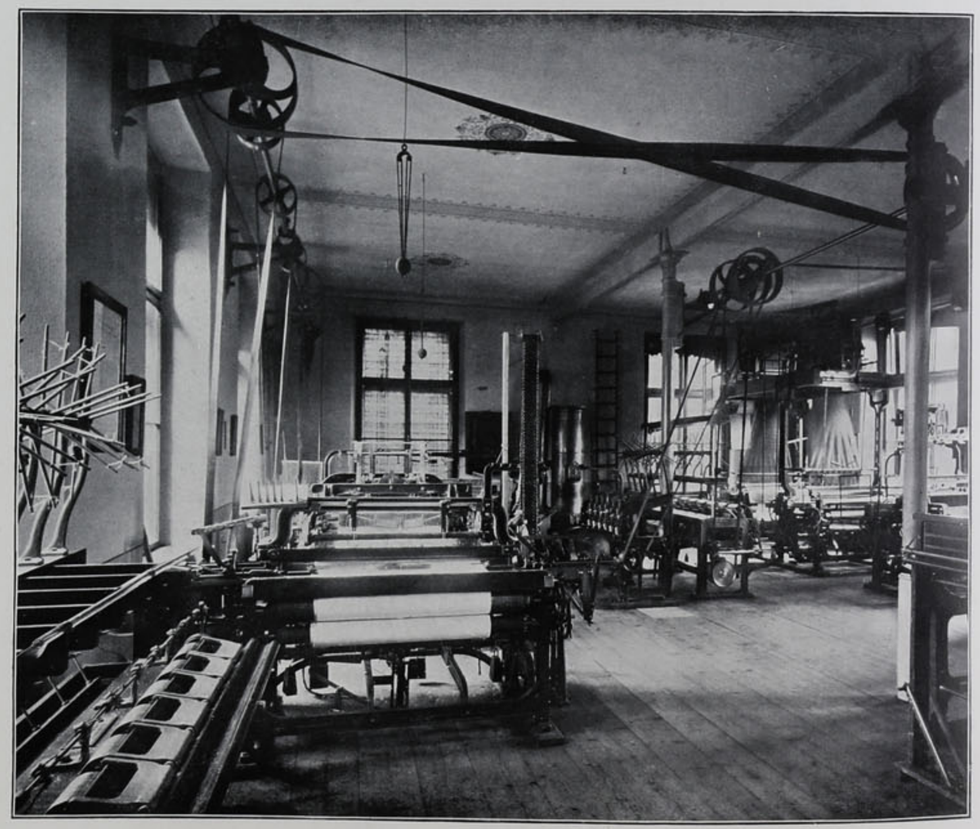

VNITŘNÍ ZAŘÍZENÍ C. K. ODBORNÉ ŠKOLY TKALCOVSKÉ V LOMNICI NAD POPELKOU.

Město Strakonice vidouc tedy, že pro chudší lid není naděje na zlepšení poměrů, hledělo zřízením odborné školy vzkřísiti bývalý průmysl stávkářský a zavésti ve městě novější průmysl pletařský.

Když jednalo se o zřízení odborné školy stávkářské pro jihozápadní Čechy, ucházely se města Strakonice, Prachatice a Husinec o tuto školu. Po náležitém šetření vysoké správy vyučovací zřízena byla c. k. odborná škola pro stávkářství v Strakonicích roku 1895 jakožto jediná škola toho druhu v království Českém s vyučovací řečí českou.

Škola ta umístěna byla v prozatímních místnostech budovy, náležející obci Strakonické v Bavorově třídě č. 313.

V prvních letech založení ústavu nebyl zájem pro školu tak veliký a i místnosti prozatímní dalšímu rozkvětu školy úplně nevyhovovaly; v poslednější době však vzhledem na činnost a výkony školy byl zájem pro tuto mnohem větší. Jelikož návštěva ústavu stoupala a místnosti dosavadní nedostačovaly, přikročeno na podnět vysoké správy vyučovací městskou obcí Strakonickou ku vystavění nové vlastní budovy pro odbornou školu nákladem 60.000 korun, vyhovující všem moderním požadavkům.

Nově vystavěná budova odborné školy byla dne 18. září 1904 slavnostním způsobem otevřena a svému účelu odevzdána. Jest to budova nárožní, jednopatrová (hlavní fasáda měří 35 m. a vedlejší 24 m. délky), nalézá se v Husově třídě č. 361 a hraničí s městskými sady, tak že poloha ta v každém směru jest účelnou.

V prvním poschodí umístěny jsou dvě učebny, kreslírna, šatna, sál pro ruční stávky se skladištěm

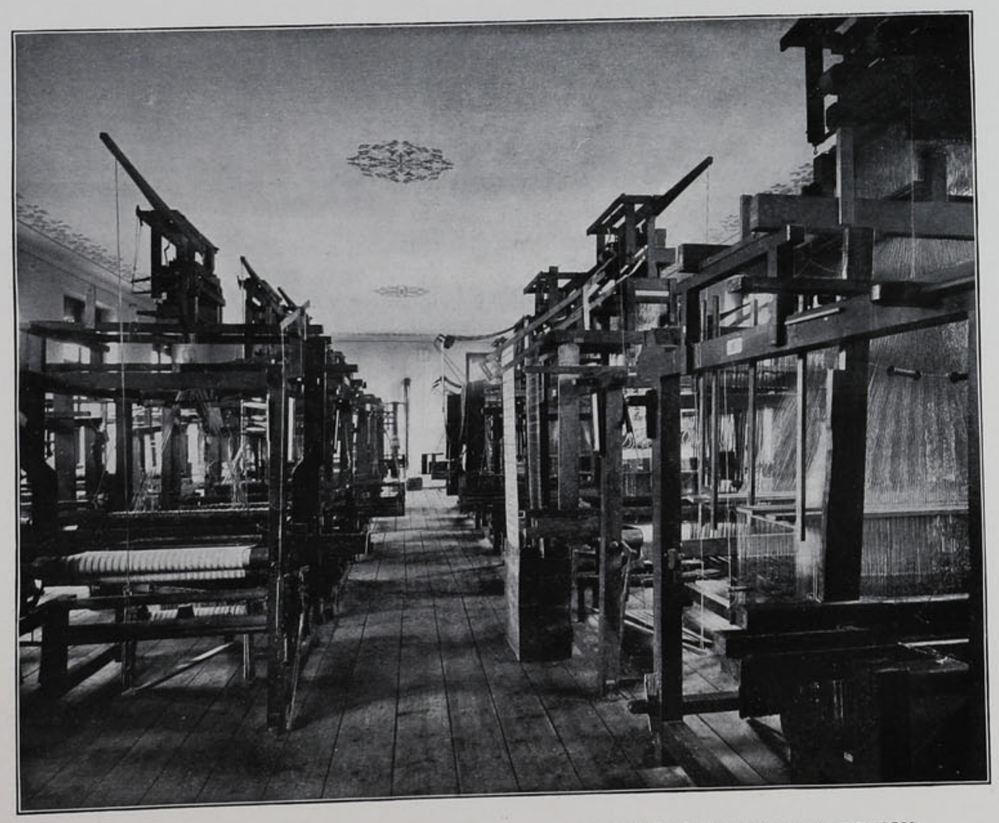

VNITŘNÍ ZAŘÍZENÍ C. K. ODBORNÉ ŠKOLY TKALCOVSKÉ V LOMNICI NAD POPELKOU.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

a sborovna; v přízemí pak nalézá se strojovna, místnost pro zámečnické práce a pro úpravu zboží, sál pro mechanické stroje stávkářské a pletařské s příslušným skladištěm pro přízi, ředitelna, byt ředitele a školníka. Osvětlení jest acetylénové a do budovy zaveden jest vodovod.

Pro vyučování praktické má škola k disposici 12 ručních stávků, 24 stroje pro mechanické stávkářství a pletařství různých soustav, 2 řetízkovací a 4 šicí stroje, celkem 42 stroje. Pro příští dobu zamýšleno jest další doplnění dílen zřízením parního motoru a zakoupením strojů pletařských nejnovějších systémů.

Ústav má tato oddělení:

1. Denní školu o 2 ročnících.
2. Normální běh pokračovací (večerní a nedělní) dvouroční.
3. Speciální kursy odborné.

Na odborné škole působí vedle správce ústavu Fr. Buzka, 1 učitel pro theorii, 1 dílovedoucí a 4 výpomocní učitelé.

Počet žáků ve školním roce 1904-5 obnášel v denní škole 30 řádných žáků, v pokračovacím běhu 15 žáků, celkem 45 žáků.

Škola tato, ačkoliv jest hojně navštěvována, přece by pro svůj kraj značnějšího účinku měla, kdyby si ji všímal lid zámožnější, jehož synové by v továrnách cizích zaopatření nehledali, nýbrž samostatnými státi se snažili.

C. K. ODBORNÁ ŠKOLA TKALCOVSKÁ V ÚSTÍ NAD ORLICÍ.

Na horách Orlických, kde český průmysl textilní nalezl v době svého rozmachu nejúrodnější půdu, stalo se město Ústí n. Orlicí a jeho okolí nejdůležitějším střediskem tohoto průmyslu v celém východním cípu Čech. V době tohoto utěšeného rozkvětu založena byla v Ústí n. Orl. c. k. odborná škola tkalcovská, a to r. 1892; nejprve zařízena byla jenom pro tkalcovství ruční.

Brzo se však shledalo, že takto zařízená škola nevyhovuje požadavkům tak silně vyvinutého a stále vzkvétajícího průmyslu textilního, o jehož vysokém stupni podávají nejlepší svědectví staré a veliké závody v nejbližším okolí.

Objevila se tedy naléhavá potřeba, aby škola odborná odpovídala místnímu průmyslu, aby byla moderně zařízena a nová školní budova pro ni vystavěna.

Proto město Ústí n. Orl. vystavělo nákladem 100.000 K novou školní budovu na velikém volném prostranství, kteréž úplně postačí pro všeliké možné přístavby, v případě že by se ústav rozšiřoval.

Nová školní budova odevzdána byla svému účelu 4. října r. 1901.

TABULKA PŘIHLÁŠENÝCH ŽAKŮ.

Školní rok	Při zápisu přihlásilo se žáků:					
	Škola denní		Večerní a nedělní		Speciální běhy	Celkový počet
1893—1894	11	22	31	34	—	98
1894—1895	32	13	31	12	—	88
1895—1896	24	26	10	0	—	60
1896—1897	23	17	0	0	—	40
1897—1898	20	22	19	7	—	68
1898—1899	10	15	6	16	—	47
1899—1900	21	8	3	0	—	32
1900—1901	22	16	33	0	—	71
1901—1902	20	23	24	21	—	88
1902—1903	31*	16	15	19	28	109
1903—1904	28*	22	21	12	15	98
1904—1905	43*	18	25	11	10	107

* Do prvého ročníku denní školy přijati však byli vždy jen 24 žáci, jakožto maximální počet; ostatní pro nedostatek místa nemohli býti přijati.

Průčelí této budovy obráceno jest ku straně severní a jest 45 metrů dlouhé. Půdorys celé budovy má podobu nepravidelného E. V průčelní straně nalézají se učebny, kabinety, sbírky, byty, kancelář, kdežto dílny nalézají se z větší části v pobočním křídle.

Podrobné rozdělení budovy bylo by as následující:

I. V souterrainu průčelí nachází se byt školníka, sklepy, místnosti pro uschování materiálu; v pobočním křídle nalézají se velké světlé místnosti reservní.

II. Ve zvýšeném přízemku nalézají se tyto místnosti: Byt ředitele, kanceláře, učebna pro mechanickou technologii, kabinet učitele, šatna žákovská, místnost pro záložní části strojové; v pobočním křídle pak jsou dílny pro strojní tkalcovství. Tyto dílny zaujímají 194 m^2 v půdoryse a rozdělují se ve dvě části; v dílnu s mechanickými stavy o 120 m^2 v půdoryse a ve strojovnu s motorem. Strojovna má as 54 m^2 v půdoryse a nalézají se v ní též přípravné stroje pro stroj tkalcovství.

Ministerstvo vyučování věnovalo na strojní zařízení dílen, jakož i na vnitřní zařízení školy mnoho prostředků; tak byly opatřeny většinou moderní stroje nejlepších konstrukcí, které skoro výhradně byly zakupovány u rakouských domácích závodů.

Ku pohonu strojů v dílnách slouží elektrický motor na 6 kilowattů, který koná 1000 obrátek v 1 minutě; do motoru přivádí se proud o napětí 230 voltů z městské elektrárny, která dodává též škole potřebný proud ku osvětlování. Elektrický motor dodala a instalaci elektrického osvětlení zařídila firma Rob. Bartelmus & Co. v Brně. Řemenovým převodem pohání se od elektromotoru převodní hřídel, který teprve pohání transmissi 28 m dlouhou; tato koná 150 obrátek v 1 minutě a zkříženými řemeny pohání druhý rovnoběžný hřídel 27 m dlouhý touže rychlostí. Tento druhý hřídel pozůstává ze dvou nestejných polovin; z delší části hřídele přenáší se pohyb zkříženým lanem na druhý díl hřídele, čímž obešlo se provrtání silně zatíženého pilíře. Tyto hřídele jsou ocelové a uloženy jsou v ložiskách s kroužkovým mazáním. Transmissní zařízení provedla firma J. Horák v Lomnici n. P.

V dílně mechanického tkalcovství nalézají se:

a) STROJE PŘÍPRAVNÉ:

Kuželový stroj snovací s ústrojím navinovacím a soukací stroje na osnovu od A. Hohlbauma & Co. z Krňova (ve Slezsku).

Stroj křížem soukací a prstencový stroj skací se zařízením na skaní effektních přízí; tyto dva stroje v nejnovější konstrukci pocházejí od firmy Karl Hamel v Saské Kamenici.

Soukací stroje na útek bavlněný a vlněný od firmy Rudolf Voigt v Kamenici.

Křížem soukací stroj na útek bavlněný moderní konstrukce, soukací stroje na organsin a soukací a dublovací stroj na útek hedvábný v nejnovějším provedení; tyto stroje dodala firma J. Schweiter ve Šternberku na Moravě.

b) MECHANICKÉ STAVY:

1. Klikový stav o 215 cm paprskové šířky s listovým strojem Cromptonovým; na tomto stavě možno tkáti se sedmi člunky.
2. Klikový stav o 170 cm paprskové šířky se 600ovým jacquardským strojem hrubé rozteče a s listovým strojem Cromptonovým na pohyb listů předbrda; na tomto stavu možno tkáti s devíti člunky. Oba uvedené stavy klikové pocházejí od firmy Gülcher & Schwabe v Bílsku (Slezsko).
3. Stav s jednostrannou revolverovou záměnou člunečníkovou a listovým strojem Hodgsonovým.
4. Stav s oboustrannou revolverovou záměnou člunečníkovou a se 400ovým jacquardským strojem hrubé rozteče s prohozem „pickand pick" od fmy „Nordböhmische Webstuhlfabrik C. A. Roscher" v Georgswalde.
5. Stav s jednostrannou revolverovou záměnou člunečníkovou a s Horákovým dvojzdvižným listovým strojem o dvou hranolech.
6. Stav na hedvábné tkaniny systému Diederichova s jednostrannou čtyřskřínkovou člunečníkovou měnou soustavy Hackingovy; k tomuto stavu připojen jest dvojzdvižný listový stroj soustavy Stäubli-Hattersleyovy.
7. Stav na hedvábné tkaniny s oboustrannou zdvižnou měnou člunečníkovou (na 7 článků) soustavy Hackingovy a s kompensačním regulátorem; na stavu nalézá se 400ový jacquardský stroj hrubé rozteče.
8. Obyčejný stav s vrchním prohozem a s Horákovým prošlupním ústrojím excentrovým.
(Stavy 5. až 8. pocházejí od fy A. Hohlbaum & Co. v Krňově.)
9. Stav se šestiskřínkovou jednostrannou záměnou člunečníkovou systému Hackingova, která v libovolném okamžiku může se uvésti v činnost neb v klid a to buď ručně neb samočinně; tento stav dodala fa Österreichische Webstuhlfabrik, Gustav Thiele, Rumburk, Čechy. Na něm nalézá se moderní dvojzdvižný listový stroj „Progress" s visutými platinami, který pochází od fy J. Horák v Lomnici n. P.

c) Mimo to nalézá se v ústavě:

Listový stroj Stäubliho s jedinou papírovou kartou na veliké vzory a přístroj na dirkování této karty. Přístroj na vázání vnitřních krajů, tkají-li se dvě látky vedle sebe.

d) Ku cvičení montování a demontování používá se:

Klikového stavu o 160 cm paprskové šířky na 7 člunů a se 600ovým jacquardským strojem hrubé rozteče od R. Hartmanna v Kamenici; tento stav převzat byl od c. k. odborné školy tkalcovské v Liberci. Obyčejný stav s vrchním prohozem a s Dickinsonovým listovým strojem dvojzdvižným od „Tannwaldské strojírny"; tento stav nalézá se již na škole více let.

III. V prvém poschodí školní budovy nalézá se:

Kreslírna s kabinetem pro učitele, šatna žákovská, učebna pro theorii tkalcovství s kabinetem pro učitele a ruční dílna s místností pro přízi a nástroje.

Ruční dílna zaujímá část prvého poschodí hlavní budovy a část prvého poschodí pobočného křídla. Nad zbývající částí pobočného křídla nalézá se toliko světlá půda, ve které uschovávají se dessiny, jacquardské stroje a jednotlivé části ručních stavů; tato půda souvisí se zadní částí ruční dílny.

V ruční dílně nalézá se:

21 ručních stavů s nejrozmanitějším zařízením na všecky nejdůležitější tkaniny, soukací stroj se šlapadlem, snovadlo, navinovadlo, šest kolovratů a kolečníků na soukání, dva stroje na dírkování karet, stůl na řezání karet a truhlářská hoblice téměř se všemi truhlářskými nástroji.

Svěrák a veškeré strojnické a zámečnické nástroje nalézají se v dílně mechanické.

Rozdělení novostavby v jednotlivé místnosti a vůbec celé zařízení bylo účelně a úplně správně provedeno.

Jak vyučovací síně, tak i dílny jsou světlé, neboť okna jsou 1·5 m široká a 2·6 m vysoká; veškeré místnosti jsou vzdušné, neboť jsou dostatečně vysoké (4·5 m).

Poloha jednotlivých místností jest dobře volena; vedle každé učebny nalézá se kabinet dotyčného učitele. I po stránce hygienické byla novostavba školy uznána zemským zdravotním inspektorem za úplně vyhovující svému účelu.

Veškeré stroje, jakož i transmisse nepostrádají potřebných bezpečnostních opatření.

Nová budova odborné školy odpovídá dle posavadních zkušeností všem požadavkům moderní doby.

Nejen vystavěná budova, ale též vnitřní zařízení školy jest účelné a vzorné, takže ústav tento zaujímá přední místo mezi všemi odbornými školami tkalcovskými.

EXPOSICE SPOLKU ČESKÝCH PRŮMYSLNÍKŮ TEXTILNÍCH
NA JUBILEJNÍ VÝSTAVĚ OBVODU OBCHODNÍ A ŽIVNOSTENSKÉ KOMORY V PRAZE 1908.

KOLLEKTIVNÍ EXPOSICE TEXTILNÍHO PRŮMYSLU V ÚSTÍ N. ORL.

Veškeré reprodukce pro toto dílo provedl:

FOTOGRAFIE OBRAZŮ, KRESEB, AKVARELŮ, PLÁNŮ, DĚL PLASTICKÝCH, ARCHITEKTUR, INTERIERŮ A JINÝCH PŘEDMĚTŮ PRO ÚČELY VĚDECKÉ I PRŮMYSLOVÉ. :: FOTOZINKOGRAFIE DLE KRESEB, PLÁNŮ, RYTIN ATD. :: AUTOTYPIE V ZINKU, MĚDI I MOSAZI DLE FOTOGRAFIÍ, KRESEB, PRO ČASOPISY A DÍLA ODBORNÁ, TISKOPISY OBCHODNÍ I PRŮMYSLOVÉ. TŘÍBARVOTISK A ČTYŘBARVOTISK DLE MALEB, AKVARELŮ, KRESEB BAREVNÝCH I DLE SKUTEČNOSTI Z PŘEDMĚTŮ PLASTICKÝCH. :: CHROMOTYPIE ZRNEM DLE BAREVNÝCH PŘEDLOH. :: PRO FOTOLITOGRAFII ŽELATINOVÉ KOPIE A DIREKTNÍ FOTOMECHANICKÉ KOPIE NA KÁMEN. MOSAZNÉ DESKY LEPTANÉ PRO RAŽBU A V ZINKU, PRO RŮZNÉ PRÁCE KNIHAŘSKÉ. DŘEVORYT.

NÁVRHY A KRESBY PRO CENNÉ PAPÍRY

(AKCIE, DLUHOPISY, ČEKY, VKLADNÍ KNÍŽKY ATD.), OBÁLKY, CENNÍKY, VAZBY, REKLAMNÍ TISKOPISY A GRAFICKY DEKORATIVNÍ PRÁCE KAŽDÉHO DRUHU V PROVEDENÍ SKUTEČNĚ UMĚLECKÉ HODNOTY.

J. Pfenningera Synové, továrna na tkalcovské potřeby,

Grünwald u Jablonce n. N. v Čechách a Eibau v Sasku.

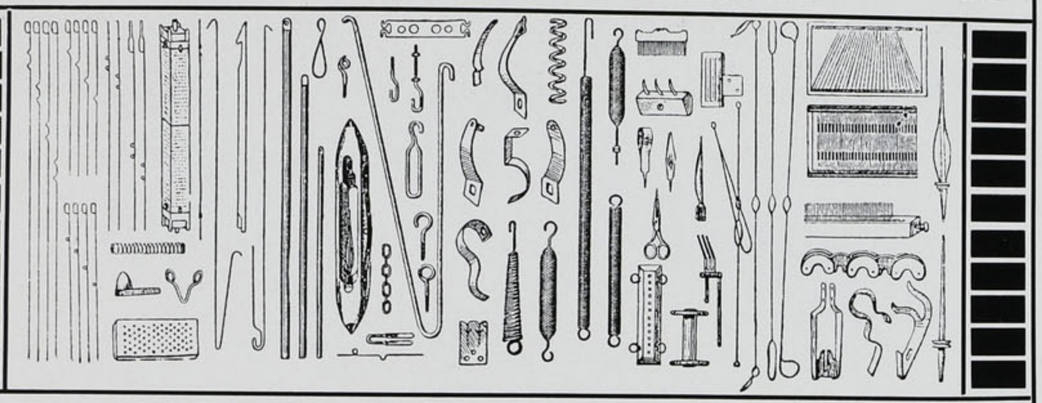

Vyrábí nejmodernějšími zařízeními:

Brda pevně pletená a s posuvnými nitěnkami s očky pletenými a kovovými.
Paprsky (ocelové neb mosazné) cínované neb smolné.
Hadlaby z ocelového drátu a brda drátěná se všemi druhy jednoduchých a patentovaných oček, pro bavlněnou, vlněnou, hedvábnou, jutovou a kobercovou přízi.
Rozváděcí hřebeny pevné a expansní pro šlichtování, snování a navinování.
Jehlové přístroje dřevěné a kovové, jehly vyšívací, vodiče nití atd.
Spirálové a ploché pružiny ke stavům tkalcovským, rozpínky všeho druhu.
Kolíčky zarážkové, vřetena článková, hřebínky ku párání, nůžky atd.
Články tkalcovské, karty dřevěné, prohozní ramena, vratidla osnovní atd.
Šňůrování a řadění pro stroje jacquardské v libovolném návodu.
Veškeré druhy strojů jacquardských s příslušenstvím.
Řadnice, hranoly, železka k niťénkám, platiny, jehly všech druhů.
Dráty do vzornic, nitě ke šňůrování, šňůry na karty, fermeže atd.

Uznaně nejlepší těsnění pro nejvyšší tlak páry kotelní a přehřátou páru a t. d.

„ZDAŘ BŮH“.

Aussenberg & spol.

majitel

KAMIL MÜLLER

Praha, Královdvorská ulice č. 16.

Závod s technickými potřebami pro průmyslové podniky veškerých odvětví.

„SLAVIA“

vzájemně pojišťovací banka v Praze

největší český ústav pojišťovací

pojišťuje za levné sazby při podmínkách nejpříznivějších škody způsobené ohněm, výbuchem pojištěných parních kotlů a bleskem na budovách, movitých věcech, zboží, sklizni, hospodářském nářadí, strojích a dobytku (při tomto také škody bleskem mimo stáj).

Majitelé městských novostaveb požívají zvlášť příznivých výhod. Při pojištění 10tiletém, pak při placení pojistného předem na dobu pětiletou povoluje se značná sleva z pojistného.

Bylo-li pojištění uzavřeno na podkladě skutečné ceny, vyšetřené bankovním stavitelským důvěrníkem na útraty navrhovatelovy, hradí se škoda na stavení **beze vší srážky** na sešlost. Škody vyšetřují se společně s důvěrníky od pojištěnců zvolenými.

Koncem roku 1907 činí ve všech odborech:

Pojistné	**K**	**9,341.753·93**
Reservy a fondy	**„**	**41,335.041·01**
Výplaty kapitálů a škod . .	**„**	**97,214.430·97**
Příspěvky na hasidla . . .	**„**	**328.649·14**

Podrobné vysvětlení ochotně zašle

Generální ředitelství banky „SLAVIA“ v Praze,
Havlíčkovo náměstí.

Telegramy: Banka Slavia Praha.

Rakouské závody

Siemens-Schuckertovy

Vídeň XX-2. Engerthstrasse 150.

Elektrické osvětlení.

Elektrický převod síly.

Elektrické dráhy.

ZASTUPITELSTVÍ:

Praha-Král. Vinohrady, Božetěchova ul. 1073. **Teplice,** Mozartova třída 10.
Plzeň, Ferdinandova tř. 4. **Liberec,** Altstädterplatz 22. **Brno,** Karlova tř. 29.

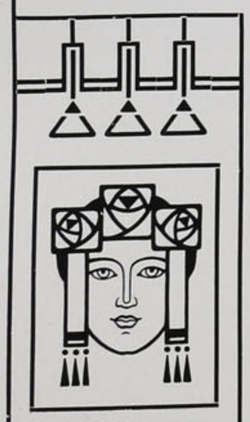

Dynama a elektrické motory pro proud stejnosměrný a střídavý (třífázový). ◇ Přístroje zařaďovací. ◇ Osvětlovací tělesa. ◇ Obloukové lampy. ◇ Elektroměry. ◇ Instalační materiál. ◇ Přístroje pro vaření a topení elektřinou. ◇

SPECIALITY:

Elektrický jednotlivý pohon kroužkových strojů přádacích, mechanických stavů, tiskacích strojů, kalandrů. ◇ Elektrická zařízení pro přádelny, tkalcovny, úpravny, tiskárny. ◇ Elektrické zdviže, ventilátory atd.

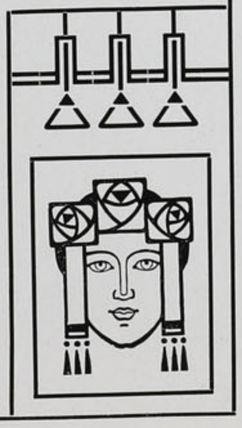

ČESKÁ BANKA

V PRAZE, VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ ČÍS. 32.

Provádí veškeré **obchody bankovní, směnárenské, úvěrové a bursovní.**

Zúrokuje co nejvýhodněji **vklady na knížky a na běžné účty.** Kupuje a prodává **cenné papíry,** obstarává jich správu a úschovu. Úhrady na cizinu, čeky, valuty, poukázky. – **Eskont směnek a devis. – Úvěry všeho druhu.**

Financování průmyslových závodů

První česká diskontní společnost

V PRAZE, na Václavském náměstí čís. 32,

poskytuje továrníkům a velkoobchodníkům **úvěr na otevřené účetní pohledávky** (pravidlem bez vědomí dlužníka).

Všem kruhům obchodním a průmyslovým uctivě tímto oznamujeme, že knihtiskařský závod náš v Praze, na Václavském náměstí č. 21, v němž toto album bylo vytisknuto, ve vlastních a co nejúčelněji zařízených budovách se nacházející, v poslední době velice jsme rozšířili a tak zařídili, bychom každé, i sebe větší zakázce mohli vyhověti v čase nejkratším a provedení nejmodernějším a nejdokonalejším.

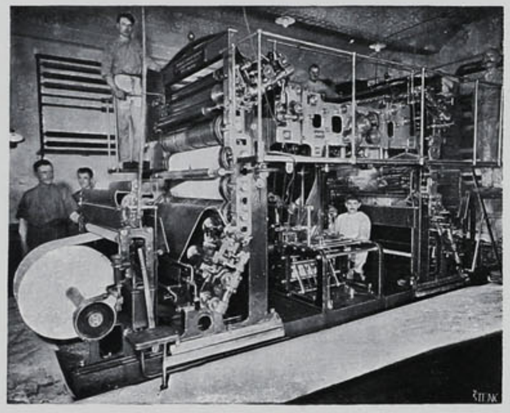

Rotační stroj pro výrobu prospektů ve stotisícových nákladech.

Nádherná díla, skvostně upravená, ve všech spisovných jazycích, illustrovaná i obrazů prostá, ceníky pro všecky odbory průmyslu co nejpraktičtěji a nejpřehledněji uspořádané, vzorníky, katalogy, výroční zprávy, všecky druhy tiskopisů obchodních v jednoduchém i vícebarevném provedení, plakáty reklamní jakož i obchodní oznámení všeho druhu zhotovují se co nejrychleji a nejpečlivěji. Bohaté zásoby moderních písem a ozdob umožňují, že úprava veškerých tiskopisů knihtiskárnou naší vyhotovených jest vždy moderní a dokonalá, takže tiskopis vyhovuje i po této stránce nejpřísnějším požadavkům naň kladeným. Každé i sebe menší zakázce věnuje se péče co největší. Rozpočty zasílají se P. T. interesentům na požádání zdarma a vyplaceně.

Pravá část exposice knihtiskárny „Politiky" na Jubilejní výstavě Obchodní a živnostenské komory v Praze 1908.

KNIHTISKÁRNA "POLITIKY"

V PRAZE II., VÁCLAVSKÉ NÁM. 21.

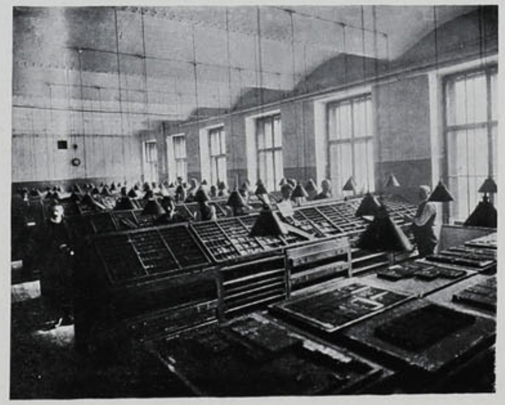

Sazárna pro dílové práce ve všech slovanských jazycích.

Obrazy jedno- i vícebarevné, dále trojbarvotisk a pod. zhotovujeme na nejnovějších a nejdokonalejších strojích knihtiskařských, a závod může zaručiti provedení bezvadné až do nejmenších podrobností. Pro tisk obrazů používáme barev jen vyzkoušených, stálých, což při nynější výrobě jest podmínkou nejdůležitější. Veliká řada barvotiskem provedených obrazů podává zajisté důkaz o vzorné péči a dokonalém odborném zpracování.

Oddělení sázecích strojů.

Ve zvláštním, taktéž co nejmoderněji zařízeném oddělení zhotovují se tiskopisy všech druhů pro závody obchodní a průmyslové. Adresky, účty, memoranda, oznámení, ceníky, dopisní papíry a obálky zhotovují se v úpravě velice elegantní a v době pokud lze nejkratší. Úpravě navštívenek, snoubenek, programů, pozvánek a ostatních podobných tiskopisů věnuje se taktéž péče co největší. Zakázky na venek obratem pošty.

Jelikož závod náš svým rozsahem i svým praktickým zařízením postaviti se může směle po bok i největším závodům nejen v Čechách, ale i v celém Rakousku, doufáme, že velect. p. t. zákazníci potřebný tisk svěřují závodu našemu, který zajisté vynasnaží se, aby posloužil každému co nejrychleji a nejsprávněji.

Henry Meynell & Co., Accrington

Anglie.

Jediní zástupci pro Čechy firem:

SAMUEL DODD & SONS, OLDHAM,
JAMES STOTT & Co., OLDHAM,
GEORGE KEIGHLEY LTD. BURNLEY,
THOMAS LARMUTH & Co., MANCHESTER,
HENRY HIGHLEY & SONS, HALIFAX,
JAMES WALMSLEY & SONS, ACCRINGTON.

Zástupci fy.:

JOSEPH STUBBS, MANCHESTER,
J. & T. BOYD LTD. GLASGOW atd.

Přádací stroje

PLATT, ASALEES, DOBSON H. & B etc.

Rozvolňovací stroj s nakládacím strojem.
Samočinné ústrojí přiváděcí.
Čechrací stroj porkupine se strojem přiváděcím ve spojení se ssacím a Crightonovým čechradlem v každém provedení.
Stroje potěrací.
Mykací stroje víčkové.
Stroje předpřádací.
Stroje posukovací.
Selfaktory.
Prstencové stroje přádací.
Přístroje na zkoušení příze.
Lisy na balení příze.

Hnací řemeny. Babky.
Metací řemeny.
Veškeré druhy kožených výrobků pro stavy tkalcovské.

Kůže pro válce. Kožené šňůry.

Stroje ku pletení šňůr, motouzů, provazů atd.
Stroje na pletení kabelů.
Stroje na tvoření klubek.
Prstence, běhounky, cívky.

Stroje pro tkalcovny.

Stroje soukací.
Opalovací stroje pro přízi bavlněnou, česanou přízi vlněnou a hedvábí.
Vijáky.
Přístroje ku napouštění příze.
Stroje hladicí.
Stroje snovací.
Stroje šlichtovací.
Stavy tkalcovské různých druhů.
Stroje skládací.
Stroje požíhací.
Stroje měřicí.

Meynellovy pat. číšky s olejem pro prstencová vřetena.

Stroje ku pletení a na stávkoviny. Veškeré potřeby pro stavy tkalcovské.

Specialita: Úplná zařízení ku větrání textilních závodů.
Přístroje ku hašení ohně.

Stroje pro barevny, tiskárny, bělidla a úpravny.
Přístroje ku mercerování bavlny a úplná zařízení.

Části transmisní. **Katalogy zdarma.** **Jeřáby, řetězy atd.**

Plány a rozpočty na úplná zařízení jsou dle přání k disposici.
NEJNOVĚJŠÍ ZLEPŠENÍ strojů šlichtovacích fy. RUSHTON, HOPPER & HARDACRE.

Jos. Prokopa synové,

továrna na stroje a závod elektrotechnický

v Pardubicích.

Oddělení pro stavbu turbin.

Staví turbíny Francisovy a Peltonovy pro veškeré vodní poměry a všechny výkony s největším užitečným effektem.

Turbíny Francisovy v různém uspořádání, jako turbíny jednoduché se svislou neb vodorovnou hřídelí, turbíny dvojčité a vícenásobně spojené v otevřené neb uzavřené skříni.

Provádí stavby úplných turbínových zařízení v účelném nejmodernějším provedení a solidní jednoduché konstrukce.

Precisní automatické regulatory s umělým neb přirozeným tlakem vlastní soustavy.

Úplná zařízení stavidel a česlic.

Za rok 1906 a 1907 dodáno 87 Francisových turbin.

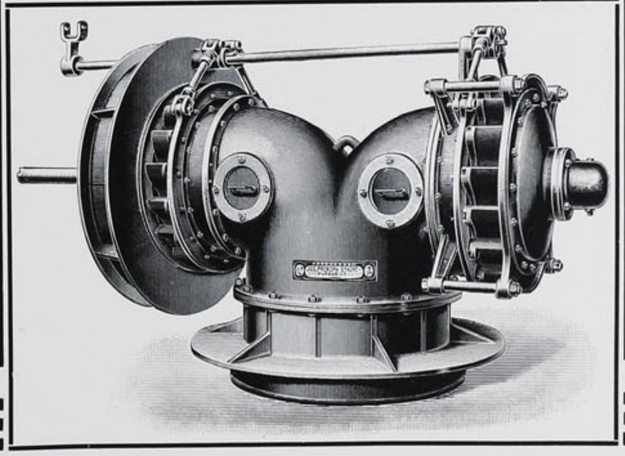

Za rok 1906 a 1907 dodáno 87 Francisových turbin.

Rozpočty a reference na požádání.

Rozpočty a reference na požádání.

Moderní transmise s kroužkovým mazáním a transmise Sellersovy.
Dodává stroje dynamoelektrické, zařizuje elektrické osvětlení a přenos síly.

Telegramy:
Listové stroje Žandov u Čes. Lípy.

Bratří Stäubli

dříve **Schelling & Stäubli**

NEJVYŠŠÍ VYZNAMENÁNÍ
na všech súčastněných výstavách.

ZLATÉ MEDAILE: Curych 1894, Como 1899, Hořice 1903, St. Etienne 1904, ZLATÁ CENA KOMORNÍ: Liberec 1906. ČESTNÝ DIPLOM A ZLATÁ MEDAILE Mezinárodní výstavy v Miláně 1906.

Továrny na textilní stroje
Žandov u Čes. Lípy

Horgen (Švýcary), rodný dům.

Lyon (Francie), filiálka.

Vyrábí co dlouholetou **Specialitu:**

Listové stroje

v nejosvědčenějším a v nejdokonalejším provedení pro veškeré druhy tkanin v hedvábí, bavlně, vlně, lnu a stuhy.

Soukací stroje

Patent: soustava Schärer, pro uzavřené křížové navinování kuželových cívek útečních pro hedvábí a jemnou přízi

Vlastní patenty. **Vyzkoušené.** **Osvědčené.**

Doporučujeme:

Lopatkové stroje listové s kolíčkovou neb lepenkovou kartou a nuceným pohybem hranolu.

Universální stroje listové: pro perlinky, pruhované a čtvercované tkaniny s půdou plátnovou, s rozdílným a vždy vazbě odpovídajícím způsobem práce, tedy libovolně s otevřeným neb zavřeným prošlupem, s horním neb horním i dolním prošlupem.

Listové stroje pro bordury s velkou střídou, pro čtvercované a tkaniny určité délky.

Přístroje na šátky ku zarubování a vyrubování plátnových excentrů.

Listové stroje pro dvě vazby (s jedním hranolem).

Listové stroje s dvěma hranoly a samočinnou přeměnou (Patent Stäubli).

Listové stroje se samočinnou přeměnou.

Listové stroje s jednou lepenkovou a jednou kolíčkovou kartou, s dvěma hranoly pro lepenkové karty bez aneb se samočinnou přeměnou.

Listové stroje pro tvoření prošlupu ve skupinách (novinka pro výrobu stolního prádla).

Listové stroje s nuceným pohybem hranolu.

Listové stroje soustavy Warda s 1 neb 2 hranoly.

Specielní listové stroje pro výrobu stuh.

Listové stroje s protitahem o jednom zdvihu a zavřeném prošlupu.

Ústrojí podnožková, pružinková ústrojí na tah, ústrojí pro vnitřní okraje, nože ku řezání okrajů.

Veškeré druhy karet a kolíčků, kladky ku závěsům listů atd.

Výborné reference nejpřednějších firem tu- i cizozemských.

Solidní, promptní a laciná obsluha.

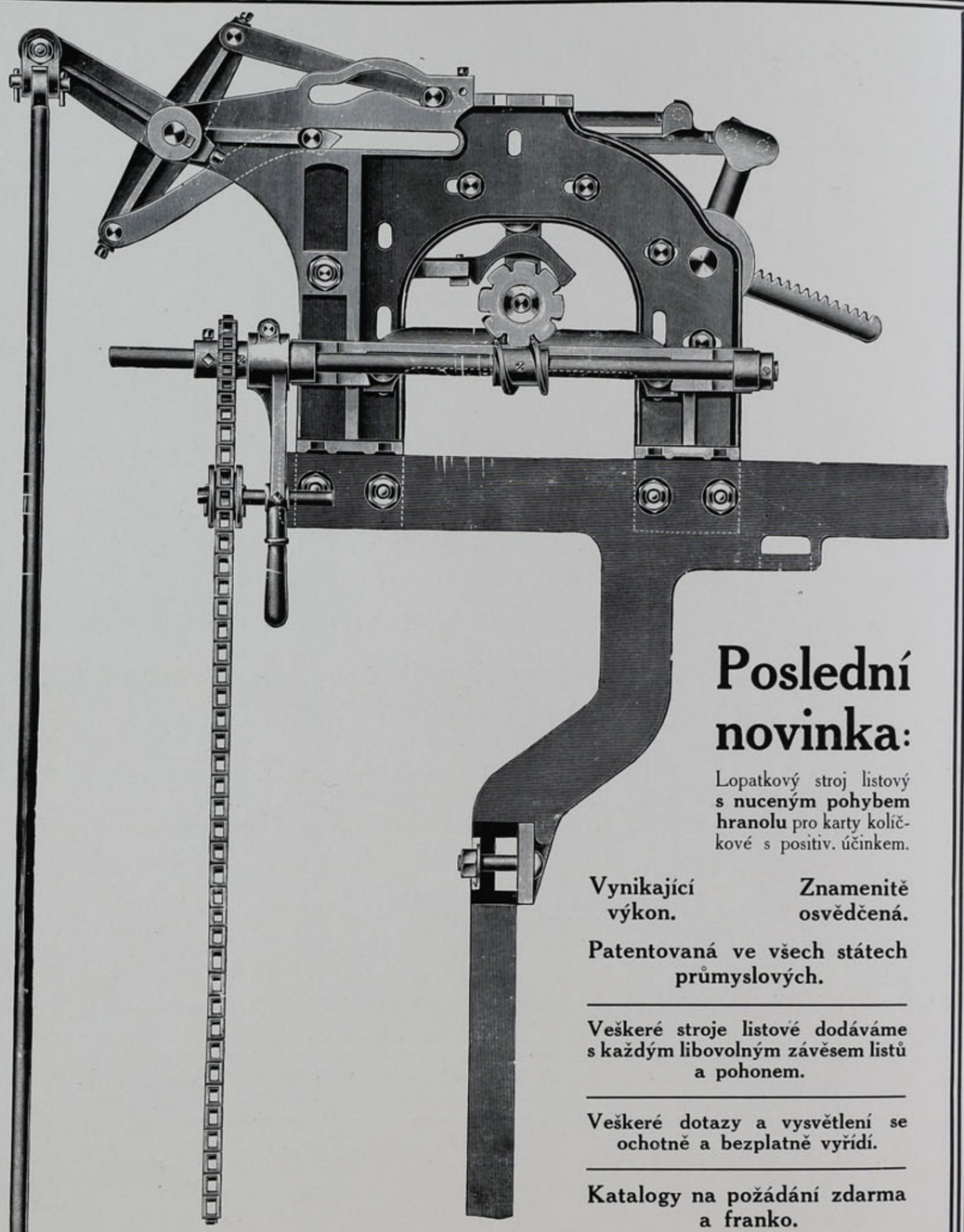

Pohled ze zadu.

Poslední novinka:

Lopatkový stroj listový **s nuceným pohybem hranolu** pro karty kolíčkové s positiv. účinkem.

Vynikající výkon. **Znamenitě osvědčená.**

Patentovaná ve všech státech průmyslových.

Veškeré stroje listové dodáváme s každým libovolným závěsem listů a pohonem.

Veškeré dotazy a vysvětlení se ochotně a bezplatně vyřídí.

Katalogy na požádání zdarma a franko.

J. Zrust

Uhelný konsulent
Hradec Králové II.

JINDŘICH WEIGL

textilní technická kancelář v Liberci

dodává stroje, přístroje, potřeby pro přádelny a tkalcovny a veškeré technické potřeby pro tovární závody, zvláště:

Dieselové motory a turbiny.

Křídla a vřetena ku předpřádacím strojům.
Kůže na válce posukovací a trubky.
Konve na přást a koše na přízi.
Vřetena a prstence.
Povlaky mykací každého druhu.
Speciality řemenů.
Lana selfaktorová a šňůry vřetenové.

Metací řemeny „UNIKUM" bez soutěže v jakosti a v ceně.
Člunky tkalcovské všech druhů.
Poháněcí řemeny ku stavům, spony atd.
Spermový olej a svíčky na osnovy.
Cívky osnovací a útkové.
Hřebeny páraci, nůžky, naváděče atd.

Technické výrobky z pryže a osinku.

Oleje, tuky, konvice na olej a úsporné přístroje na olej. Řemenice ze dřeva, ocelového plechu a z kujného železa. — Odborná, solidní a laciná obsluha, poněvadž bez režie.
Viz „Textilní Obzor" ze dne 15. prosince 1907, stranu 643. „Své pány čtenáře".

Siegfried Pichl
Náchod.

Zástupce prvních liverpoolských a brémských firem bavlny americké a východoindické.

MACH & FIŠER,

továrna na stroje a slévárna v Hronově n. M.

■ Moderní ■ transmisse ve vzorném a lehkém provedení, osvědčené konstrukce s ložisky kroužkovými system „Seller" a s ložisky s trvalým ■ mazáním ■ ‚Keystone-Grease'. Lanové kotouče a řemenice s nejlehčí přípustnou váhou.

Telefon čís. 11.

Adresa telegramů: **Strojírna Hronov.**

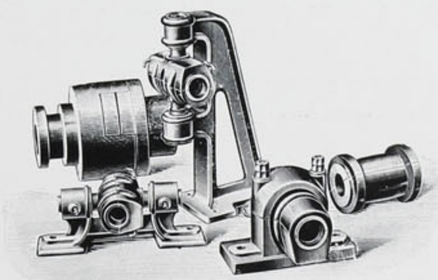

Podrobné plány a rozpočty na nová zařízení, jakož i rekonstrukce na požádání.

■ Lité sloupy ■ a stavba železných ■ konstrukcí. ■ Hydraulické, šroubové i výhřevní lisy pro textilní průmysl Odlitky pro textilní a jiné stroje z Ia. anglické litiny, závaží pro přádelny a tkalcovny, veškerá litina stavební a komerční.

ISOLACE STROPU Z ARMOVANÉHO BETONU V ROZMĚRU 7000 m^2 **KORKOVÝMI ISOLAČNÍMI DESKAMI** V NOVÉ PŘÁDELNĚ A TKALCOVNĚ FIRMY
JAN HERNYCH A SYN V DOUDLEBÍCH.

SPOJENÉ ZDICKO-HROBECKÉ TOVÁRNY NA VÝROBU KORKOVÝCH KAMENŮ

SPOLEČNOST S OBM. RUČ.

Továrna v Hrobcích, stanice spol. rak.-uher. státní dráhy.

Provádění isolací střech shedových a stropů z armovaného betonu, podlah a stěn, studeného a vlhkého zdiva atd. atd.

ÚSTŘEDNÍ KANCELÁŘ: PRAHA, MARIANSKÁ UL. 23.

PRAHA: TELEFON 3203.

VÝROBA KORKOVÉ ISOLACE VE TVARU DESEK, CIHEL A SKRUŽÍ.

PROVÁDĚNÍ ÚSPORNÝCH ISOLACÍ VŠECH DRUHŮ Z KORKU, OSINKU A ISOLAČNÍ HMOTY PRO PARO- A VODOVODY, ZIMOTVORNÉ STROJE ATD.

ZVLÁŠTNÍ ISOLACE PARNÍHO POTRUBÍ PRO PŘEHŘÁTOU PÁRU o 360°.

OSVĚDČENÉ, SPOLEHLIVÉ A ÚSPORNÉ ISOLOVÁNÍ LEDNIC A CHLADÍREN.

PROSPEKTY, VZORKY A ROZPOČTY ZDARMA! **PROSPEKTY, VZORKY A ROZPOČTY ZDARMA!**

Továrna v Hrobcích, stanice spol. rak.-uher. státní dráhy.

Stavby lehkých mezistěn, isolace podkrovních místností (Mansard) v domech, hotelích, továrnách, lázních, villách, stavby vill, baráků atd. atd.

Technická kancelář pro veškerý průmysl textilní

J.GIEDION, VÍDEŇ.

Filiálka v Lodzi, Petřikovská ul. 177.

Úplná zařízení pro přádelny (bavlny, konopí, lnu a juty), skárny, tkalcovny, tiskárny, barvírny, bělidla a úpravny na **základě dlouholetých zkušeností.**

Pečlivá a odborná obsluha. - Generální zástupce nejpřednějších strojíren toho druhu. - Specialita: Dodávka veškerých potřeb pro průmysl textilní v nejlepší jakosti za nejpříznivější ceny.

Odborná vysvětlení, rozpočty, plány atd. zdarma.

J. Giedion, Vídeň IX., Kolingasse 3

TRIUMF PRAXE

jest vynalezení patentovaného
přístroje na navlhčování a větrání

„JACOBINE“.

Jest dosaženo

— může se plným právem tvrditi —, že dělník v čistém, dle potřeby otepleném a navlhčeném vzduchu, bez průvanu může pracovati, aniž by majiteli závodu velkých výloh způsobil. — Každý, kdož své dělníky chce dle možnosti hbité a zdravé udržeti a sám nevýhodám zapáchajících a prachem naplněných dílen se chce vyhnouti, nechť upotřebí tuto vymoženost praxe.

Větší výroba - lepší výrobek.

Soustava „JACOBINE“ spočívá na impresi čerstvého, vodou praného vzduchu, který prost jest bakterií. Zvláštní přístroje vsávání prachu jsou při upotřebení soustavy „Jacobine“ toliko v řídkých případech nutny. Soustava „Jacobine“ osvědčila se bezvadně ve stech závodů a to v přádelnách a tkalcovnách bavlny, lnu, hedvábí a juty. Poptávka ve všech zemích jest stále větší a obrat stále stoupá. Vynálezce a jediný výrobce:

RUDOLF JACOBI, NIJMEGEN (HOLANDSKO).

Generální zástupce: J. GIEDION,

Vídeň IX./I. Kolingasse 3. Technická kancelář pro textilní průmysl.

ARUNDEL & Co. Sovereighn-Works STOCKPORT.

Vynikající dlouholetí konstruktéři soukacích a skacích strojů, strojů plynem opalovacích, smotávacích strojů, balíčkových lisů na přízi atd.

Speciality:

Arundelův křížem soukací stroj

k jednoduchému a vícenásobnému soukání. Vyznačuje se **před veškerými jinými soustavami velikou výrobou, klidnou prací bez nárazu a hřmotu.**

Stroj pro vícenásobné soukání opatřen jest samočinnou zarážkou, **která naprosto jistě a okamžitě** působí při přetrhnutí nití.

Arundelův stroj plynem opalovací

se značnými zlepšeními pro křížové navinování. **Zvláště stavěn pro veliké rychlosti.** Různé druhy hořáků dle nejnovějších modelů na základě dlouholeté zkušenosti.

Arundelův patentovaný čistič nití

pro stroje soukací, bavlnu a vlnu, k odstranění nečistot z příze.

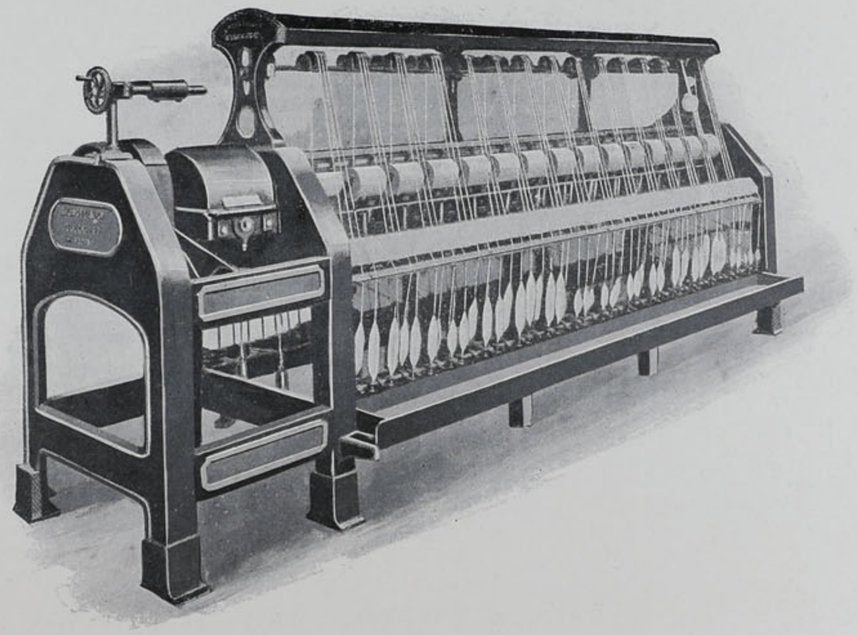

Arundelův patentovaný stroj křížem soukací k vícenásobnému soukání, nejnov. zlepšená konstrukce.

Speciality:

Arundelovy prstencové a křídl. stroje skací

nejnovější zlepšené konstrukce pro suché a mokré skaní, anglické a škotské soustavy. Zlepšená vřetena a křídleny. **Stroje jsou co nejsolidněji provedeny a zaručují největší možnou výrobu.**

Arundelovy smotávací stroje na potáče a cívky

nejlepší konstrukce a v nejsolidnějším provedení **s vijáky pro velké rychlosti.**

Moscropsův patentní registrátor času

k samočinnému naznačování rychlosti u motorů a tlaku parních kotlů atd. atd.

Podrobné popisy a rozpočty všech výše uvedených specialit račte žádati od výhradního zástupce

J. GIEDION,

technická kancelář a obchod strojí VÍDEŇ IX., Kolingasse 3., V LODZI (Ruské Polsko), Petřikovská ul. 177.

ELSASSKÁ SPOLEČNOST PRO STAVBU STROJŮ

ZÁVOD V MÜLHÚZÁCH.

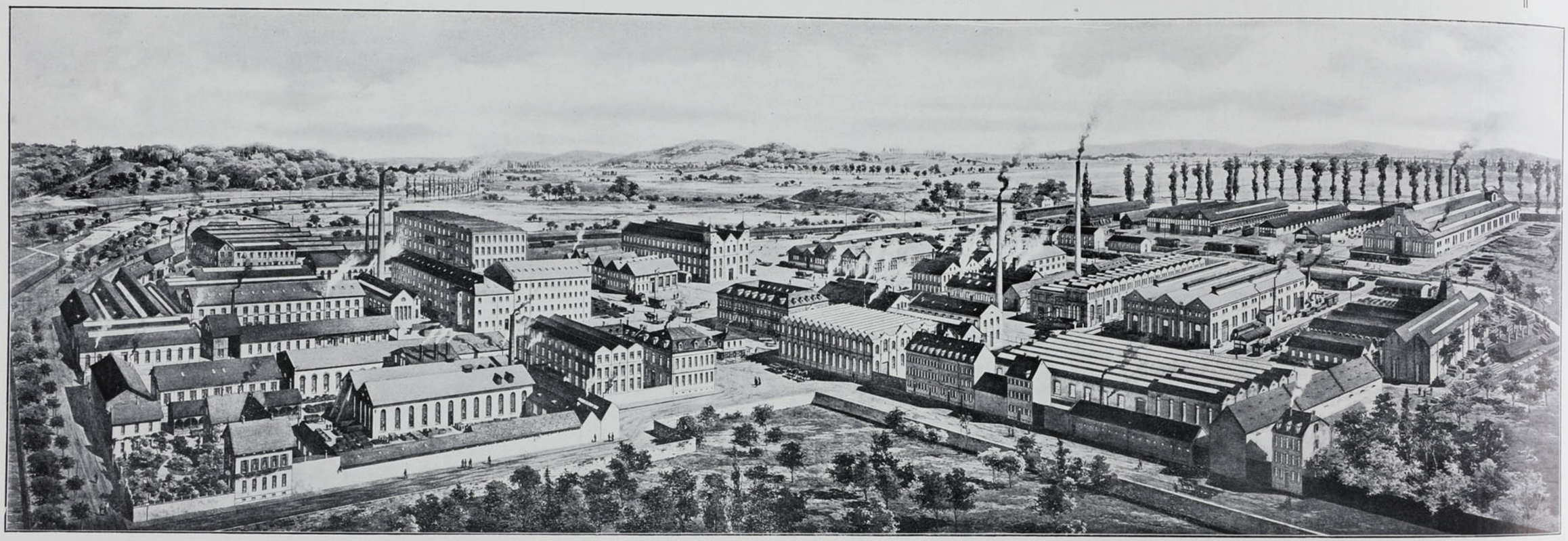

Akciová společnost. Závody v Mülhúzách a Grafenstadenu (Elsasko) a v Belfortu (Francie). Kapitál 18 milionů franků.

Nejhlavnější dosud obdržená vyznamenání: Paříž 1889 3 Grands Prix a 4 zlaté medaile; Paříž 1900 7 Grands Prix a 2 zlaté medaile; St. Louis 1904 3 Grands Prix; Milán 1906 2 Grands Prix.

ÚPLNÁ ZAŘÍZENÍ PRO:

Přádelny bavlny:
Stroje čechrací.
Stroje potěrací.
Mykací stroje s pohybl. víčky.
Stolice posukovací.
Stroje česací.
Stolice předpřádací.
Prstencové stroje přádací pro osnovu a útek.
Selfaktory.

Přádelny česané vlny:
Úplná zařízení ku praní vlny.
Stroje mykací. Patentované stroje česací.
Přikládací stroje, stroje pro česárny a přípravní stroje.
Stroje hladicí.
Veškeré stroje předpřádací.
Prstencové stroje přádací.
Přádací stroje křídlové.
Selfaktory.

Tkalcovny:
Stroje snovací.
Stroje soukací.
Stroje skací.
Šlichtovací stroje s velkým bubnem.
Mechanické stavy tkalcovské pro bavlnu, hedvábí a vlnu.
Široké stavy tkalcovské.

Bělidla:
Stroje opalovací.
Kotel ku vaření s předhřívačem. Stroje k impregnování.
Prací stroje provazcové.
Stroje vymačkávací.
Vodní kalandry.
Rozváděcí stroje provazcové.
Válcové stroje sušicí.

Tiskárny:
Prací stroje (Hotflues).
Stroje čisticí.
Lisy vřetenové.
Jednostranné stroje potiskovací s 1 až 16 barvami.
Duplex potiskovací stroje s 1 až 8 barvami.
Stolice sušicí.
Propařovací stroje nepřetržitě pracující.
Kotle k paření.
Propařovací stroje pro vysoké teploty.
Procezovací stroje sítové.
Barvířské kuchyně.
Široké stroje prací nepřetržitě pracující.

Barevny:
Stroje barvířské (Jigger).
Jigger pro barvy sírové.
Foulard.
Barvířské kádě provazcové.
Kádě k mydlení.
Centrifugy.
Široké kádě barvířské pro veškeré barvy.

Úpravny:
Universální stroj úpravní a válcový stroj sušicí.
Napínací rámy různých soustav.
Kalandry.
Drticí stroje pro hmoty úpravné.
Stroje vyrovnávací.
Lisy k balení.

Parní stroje. **Parní kotle.** **Turbíny.** **Lokomotivy.** **Stroje obráběcí.** **11.000 zřízenců a dělníků.**

Generální zástupce pro Rakousko-Uhersko: J. GIEDION, Vídeň IX., Kolingasse 3.

J. STADLER

továrna na lučebně technické speciality

V PRAZE

odporučuje svůj **„MARSOIL“** jakožto nejvýtečnější prostředek ku zachování trvanlivosti hnacích řemenů, náčiní, sedel, udidel a střech kočárů, jež marsoilem impregnovány, vydrží nejméně dvakráte tak dlouho než řemeny nemazané.

Zásilkou na zkoušku milerád posloužím.

Zásilkou na zkoušku milerád posloužím.

ZALOŽENO 1854 — ZALOŽENO 1854.

Závod železářský ocelí, a kovy ve velkém
J. C. MÜLLER, HOŘICE

Telegr. adr.: Müller, Hořice.

Telefon č. 1.

Speciality pro průmysl textilní.

Ocel pro vodítka na babky (pikrová ocel) všech rozměrů na skladě.
Ocel. drát platinový.
Veškeré druhy šroubů pro průmysl textilní.
Jediný prodej pro Rakousko-Uhersko v ohlasných raklí švédsk. ze stříbrné ocele Ocel na molety a ocel reliefová zaručené jakosti.

Nejlepší jakost pilníku „SPECIAL“ za mírné ceny.
Import amerického a francouz. nářadí a armatur.
Odborné zařízení dílen strojnických, zámečnických, truhlářských.
Zastoupení sobotínštěpánovské horní a hutní akciové společnosti Sobotín.
Provádění průmyslových staveb textilních.
Sloupcové a travers. konstrukce a transmise.

Akciový kapitál Kor. 4,000.000·—.

Koupě a prodej cenných papírů ukládacích, losů, rent, devis, valut atd. atd.

Reservní fondy Kor. 670.000·—.

Skladiště. **Výměna kuponů.** **Směnárna.**

Záložní úvěrní ústav v Hradci Král.

Bursovní obchody. Založeno r. 1868. **Informační oddělení.**

⊡ Eskompt směnek a faktur. ⊡

Vklady na knížky vkladní - - 4%
na poklad. poukázky
□□□□ ode dne vložení do dne vybrání. □□□□

Stav vkladů koncem května t. r. K 18,225.963·07.

Telefon č. 9. **Filiálka v Semilech.** Telegram: „Ústav“.

Výroba babek stavových — C. K. PRIV. — Výroba babek stavových

TOVÁRNA NA KŮŽE A HNACÍ ŘEMENY.
PRVNÍ RAK.
TOVÁRNA NA BIČOVÉ ŘEMÍNKY.

JOSEF VOSÁHLO
V DAŠICÍCH (ČECHY).

Doporučuje své chvalně známé Ia. jakosti **jádrové kožené řemeny hnací,** houževnaté **řemeny metací se srstí** zákonem chráněné známky **SAMSON** v nedostižitelné jakosti, **řemeny pro páky odrážkové,** specialní řemeny **pro selfaktory a trosle v přádelnách** jakož i pro pohony pomocí kuželových kotoučů, šicí a vázací řemínky, babky stavové, kůže řemenové a ucpávkové a veškeré technické potřeby z kůže.

ZALOŽENO 1866. — ZALOŽENO 1866.

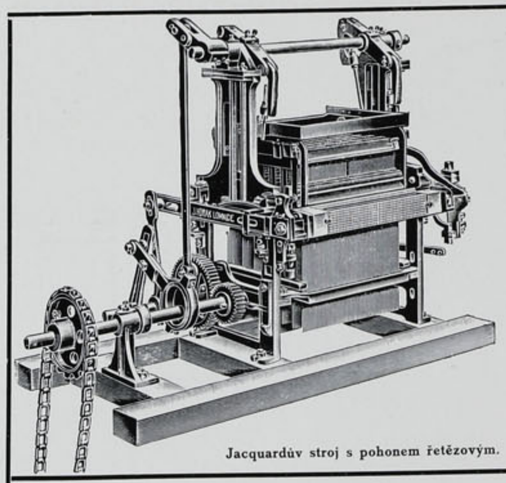

Jacquardův stroj s pohonem řetězovým.

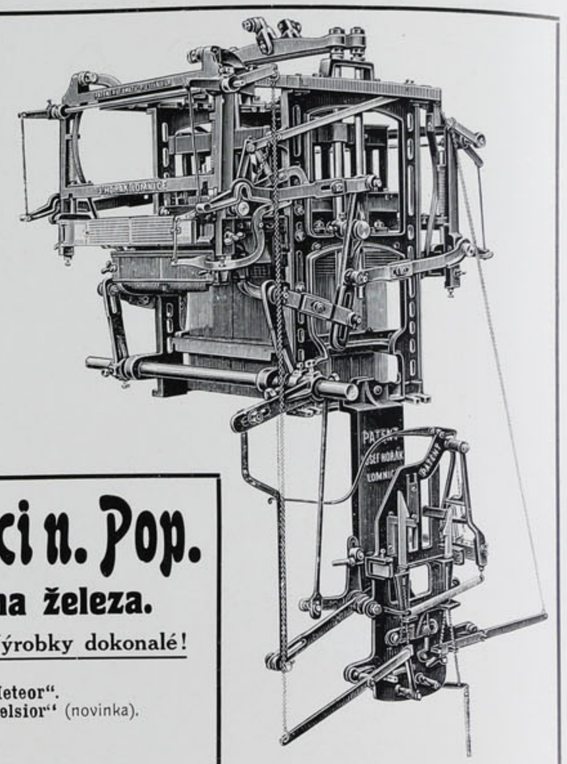

Josef Horák v Lomnici n. Pop.

továrna na stroje a slévárna železa.

Vlastní novinky velmi osvědčené! **Výrobky dokonalé!**

Listovky dvojzdvižné (Ward a Hattersley.)
Listovky dvouhranolové s automatickým přesunovačem **„Meteor“.**
Listovky třihranolové s automatickým přesunovačem **„Excelsior“** (novinka).
Listovky lopatové pro těžké zboží zlepšené.
Listovky soustavy Dickinson.
Listovky se samočinným protitahem (nový vzor).
Nové výstřednikové stroje od 5ti do 12ti listů.
Patentní listovka „Progres“ (nový druh). Patent číslo 18696.
Žakáry železné dvojzdvižné. Dvouhranolové žakáry s patent. automatickým přesunovačem. (Patent Horák čís. 11889.)
Žakáry dvojzdvižné s pohonem řetězovým a) s vodorovným vedením hranolu, b) **s positivním** vedením hranolu. (System F. Horák.)
Vídeňské žakáry pro vrchní a spodní průšlap, hrubé i jemné dělení.
Přístroje ku tkaní středních krajů, rectometry, válce dřevěné i železné pro osnovu a zboží, **stojany na válY, kolenové hřídele stavové, transmisse,** veškeré součásté stavů dle zaslaných modelů buď surové nebo spracované, vše v provedení bezvadném atd.

Jacquardův stroj se dvěma hranoly a automat. přesunovačem.

Závod založen roku 1865.

Telefon: Lomnice n. P. č. 7.

Nejstarší a největší závod toho druhu v rak.-uher.mocnářství!

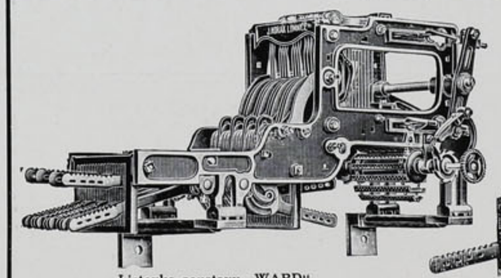

Listovka soustavy „WARD“.

Listovka soustavy „WARD“ se třemi hranoly.

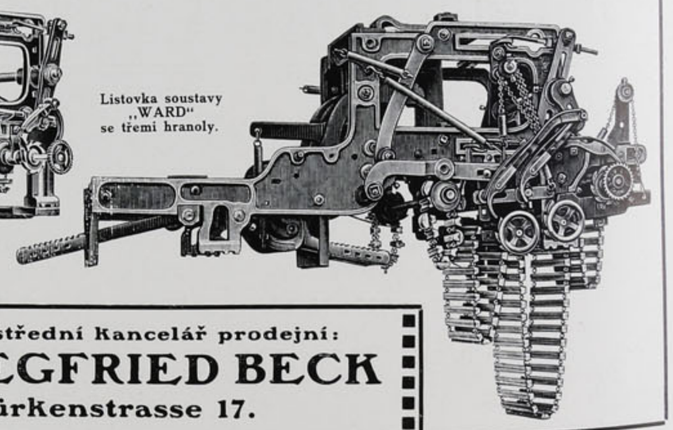

Hlavní zastupitelství a ústřední kancelář prodejní:

RUDOLF & SIEGFRIED BECK

VÍDEŇ IX., Türkenstrasse 17.

Založena 1831.

Cís. král. priv.

Založena 1831.

ASSICURAZIONI GENERALI

V TERSTU.

Zaručovací fondy koncem r. 1907 korun 323,629.347·57

Zaručovací fondy koncem r. 1907 korun 323,629.347·57

Vrchní jednatelství pro Čechy v Praze

přijímá pojištění:

1. na život lidský, ve všech odvětvích pojištění kapitálového a důchodového,
2. proti nebezpečí požáru a výbuchu na movitých i nemovitých věcech všeho druhu, jakož i proti škodám způsobeným ztrátou nájemného následkem požárů,
3. proti škodám při dopravách po moři, řekách i po suchu,
4. proti krádeži vloupáním

V roce 1907 zaplaceno náhrad korun 37,472.589·25.

Od založení společnosti do konce roku 1907 zaplaceno náhrad korun 899.042.935·20.

V roce 1907 vyhotoveno životních pojistek 16.167 na obnos korun 135,170.702.65.

Koncem roku 1907 bylo v platnosti životních pojištění na obnos korun 917,014.396.99.

Račte žádati bezplatné rady v otázkách assekuračně technických.

Zvláštní technická kancelář.

Odborné posudky při novostavbách, rekonstrukcích a vůbec při všech assekuračně technických otázkách.

Palác »Assicurazioni Generali« v Praze, Václavské náměstí.

Račte žádati prospekt nových kombinací životního pojištění.

Ku pohodlí obecenstva ve všech větších městech inspektoráty, po příp. jednatelství.

Zvlášť výhodná novodobá úprava kombinací pojištění životního.

Vrchní jednatelství pro Čechy v Praze

přijímá pojištění:

5. proti rozbití ploch zrcadlových a zvonů,
6. polních plodin proti krupobití pro uherskou krupobitní a zajišťovací společnost v Budapešti,
7. proti úrazům, všech způsobů, pojištění povinného ručení všech kombinací a pojištění škod vodovody přivoděných pro První rakouskou všeobecnou proti úrazům pojišťující společnost ve Vídni.

JOSEF TEKL,

PRAHA, NAPROTI ŽOFÍNU. **NYMBURK,** NA VELKÝCH VALECH.

Továrna korků a korkové isolace
a umělecký válcový mlýn.

Provádí veškeré isolace stěn, příček, střech, parního a vodního potrubí a na přehřátou páru.
Rozpočty na požádání zdarma a franko.

Tisíce dobrozdání po ruce k volnému nahlédnutí.

VOJTĚCH ZIKMUND

Výroba všech druhů olejů pro textilní průmysl, speciálních olejů pro parní válce při přehřáté páře, olejů pro motory, turbiny, stroje dynamové a automobily. - Velkoobchod benzínem, parafínem a petrolejem.

TELEFON 581. **PRAHA-KARLÍN** TELEFON 581.

Bratří Mautnerové

Majitel: **Gustav Mautner,** přísežní odhadní komisař c. k. obch. soudu,
technický obchod **VÍDEŇ IX.,** Liechtensteinstrasse 17,
Telefon 15.234 Telefon 15.234

dodávají: veškeré potřeby pro přádelny, tkalcovny, barvírny, tiskárny a pro veškeré jiné závody, a sice:

původní anglické válce voskové, Gränzový čistič žárových trubek, hadice konopné, surové a gumované, bavlněné řemeny „Eureka", Lavaoid co náhrada za síru. — Ovčí a telecí kůže.

Specialita: **Řemeny pro dynamo.**

C. k. priv. továrna na papírové trubice a cívky

M. PAM'S SÖHNE

Znamenité výrobky. **NEUNKIRCHEN (Dolní Rakousy).** Nízké ceny.

Vzorky a zvláštní offerty na požádání.

Nezničitelné.

Ia jakosti.

Nezničitelné.

Ia jakosti.

Patentní papírové cívky osnovové

pro tkalcovny z lisovaného papíru nebo napuštěných kotoučů z lepenky a zašroubovanými trubkami dřevěnými pro tkalcovny na jutu a nitárny.

Cívky útkové

v nejlepší jakosti, páru nepropouštějící a nepromokavé, jakož i veškeré druhy

cívek z lisovaného papíru pro přádelny.

Mechanické stavy

Josef Hartmann *technická kancelář* **Ústí** *nad Orlicí.*

Stroje a veškeré potřeby pro textilní průmysl.

VACUUM OIL COMPANY

akciová společnost.

PRODEJNÍ ODDĚLENÍ OLEJŮ KU MAZÁNÍ

Praha II., Havlíčkova ulice č. 9.

TELEFON 2426 b. ADRESSA TELEGRAMŮ: „VACLITE“. TELEFON 2426 b.

RAFFINERIE MINERALNÍCH OLEJŮ V ČECHOVICÍCH.

TOVÁRNÍ ZNAČKA

„GARGOYLE“.

OLEJE NA STROJE.

KAREL BAROLIN

VÍDEŇ VII.-I., APOLLOGASSE 8.

Hlavní zastupitelství a sklad továren.

Telefon 7792
meziměstské spojení.

Dodává cenné:

Barvy anilinové: pro hedvábí, ovčí vlnu, bavlnu, len, jutu, polovlnu, polohedvábí atd.
Dřeva barvířská a výtažky z nich, jako z dřeva modrého, červeného, žlutého a jiných druhů.
Speciality: Hemolin, Morin a Barazolin, úplně čisté výtažky z dřeva modrého, žlutého a červeného ve krystalech; úspora času a páry.
Marseilleské mýdlo bílé a zelené, úplně neutrální mýdlo olivové.
Protamol čistý výrobek rýžový, vynikající prostředek k šlichtování a úpravě.
Kyselina mléčná 50 až 80procentní.
Mléčnan antimonový nejlacinější a nejlepší náhražka dávivého vinného kamene.
Krevní bílkovina nejčistší a nejlacinější známky.
Stance pro bělidla a barvírny hladké s vypálenými větvemi, bambusové tyče k barvení.

SPECIALITY:

Ruční vyšívací stroje nejnovější konstrukce se všemi přístroji. - **Stroje a přístroje** pro **bílení** a **úpravu** specielně vyšívaných výrobků. - **Stavy tkalcovské** a **přípravní stroje** pro mech. tkalcovny hedvábných polohedvábných a bavlněných látek.

Prospekty dle přání.

VYZNAMENÁNÍ:

VÍDEŇ 1873
medaile pokroku.
CURYCH 1883
diplom.
PAŘÍŽ 1889
zlatá medaile.
COMO 1899
zlatá medaile I. třídy.
PAŘÍŽ 1900
zlatá medaile.
MILÁN 1906
čestný diplom.

ZALOZENO 1859.

Továrna na stroje a slévárna železa

J. Vogt-Benninger
dříve
Benninger & Co. v Uzwilu (St. Gallen) Švýcarsko.

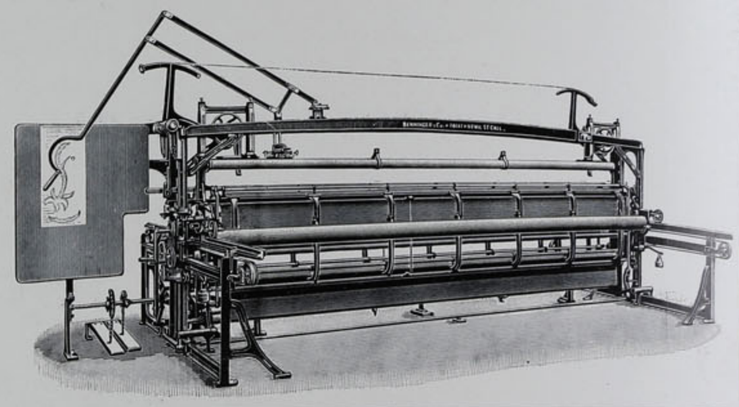

Generální zástupce pro Rakousko: J. GIEDION,
technická kancelář pro průmysl textilní, VÍDEŇ IX., KOLINGASSE 3.

STURTEVANT

soustava pro centrální topení, větrání a navlhčování textilních závodů.

Žádejte katalog číslo 233.
Sturtevant Engineering Co. Ltd. London.

Ing. Victor Gusztáv,
Vídeň I. Schottenring 25.

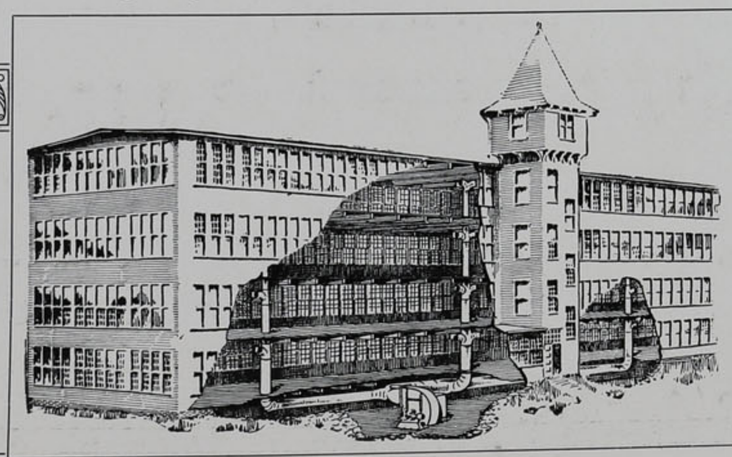

Bartelmus, Donát a spol., Brno,

elektrotechnická továrna.

Elektrické generátory a motory pro každý výkon a všechny druhy proudu. Rotační transformátory a motorgenerátory. Transformátory pro proud jedno- i vícefásový s chlazením přirozeným neb olejovým. Veškeré aparáty jak pro nízké tak i pro vysoké napjetí. Úplná zařízení pro osvětlování měst a soukromých budov. Elektrická zařízení a přenos síly pro veškeré podniky průmyslové, doly, hutě a pro hospodářské účely. Elektrické přístroje pro topení a vaření.

Výtahy pro osoby a zboží, pumpy, ventilatory, vrtačky atd.

Projekty a rozpočty na požádání.

Česká akciová společnost pro raffinování petroleje v Kolíně.

První a jediný český závod toho druhu doporučuje své **petroleje,** dodává **benzin** k osvětlování, k pohonu motorů a na čištění, nabízí své různé druhy **olejů strojních, vřetenových, přesně dle předpisů Olejového svazu rakouských přádelen,** dále **olejů cylindrových a jiných,** jakož i **paraffinové šupiny a bílý paraffin.**

Prodej obstarává:
Pražská úvěrní banka v Praze (oddělení pro petrolej).

Dodávám v nejsolidnějším provedení, rychle a levně:
Knihy obchodní, veškeré tiskopisy pro průmysl textilní. Viněty. Papíry obalové.
Stroje psací VŠECH soustav za původ. ceny tovární. Mimeografy, cyclostyly, hektografy atd.
TELEGRAMY:
PAPÍR-PITŠ-PRAHA.

Potřeby pro stroje psací:
pásky k veškerým soustavám, kopírovací i nekopírovací, papír karbonový, šablonky, olej nejjemnější atd. Bohaté kollekce vzorů
OBRATEM!

Telefon 1400

Papír-Pitš-Praha jen Jungmannova 14

Telefon 1400

(Majitel firmy: Bohuslav Pitš)
dodavatel sl. spolku českých průmyslníků textilních.

Původní anglický stroj
The Rotary Cyclostyle

Nejlepší rozmnožovací stroj!

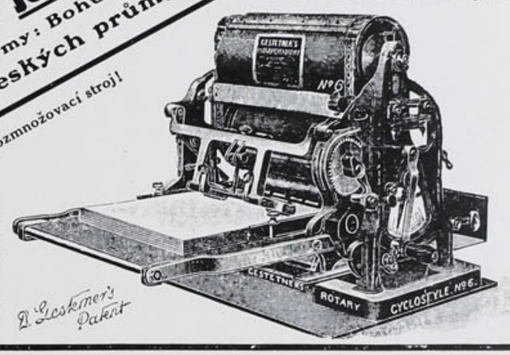

Obrovská výkonnost: 3000 otisků z JEDNÉ matrice za hodinu. Pracuje ve výstavní kanceláři jub. výstavy s úspěchem velkolepým. Popis, reference a platební podmínky obratem fko. Předvedení stroje BEZ závazku ke koupi.

THEODOR BÖHM
továrna na kůže a řemeny · Česká Skalice

nabízí pod záruKou své chvalně známé

ŘEMENY

hnací jednoduché a dvojité
stavové
selfaktorové
a dynamové.

Chránítka babek
co nejlépe osvědčená. Šicí a vázací řemínky jak mastnočinné tak chromové.

Co specialitu doporučuji:
řemeny bicí
(Schlagriemen) známka
„Goliáš“
dle nové methody vyráběné, s chlupy v pevnosti nepřekonatelné, zákonně chráněno.

Kyselinu sírovou 60° a 66° Bé

jakož i do **akkumulatorů,** dále

KOŽNÍ GELATINY,

výtečnou jakostí francouzským úplně se rovnající, výhodně nabízí

akciová továrna
na vyrábění uměl. hnojiv a lučebnin v Kolíně.

Zvláštní upozornění pro majitele parních strojů!

Při nynější drahotě topiva jest nejdůležitějším faktorem ekonomie parostrojního zařízení co možná nejmenší ::: spotřeba páry. ::: Indikace, šetření a úprava provádí se co nejsvědomitěji.

REVISE
elektrických zařízení

podle předpisu Svazu rak. pojišťoven provádí osobně nejvýhodněji

Inž. Ant. Zikmund,

autorisovaný revisor Svazu rak. pojišťoven a Spolku čes. průmyslníků textilních

Praha II., Marianská ul. č. 26.

Telefon čís. 2949.

Informace ve všech záležitostech strojních, stavební dohled, zaručená nestrannost. Odhady škod na stroj. zařízení, vzniklých požárem. Chová v evidenci a doporučuje zánovní stroj. zařizování pro každý průmysl.

DOBSON & BARLOW, LTD., BOLTON.

Konstruktéři všech přípravných a předpřádacích strojů, strojů přádacích, soukacích, navinovacích a opalovacích pro přízi bavlněnou jakož i strojů ku výrobě příze vlněné, mykané i česané, hedvábné a odpadkové.

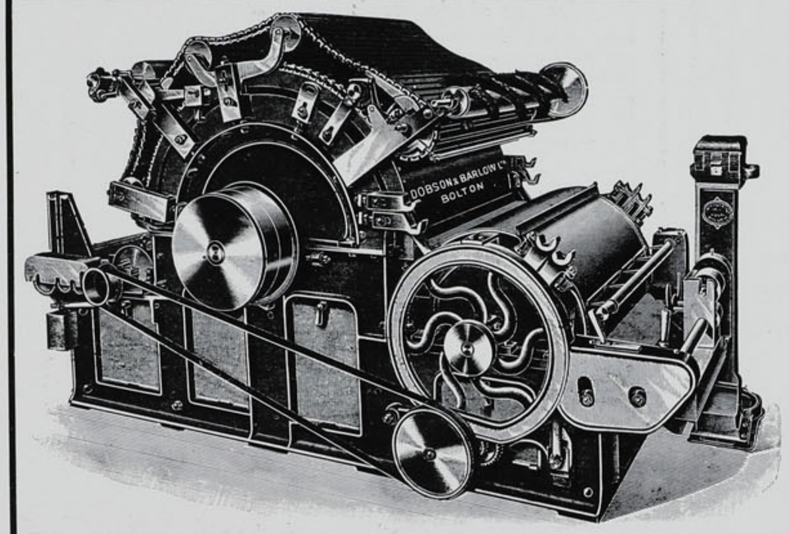

ZALOŽENO 1790.

Telegrafní adresa: DOBSON, BOLTON.

TELEFON Č. 43.

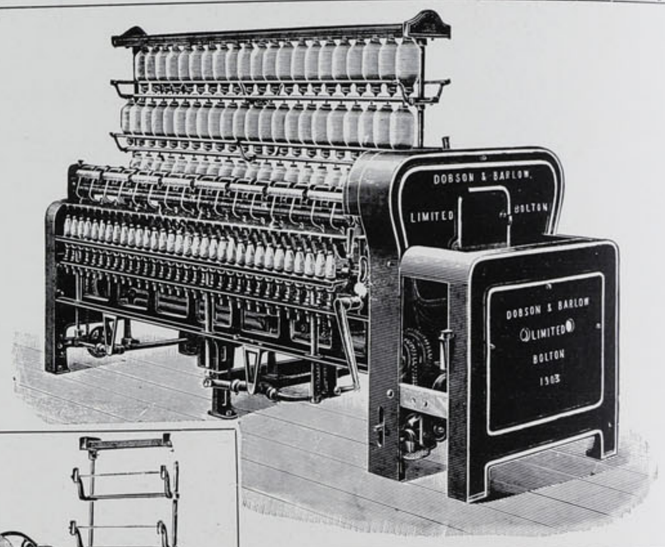

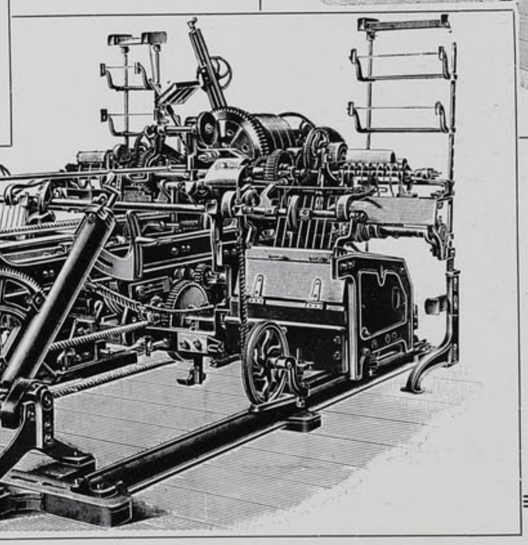

Vyzrňovací stroje pilkové a válcové.
Rozvolňovací stroje mísicí s laťkovými transportéry.
Samočinné stroje podávací.
Svisle a vodorovně uspořádané stroje čechrací.
Stroje potěrací a mykací.
Zlepšené stroje brousící.
Zlepšené válce brousící s pohyb. kotouči.
Stůčkové stroje na prameny.
Derby Doublers.
Stroje posukovací s ústrojím stůčkovým.
Česací stroje.

Posukovací stolice, křídlové stroje předpřádací (fleyery) a selfaktory.
Skací selfaktory.
Selfaktory na přízi odpadkovou.
Prstencové a křídlové stroje přádací.
Prstencové a křídlové stroje skací.
Stroje křížem soukací.
Přadénkové stroje navinovací.
Opalovací stroje.
Stroje na hnací šňůry vřeten.
Lisy na přízi.
Výroba různých jiných strojů, nástrojů, vřeten, křídlenů, válců atd.

HERBERT MASON, DRÁŽĎANY-A, Eisenstuckstrasse 19.

Jediný zástupce pro **Prusko, Sasko, Slezsko a Rakousko-Uhersko.**

Telegrafní adresa: HERBERT MASON, DRÁŽĎANY. ❦❦❦ **TELEFON 175.**

Čtvercovitě pletená lana transmissní

firmy

Quadratseilfabrik vorm. **„Patent Bek“** G. m. b. H.

Specielní oddělení firmy

Actiengesellschaft für Seil-Industrie dříve Ferdinand Wolff

Mannheim-Neckarau.

Nejlepší pro pohony lanové

dle zkušenosti předčí lana kulatá,

stejnoměrný běh,

nejjistější spojování,

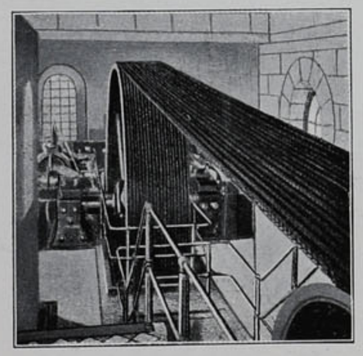

nepatrné prodloužení, tudíž zkracování odpadá,

žádné otáčení lana v drážce,

největší jistota pohonu.

Tuzemští montéři k disposici.

Více jak tři a půl millionů metrů v upotřebení.

Generální zástupce pro Rakousko-Uhersko

J. GIEDION, VÍDEŇ IX., Kolingasse 3.

Diskontní družstvo

při České průmyslové bance

:: zapsané společenstvo s obmezeným ručením ::

v Praze, na Příkopě 35,

eskontuje faktury, otevřené knihovní pohledávky a obchodní směnky.

Telefon 3363. **Telegramy: „Diskonto“.**

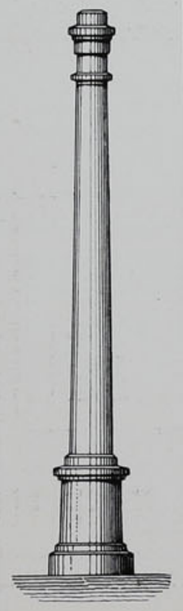

STAVÍME

KOMÍNY

za neobmezené záruky zák. stability a solidního provedení. Vypálených radialních cihel máme přes 1000 vagonů v zásobě, kominářе po ruce. Měření, statické výpočty a rekonstrukce starých :: komínů provádíme spolehlivě a levně. ::

Trativodní trubky

5 až 20 cm. průměru,

impreg. drážkové tašky, háky a prejzy, duté cihly a všechny druhy lepšího cihlářského zboží ve velkém množství máme v zásobě.

Ant. Dvořák & K. Fischer

Letky u Libšic n. Vlt.

Impreg. drážkové tašky.

Výborná krytina! Na 1 m² 13½ taší.

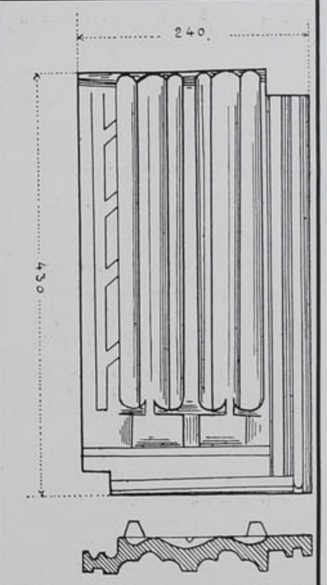

Nejvyšší komín světa 140 m. vysoký stavěn pro král. hutě v Halsbrücke v Sasku.

H. R. HEINICKE

podnikatelství staveb továrních komínů a zazdění parních kotlů.

Vídeň III./2. Marxerstrasse 6. **Pešť V.** Visegrádi-utca 25.

Berlín

Saská Kamenice, Düsseldorf, Moskva, Nový York.

Tovární komíny všech rozměrů z nejvýtečnějšího materiálu, žluté a červené, v účelné konstrukci pro jednotlivé případy a v každé žádané architektonické výzdobě. ≈ Zazdění parních kotlů dle vlastních nákresů s nejmenší spotřebou paliva. ≈

Zvýšení, vystužování a narovnání komínů bez rušení práce. ≈ Stavba pecí každého druhu, strojových fundamentů, ekonomisérů, přehřívačů atd. ≈

Pro každého majitele parního kotle zdarma ☛ kniha prospektů, ☚ bezplatné podávání rozpočtů a návštěva inženýra ≈ nezávazná. ≈

HOLEVŠOVSKÝ & ŘIVNÁČ

PRAHA II.
NA FLORENCI 3.

Nabízejí INDYCH umělý i přírodní, VESKERÁ BARVIVA A CHEMIKALIE pro barevny a tiskárny. :: VÝROBKY ŠKROBOVÉ a j. pro :: úpravny a bělidla. ::

AMERICKÉ VÁLCOVÉ, STROJNÍ A VŘETENOVÉ OLEJE „UNIVERSUM“.

Ochranná známka.

ZASTUPCI RAFFINERIE NA OLEJE A BENZIN.

VÝHRADNÍ PRODEJ

ULTRAMARINU

PRO BĚLIDLA A TISKÁRNY

FIRMY

DESCHAMPS FRÈRES
VIEUX-JEAND-HEURS.

ING. FR. BEROUŠKA:

TEXTILNÍ SLOVNÍK

NĚMECKO-ČESKÝ

vyšel nákladem Spolku českých průmyslníků textilních
(Praha II., Myslíkova ulice č. 4).

Celé dílo pro P. T. předplatitele »TEXTILNÍHO OBZORU« 2 K, jinak 3 K.

Celé dílo pro P. T. předplatitele »TEXTILNÍHO OBZORU« 2 K, jinak 3 K.

Chromolitografický umělecký ústav a kamenotiskárna

KABÁTNÍK A SPOL.

V JIČÍNĚ

Specielní výroba pohledů továren
v kameno- a ocelorytině pro účty a dopisní papíry.

Etikety na zboží
dle uměleckých návrhů
v nejmodernější úpravě.

Knihy a veškeré tiskopisy pro tkalcovny a přádelny.

☛ Ceníky. ☚

S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.

S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.
S.C.P.T.